HENRY JAMES

BİR BAŞYAPITIN ÖYKÜSÜ

CAN

DÜNYA KLASİKLERİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
DOST KÖRPE

"Henry James'in çocukluk döneminde tanıdığı New York, yazarın belleğinde hiç değişmeden kalmış gibidir. O eski New York, Henry James'in kişiliğini biçimlendiren yerdir. James, başka hiçbir yeri o denli sahiplenmemiş, kendisini başka hiçbir yere o denli ait hissetmemiştir. Yirmi beş yaşındayken yazdığı "Bir Başyapıtın Öyküsü", ince zevkli kahramanlarının adım başı sanatçılara rastladığı, sanat çevrelerinde dostlar edindiği New York'ta geçer. Yazarın, İç Savaş sonrasında savaşa gitmiş erkekler ile evlerinde kalmış kadınlar arasındaki ilişkileri ele alan öykülerinin en çarpıcılarından biri "Son Derece Tuhaf Bir Durum"dur. 1840'larda geçen "Crawford'ın Tutarlılığı"nda en önemli tema, kadınların güvenilmezliğidir. "Uluslararası Bir Olay"da, New York'a gezmeye gelen iki genç İngiliz, zaman zaman budalalığa varan bir saflık içindedir. James'in New York'la ilgili yapıtları, katılaşmış bir dünyaya resmin arka yüzünün, kendi deyimiyle yumuşak yüzünün de direnebileceğini göstermeyi amaçlar."

Colm Tóibín

KDV İÇİNDEDİR

15,00 YTL

HENRY JAMES
BİR BAŞYAPITIN ÖYKÜSÜ

CAN

Can Yayınları: 1749
Dünya Klasikleri: 68

Bu kitabın içindeki öyküler *The New York Stories of Henry James* adlı seçkiden derlenmiştir.
© Dost Körpe
© Can Sanat Yayınları, Ltd. Şti., 2008

1. basım: Temmuz 2008

Yayına Hazırlayan: Seçkin Selvi

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Hayriye Kaymaz
Düzelti: Emin Karaca
Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-07-0962-3

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
http://www.canyayinlari.com
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

HENRY JAMES
BİR BAŞYAPITIN ÖYKÜSÜ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
DOST KÖRPE

CAN YAYINLARI

HENRY JAMES'IN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖTEKİ KİTABI

WASHINGTON MEYDANI / *roman*

Henry James, 1843'te New York'ta doğdu. ABD'li düşünür Henry James'in oğlu, pragmatizmin öncülerinden William James'in kardeşiydi. Aile dostları arasında Thoreau, Emerson, Hawthorne gibi düşünür ve yazarların bulunduğu bir ortamda yetişti; ilkgençlik çağlarında pek az Amerikalının erişebildiği yabancı dil öğrenme ve Avrupa'yı tanıma olanağını buldu. 25 yaşına ulaştığında ABD'nin en yetenekli öykü yazarlarından biri sayılıyordu. Paris'te yaşadığı yıllarda Turgenyev, Flaubert, Zola, Guy de Maupassant'la tanıştı. İngiltere'de Victoria döneminin seçkinleri arasına katıldı; Tennyson, Gladstone, Browning gibi dönemin ünlü adlarıyla yakınlık kurdu. *Amerikalı, Daisy Miller, Avrupalılar, Washington Meydanı, Yürek Burgusu, Bir Hanımın Portresi, Bostonlular, Büyükelçiler* gibi yapıtlarında, masum, demokratik ve bereketli Amerika'yı, daha eski ve aristokrat Avrupa kültürünün dünyevi bilgeliği ve çürümüşlüğüyle karşı karşıya getirdi. İçsel yaşamı yansıtmasıyla, 20. yüzyılda gelişen "bilinç akışı" tekniğinin öncülerinden oldu. 1916'da Londra'da öldü.

Dost Körpe, 1972'de İstanbul'da doğdu. Boğaziçi Üniversitesi İş İdaresi Bölümü'nde okuduktan sonra İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. 1991'de Yunus Nadi Yayınlanmamış Öykü Kitabı Ödülü'nü kazandı. 1993'te ilk öykü kitabı *Zaman Sona Ermeli*, 1997'de ikinci öykü kitabı *Günah Yiyen*, 1998'de şiir kitabı *Kıyı* yayınlandı. Stüdyo İmge Yayınları'nda editörlük yaptı, Ahmet Asaf takma adıyla müzik kitapları yazdı. Çeşitli dergilerde yayınlanan öykü, şiir, çeviri, deneme ve fragmanlarının yanı sıra elliden fazla çeviri kitabı bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

Henry James'in New York'u 9

Bir Başyapıtın Öyküsü 15

Son Derece Tuhaf Bir Durum 55

Crawford'un Tutarlılığı 103

Uluslararası Bir Olay 139

HENRY JAMES'İN NEW YORK'U

Henry James, yazarlık yaşamının en başında yerini belirledi. Çok satan, popüler bir romancı ya da topluma akıl veren bir yazar olmak yerine, resmin arka yüzüyle ilgilenecekti ve başta erkeklerle kadınlar olmak üzere insanlar arasındaki ilişkilerin karmaşıklığını, iniş çıkışlarını konu edinecekti. Yapıtlarının en çarpıcı temaları olan ikiyüzlülük ve hırs, hayal kırıklıkları ve terk edilme olguları, romancının özel yaşamında da başına gelen olaylardı. James'in karakteri de romanlarındaki anlatım biçemi gibi karmaşıklıklarla, belirsizliklerle ve gizlerle örülmüştü. Onun için, nüanslar gerçeklerden daha önemli, algılamak bilmekten daha ön plandaydı. Henry James, romanın kurgusunu ve tonunu titizlikle

[1] *The Master* (Usta) adlı Henry James biyografisinin yazarı Colm Tóibín'in, *The New York Stories of Henry James* (New York Review of Books, 2006, New York) adlı kitaba yazdığı önsözden kısaltılarak çevrilmiştir. (Y.N.)

oluşturur, kendi ruhunu okura açmaktan kaçınırdı. Yine de özenle koruduğu bu maskenin zaman zaman düştüğünü yapıtlarının satır aralarında görürüz.

James'in dünyasındaki sınırları belirsiz, topografyası saptanmamış yerler içinde en tipik örnek New York'tur. New York'la ilgili yazıları benzersiz bir öfkeyi yansıtır; bu öfke bir zamanlar tanıyıp bildiği bir kente ticarî ve ekonomik gelişme adına yapılan ve o bildik kenti onun elinden alan özelliklere yönelir. Bu sadece güzelliğin ve anılarda yaşayan bildik çevrenin yok edilmesinden kaynaklanan bir öfke değil, bundan çok daha karmaşık, çok daha tuhaf ve üzerinde durulması gereken bir tavırdır.

Sanki beş yaşı ile on iki yaşı arasındaki dönemde tanıdığı New York, yazarın belleğinde hiç değişmeden kalmış gibidir. Çünkü ondan sonraki değişimlere tanık olmamış, kentin gelişmesine katılmamıştır. O eski New York, Henry James'in kişiliğini biçimlendiren yerdir ve başka hiçbir yeri o denli sahiplenmemiş, başka hiçbir yere kendisini o denli ait hissetmemiştir.

Henry James'in çocukluk kenti New York, "on dokuzuncu yüzyıl ortalarının o ufak, samimi, loş, homojen New York dünyası", Beşinci ve Altıncı Caddeler arasında, güneyde büyükannesinin oturduğu Washington Meydanı'na, doğuda o zamanlar parmaklıkla çevrili olan Union Meydanı'na uzanan alandı.

James'in yirmi beş yaşındayken yazdığı, 1868'de *Galaxy* dergisinde yayınlanan New York'la ilgili ilk öyküsü "Bir Başyapıtın Öyküsü", ince zevkli kahramanlarının adım başı sanatçılara rastladığı, sanat çevrelerinde dostlar edindiği kentte geçer. Yazar bu yapıtında kadınları güvenilmez yaratıklar, aşkı da bir tür dengesizlik olarak yorumlayışının ilk belirtilerini göstermeye başlar. Bu öykü eleştirmenler tarafından olumlu karşılanıp beğenildi ve *Nation* gazetesindeki bir yazıda

Henry James "Amerika'nın en iyi kısa öykü yazarı" olarak tanımlandı.

Yazarın İç Savaş sonrasında savaşa gitmiş erkekler ile evlerinde kalmış kadınlar arasındaki ilişkileri ele alan yapıtları arasında en çarpıcı olanlardan biri "Son Derece Tuhaf Bir Durum" adındaki öyküdür. Öykünün kahramanı savaşta yaralanan ve nekahet dönemini New York'un büyük otellerinden birinin en üst kattaki "küçük, berbat, boğucu" odasında geçiren genç bir adamdır. James'in gözünde, kendi elinden alınmış olan o yitik New York artık dayanılamayacak kadar sağlıksız, dayanılamayacak kadar sıcak olduğu ve insanı dayanılmaz bir yalnızlığa mahkûm ettiği için bir yaralının orada iyileşmesi olanaksızdır; yazar bu yüzden kahramanın kentten uzaklaşması gerektiği görüşüne göre kurgular öyküyü. "Son Derece Tuhaf Bir Durum", James'in yazarlığında bir başka dönüm noktasını da belirler. Yazar, daha sonraki yapıtlarında da sık sık başvuracağı "algılama sahnesi" yöntemini ilk kez bu öyküde kullanır. Bu yöntem, kahramanlardan birinin iki kişi arasındaki bir sahneyi uzaktan izlemesi, onların jestlerine, hareketlerine, sususlarına bakarak aralarındaki ilişkiyi algılamasını içerir.

"Crawford'un Tutarlılığı", Henry James'in Ağustos 1876'da *Scribner's Monthly* dergisinde yayınlanan bir başka New York öyküsüdür. Yazar bu yapıtında, olayın 1840'larda geçtiğini özellikle vurgular ve New York'u betimlerken "o zamanlar New Yorklular yürüyerek kıra gidebiliyorlardı" tanımını yapar. Bu öyküde de en önemli tema, kadınların güvenilmezliğidir. Öykünün baş kişisi Crawford, çok güzel bir genç kıza âşık olur, ama kız onu son anda terk eder. Bunun üzerine Crawford fiziksel olarak o kızın tam tersi görünümde bir kadına yönelir. Ama o ilişkinin sonu da acıyla biter.

İlk kez *Cornhill Magazine*'in Aralık '78-Ocak '79 sa-

yısında yayınlanan "Uluslararası Bir Olay"da, biri Lord unvanı taşıyan ve büyük bir servetin varisi olan, diğeri aklın ve sağduyunun ağır bastığı iki genç İngiliz, New York'a gezmeye gelirler. Yeni Dünya'nın yeniliği ve yabancılığı karşısında sadece kendi konumlarını korumaya yoğunlaşan İngilizler, zaman zaman budalalığa varan bir saflık içindedirler. Yaz sıcağı, yazara "Son Derece Tuhaf Bir Durum"da uyguladığı yöntemi yeniden kullanma fırsatı verir ve New York kenti bir öykünün başlayacağı ama gelişmesine sahne olamayacak bir yer olarak ortaya çıkar ve öykünün devamı New York dışında yol alır. Öyküdeki İngilizler, snop, düşüncesiz, nasıl davranılacağını bilmeyen, her şeyini yitirmiş bir ırkın temsilcileri durumundadırlar. Buna karşılık Amerikalılar demokrat, konuksever kişilerdir.

Bu öykü yayınlandığı zaman *Daily News* gazetesi genel yayın yönetmeninin eşi Bayan F. H. Hill, yazarı
12 "İngiliz soylularını karikatürize etmekle" suçladı. Henry James, Bayan Hill'e yazdığı cevap mektubunda görüşlerini savunurken, Boston'daki arkadaşı Grace Norton'a da şunları yazdı: "Uluslararası Bir Olay adlı öykümün buradaki bazı ahbapları öfkelendirmesi ilgini çekebilir. Ne tuhaf değil mi? İngilizleri eğlendirmek için Amerikalılara veryansın edersen senden iyisi yok, ama sakın ha kutsal İngilizlere dokunma. Galiba onların derisi gerçekten bizimkinden daha ince, daha hassas."

Henry James 1880'den sonra daha çok İngiltere ve İngilizler hakkında yazarken, New York konusuna değinmez oldu. Kentle ilgili karabasanları sona ermişe benziyordu. Belleğine yerleştireceği, gelişimlerini, değişimlerini izleyerek tanık olacağı Paris, Roma, Floransa gibi başka yerleri vardı artık. Ne var ki, James'in karmaşık kişiliğindeki hiçbir özellik bu kadar basit değildi. New York kenti bütün o çözümsüz gücüyle, yazarın bilincinde yıllarca bir dip akıntısı gibi varlığını sür-

dürdü. James, uzun yıllar Avrupa'da yaşadıktan sonra Amerika'ya yaptığı geziyi anlatan 1906 tarihli "The American Scene" (Amerika Görüntüleri) kitabının üç bölümünü New York'a ayırdı ve o gönüllü sürgün yıllarında içinde biriktirdiği kötü sıfatların tümünü bir çekirge saldırısı gibi kentin üzerine yağdırdı.

İşe New York Limanı'nı kötülemekle başladı: "Kıyı çok alçak, kötü donanımlı ve estetikten yoksun bir kalabalıkla dolu. Pek çok ada var, ama hiçbiri sergileyecek bir tek güzelliğe bile sahip değil."

Ardından kendisini hem tedirgin eden, hem aklını çelen "şehrin gücü"ne değindi: Şehrin gücü anlatılamaz: Sabahın sesleriyle şenlenen, gücü, serveti, aşılmaz koşullarıyla, her nesneye ve elemente, yüzen, koşan, soluk alan her şeye, her vapurun ve römorkörün işleyişine...kendi özgür ve sivri dilinden bir şeyler katan o aşırıların aşırısı şehrin gücü anlatılamaz.

Kentin gökdelenlerini de şöyle yorumladı: "Bunlar –Amerika'daki başka bir alay berbat şey gibi– arsızca yeni ve daha da arsızca 'yeni bitme' ve işte bunlar hissedarlara kâr dağıtan muzaffer yapılar...Başları, yalnızca tarihten yoksunlukla değil, tarih edinme olanaksızlığı ile de taçlanmış ve her ne bahasına olursa olsun ticarî olmanın dışında hiçbir işe yaramayan şeyler. Bunlar, New York hakkındaki yüce duygularınızı yok eden eğreti bir konserin en kulak tırmalayan notaları."

Bazı yazarlar için, uzun zaman önce ayrıldıkları yerler ve çoktan unutulmuş olması gereken deneyimler, şimdiki zaman kipinde de sürer. Bunlar bazen bilinçli olarak gün ışığına çıkarılır, bazen de kendiliklerinden ortaya çıkarlar. Bu anılar, bellekte kendi yaşamlarını yaşamaya devam ederler. Bunlar elektrikleri kısılamayan ya da söndürülemeyen odalara benzerler. James için de 1848-1855 yılları arasındaki New York öyleydi. Elli yıl sonra döndüğü kentte yenilik adına yapı-

lanlar, onun elektriği yanmaya devam eden kendi odalarına girmesini engelliyordu. Odalarındaki ışıklar neredeyse onun aklını başından alacak bir çılgınlıkla titreşiyordu artık. Henry James de kendini korumak için New York'a hakaret üstüne hakaret yağdırıyordu.

Henry James'in New York'la ilgili yapıtları, katılaşmış bir dünyaya resmin arka yüzünün, yani kendi deyimiyle yumuşak yüzünün de direnebileceğini, ömürlü olabileceğini ve paranın ötesinde bir nam salabileceğini göstermeyi amaçlar.

Colm Tóibín

BİR BAŞYAPITIN ÖYKÜSÜ

I

John Lennox daha geçen yaz, Newport'ta altı hafta kalırken, New Yorklu Bayan Marian Everett'le nişanlanmıştı. Bay Lennox epey mal mülk sahibi ve çocuksuz bir duldu. Otuz beş yaşındaydı ve yeterince saygın bir görünüşü, kusursuz tavırları, sıra dışı denebilecek kadar çok ve sağlam bilgisi, kusur bulunamaz alışkanlıkları ve kısa süren evlilik yaşamında epey çetin bir sınavdan başarıyla geçmiş gibi görünen bir mizacı vardı. Bu yüzden Bayan Everett bütün bunları göz önüne alınca oldukça iyi bir evlilik yapacağına, kesinlikle kötü bir işe kalkışmadığına inanıyordu.

Ancak öte yandan Bayan Everett de evlenilmeye çok uygun bir genç bayandı... kendisine hoş Bayan Everett denirdi, annesi ve kız kardeşleri olmadığından toplumsal kurallara uymak adına birlikte epey zaman geçirdiği vasat kuzenlerinden ayırt etmek için... ki böyle denmesi kendisinin çok hoşuna gitse de o kusursuz genç bayanların pek hazzetmediği bir durumdu elbette.

Evet, Marian Everett beş parasızdı; ama bir kadını alımlı kılan bütün niteliklerden bol bol nasibini almıştı. İçinde yaşadığı ve dolaştığı çevredeki en cazibeli kız olduğu su götürmezdi. Kendisinden daha yaşlı ve daha deneyimli olan, deyim yerindeyse daha sözü geçen ve evli olmaları sayesinde daha çok hareket serbestliğine sahip kadınlar bile onun kadar cazibeli değillerdi. Ama yine de, kendisinden daha özgür olan bu kız kardeşlerinin sosyal yaşamdaki zarafetlerini taklit eden Bayan Everett, genç kızlık onurundan asla ödün vermezdi.
16 Zevk sahipliğine adeta tapar, arkadaşlarının çoğunun kaba saba tavırlarından dehşete düşerdi. Bu yüzden New York'un en eğlenceli kızı olmasının yanı sıra en yaklaşılmazıydı aynı zamanda. Güzelliğine rakip çıkabilirdi belki, ama çıkmadığı kesindi. Boyu ortanın biraz altındaydı ve vücut hatları dolgun, yuvarlaktı; ancak bu alımlı ağırlığına karşın hareketleri epey hafif ve akıcıydı. Gerçek bir sarışındı... sıcak bir sarışın; yanakları yaz ortası çiçekleriyle, kestane rengi saçıysa bir yaz ortası güneşinin ışığıyla bezeliydi. Yüz hatları klasik modellerinkini andırmasa da, ifadesi son derece hoştu. Alnı basık ve enliydi, burnu küçüktü ve ağzı... şey, kıskananlar ağzına *kocaman* diyorlardı. Ağzının gülümsemeye epey eğilimli olduğu kesindi ve onu şarkı söylemek için açtığında (ki sesi çok tatlıydı) içinden sesler sel gibi akardı. Yüzü biraz fazla toparlaktı belki ve omuzları da biraz fazla yüksekti; ama dediğim gibi, genel görünüşünde hiçbir eksiklik yoktu. Yüzünde ve vü-

cudunda bir düzine uyumsuzluk sayabilirim, ama oluşturdukları etkiyi yok etmeyi başaramam. Bir kadının güzelliğini ayrıntılarıyla anlatmaya ya da çürütmeye kalkışmanın temelinde bir kabalık, hatta felsefeye ters düşen bir şeyler vardır ve bir erkek sonuçta çeşitli hatların toplamının bütünü oluşturmadığını fark edince tam anlamıyla layığını bulur. Geri çekilin beyler, geri çekilin de bırakın toplamaları *o bayan* yapsın. Bayan Everett güzelliğinin yanı sıra iyi huyluluğu ve canlılığıyla da dikkat çekiyordu. Sert konuşmaları ne kendi yapar ne de yapanlara içerlerdi; öte yandan entelektüel zekâya bayılır ve hatta bizzat sergilerdi. En büyük özelliği boş savlarda bulunmaması, rol yapmamasıydı. Nasıl güzelliğinde yapay hiçbir şey yoksa, zekâsında da bilgiçlik ve cana yakınlığında duygusallık yoktu. İlkinde capcanlıydı, diğerlerinin hepsindeyse iyi huylu.

John Lennox onu gördü, sonra sevdi ve evlenme teklif etti. Dünyanın gözünde Bayan Everett bu teklifi kabul etmekle sahip olmadığı tek avantajı –mutlak bir istikrarı ve sağlam bir konumu– edinmişti. Arkadaşları onun biraz riskli geçmişiyle, parlak ve rahat geleceğini kıyaslamaktan epey haz aldılar. Öte yandan herkes Lennox'u kutladı; ama kimse onun sadakatine pek güvenmiyordu. Bayan Everett'inkiyse o kadar acımasızca sorgulanmadı; gerçi ahlak düşkünü tanışları ona Bay Lennox'un seçimine minnet duyması gerektiğini sık sık anımsatıyorlardı. Marian bu lafları kendisine oldukça yakışan sabırlı bir haddini bilirlik ifadesiyle dinliyordu. *Gelecekteki kocası* için can sıkıntısına bile katlanabilir gibiydi.

Nişanlandıklarının açıklanmasından iki hafta sonra ikisi de New York'a döndüler. Lennox kendi evinde tamirat ve tadilatla uğraşmaya başladı; çünkü evliliğin kasım sonunda gerçekleşmesinde karar kılınmıştı. Bayan Everett ise, kızının evleneceğini düşündükçe sa-

bahtan akşama kadar ellerini aylakça ovuşturup duran çökmüş, yaşlı bir beyefendi olan babasının yanında kalmaktaydı.

Normalde pek çok ilgi alanı bulunan, kitap okumaktan, müzik dinlemekten, sosyal hayattan hoşlanan ve siyasete de pek itirazı olmayan John Lennox, ağustosun ilk haftalarını huzursuzca ve kıpır kıpır geçirdi. Bir erkek orta yaşa yaklaşmışsa nişanlılık ayrıcalığını zarafetle taşımakta zorlanır. Bu konumla birlikte gelen çeşitli *petit soinların*[1] altından uygun bir şevkle kalkmayı güç bulur. Lennox'un çabalarında, onu yakından tanıyanların fark ettiği gibi, acınacak bir ağırbaşlılık vardı. Zamanının üçte birini Broadway'de alışveriş yaparak geçiriyor, oraya haftada altı gün gidiyor, bir sürü incik boncuk ve değersiz süs eşyası alıyor ve her seferinde de sonunda bunları nişanlısına sunmanın çocukluk ve kabalık olacağına karar veriyordu. Zamanının
18 bir başka üçte birlik bölümü Bayan Everett'in konuk odasında geçiyordu ve bu süre içinde Marian başka konuk kabul etmiyordu. Lennox zamanının geri kalanınıysa, bir arkadaşına söylediği gibi, Tanrı bilir nasıl geçirmekteydi. Arkadaşını şaşırtacak kadar sert bir laftı bu, çünkü Lennox ne ağzına geleni söyleyecek türden, ne de arkadaşının fikrince, güçlü hislere sahip tutkulu bir adamdı. Ama sırılsıklam âşık olduğu, en azından dengesini epey yitirdiği belliydi.

"Onunla birlikteyken her şey çok yolunda," dedi, "ama ondan uzaktayken sanki canlıların dünyasından dışlanmışım gibi hissediyorum kendimi."

"Şey, sabırlı olmalısın," dedi arkadaşı; "hayatı dolu dolu yaşayacaksın, kaderin bu."

Lennox susuyordu ve yüzü arkadaşının görmek istemeyeceği kadar asıktı.

---

[1] *Petit soin*: İhtimam, özen; buradaki anlamıyla birinin gönlünü kazanmak için yapılan, armağan vermek gibi hoşluklar. (Y.N.)

"Umarım karşına fazla zorluk çıkmaz," diye devam etti arkadaşı; Lennox'u vicdanını rahatsız eden şeyden –her ne ise– kurtarmayı umarak.

"Beni... beni cidden sevmediğinden korkuyorum bazen."

"Şey, birazcık kuşkudan zarar gelmez. Fazla emin olup da salakça davranmaktan iyidir. Sen onu sevdiğinden emin ol yeter."

"Evet," dedi Lennox asık suratla, "asıl mesele bu."

Bir sabah, dikkatini kitaplara ve kâğıtlara veremeyince, aklma bir saatlik bir uğraş geldi.

Newport'ta Gilbert adında genç bir ressamla tanışmış ve onun yeteneğinden ve sohbetinden epey hoşlanmıştı. Ressam Newport'tan ayrılınca Adirondacks'a gideceğini ve ekim başında New York'a döneceğini söyleyerek, arkadaşına gelip kendisini görmesi için yalvarmıştı.

Bahsettiğim o sabah Lennox, Gilbert'ın herhalde artık şehre döndüğüne ve kendisini beklediğine karar verdi. Bu yüzden onun stüdyosuna gitti. 19

Kapıda Gilbert'ın ismi yazılıydı, ama Lennox içeri girince karşısına bir yabancı çıktı... ressam giysileri giymiş, büyük bir panelin önünde çalışan genç bir adam. Bu beyefendinin Bay Gilbert'ın stüdyosunu geçici olarak paylaşan biri olduğunu ve Bay Gilbert'ın birkaç dakikalığına dışarı çıktığını öğrendi. Lennox arkadaşının dönmesini beklemeye hazırlandı. Karşısındaki genç adamla sohbete koyuldu ve onun hem Gilbert'ın yakın dostu olduğunu tahmin edip hem de oldukça zeki biri olduğuna kanaat getirince biraz ilgilenmeye başladı. Bu genç adam otuzuna varmamış, uzun boylu ve gürbüz biriydi; etkileyici, neşeli, duyarlı bir yüzü ve gür, kestane rengi bir sakalı vardı. Lennox hem oldukça akıllı, hem de tam bir ressama özgü gibi görünen bu yüzden etkilenmişti.

"Böyle bir yüze sahip bir adamın," diye düşündü, "eserleri en azından göz atılmaya değerdir."

Bu yüzden ondan resmine bakmak için izin istedi. Bu izni hemen alınca tuvalin karşısına geçti.

Tuvaldeki yarısı görünen kostümlü bayan resminin yüz ifadesi öyle muğlaktı ki, Lennox bunun bir portre mi yoksa hayal ürünü mü olduğuna karar veremedi; görkemli orta çağ elbiseleri giymiş, Rönesans döneminden bir kontes gibi görünen sarışın, genç bir kadındı. Vücudu iç karartıcı bir duvar kilimine yaslanmıştı, kollarını gevşekçe kavuşturmuştu, başı dikti ve gözleri izleyene bakıyordu ve sanki ona doğru hareket etmekteydi... "*dans un flot de velours traînant ses petits pieds.*"[1]

Lennox kadının yüzünü incelerken, iyi bildiği bir başka yüzle... Marian Everett'in yüzüyle arasında gizli bir benzerlik görür gibi oldu. Bu benzerliğin rastlantısal mı yoksa bilinçli mi olduğunu öğrenmek istedi elbette.

"Bu bir portre herhalde," dedi ressama, "var olan birinin portesi."

"Hayır," dedi ressam, "bir kompozisyon o kadar: Sağdan soldan toparladıklarım. Bu resim iki üç senedir kafamda var, çöpe attığım fikirlerin ürünü diyebiliriz. Sayısız teorilerin ve deneylerin kurbanı oldu. Ama her şeye karşın kurtulmayı başardı gibi. Biraz canlılık taşıyor sanırım."

"İsim verdiniz mi?"

"Başta okuduğum bir şeyin... Browning'in 'Son Düşesim' şiirinin ismini vermiştim. Bilir misiniz?"

"Kesinlikle."

"Şair o şiirde gerçekten var olan birini mi betimlemiş bilmiyorum. Ama bundan bana ne? Bu yalnızca beni hep derinden etkilemiş olan o şiire ilişkin kişisel

[1] Küçük ayaklarını bir kadife seli içinde sürükleyerek... (Y.N.)

izlenimlerimi resmetme çabası. Sizin izlenimlerinizle ya da genel okuyucularınkiyle örtüşür mü bilmiyorum. Ama isminde ısrarlı değilim. Resmi satın alacak kişi isterse yeniden vaftiz edebilir."

Lennox resme baktıkça beğeniyordu ve o bayanın ifadesini Browning'in dizelerindeki kadınınkine giderek benzetiyordu. Marian'ın yüzüyle tuvaldeki o yüz arasındaki benzerlik de daha az rastlantısal geliyordu artık. O büyük şairin soylu, zarif, önemli şiirini ve sevdiği kadının bu önemin en uygun temsilcisi olarak seçilmesini düşündü.

Başını yana çevirdi; gözleri yaşlarla dolmuştu. "Bu resmin sahibi ben olsaydım," dedi ressamın son sözüne karşılık olarak, "çok benzettiğim birinin ismini vermek isterdim ona."

"Ya?" dedi Baxter; sonra, bir duraksamanın ardından... "New Yorklu biri mi?"

Bayan Everett bir hafta önce, sevgilisinin isteği üzerine onunla birlikte bir fotoğrafçıya gitmiş ve çeşitli pozlarda bir düzine fotoğraf çektirmişti. Bu fotoğraflar Marian'ın evine gönderilmişti, aralarından seçim yapsın diye. Marian bunların yarısını seçmişti –daha doğrusu seçimi Lennox yapmıştı– ve Lennox bunları, fotoğrafçıya uğrayıp sipariş vermek niyetiyle cebine koymuştu. Şimdi not defterinin arasından bu fotoğraflardan birini çıkardı ve ressama gösterdi. 21

"Sizin Düşes'le bu genç bayan," dedi, "çok benziyorlar bence."

Ressam fotoğrafa baktı. "Yanılmıyorsam," dedi duraksadıktan sonra, "bu genç hanım Bayan Everett."

Lennox başıyla evetledi.

Diğeri birkaç saniye boyunca fotoğrafı sessizce, büyük bir ilgiyle inceledi; ama kendi tablosuyla karşılaştırmaması Lennox'un dikkatini çekti.

"Düşesim, Bayan Everett'e biraz benziyordur bü-

yük olasılıkla, ama bu kasıtlı bir benzerlik sayılmaz pek," dedi sonunda. "Bu resmi yapmaya başladığımda Bayan Everett'i hiç görmemiştim. Anlarsınız ya –veya bilirsiniz– Bayan Everett'in yüzü çok güzeldir ve kendisini gördüğüm birkaç hafta içinde resmi yapmayı sürdürmüştüm. Ressamlar... bütün sanatçılar nasıl çalışır bilirsiniz; buldukları her şeye el koyarlar. Bayan Everett'in yüzündeki işime yarayacak şeyleri kullanmakta duraksamadım; zaten o sıralar bir yüz tipi arayışı içindeydim ve onunki tam aradığım gibiydi. Düşes anladığım kadarıyla İtalyandı; sarışın olmasına da ben karar vermiştim. Şimdi, Bayan Everett'in cildinde güneylilere özgü bir ton derinliğiyle sıcaklığı ve yüzünde İtalyan kadınlarda yaygın olan enli ve kalın kemikli hatlar var. Yani aradaki benzerlik sadece ifadeden ibaret değil. Her şeye karşın, bu kopya orijinalin kimliğini ele veriyorsa üzülürüm."

"Benden başkasının fark edeceğini sanmıyorum," dedi Lennox. "Ayrıca," diye ekledi duraksadıktan sonra, "Bayan Everett'le nişanlanma onuruna eriştim. Bu yüzden size tablonuzun satılık olup olmadığını sorsam beni bağışlarsınız umarım?"

"Çoktan satıldı... bir bayana," diye karşılık verdi ressam gülümseyerek; "Browning hayranı olan bekâr bir bayana."

Tam o sırada Gilbert geri döndü. İki arkadaş selamlaştılar ve Baxter yandaki bir başka stüdyoya çekildi. Arkadaşlar son görüşmelerinden beri olanlardan konuştular ve sonra Lennox, Düşes tablosunun ressamından ve onun yeteneğinden bahsedip adını daha önce duymamış olmasına ve Gilbert'in de ondan hiç bahsetmemesine şaşırdığını belirtti.

"Adı Baxter... Stephen Baxter," dedi Gilbert, "ve on beş gün önce Avrupa'dan geri dönmesinden önce kendisi hakkında senin bildiklerinden fazlasını bilmiyor-

dum. İnsanın kendini ne kadar geliştirebileceğine iyi bir örnek. Onunla '62'de Paris'te tanıştım; o sıralar hiçbir şey yapmıyordu. Gördüklerini o zamandan beri öğrendi. New York'a gelince kendine yetecek kadar büyük bir stüdyo bulamadı. Ben ufak desenler çizdiğimden stüdyomun sadece bir köşesini kullanıyordum, bu yüzden aradığı gibi bir yer bulana kadar stüdyomun diğer üç köşesini kullanabileceğini söyledim. Tuvallerini çıkarmaya başladığında bir baktım ki bir meleği ağılıyormuşum da haberim yokmuş meğer."

Gilbert sonra Baxter'ın çeşitli erkek ve kadın portrelerinin üzerlerini açıp Lennox'a göstermeye başladı. Bu eserlerin her biri, Lennox'un o ressamın gücüne ilişkin izlenimini kuvvetlendiriyordu. Şövaledeki tabloya geri döndü. Marian Everett sessiz çağrısına karşılık vererek belirdi ve son derece yakıcı bir sevecenlik ve melankoli taşıyan gözlerle baktı.

"Ne derse desin," diye düşündü Lennox, "bence ifadeler *de* az çok benziyor," diye ekledi benzerliğin boyutunu saptama arzusuyla, " Gilbert, bu sana kimi hatırlatıyor?"

"Sana kimi hatırlattığını biliyorum," dedi Gilbert.

"Sence de benziyor mu peki?"

"İkisi de güzeller ve kestane rengi saçları var. Görebildiğim benzerlik bu kadar."

Lennox biraz rahatlamıştı. Marian'ın ilginç ve kendine özgü çekiciliğinin, kendisinden başka birinin dikkatini beğenecek kadar çekmesi fikrinden biraz rahatsız olmuştu –ki ilk anda hissettiği gurur ve hoşnutlukla kesinlikle çelişmiyordu bu–. Ressamın onun görünüşünün sadece en yüzeysel kısımlarını alıp gerisini kendi hayal gücüne bıraktığı sonucuna vardı seve seve. Evine yürürken, bu zeki genç adama nişanlısının portresini yaptırmasının o genç kızın güzelliğine yaraşacağını düşündü. Nişanlanmaları henüz tamamıyla duygusal bir

olaydı ve kıza sadece onu lükse ve hazlara boğacak biri olmadığı izlenimini vermek için çok uğraşmıştı. Uygulamada, gelecekteki karısına yoksul bir adammış gibi davranmıştı şimdiye dek... daha doğrusu sadece bir adammış gibi davranmıştı, bir milyoner gibi değil. Onunla faytona binmişti, ona çiçekler göndermişti ve birlikte operaya gitmişti. Ama ne erik reçeli göndermişti, ne bahse tutuşmuştu, ne de mücevherler armağan etmişti. Bayan Everett'in bayan arkadaşları, nişanlısının ona henüz küçücük bir inci ya da elmas alyans bile vermediğine dikkatini çekmişlerdi. Ama Marian halinden epey memnundu. Hislerin *mise en scène*'inde[1] doğuştan sanatçıydı ve bu klasik tutumluluğun aslında evlilik hayatındaki göz kamaştırıcı bir lüksün habercisi olduğunu hissediyordu. Bayan Everett'le ilişkisinin, iki tarafın rastlantısal parasal durumlarıyla ilgisiz olduğunu kanıtlamaya çabalayan Lennox, kendi içgüdüsünü tamamıyla kavramıştı. Günün birinde sevgilisine, sevgisinin görünür ve sanatsal bir anlatımını sunma arzusuna karşı koyamayacağını ve bu armağanın eşsizliğinin iyice haz vereceğini biliyordu. Bu fırsat eline geçmiş gibi geliyordu şimdi. Marian'ın sabrıyla ve iyi niyetiyle, kendi yüzünün kusursuz bir portresini kocasına kazandırmasından daha güzel bir armağan olabilir miydi?

Lennox o akşam gelecekteki kayınpederiyle yemek yedi, haftada bir kez yaptığı gibi.

"Marian," dedi sofrada, "bu sabah eski bir arkadaşını gördüm."

"Ya," dedi Marian, "kimdi?"

"Bay Baxter, ressam."

Marian'ın rengi değişti... çok az; aslında içten bir şaşkınlıktan başka insanın aklına bir şey getirmeyecek kadar az.

---

[1] *Mise en scène*, sahne sanatlarında yönetmenin uyguladığı oyun düzeni, reji. Burada duygu yönetimi anlamında ironik olarak kullanılıyor. (Y.N.)

Ancak fazla şaşırmış olamazdı, çünkü onun Amerika'ya döndüğünü gazetede okumuş olduğunu söyledi ve Lennox'un ressamlarla haşir neşir olduğunu biliyordu. "Umarım iyidir," diye ekledi, "ve işleri yolundadır."

"O beyefendiyi nereden tanıyorsun canım?" diye sordu Bay Everett.

"İki yıl önce Avrupa'da görmüştüm... önce yazın İsviçre'de, sonra da Paris'te. Bayan Denbigh'in kuzeni sayılır." Bayan Denbigh, Marian'ın yakın zamanda Avrupa'da bir yıl birlikte kaldığı bir hanımdı... zengin, çocuksuz, yatalak bir duldu ve Marian'ın annesinin eski bir dostuydu. "Sürekli resim mi yapıyormuş peki?"

"Anlaşılan evet, üstelik oldukça becerikli. Orada iki üç tane kusursuz, çok güzel portresi vardı. Ayrıca bana seni hatırlatan bir tablosu da vardı."

"'Son Düşes' tablosu mu?" diye sordu Marian merakla. "Görmek isterim. Bana benzediğini düşünüyorsan o tabloyu satın almalısın John."

"Almak istedim ama satılmış. O resmi biliyorsun demek?"

"Evet, Bay Baxter sayesinde. İlk halini görmüştüm ve hiç hoşuma gitmemişti. Kendisine bunun 'son' resmi olduğuna sevindiğimi söyleyince Bayan Denbigh afallamıştı. Aslında o resim sayesinde arkadaş olduk."

"Tam *tersi* değil yani," diye takıldı Bay Everett.

"Ne demek *tam tersi?*" diye sordu Marian masumca. "Bay Baxter'la Roma'da bir partide tanıştım."

"İsviçre'de demiştin sanki," dedi Lennox.

"Hayır, Roma'da. Yola çıkmamızdan iki gün önceydi. Kendisi benimle tanıştırıldığında Bayan Denbigh'le birlikte olduğumu bilmiyordu, hatta onun şehirde olduğunu bile bilmiyormuş. Amerikalıların karşısında pek utangaçtı. Bana ilk sözü, yaptığı bir tabloya çok benzediğim oldu."

"İdealinin somut hali olduğun filan."

"Kesinlikle, ama o kadar duygusal konuşmadı. Onu Bayan Denbigh'e götürdüm; altıncı göbekten kuzen oldukları ortaya çıktı; Bay Baxter ertesi gün bizi görmeye geldi ve stüdyosuna götürmek istedi ısrarla. İğrenç bir yerdi. Çok yoksuldu sanırım. En azından Bayan Denbigh para teklif edince hemen kabul etti. Bayan Denbigh onuru kırılmasın diye ona isterse karşılık olarak bir resim yapıp verebileceğini söyledi. Bax Baxter da zamanım olursa yaparım dedi. Daha sonra İsviçre'ye geldi ve ertesi kış Paris'te karşılaştık."

Lennox, Bayan Everett'in o ressamla ilişkisinin boyutu hakkında kuşkuya kapılsaydı bile, bu kısa öykünün anlatılma tarzı kuşkularını tamamıyla silerdi. O genç adamın hem çok yetenekli oluşunu, hem de Marian'ın yüzünü iyi bilişini göz önüne alarak, Marian'ın portresini çizmesinin teklif edilmesini önerdi hemen.

Marian karşı çıkmadan ve çok sevinmeden kabul
26 edince Lennox ressama önerisini yaptı. Ressam düşünmek için bir iki gün süre istedikten sonra bu işi seve seve yapacağını (mesajla) bildirdi.

Bayan Everett aralarındaki eski tanışlık sebebiyle Stephen Baxter'ın, sevgilisinin onayıyla kendisini ziyarete gelmesini bekledi. Baxter tek başına geldi, ama Marian'ı evde bulamayınca ziyaretini yinelemedi. Bu yüzden ilk resim seansının tarihi Lennox'un aracılığıyla kararlaştırıldı. Ressam henüz kendi stüdyosuna taşınmamıştı ve Lennox ona evindeki geniş ve aydınlık bir odayı geçici olarak kullanabileceğini dostça söyledi; bu oda bilardo salonu yapılacaktı, ama henüz tamamlanmamıştı. Lennox portre hakkında özel bir talepte bulunmadı ve pozisyonla giysi seçimini bu konuyla en yakından ilgili kişilere bıraktı. Ressam, Marian'ın "noktalarını" oldukça iyi biliyordu zaten ve Lennox nişanlısının giysi seçimine güveniyordu.

Randevu sabahı, Bayan Everett babası Bay Eve-

rett'le birlikte geldi; yol yordam konusundaki titizliğiyle övünen Bay Everett, ressamla önceden tanışmıştı. Ressamla Marian kısa bir selamlaşma faslından sonra işe koyuldular. Bayan Everett, Baxter'ın arzularına ve isteklerine neşeyle boyun eğerken bir yandan da yapılması ve yapılmaması gerekenler konusundaki fikirlerini açıkça belirtmekten geri kalmıyordu.

Genç adamın onun fikirlerini ve isteklerini tamamıyla mantıklı bulması şaşırtıcı değildi. Karşısında ne ödün vermesi gereken inatçı, doğallıktan uzak bir önyargı vardı ne de onu en güzel emellerinden fedakârlık etmeye zorlayan dar görüşlü bir kibir.

Bayan Everett'in kibirli olup olmadığı konusuna girmemize gerek yok. Tablonun ressamın bakış açısına göre güzel olmasının önemini fark edecek kadar zekiydi en azından; ne de olsa ressamın ana hedefi budur. Ayrıca hevesle başlanmış bir tabloya büyük bir sanatsal değer yüklenmesi gerektiğini, yoksa tablonun sadece o hevesin komik bir ürünü –bir parodisi– olacağını tamamıyla kavraması ve bir sanatçının yüreğini en çok buz kestiren şeyin mantıksız ve (kendisinin ya da başkasının çıkarı uğruna) bencilce bir müdahale olduğunu sezmesi de övgüye değerdi kesinlikle.

Baxter azimle ve hızlı çalıştı; birkaç saat sonra tablosunun şekillenmeye başladığını hissetti. Yanda oturan Bay Everett can sıkıcı olabilecek gibiydi; estetiğe ilişkin ucuz, havadan sudan laflarla seansa neşe katmayı görev bellemişti anlaşılan. Ama Marian istifini bozmadan babasını lafa tutarak, ressamın dikkatinin dağılmasını engelledi.

Bir sonraki seans ertesi sabah yapılacaktı. Marian, ressamla kararlaştırdıkları, "pitoresk" ögeyi dinsel bir havayla bastıran elbiseyi giydi. Son derece güzel göründüğünü Baxter'ın gözlerinden okuyordu ve adamın parmaklarının bir an önce işe koyulmak için sabırsızlandı-

ğını gördü. Ama elbisesi hakkında fikir sormak bahanesiyle Lennox'u çağırttı. Elbise siyahtı ve Lennox siyaha karşı çıkabilirdi. Lennox gelince Marian onun sevgi dolu gözlerinde, Baxter'ınkilerdeki güvenin daha yoğununu gördü. Lennox siyah elbiseyi beğendi, giysi gerçekten de genç kızın hiç azalmamış gibi görünen gençliğini, ağırbaşlı bir anaçlığın zıtlığı gibi iyice vurguluyordu sanki.

"Sizden," dedi Lennox, Baxter'a, "bir başyapıt bekliyorum."

"Hiç korkmayın," dedi ressam, kendi alnına tık tık vurarak. "Çoktan hazır."

Bu ikinci seansta, dünün zihinsel yorgunluğunu taşıyan Bay Everett oturduğu rahat koltukta usulca uyuyakaldı. Diğerleri bir süre öylece durup onun düzenli soluklarını dinlediler; Marian sabırla karşısındaki duvara bakarak, genç adamsa gözlerini mekanik bir şekilde bir karşısındaki figüre, bir tuvale çevirerek. Baxter sonunda birkaç adım geri çekilip eserini inceledi. Marian gözlerini kımıldattı ve bakıştılar.

"Evet Bayan Everett," dedi ressam, büyük bir çaba harcamasa titrek çıkacak bir sesle.

"Evet Bay Baxter," dedi kız.

Gözlerini kaçırmadan uzun uzun bakıştılar ve sonunda gülümsediler... kilise sunağının arkasındaki iki meleğin meşhur gülümsemelerine kesinlikle benzeyen bir edayla.

"Evet Bayan Everett," dedi Baxter işine geri dönerek, "hayat böyle işte!"

"Sanırım öyle," diye katıldı Marian. Birkaç dakikalık sessizlikten sonra ekledi: "Neden beni görmeye gelmediniz?"

"Geldim, evde yoktunuz."

"Neden yeniden gelmediniz?"

"Ne faydası olacaktı ki Bayan Everett?"

"Daha uygun olurdu. Barışabilirdik."

"Zaten barışmış gibiyiz."

"Yani 'adabıyla' demek istedim."

"Bu saçma olurdu. Sezilerimde ne kadar haklıydım, görmüyor musunuz? Görüşmemizden kolay ne olabilirdi ki? Sizi temin ederim ki, geçmişten ve ortak tanıdıklarımızdan konuşmak ve karşılıklı özürler dilemek çok canımı sıkardı."

Bayan Everett gözlerini yerden kaldırıp Baxter'a derin, biraz paylayıcı bir ifadeyle baktı. "Geçmiş," diye sordu, "o kadar kötü mü yani?"

Baxter biraz şaşkınlıkla bakakaldı. "Ulu Tanrım!" diye haykırdı, "tabii ki kötü."

Bayan Everett gözlerini indirip sustu.

Bu sessizliği fırsat bilip, okuyucuya yukarıdaki konuşmada kastedilen olayları anlatayım hemen.

Bayan Everett, Stephen Baxter'la yaşadığı her şeyi gelecekteki kocasına anlatmamayı uygun bulmuştu; eksik kısımları tamamladığımda okuyucu muhtemelen onun ketumluğuna hak verecektir.

Söylediği gibi, bu genç adamla Roma'da tanışmıştı ve iki kez sohbet etmelerinden sonra genç adamın kalbinde derin bir iz bırakmıştı. Baxter, Bayan Everett'le yeniden görüşmek için çok şey verebileceğini hissetmişti. Yani İsviçre'de yeniden görüşmeleri tamamıyla rastlantı değildi; Baxter bu görüşmeyi ayarlamakta zorlanmamıştı, çünkü Marian'ın yanındaki Bayan Denbigh'le uzaktan akrabaydı. Bu hanımefendinin izniyle onların grubuna katılmıştı. Onların gezi rotasını benimsemiş, onlarla birlikte mola vermiş ve çok ilgili, çok kibar davranmıştı. Saf ve iyi bir insan olan Bayan Denbigh, daha bir hafta geçmeden, bu paha biçilmez akrabasını keşfettiğine sevinir olmuştu. Hem rahat bir insan oluşu, hem de sağlığındaki süregelen bozukluğun yol açtığı ilgisizlik ve durgunluk sayesinde, varlığı diğer

ikisini pek rahatsız etmemişti. Birlikte geçirdikleri saatlerden ne kadar zevk aldıklarını tahmin etmek zor değil. Avrupa'nın en romantik manzarasının ortasındaki bir süit, yolun yarısı demektir zaten. Alplerin görkemli manzarası, Marian'ın doğal güzelliğinden ve zekâsından kaynaklanan sosyal zarafetini iyice artırmıştı. Hiç bu kadar etkileyici görünmemişti daha önce; hiç bu kadar özgür, açık sözlü ve neşeli olmamıştı. Hayatında ilk kez birinin kalbini çalmıştı bilmeden. Yüreğini dağlarla göllere, sonsuz karlara, pastoral vadilere teslim etmişti ve yanında duran Baxter onu almıştı. Baxter uzun süredir planladığı İsviçre gezisinin, Bayan Everett sayesinde... o sempatik bayanın bir dağ pınarının serinliği ve berraklığıyla kulaklarına akıp duran sesi sayesinde iyice zenginleşip güzelleştiğini hissediyordu. Ah! Keşke o ses de sonsuz karlarla beslenmeseydi! Bayan Everett'in güzelliği –solmaz güzelliği– sürekli büyülüyordu. Bayan
30 Everett salonlara öyle yakışıyordu ki, başka hiçbir yere yakışmayacağını düşünmek mantıklı gibiydi neredeyse. Ama Baxter, onun bayanların "korkunç" diye nitelediği durumlarda bile –yani güneşte yanmış, yolculuktan yorulmuş, terlemiş, bitkin düşmüş ve açken– her türlü sevimsiz benzetmeleri haksız çıkaracak kadar güzel göründüğünü fark etti.

Üçüncü haftanın sonunda bir sabah, tepelerin içbükey yeşilliklerinin çok yukarısında, aşağı akan sel sularının yanında birlikte dururlarken, Baxter bir açıklama yapma arzusuna kapıldı dayanılmaz bir şekilde. Gürleyen çavlanın uğultusu sesli konuşmayı engelliyordu; bu yüzden eskiz defterini çıkarıp boş bir sayfaya iki sözcük yazdı. Defteri ona verdi. Marian mesajı okuyunca tatlı bir şekilde renk değiştirip Baxter'ın yüzüne bir bakış fırlattı. Sonra sayfayı kopardı.

"Sakın yırtmayın!" diye haykırdı genç adam.

Marian onun ne dediğini dudak hareketlerinden

anladı ve hayır anlamında kafa salladı gülümseyerek. Ama eğilip yerden ufak bir taş aldı ve kâğıt parçasını sarıp taşı çavlana atmaya davrandı.

Kararsız kalan Baxter kâğıdı almak için elini uzattı. Marian kâğıdı diğer eline geçirdi ve Baxter'a tutmaya çalıştığı elini verdi.

Kâğıdı attı, ama Baxter'ın elini tutmasına göz yumdu.

Baxter'ın hâlâ bir haftası boştu ve Marian bu haftanın çok mutlu geçmesini sağladı. Bayan Denbigh yorulmuştu, yolculuğu kesmişlerdi ve birlikte olmalarına hiçbir engel yoktu. Uzun gelecekten bahsettiler epey, ki çavlanın gürültüsünden uzaklaştıktan sonra onu birlikte geçirmeyi hemen kararlaştırmışlardı.

İkisinin de şanssızlığı yoksul olmalarıydı. Bu durumu göz önüne alarak, Baxter çok çalışıp da gelirini en az dörde katlayana dek nişanlandıklarını ilan etmemeye karar verdiler. Bu zalimce, ama gerekli bir durumdu ve Marian hiç yakınmadı. Avrupa'da geçirdiği sürede, güzel bir kadının maddi gereksinimleri konusunda gözleri açılmıştı ve bu deneyimden hemen sonra yoksul bir ressamla apar topar evlenmek istemeyişi şaşırtıcı değildi. Birkaç gün sonra Baxter, Almanya'yla Hollanda'ya gitmek üzere yola çıktı, bu ülkelerin bazı bölgelerini inceleme amaçlı gezmek niyetiyle. Bayan Denbigh'le genç arkadaşıysa kışı geçirmek üzere Paris'e gittiler. Burada, Şubat ortasında, Almanya gezisini tamamlamış olan Baxter aralarına geri döndü. Yokluğunda Marian ona sevgi dolu beş kısa mektup göndermişti. Bu sayı azdı, ama genç adam, sevgilisinin harika bir içsel tutarlılığa sahip olduğunu seziyordu. Marian onu hak ettiği içtenlik ve tatlılıkla karşıladı ve maddi durumundaki gelişmeleri büyük bir ilgiyle dinledi. Baxter, İtalya tablolarından üçünü satmış ve paha biçilmez bir eskiz koleksiyonu hazırlamıştı. Para ve ün

yolunda önü açıktı ve nişanlandıklarını ilan etmemek için sebep kalmamıştı. Ama Marian bu öneri karşısında duraksadı... öyle ısrarla ve öte yandan öyle havadan sudan sebeplerle duraksadı ki, biraz acı verici bir sahne yaşandı. Stephen sinirli ve şaşkın bir halde yanından ayrıldı. Ertesi gün konuşmak istediğinde Marian rahatsızdı ve görüşemezdi; bir sonraki gün de... ve ondan sonrakinde de. Baxter, Bayan Denbigh'in evine üçüncü kez boş yere gidişinin akşamında, büyük bir partide Marian'dan bahsedildiğini işitti. Konuşanlar iki yaşlı bayandı. Konuşmalarını gizlemek için hiç çaba sarf etmeyen bu iki hanıma dikkatini veren Baxter, sevgilisinin şanssız bir genç adamın, o hanımlardan birinin tek oğlunun hisleriyle oynamakla suçlandığını öğrendi. Kanıt veya kanıt denebilecek veriler sunmakta zorlanmaz gibiydiler. Baxter *la mort dans l'âme*[1] bir halde eve gitti ve ertesi gün yine Bayan Denbigh'i ziyaret etti. Marian hâlâ odasındaydı, ama Bayan Denbigh, Baxter'ı ağırladı. Stephen'ın canı çok sıkkındı, ama zihni açıktı ve ev sahibesini sorguya çekmeye girişti. Bayan Denbigh her zamanki uyuşukluğu sebebiyle o gençlerin durumundan hâlâ habersizdi.

"Dün gece maalesef," diye söze başladı Baxter, "Bayan Everett'in son derece üzücü bir şekilde suçlandığına tanık oldum."

"Ah, Tanrı aşkına Baxter," diye karşılık verdi bayan akrabası, "o konuyu hiç açma. Bütün kış boyunca onu savunmaktan başka bir şey yapmadım zaten. Kolay değil. Bana bunu yine yaptırma. Onu sen de benim kadar tanırsın. Düşüncesizlik etti, ama pişmanlık duyduğunu biliyorum ve ayrıca iyi de yaptı bence. O delikanlı hiç de hoş biri değildi."

"Ama bu konuda konuştuğunu duyduğum bayan," dedi Stephen, "o kişiyi göklere çıkardı. Annesiymiş."

[1] Ruhun içindeki ölüm, ruhtaki ölüm. (Y.N.)

"Annesi mi? Yanılıyorsun. Annesi öleli on sene oluyor."

Dik oturma gereksinimine kapılan Baxter kollarını kavuşturdu. "*Allons*,"[1] dedi, "kimden bahsediyorsunuz?"

"Şu delikanlıdan, Bay King'ten."

"Ulu Tanrım," diye haykırdı Baxter. "Yani iki kişi var öyle mi?"

"Asıl *sen* kimden bahsediyorsun?"

"Bay Young diye birinden. Annesi beyaz kıvırcık saçlı güzel bir kadın."

"Marian'la Frederic Young arasında bir şeyler olmuş demiyorsun herhalde?"

"*Voilà*![2] Ben sadece duyduklarımı söylüyorum. Sizin de öğrenmeniz iyi olur diye düşündüm Bayan Denbigh."

Bayan Denbigh melankolik bir edayla kafa salladı. "Bilmek istemiyorum," dedi. "Artık pes ediyorum. Yargılamak istemiyorum. Şimdiki gençlerin birbirlerine davranışları benim zamanımdakinden çok farklı. Yaptıkları önemsiz mi yoksa çok mu önemli, insan karar veremiyor."

"En azından Bay Young'ın salonunuza gelip gelmediğini bilirsiniz?"

"Aa, tabii, sık sık gelirdi. Marian hakkında dedikodu yapılmasına üzüldüm. Benim için çok tatsız bir durum. Ama hasta bir kadınım, elimden ne gelir ki?"

"Şey," dedi Stephen, "Bay Young'ı boşverin. Bay King'e geçelim."

"Bay King evine gitti. Hiç gelmese daha iyiydi zaten."

"Nasıl yani?"

"Şey, salağın teki işte. Genç kızları anlamıyor."

---

[1] Hadi bakalım. (Y.N.)
[2] İşte. (Y.N.)

"Bana kalırsa," dedi Stephen, nota kâğıtlarındaki deyişle "vurguyla", "bu konuda epey haklı olabilir."

"Marian basiretsizlik etmedi ama. Sıcak davranmak istemişti o kadar, ama fazla ileri gitti. Adam ona tapmaya başladı. Sonra da kendi kendine gelin güvey oldu durup dururken."

"Yakışıklı mı peki?"

"Evet, sayılır."

"Zengin mi?"

"Sanırım epey zengin."

"Peki ya diğeri?"

"Diğeri? Marian mı?"

"Hayır, hayır; şu dostunuz Young."

"Evet, o çok yakışıklıdır."

"Peki zengin mi?"

"Evet, zengin de sanırım."

Baxter bir an sustu. "Peki," diye devam etti, "ikisi-
34 nin de uzaklara gittiği kesin mi?"

"Sadece Bay King'i biliyorum."

"Tamam, Bay Young'ı ben söyleyeyim. Annesi oğlunun acı çektiğini görmese öyle konuşmazdı. Yani sonuçta belki de Marian'ın kusuru yoktur. İki tane genç milyoner ona sırılsıklam âşık olmuşlar. O ikisini de reddetmiş. Demek ki yakışıklılığa da önem vermiyor, paraya da."

"Bence tam olarak öyle değil," dedi Bayan Denbigh bilgece. "Önem verdiği başka şeyler de var. Yetenek filan istiyor. Keşke sen bir de zengin olsaydın Stephen..." diye ekledi o iyi kalpli bayan masumca.

Baxter şapkasını aldı. "Bayan Everett'i evlendirmek istediğiniz zaman," dedi, "Bay King'le Bay Young' tan pek bahsetmemeye özen gösterin."

Bu konuşmadan iki gün sonra genç kızla bizzat görüştü. Okuyucu Baxter'ın güveninin bu kadar kolay sarsılmasından hoşlanmayabilir, ama tesadüfen öğrendiği

o bilgilere anlam verememişti. Aşkı bir tutkuydu onun için; *Marian* içinse bayağı bir vakit geçirme aracı olduğuna inanmaya başlamıştı. Sinirli bir adamdı; hemen konuya girdi.

"Marian," dedi, "beni aldatıyorsun."

Marian onun ne demek istediğini biliyordu; kendisinin nişanlılıktan çok sıkıldığını biliyordu ve her ne kadar Young ve King'le yaşadıkları konusunda pek suçu olmasa da, Baxter'ın bunu ağır bir sadakatsizlik olarak gördüğünü de biliyordu. Bir darbe indiğini ve nişanlarının açıkça bozulduğunu hissediyordu. Yarım ağızla söylenecek bahanelerin veya inkârların Stephen'ı tatmin etmeyeceğini, kendisininse ona ancak bunları sunabileceğini biliyordu. Söylenecek böyle yüz laf bile tek bir kusursuz itirafın yerini tutmazdı. Bu yüzden "geleceğini" kurtarma çabasına hiç girmeden (çünkü artık umurunda değildi) sadece vakarını korumaya çabaladı. Doğal ve yarı-alaycı soğukkanlılığı vakarını korumaya şimdilik yetiyordu. Ama bu kaba sakinlik Stephen'ın hafızasına kalpsizlik ve sığlık olarak kazındı ve Marian'ın gerçek bir saygınlık ve değer kazanma çabalarına en azından orada etkisi hiç geçmeyecek bir darbe indirdi. Marian genç adamın kendisini sorguya çekme ve hayatına karışma hakkını inkâr etti; onun nişanı bozma önerisini de az çok bekliyordu. Gözyaşlarının basit mantığını kullanmayı bile reddetti. Bu koşullar altında görüşmeleri pek uzun sürmedi elbette.

"Bence sen," dedi Baxter kapı eşiğinde durarak, "dünyanın en yüzeysel, en kalpsiz kadınısın."

Hemen Paris'i terk edip İspanya'ya gitti ve yaz başına kadar orada kaldı. Mayıs ayında Bayan Denbigh'le *protégée*'si[1] İngiltere'ye gittiler; orada Bayan Denbigh'in kocası aracılığıyla tanıdığı kişiler vardı ve Marian'ın İngiliz tarzından tamamıyla farklı güzelliği oldukça beğe-

[1] Himaye edilen, korunan kız. (Y.N.)

nildi. Eylül'de gemiyle Amerika'ya gittiler. Yani Baxter'ın Bayan Everett'ten ayrılmasıyla New York'ta görüşmeleri arasında bir buçuk yıl kadar bir süre geçmişti.

Bu süre içinde genç adamın yaraları kapanmıştı. Acısı büyük olsa da kısa sürmüştü ve her zamanki sakinliğine kavuştuğunda, basit bir kalp sızısı karşılığında özgürlüğünü geri kazandığına seviniyordu. Bayan Everett'e ilişkin izlenimlerini sakin kafayla gözden geçirince, onun hiç de istediği gibi bir kadın olmadığına, kendisine uygun olmadığına karar verdi. "Tanrı'ya şükür," dedi kendine, "iyi ki bitmiş. O iflah olmaz, hafifmeşrep bir kız. Boş, sığ, kaba bir insan." Marian'a yaklaşımı biraz aceleci ve fazla ateşli olmuştu, tutku duyduğunu sanarak yapay ve gerçekdışı bir şeyler kurgulamıştı. Bunda kısmen o manzaranın, havanın, yan yana olmanın etkisi vardı, ama en çok da o genç kızın pitoresk güzelliğinin; bir de zavallı Bayan Denbigh'in nere-
36 deyse teşvik edici hoşgörüsüyle uyuşukluğunun. Baxter, Madrid'de Velasquez'le çok ilgilenmeye başladığını fark edince Bayan Everett'i aklından çıkarmıştı. Bayan Everett'le ilgili yargısının mutlaka doğru olduğunu söylemiyorum; ama en azından özenle varılmış bir yargıydı. Ayrıca nasıl duygusallık yanılsamasına kapılmışken onun cazibesiyle güzelliğini hakkaniyetle değerlendirmişse, bu yanılsamadan kurtulunca onun doğasının yavan taraflarına ilişkin de yorum yapmak hakkıydı. Bayan Everett onu adaletsizlik ve kabalıkla suçlayabilirdi pekâlâ; ama bu Baxter'ı haksız çıkarmazdı, çünkü o var gücüyle gerçeği bulmaya çalışmıştı. Marian ise tam tersine gerçeğe karşı oldukça ilgisizdi. Stephen'ın onunla ilgili öfkeli lafı, büzülmüş ruhunda hiçbir yankı uyandırmamıştı.

Okuyucu artık bu iki eski dostun yüz yüze gelince neler hissettiğini yeterince anlamıştır. Ancak aradan geçen zamanın bu hisleri epey körelttiğini eklemek ge-

rekir. Bana göre bir kadının utanmadan ve utandırmadan en rahat arkadaşlık edeceği insan, aşkın büyüsünden kurtulmuş eski bir sevgilidir; tabii bu büyüden kurtulma sürecinin tamamlanmış ve üzerinden biraz zaman geçmiş olması kaydıyla.

Marian oldukça rahattı. Soğukkanlılığını –felsefesini de denebilir– o acı verici son görüşme sırasında bile yitirmemişti ve şimdi yitirmeye niyeti yoktu. Eski sevgilisine kin gütmüyordu. Ondan duyduğu o son söz bir *façon de parler*'di[1] o kadar –Marian'a göre tüm sözler gibi–. Bayan Everett bekârlığının bu son günlerinde öyle keyifliydi ki, geçmişinde bağışlayamayacağı hiçbir şey yoktu.

Baxter'ın sözündeki vurgu Marian'ın yanaklarını biraz kızarttı; ama utandığını belli etmedi. Neşesini topladı. "Gerçek şu ki Bay Baxter," dedi, "şu anda hayatımdan epey memnunum; her şeyi *en rose* görüyorum; geleceği de geçmişi de."

"Ben de hayatımdan epey memnunum," dedi Bay Baxter, "ve kalbim geçmiş dediğiniz şeyle oldukça barışık. Ama yine de geçmişi düşünmek hiç hoşuma gitmiyor."

"Ah, öyleyse," dedi Bayan Everett çok tatlı bir edayla, "korkarım siz geçmişle barışamamışsınız."

Baxter güldü... öyle yüksek sesle güldü ki, Bayan Everett babasına baktı. Ama Bay Everett asilce uyumayı sürdürmekteydi. "Sizin kadar," dedi ressam, "iyi bir Hıristiyan olmadığım kesin. Ama temin ederim ki sizi yeniden gördüğüme çok sevindim."

"Arkadaş olmamız çok kolay, istemeniz yeterli," dedi Marian.

"Başka bir şey olmaya kalkmamız çok aptalcaydı zaten."

"'Aptalcaydı, evet. Ama güzel bir aptallıktı."

[1] Konuşma tarzı. (Y.N.)

"Ah, hayır Bayan Everett. Ben bir ressamım ve 'güzellik' kelimesini sahiplenirim. Onu orada kullanmamalısınız. O kadar çirkin bir şekilde biten hiçbir şey güzel olamaz. Hepsi yalandı."

"Şey... siz bilirsiniz. Ayrılmamızdan sonra neler yaptınız?"

"Gezdim ve çalıştım. İşlerim epey açıldı. Vatanıma dönmeden kısa süre önce nişanlandım.

"Nişanlandınız mı? *À la bonne heure.*[1] İyi bir insan mı? Güzel mi?"

"Sizin kadar güzel değil."

"Yani benden çok daha iyi bir insan. Umarım öyledir. Peki onu niye getirmediniz?"

"Yatalak ablasının yanında; zavallıcığın Rhine üzerindeki tuzlanın suyunu içmesi gerekiyor da. Havalar soğuyana dek orada kalmak istediler. Birkaç hafta içinde gelecekler ve hemen evleneceğiz."

"Öyleyse sizi tüm kalbimle kutlarım," dedi Marian.

"Ben de izninizle kutlayayım bayım," dedi Bay Everett uyanarak; konuşmalar resmîleştiğinde içgüdüsel olarak uyanırdı hep.

Bayan Everett sadece üç seansa daha katıldı ve ressam işinin çoğunu fotoğraflar yardımıyla yaptı. Bay Everett bu görüşmelerde de yer aldı ve her seferinde yine uykuya daldı. Ama iki taraf da eski ilişkilerinden bahsetmeyecek ve daha az kişisel konuşmalar yapacak kadar basiretliydiler.

II

Bir ikindi vakti, resmin tamamlanmasına çok az kalmışken, John Lennox hangi aşamada olduğuna bakmak için boş resim odasına girdi. Baxter da Marian da

[1] Erken saatte. (Y.N.)

resmin ilk aşamalarını görmemesini istemişlerdi, bu yüzden şimdi ilk kez bakıyordu. Odaya girmesinden yarım saat sonra Baxter haber vermeden gelince onun tuvalin karşısında derin düşüncelere dalmış halde oturduğunu gördü. Baxter'a evin anahtarı verilmişti, ilham geldikçe hemen ve kolayca işe koyulabilsin diye.

"Geçerken uğradım," dedi. "Bu sabah yaptığım büyük bir hatayı düşündüm de, aklımdayken hemen düzelteyim dedim." Oturup çalışmaya başladı ve diğeri ayakta durup onu izledi.

"Eee," dedi ressam sonunda, "hoşunuza gitti mi?"

"Pek sayılmaz."

"Lütfen itirazlarınızı netleştirin. Bana somut olarak yardım etmek elinizde."

"İtirazlarımı nasıl dile getireceğimi bilmiyorum. Her şeyden önce şunu belirteyim ki, her halükârda işinize büyük hayranlık duyuyorum. Eminim yaptığınız en iyi tablodur bu."

"Buna ben de içtenlikle inanıyorum. Bazı kısımları," dedi Baxter samimiyetle, "kusursuz."

"Bu epey ortada zaten, ama ya o bahsettiğiniz kısımlar ya da diğerleri hiç hoş değil. Bu doğru dürüst bir eleştiri olmadı, farkındayım; ama size keyfî davranabilme hakkı için para veriyorum. Fazla sertler, fazla güçlüler veya fazla gerçekçiler. Kısacası resminiz beni ürkütüyor ve Marian'ın yerinde olsam bana saldırmışsınız hissine kapılırdım."

"Hoş gelmeyen kısımlar için üzgünüm, ama tamamıyla gerçekçi olmasını istemiştim. Ben gerçekçiliği severim; bunu anlamış olmalısınız."

"Sizi destekliyorum; bu gerçekçiliği yakalamak için kullandığınız çeşitli katı yöntemleri ne kadar övsem azdır. Ancak gerçekçi olmak için acımasız olmak şart değil... gerçeği *bire bir* yansıtmaya çalışmak şart değil."

"Acımasız olduğumu kabul etmiyorum. Bay Len-

nox, korkarım ki sizi memnun edecek yoldan gitmemişim. Bu resmi fazla *au sérieux*'a[1] almışım. Bütünlük için fazla çabalamışım. Ama sizi memnun etmezse başkalarını eder."

"Buna kuşkum yok. Ama mesele o değil. Bu resim bin kat daha iyisi yapılabilecek kadar güzel."

"Bu resmin geliştirilme potansiyelinin sonsuz olduğunu inkâr edecek değilim elbette; hatta güzelleştirebileceğim pek çok ayrıntı görüyorum. Ama portre genel hatlarıyla belirdi. Size neyin eksik geldiğini söyleyeyim. Eserim 'klasik' değil; ben de dahi değilim."

"Hayır; dâhi olabileceğinizi düşünüyorum. Ama dediğiniz gibi, eseriniz klasik değil. *Acımasız* sözcüğünde ısrarlıyım. Fikrimi söyleyeyim mi? Fazla akademik. Zavallı Bayan Everett'i profesyonel bir model gibi göstermişsiniz."

"Bu doğruysa büyük bir hata yapmışım. Ondan daha rahat, gerilimsiz bir model görmedim şimdiye kadar. Ona bakmak bir zevk."

"Kahretsin, onun rahatlığını tamamıyla yansıtmışsınız. Tamam, sorun nedir bilemiyorum. Pes ettim."

"Bence," dedi Baxter, "kararınızı resim bitince verin. Klasiklik ögesinin de yer aldığına eminim; ama henüz ortaya çıkarmadım. Birkaç gün bekleyin, açığa çıkar."

Lennox ressamı yalnız bıraktı ve ressam fırçalarını eline alıp akşama kadar çalıştı. Çalışmayı ancak içerisi görülmeyecek kadar kararınca bıraktı. Tam çıkarken Lennox onu holde karşıladı.

"*Exegi monumentum,*"[2] dedi Baxter, "bitti. Gidip istediğiniz kadar bakın. Yarın gelip fikrinizi alırım."

O gidince ev sahibi yarım düzine ışık yakıp resmi yeniden inceledi. Tablo, ressamın son çalışmasıyla epey

[1] Ciddiye. (Y.N.)

[2] Puşkin'in bu adı taşıyan şiirine gönderme yapılıyor. Şiirin ilk dizesi, "Kendime bir anıt diktim." (Y.N.)

gelişmişti ve belki Baxter'ın dediği gibi klasiklik ögesinin belirmesinden, belki de Lennox'un şimdi hoşgörüyle bakmasından dolayı, bu kez epey orijinal ve güçlü bir eser, gerçek bir portre, bir insan yüzüyle figürünün özenle resmedilmiş hali gibi geliyordu. Marian'ın ta kendisiydi, en sabırlı bir şekilde ölçülüp gözlenmiş hali. Güzelliği oradaydı, tatlılığı, gençliğinin hoşluğu ve meleksi zarafeti, sonsuza dek hapsedilmişti, bozulamaz ve ebedî hale getirilmişti. Resmin fikri ve kompozisyonu son derece basitti. Figür huzurla oturuyordu, biraz sağa bakıyordu, başı dikti ve elleri –yüzüksüz ve bileziksiz bakire elleri– dizlerinin üstünde serbestçe duruyordu. Örülüp başının tepesinde ufak bir topuz yapılmış (son modaya uygun şekilde) sarı saçları, gözlerle yanakların neredeyse çocuksu ifadesini iyice ortaya çıkarıyordu. Gözler renk, hoşnutluk ve ışık doluydu; dudaklar biraz ayrıktı. Resimde çok az renk vardı; ama siyah perdelerden gün ışığı yansıyordu ve tende kızarıklıklar ve solukluklar, canlılık ve sağlık seçiliyordu. Güçlü ve basit bir yapıttı, figürde yapmacıklıktan ve katılıktan eser yoktu ve bir yandan da görkemli bir zarafet taşıyordu.

"İşte sanatçı olmak böyle bir şey," diye düşündü Lennox. "Bütün bunlar şu son iki saatte yapılmış."

Resimdeki onun Marian'ıydı kesinlikle, onu büyülemiş olan... gördüğünde hâlâ büyüleyen her şeyiyle birlikte: Cezbedici özgüveniyle, zarif rahatlığıyla, kadınsı çekiciliğiyle. Ama Lennox baktıkça gözlerinde acılı bir ifade belirdi, orada kaldı ve ölümcül bir ağırlığa dönüştü.

Lennox bir erkeğin olabileceği kadar sevgili olmuştu gerçekten; ama sevgisinde insanî ilişkilerde on beş yıllık deneyim sahibi birinin ihtiyatlılığı vardı. İnsanların içini okurdu ve bu yeteneğini kullanmaktan hoşlanırdı. Marian doğasının hazinelerini o zarif dudaklarıy-

la ve gözleriyle Lennox'un göğsüne akıttığında ve Lennox o dudaklarla gözleri ellerinin arasına alıp öpücüklere boğarak tutkulu yeminler ettiğinde, pek çok kez onları birden bırakıverip "Ama ah! Kalp nerede?" diye haykırmıştı içinden. Bir gün ona "Marian, kalbin *nerede* senin?" demişti (öylesine konuşurmuş gibi elbette).

"Nerede mi... nasıl yani?" demişti Bayan Everett.

"Sabahtan akşama kadar seni düşünüyorum. Seni birleştirip parçalıyorum, insanların harflerden sözcükler oluşturduğu oyundaki gibi. Ama bir harf eksik kalıyor hep. Elimi kalbine koyamıyorum."

"John, " demişti Marian zekice, "kalbim sözcüğün tamamı. Kalbim her yerde."

Bu sahiden doğru olabilir. Bayan Everett kalbini ayrım gözetmeksizin bütün organizmasına yaymıştı, doğal olarak da kalbinin asıl bulunması gereken yerde biraz boşluk oluşmuştu. Lennox oturup Baxter'ın kusursuz eserine bakarken aynı soru yine dudaklarının ucuna geldi; buna Marian'ın portresi yol açmışsa bile, Marian'ın portresi yanıt vermedi. Yanıtı Marian verebilirdi. Lennox'a öyle geliyordu ki, sanki büyük bir güç, sevgilisinin ruhunun derinliklerini anlatan itirafı almış ve bunu tuvale düzgün ama tutkulu harflerle yazmıştı. Marian'ın vücudu hafifti... çekiciliği hafifti; yoksa ruhu da hafif miydi? İnançsız ve vicdansız bir yaratık mıydı o? Gözlerinin ferini söndüren ve dudaklarındaki gülümsemeyi çalan o korkunç boşluğun ve cansızlığın anlamı başka ne olabilirdi ki? Bunları görmezden gelmek kolay değildi, çünkü ressam pek çok açıdan son derece adil davranmıştı. Zekâsının yanı sıra sadakat ve sempati sergilemişti. Genç kızın görünüşündeki tek bir noktayı bile farklı resmetmemişti; güçlü ve zarif bir şekilde ortaya konmamış tek bir yüz hattı bile yoktu. Baxter görkemli bir kavrayışa sahip bir adam mıydı... eşsiz bir gözlemci miydi; yoksa bildiklerinden

çok daha fazlasını ortaya koyan sabırlı ve azimli bir ressam mıydı sadece? Sıradan bir ressam, Bayan Everett'i güçlü, zengin, nesnel bir şekilde resmetmekle (ki o eser bunun da çok iyi bir örneğiydi) yetinmez miydi? Oysa Baxter'ın daha fazlasını yaptığı ortadaydı. Bilgiden daha fazlasıyla yapmıştı resmi... hayal gücüyle, hislerle. *Yaratmıştı* neredeyse ve yaratısı gerçekle örtüşmüştü. Lennox kuşkularına tatmin edici yanıtlar bulamadı. Resimde gördüklerinin sadece kendi hayal gücünün ürünü olduğuna, o görüntüdeki gözlerin ve dudakların hafif tatlılığının sadece gençliğin ve masumluğun gülümseyişi olduğuna inanmak isterdi. Kafası karışmıştı... saçma bir şekilde kuruntu ve kapris yapıyordu; ışıkları söndürüp portreyi rahatlatıcı karanlıkta bıraktı. Sonra, hem sevgilisine yaptığı haksızlığı telafi etmek, hem de kendi merakını gidermek için Marian'la bir saat vakit geçirmeye gitti. En azından Marian'ın kaygısız olduğunu gördü. Marian portreyi tamamıyla başarılı buluyordu ve gelecek nesillere o şekilde aktarılmaya dünden razıydı. Lennox yine de eve dönünce bir kere daha bakmak için resim odasına gitti. Bu sefer tek bir ışık yaktı sadece. Ayy! Böyle bakınca bir düzine lambanın aydınlığındaki halinden bile daha kötüydü resim. Hemen gaz lambasını söndürdü.

Baxter ertesi gün geldi, söz verdiği gibi. Bu arada zavallı Lennox yirmi dört saat durmadan düşünmüştü ve gözlerindeki sıkıntılı ifade öyle yoğunlaşmıştı ki, ressam meselenin sadece eserine duyulan hayranlıktan ibaret olmadığını anladı.

"Kıskanmış olabilir mi?" diye düşündü Baxter. Stephen güzel bir portre yapmaya odaklanmıştı sadece, bu yüzden vicdanı ona Lennox'un canını sıkan şeyi sergilememişti. Yine de adama acımaya başladı. Zaten en başından beri acımak gelmişti içinden. Ondan hoşlanmış ve saygı duymuştu; onun aklı başında ve duy-

gulu bir adam olduğuna karar vermişti ve böyle birinin –yoğun ruhsal gereksinimlere sahip bir varlığın– yazgısını Marian Everett'inkiyle birleştirmesi üzücü gelmişti. Ama Lennox'un durumu bildiğine ve aydınlatılmaya gereksinimi olmadığına karar vermişti hemen ardından. Gözleri açık bir şekilde evleniyordu o, risklerle kazançları hesaplamıştı. Herkesin zevki kendineydi ve otuz beş yaşına gelmiş olan John Lennox'un, Bayan Everett'in göründüğü gibi biri olmayabileceğini duymaya gereksinimi yoktu. Dolayısıyla Baxter, arkadaşının ikinci eş olarak kendine sadece güzelliğe sahip bir kadını... konuk ağırlamakta deha olan ve onun parasını bol keseden harcayacak bir kadını bilerek seçtiğine karar vermişti. O zavallı adamın tutkusunun ciddiyetinden de habersizdi, mutluluğunun ressamın yanılsama diyeceği şeye ne kadar bağlı olduğundan da. Baxter sadece işini iyi yapmakla ilgilenmişti; Marian'ın büyüleyici yüzüne eskiden beri ilgi duymak işini kolaylaştırmıştı. Resmine arkadaşının dikkatini çeken o güçlü nitelendirmeyi ve derin gerçekliği sahiden de katmış olduğu kesin; ama hiç çaba harcamadan ve fesatlık taşımadan yapmıştı bunu. Baxter'ın doğasının sanatçı yarısı, insan yarısını şehvetle yönetiyordu... onun hayal kırıklıklarıyla besleniyor, mutluluğu ve acılarıyla semiriyordu. Yani o genç adam gerçek bir sanatçıydı. Dolayısıyla güçlü ve duyarlı doğasının keşfedilmemiş derinliklerinde, dehası yüreğiyle konuşarak tuvale onun hayal kırıklığını ve kabullenişini aktarmıştı. Marian'la yaşadığı kısa ilişkiden sonra Baxter sonsuza dek sevip güvenebileceğini hissettiği bir genç kızla tanışmıştı; bu yeni duyguyla kendine gelince de, daha önceki aşkının kusurlarını daha net görebilmeye başlamıştı. Bu yüzden hisleriyle resim yapmıştı. Bayan Everett ondan başka türlüsünü bekleyemezdi. Baxter elinden geleni içtenlikle yapmıştı ve algıladığı bazı şeyleri

farkında olmadan katması resmi daha iyi kılmıştı.

Lennox arkadaşının, gelecekteki eşiyle olan geçmişini çok merak etmeye başlamıştı; ama kıskançlık duymuyordu kesinlikle. Nedense bir daha asla kıskançlığa kapılamayacağını hissediyordu. Ama onların daha önceki yakınlıklarının boyutunu öğrenirken, o genç adamın, portrede büyük bir kusur bulduğu fikrine kapılmasına izin vermemeliydi.

"Bayan Everett'le eskiden tanışıyor olmanız," dedi açıkça, "epey işinize yaramış belli ki."

"Sanırım evet," dedi Baxter. "Hatta resme başlar başlamaz onun yüzü bana hayal meyal anımsanan bir melodi gibi geri dönüverdi. O sıralar görkemli bir güzelliği vardı."

"İki yaş daha gençti."

"Evet, ben de iki yaş daha gençtim. Kesinlikle haklısınız. Eski izlenimlerimi *cidden* kullanmışım."

Baxter bu kadarını itiraf etmeye gönüllüydü; ama Marian'ın sır olarak sakladığı herhangi bir şeyi ele vermemekte kararlıydı. Marian'ın sevgilisine eski nişanlısından bahsetmemesi şaşırtıcı değildi; Baxter bunu zaten tahmin etmişti. Ama onun bahsetmediği bu şeyden kendisinin bahsetmesini bağışlanmaz görürdü.

Acı ve kuşku Lennox'un algılarını keskinleştirmişti ve Baxter'ın gözlerinde bir boşboğaz olmama niyeti gördü ister istemez. Onu gafil avlamaya karar verdi.

"Merak ediyorum da," dedi, "Bayan Everett'e hiç âşık olmuş muydunuz acaba?"

"Hiç duraksamadan evet diyebilirim," diye karşılık verdi Baxter; genel bir itirafın kendisine özel bir inkârdan daha faydalı olacağını düşünerek. "Ben bir görülen bir vakayım sanırım. Veya belki de yüzde bir. Çünkü gördüğünüz gibi artık âşık filan değilim. Nişanlıyım, evleniyorum."

Lennox'un yüzü aydınlandı. "İşte bu," dedi. "Res-

minizde neyi beğenmediğimi anladım... bakış açısını. Kıskanmıyorum," diye ekledi. "Yoksa resmi daha çok severdim. O zavallı kız için bir şey hissetmediğiniz belli. Aşkınızdan fazlasıyla kurtulmuşsunuz. Onu sevmişsiniz, size karşılık vermemiş ve şimdi de intikam alıyorsunuz." Istıraptan dikkati dağılan Lennox, mantıksızca bir öfkeye sığınıyordu.

Baxter şaşırmıştı. "Kabul edersiniz ki," dedi gülümseyerek, "oldukça şık bir intikam bu." Bütün profesyonellik özsaygısı yardımına yetişti. "Bayan Everett'e Amerika'da gelmiş geçmiş en güzel portreyi yaptım. Kendisi de epey memnun kaldı."

"Ah!" dedi Lennox, hislerini kusursuz bir şekilde gizleyerek; "Marian çok yüce gönüllüdür."

"Öyleyse," dedi Baxter, "neden yakınıyorsunuz? Beni rezilce davranmakla suçluyorsunuz ve benim de hesap sormaya hakkım var." Baxter'ın da öfkesi artıyordu, resmine duyduğu beğeniyle birlikte. "Bayan Everett'in yüz ifadesini nasıl çarpıtmışım ki? Onu nasıl yanlış yorumlamışım? Portrede eksik olan nedir? Kötü mü çizilmiş? Kaba mı olmuş? Muğlak mı? Ahlaksızca mı?" Baxter'in sabrı bu çeşitli suçlamaları sayarken tükendi. "Yapmayın ama!" diye haykırdı. "Resmin kusursuz olduğunu siz de biliyorsunuz."

"Bunu inkâr etmeye çalışmıyorum. Marian'ın size gelmeyi kabul etmesine şaşıyorum o kadar."

Baxter'ın o genç kızı ele verme kararından hâlâ vazgeçmemesi ve bunu yapmaktansa Lennox'un kendisini reddedilmiş bir âşık sanmasına göz yumması epey övünülecek bir tavır.

"Ah, dediğiniz gibi," diye haykırdı, "Bayan Everett çok yüce gönüllüdür!"

Lennox bunu bir itiraf sanacak kadar aptaldı. "İntikam aldınız derken," dedi, "bunu adice ya da bilerek yaptığınızı söylemiyorum. Sevgili dostum, kendinizi

nasıl durdurabilirdiniz ki? Hayal kırıklığınız kaybettiğiniz şeyle ve hayal kırıklığına tepkinizle orantılıydı."

"Evet, bütün bunlar çok güzel; ama nerede hata yaptığımı hâlâ öğrenebilmiş değilim."

Lennox, Baxter'dan resme, sonra yeniden Baxter'a baktı.

"Söyleyin, size meydan okuyorum," dedi Baxter. "Bayan Everett'in gerçek hayattaki güzelliğini olduğu gibi aktardım işte."

"Ah, güzelliğini boşverin!" diye haykırdı Lennox.

"Bay Lennox, bir beyefendi olmasaydınız," diye devam etti genç adam, "ki bu sinirli halinize karşın hâlâ öyle olduğunuza inanıyorum, sizin..."

"Benim ne?"

"Sizin sadece portreyi aşağılamaya çalıştığınıza inanırdım."

Lennox öfkeyle ve sabırsızlıkla elini salladı. Diğeri kahkahayı bastı ve tartışma sona erdi. Baxter içgüdüsel olarak fırçalarını alıp tuvale yaklaştı, ufak tefek kusurları düzeltmek için biraz arzu duyarak; Lennox ise gitmeye hazırlandı.

"Kalın!" dedi ressam, Lennox odadan çıkarken. "Eğer bu resim cidden hoşunuza gitmediyse silerim. Söylemeniz yeterli," diyerek eline siyah boyayla kaplı ağır bir fırça aldı.

Ama Lennox kararlılıkla hayır anlamında kafa salladı ve çıkıp gitti. Ama sonra hemen geri döndü. "İsterseniz silebilirsiniz," dedi. "Resim artık benim nasılsa."

Ama bu sefer Baxter hayır anlamında kafa salladı. "Ah! Artık çok geç," diye karşılık verdi. "Şansınızı kaybettiniz."

Lennox dosdoğru Bayan Everett'in evine gitti. Marian sabah ziyaretine gelmiş birkaç konuğuyla birlikte salondaydı ve onları gönderene kadar sevgilisi oturup bekledi. Birlikte yalnız kaldıklarında Marian konukla-

rıyla alay etmeye ve bazı yapmacık tavırlarının taklidini yapmaya başladı, yoğun bir zarafetle ve ruhla. Ama Lennox onun sözünü kesip portre meselesine geri döndü. Dün geceki itirazlarını yeniden düşünmüştü; resmi beğendiğine karar vermişti.

"Ama, dedi, "Bay Baxter'a gitmeye razı olmana şaşırdım Marian."

"Neden?" diye sordu Marian tetikte bekleyerek. Sevgilisinin bir şeyler bildiğini anlamıştı ve onun ne kadarını bildiğini anlayana kadar kendini ele vermek istemiyordu.

"Eski bir âşık her zaman tehlikelidir."

"Eski bir âşık mı?" dedi Marian, yüzü içtenlikle kızararak. Ama kendini çabuk topladı. "Bu şahane haberi nereden duydun acaba?"

"Şey, ağzından kaçtı," dedi Lennox.

Marian bir an duraksadı. Sonra gülümsedi: "Şey,
 cesurdum," dedi. "Gittim işte."

"Peki ama," dedi Lennox ısrarla, "neden bana söylemedin?"

"Neyi söyleyecektim ki sevgili John?"

"Baxter'ın küçük tutkusunu tabii ki. Hadi ama, alçakgönüllülük yapma."

Alçakgönüllülük! Marian rahat bir nefes aldı. "Karına neden alçakgönüllü olma diyorsun hayatım? Lütfen bana Bay Baxter'ın tutkularını filan sorma. Ben ne bileyim?"

"Hiç haberin yok muydu yani?"

"Ah, hayatım, beni rahatsız edecek kadar farkındayım durumun. Ama o cesur davrandı, bunları aştı. Nişanlandı."

"Evet, nişanlanmış, ama seni tamamıyla unutmamış. O dürüst bir adam, ama senden *hoşlandığını* hatırlıyor. Resmin duygusal olmaması için elinden geleni yapmış. Seni hayalindeki gibi görmüş... olmanı istediği

şekilde; sana ahlâkî bir cilve sandığı bir ifade katmış biraz, ki resmi berbat etmesine ramak kalmış. Baxter'ın hayal gücü çok kuvvetli değil ve bu ifade aslında saçma sapan bir şey. Neyse ki son derece yetenekli bir adam ve gerçek bir ressam olduğundan, kendine karşın iyi bir portre yapmayı başarmış."

John Lennox algılarının sunduğu kanıtları bastırmak için böyle savlara tutunacak kadar alçalmıştı. Ama bir sevgili kuşkulanmaya başladı mı istediği zaman duramaz. Marian'a eskisi gibi inanmaya, onun sözlerini tereddütsüz doğru kabul etmeye içtenlikle çabalasa da, süregelen bir güvensizlik ve hoşnutsuzluk dürtüsünden kurtulamıyordu bir türlü. Büyü bozulmuştu ve büyüleri onarmak olanaksızdır. Lennox biraz dalgın bir şekilde durup o zavallı kızın yüzünü izliyor, sözlerini tartıyor, düşüncelerini analiz ediyor, nedenleri hakkında tahminlerde bulunuyordu.

Marian'ın bu çetin sınavdaki tavrı cidden kahramancaydı. Gelecekteki kocasının hislerinde ince bir değişim, sebebini keşfedemese de geleceğini bariz bir şekilde tehlikeye atan bir değişim gerçekleştiğini seziyordu. Aralarında bir şey kopmuştu; Marian gücünün yarısını yitirmişti. Canı çok sıkkındı, ki bunun bir nedeni de şimdiye kadar Lennox'un mükemmel bir karaktere sahip olduğunu seve seve kabullenirken, artık onun gizli, cüretkâr ve şeytani bir niyet beslediğinden kuşkulanmasıydı. İlişkiyi bir anda bitirivermeyi düşünüyor olabilir miydi? İyi huylu bir milyonerin karısı olmanın o tatlı, baharatlı ve mis kokulu fincanını Marian'ın dudaklarından çekip alıvermeyi planlıyor olabilir miydi? Marian geçmişini ürkekçe gözden geçirdi ve Lennox'un karanlık bir nokta keşfedip keşfetmediğini merak etti. Aslında bu konuda ona meydan okuyamaz mıydı? Cidden ters hiçbir şey yapmamıştı. Geçmişinde görünür bir leke yoktu. Renginin ahlâkî bir kirlilikle biraz sol-

duğu doğruydu; ama diğer kızlarınkine kıyasla oldukça iyiydi. Kendisi zevkten başka hiçbir şeyi umursamamıştı; ama kızlar başka ne için yetiştirilirdi ki? Bütüne bakıldığında kendini rahat hissedemez miydi? Hissedebileceğini söyledi kendine; ama yine de John nişanı bozmak isterse bunu nişanlısı az çok kötü şeyler yaptığı için değil, yüksek ahlâkî idealler yüzünden yapacağını seziyordu. Onu artık sevmiyorsa yapardı bunu. Lennox'a bu durumu zarifçe kabulleneceğini ve kalbini sorumluluklardan bağışık tutacağını söylemek Marian'ın pek işine yaramazdı. Yine de bu korkunç kaygılara karşın durmadan gülümsemeyi başardı.

Günler geçti ve John nişanı hâlâ bozmadı. Evlenmelerine sadece bir hafta kalmıştı... altı gün, beş gün, dört. Bayan Everett'in gülümsemesindeki mekaniklik giderek azaldı. John bir krizden geçiyordu belli ki... onun yaşındaki bir adam için kaçınılmaz olan ve Marian'la ilgisiz, ahlâkî ve zihinsel bir krizden. Evlilik arifesinde yüreğini sorgulamıştı; artık genç olmadığını, tuhaf tutkulara kapılamayacağını keşfetmişti ve her şeyin adını koymaya, kendine aşk için değil arkadaşlık ve belki biraz da sağgörü için evlendiğini itiraf etmeye karar vermişti. Bu mantıklı yaklaşımı Marian'a açıklamamasının tek sebebiyse, onun meseleye daha duygusal yaklaştığını düşünmesiydi. Marian'ın teorisi buydu.

Lennox evliliğin kasımın son perşembesinde gerçekleşmesine karar vermişti. Bundan önceki cuma, Broadway'den geçerken, portrenin çerçevelenmesiyle ilgili talimatına uyulup uyulmadığına bakmak için Goupil's'e uğradı. Resim o dükkâna götürülmüştü ve çerçevelendikten sonra Baxter'ın arzusu ve Lennox'ın rızasıyla birkaç günlüğüne sergi salonuna konmuştu. Lennox ona bakmak için yukarı çıktı.

Portre salonun ucundaki bir şövalede duruyordu ve önünde üç seyirci vardı... bir beyefendiyle iki hanı-

mefendi. Salon onlar dışında boştu. Lennox resme doğru yürürken, beyefendinin Baxter olduğunu fark etti. Baxter arkadaşını yanındaki iki kişiyle tanıştırdı ve Lennox bunlardan genç olanının ressamın nişanlısı olduğunu gördü. Diğeri, yani o bayanın ablası, hasta görünüşlü sade, solgun bir kadındı ve bir sandalyede konuşmadan oturuyordu. Baxter bu bayanların önceki gün Avrupa'dan geldiklerini ve onlara ilk iş olarak başyapıtını göstermek istediğini söyledi.

"Sarah," dedi, "modeli öyle övüyor ki kopyaya önyargılı yaklaşıyor."

Sarah yirmi yaşında, uzun boylu, siyah saçlı, uyumsuz yüz hatlarına ve bir çift parlak siyah göze sahip, gülümseyince bembeyaz dişleri sergilenen, yirmi yaşında bir kızdı... kusursuz bir insan olduğu belliydi. Lennox'a dönüp içten bir sempatiyle ve boğuk, hoş bir sesle:

"Çok güzel bir kız olmalı," dedi.

"Evet, çok güzeldir," dedi Lennox, gözlerini kızın güzel yüzünden ayırmadan. "Onunla tanışmalısınız... o da sizinle tanışmalı."

"Kendisiyle tanışmayı çok isterim," dedi Sarah.

"Bu resim de neredeyse onun kadar güzel," dedi Lennox. "Bay Baxter büyük bir dâhi."

"Bay Baxter'ın dâhi olduğunu biliyorum. Ama bir resim ne kadar güzel olsa da sonuçta nedir ki? Son iki yıldır bir sürü resim gördüm, ama güzel bir kız görmedim hiç."

Genç kız portreye hayranlıkla bakmaya başladı ve Baxter yaşlı bayanla konuşurken Lennox onun *fiancée*'sine[1] gizlice uzun uzun baktı. Kız başını Marian'ın resminin neredeyse tamamıyla yanına getirmişti ve yüzünde beliren tazelik ve yoğun canlılık bir anlığına tuvaldeki çizgilerle renkleri sildi sanki. Ama bir sonraki anda, Lennox bakarken, Marian'ın gül

[1] Nişanlı. (Y.N.)

rengi yuvarlak yüzü acımasızca parlayıp belirginleşti ve fütursuz mavi gözleri alaycı bir tanıdıklıkla Lennox'unkilere baktı.

Lennox diğerlerine apar topar iyi sabahlar dileyip kapıya doğru yürüdü. Ama kapının yanında durdu. Duvarda Baxter'ın *Son Düşesim* tablosu asılıydı. Şaşkınlıkla kalakaldı. Bir ay önce ona sevgilisini anımsatan yüz ve figür *bu* muydu? Şimdi benzerlik neredeydi? Sanki hiç var olmamışçasına yoktu. Üstelik bu resim, portreden çok daha kötüydü. Dönüp yeniden Baxter'a baktı, bir açıklama talep etme ya da en azından şaşkınlığını belirtme dürtüsünü biraz hissederek. Ama Baxter'la sevgilisi yere yakın ve ufak bir deseni incelemek için eğilmişlerdi ve başları hoş bir şekilde bitişik duruyordu.

O haftanın nasıl geçtiğini anlamak zordu. Lennox karşı karşıya olduğu o kalpsizce birleşmenin ölümden
52 bile kötü olduğu hissine kapılıyordu bazen ve tek çıkış yolu servetini Marian'a devredip intihar etmekmiş gibi geliyordu. Bazı günlerse kaderine razı oluyordu. Eski hayalleriyle fantezilerini çalı çırpı gibi toplayıp dizinde kırması yeterliydi bunun için. Onların yerine ılımlı ve mantıklı beklentiler toplayıp bir evlilik hediyesiyle bağlayamaz mıydı güzelce? Aşkı bitmişti, gençliği bitmişti; hepsi buydu. Bunu bir trajediye dönüştürmek gereksizdi. Aşkı çok da tutkulu olmamıştı zaten ve kısa sürecekse, evlilikten sonra biteceğine önce bitmesi daha iyiydi. Evliliğe gelince, o yapılmalıydı, çünkü aşkla ilgili olması şart değildi. Lennox, Marian'ın geleceğini elinden almak için şart olan zalimce tutarlılıktan yoksundu. Onu yanlış tanımışsa ve gözünde büyütmüşse suç kendisindeydi ve cezasını ona çektirmek zordu. Marian'ın kusurları her ne iseler bilinçli değillerdi ve onun Lennox'a karşı iyi niyetli olduğu belliydi. Arkadaş olmasa da sadık bir eş olurdu en azından.

Lennox bu iç karartıcı mantığın yardımıyla evlenme gününün arifesine ulaştı. Geçen hafta boyunca Bayan Everett'e oldukça sevecen ve iyi davranmıştı. Aşkını yitirmekle Marian'ın büyük bir hazine yitirdiğini hissediyordu ve ona bunun yerine sarsılmaz bir sadakat sunuyordu. Marian onu bitkinliği ve dalgınlığı konusunda sorgulamıştı ve Lennox kendini iyi hissetmediğini söylemişti. Çarşamba günü ikindide atına binip uzun bir geziye çıktı. Günbatımına yakın eve döndü ve holde yaşlı kâhyasıyla karşılaştı.

"Bayan Everett'in portresi," dedi kadın, "demin eve gönderildi efendim; çerçevesi muhteşem. Talimat vermediğiniz için kütüphaneye taşıttım. Kendi odanızda," diye gülümsedi yaşlı kadın saygıyla, "durmasını isteyeceğinizi düşündüm."

Lennox kütüphaneye girdi. Resim yerde duruyordu, yüksek arkalıklı bir koltuğa dayalıydı ve pencereden giren, günün son yatay ışınlarını yansıtıyordu. Resmin önünde durup asık suratla baktı.

"Olmaz!" dedi sonunda. "Marian'ı Tanrı o şekilde yaratmış olabilir; ama *bu* iğrenç yaratığı sevemem de, sayamam da!"

Öfkeli bir acizlikle çevreye bakındı ve gözüne bir arkadaşının Doğu'dan satın aldığı ve şömine rafında süs niyetine duran uzun, keskin bir bıçak ilişti. Bıçağı kapıp barbarca bir neşeyle o portedeki güzel yüze sapladı. Bıçağı aşağı çekerek canlı tuvalde uzun bir yarık açtı. Sonra tabloyu yarım düzine darbeyle çaprazlamasına kesti keyifle. Bunu yapınca çok rahatladı.

Lennox'un ertesi gün evlendiğini eklememe gerek yok. Bir akşam önce kütüphaneden çıkarken kapıyı kilitlemişti ve kilise sunağının önünde dururken anahtar yelek cebindeydi. Törenden hemen sonra şehirden ayrıldığından, tablonun akıbeti ancak on beş gün sonra dön-

düğünde öğrenildi. Bu bencilce davranışını Marian'a nasıl açıkladığını ve Baxter'a nasıl söylediğini anlatmak gereksiz. En azından bunu cesurca yaptı. Ressama çok büyük bir meblağ ödediği söyleniyor bu aralar. Rakam abartılıyor herhalde, ama epey para ödediği kesin. Evliliğinin nasıl geçtiğini –nasıl geçeceğini– söylemek içinse henüz erken. Evleneli daha üç ay bile olmadı.

1868

SON DERECE TUHAF BİR DURUM

1865 ilkbaharının sonlarında, savaş yeni bitmişken, genç bir subay New York'un büyük otellerinden birinin en üst katındaki odalardan birinde hasta yatıyordu. İlaçlarını alırken bir garson odaya girip ona ön yüzünde *Bayan Samuel Mason,* arkasındaysa "Sevgili Albay Mason... buraya geldiğinizi, hasta ve yapayalnız olduğunuzu yeni duydum. Çok korkunç. Beni hatırlıyor musunuz? Benimle görüşür müsünüz? Beni görürseniz *hatırlarsınız* diye düşünüyorum. Yukarı gelmekte ısrarlıyım. M. M." yazılı bir kartvizit uzattı.

Mason soyunuk, tıraşsız, dermansız ve yüksek ateşliydi. Güzel manzaralı bile olmayan otel odası çirkin, küçük ve dağınıktı. Bayan Mason'ın kartviziti hem kafa karıştırıcı, hem de son derece rahatlatıcıydı. Ama genç adamın algılama gücü öyle zayıflamıştı ki, kafasını toplaması birkaç dakika sürdü.

"Bir bayan verdi efendim," dedi garson, yardımcı olmak için.

"Genç mi yaşlı mı?" diye sordu Mason.

"Şey, ikisi de var biraz efendim."

"Bir bayanı buraya çağıramam," diye inledi hasta.

"Bence gayet iyi görünüyorsunuz efendim," dedi uşak. "Bayanlar hasta adamları severler. Hem soyadlarınız aynı," diye devam etti Michael; iş deneyimi ona büyük bir açık sözlülük kazandırmıştı. "Keşke daha önce gelseymiş."

Albay Mason, görüşmek isteyen Bayan Mason olduğuna göre, onu daha fazla düşünmeden kabul etmeye karar verdi. "O rahatsız olmazsa ben de olmam herhalde," dedi, fazla titizlik taslayacak halde olmayan zavallı adam. Böylece birkaç dakika sonra konuğu yatağının yanına getirildi. Mason karşısında güzel, orta yaşlı, diri vücutlu, son moda giyinmiş ve altı kat merdiven
56 çıkmanın sonucunda nefes nefese kalmanın verdiği mahcubiyet dışında utangaçlık göstermeyen sarışın bir kadın gördü.

"Beni hatırladın mı?" diye sordu kadın, genç adamın elini tutarak.

Mason başını yastığa koyup kadına baktı. "Eskiden yengemdin... Maria yengem," dedi.

"Hâlâ Maria yengenim," diye karşılık verdi kadın. "Beni unutmaman çok güzel."

"Senin beni unutmaman da çok güzel," dedi Mason, nazikçe bir lafa karşılık verme arzusundan daha derin bir hissi ele veren bir ses tonuyla.

"Tanrım, sen savaşa katıldın ve bir sürü korkunç şey yaşadın. Ben Avrupa'daydım biliyorsun. Döndüğümden beri taşrada, amcanın nehir kıyısındaki eski evinde kalıyorum; döndüğümde kira kontratının süresi yeni dolmuştu. Dün bir iş için şehre geldim, senin durumunu ve yerini tesadüfen öğrendim. Orduya katıldı-

ğını biliyordum, nasıl olduğunu ve artık sonunda savaş bittiğine göre geri dönüp dönmediğini merak etmiştim sık sık. Hemen sana geldim tabii. Senin için *çok* üzülüyorum." Bayan Mason çevreye bakınıp bir sandalye aradı. Sandalyeler yeğeninin elbiseleriyle, eşyalarıyla ve son yemeğinin artıklarıyla doluydu. O iyi kalpli bayan bu manzarayı güzel, sessiz, ironik bir sevecenlikle inceledi.

Genç adam yattığı yerden o güzel yüzü, söyleyebileceği her şeye keyifle boyun eğerek inceledi. "Aylardır gördüğüm –konuştuğum– ilk kadınsın," dedi, yengesinin görünüşünü odasınınkiyle karşılaştırıp düşüncelerini okuyarak.

"Tahmin ederim. Bir düzine kadın kadar hamarat olmak niyetindeyim." Sandalyelerden birinin üstündekileri kaldırdı ve sandalyeyi yatağın yanma getirdi. Sonra oturup eldivenlerinden birini çıkardı ve o elini usulca genç adamın bileğine koydu. "Nasıl da büyümüş, yakışıklı bir delikanlı olmuşsun!" diye devam etti söze. "Şimdi söyle bakayım, çok mu hastasın?"

"Doktora sormalısın," dedi Mason. "Bilmiyorum. Çok rahatsızım, ama kısmen koşullar yüzündendir herhalde."

"Yarısından fazlası koşullar yüzündendir eminim. Doktorla görüştüm. Bayan Van Zandt eski bir dostumdur; şehre gelince onu ziyaret ederim hep. Durumunu bu sabah ondan öğrendim. Barış yapılmasına seviniyorduk; sonra da savaşta uzuvlarını ve sağlıklarını kaybeden onca gence üzülmeye başladık tabii. Bayan Van Zandt kocasının bir sürü hastasını örnek verdi ve aralarında sen de vardın. Kusursuz bir genç adam olduğunu, çok hastalandığını, akrabasız ve arkadaşsız olduğunu, gürültülü bir oteldeki boğucu, küçücük bir odadan başka kalacak yerin olmadığını söyledi. Hemen kulaklarımı dikip ismini sordum tabii. Dr. Van Zandt gelip

bana söyledi. Neyse ki ismin sıradan değil: İki tane Ferdinand Mason olduğunu düşünmek saçma geldi. Kısacası senin kocamın erkek kardeşinin çocuğu olduğunu ve sonunda benim de bakacak bir kahramanımın olabileceğini hissettim. Doktorun geçmişin hakkında bildiği çok az şey benim bildiğim çok az şeyle örtüşüyordu; gerçi itiraf etmeliyim ki benden hiç bahsetmemene üzüldüm. Ama niye bahsedesin ki? Her halükârda artık ben yokmuşum gibi davranamazsın. Keşke daha önce benden bahsetseydin, o zaman Doktor bizi bir ay önce bir araya getirebilirdi ve çoktan iyileşirdin."

"İyileşmem bir aydan fazla sürer," dedi Mason, Bayan Mason'ın onun için kendini yoracaksa işin gerçeğini bilmesi gerektiğini düşünerek. "Senden hiç bahsetmedim çünkü izini kaybetmiştim. Hâlâ Avrupa'dasın sanıyordum; bir de," diye ekledi anlık bir duraksamadan sonra, "yeniden evlendiğini duymuştum."

58 "Tabii ki duymuşsundur," dedi Bayan Mason istifini bozmadan. "Ben de her ayda bir duyardım. Ama benim senin evlendiğini sanmaya çok daha fazla hakkım vardı. Tanrı'ya şükür ki ikimizin de böyle bir durumu yok. Canımızın istediğini yapabiliriz. Seni bir ayda iyileştireceğime söz veriyorum, sana karşın."

"Tedavi yöntemin nedir?" diye sordu genç adam, alaycı ama çok kibarca gülümseyerek.

"İlk yöntemim seni bu korkunç delikten çıkarmak. Dr. Van Zandt'la bu konuyu epey konuştum. Taşraya gitmen gerektiğini söylüyor. Sırf burası bile seni öldürmeye yeter sevgili çocuğum... pencerenin ardında bir Broadway var, kapının ardında da bir tane daha! Beni dinle. Evim nehrin hemen kıyısında ve trenle sadece iki saat uzaklıkta. Çocuğum yok biliyorsun. Yeğenim Caroline Hofmann'la kalıyorum. Gücünü toplayana kadar gelip bizde kalırsın... isterse beş altı yıl sürsün. Güzel, serin hava teneffüs edip doğru dürüst yiyecekler

yersin ve aklı başında bir kadın sadakatle bakar sana. İtiraz kabul etmem. Senden hiçbir şey istemeyeceğim, sana sevgiyle bakmama izin vermen dışında. Çocukken, okula giderken, babanın ölümünden sonra kızamık olmuştun da amcan seni evimize getirmişti, hatırlıyor musun? Seni ellerimle beslemiştim ve kızamıkken bile çok uslu durduğunu hatırlıyorum. Amcan seni pek severdi; zengin olsaydı vasiyetinde seni hatırlardı eminim. Ama karısını parasız bırakamazdı tabii. Senin için yapmak istediğim şeyler, o sağ olsaydı ve yiğitliğini ve çektiğin acıları duysaydı yapacağını bildiğim şeylerin çok az bir kısmı sadece. Öyleyse anlaştık. Bugün öğleden sonra eve gideceğim. Yarın sabah uşağımı yollarım. İngilizdir. İşini iyi bilir ve sana hiç zahmet çektirmeden eşyalarını toplayacaktır. Senin tek yapman gereken seni giydirip trene götürmesine izin vermen. Ben yolculuğunun sonunda seni karşılayacağım tabii. Şimdi sakın halsiz olduğunu filan söyleme bana."

"Aylardır ilk kez kendimi bu kadar güçlü hissediyorum," dedi Mason. "Sana ne kadar teşekkür etsem azdır."

"Haklısın. O yüzden seni dinlememe gerek yok. Bu arada," diye ekledi Bayan Mason, odanın çıplak duvarlarına ve içindeki az sayıda eşyaya bakarak, "bu ferah oda epey pahalıdır sanırım. Paraya ihtiyacın var mı?"

Genç adam hayır anlamında kafa salladı.

"Tamam o zaman," diye devam etti Bayan Mason kararlı bir sesle, "şu andan itibaren himayemdesin."

Genç adam öyle duygulanmıştı ki konuşamadı; ama minnettârlığını parmaklarını onun eline bastırarak ifade etmeye çalıştı. Yengesi kalktı, eldivenini çekiştirerek ve uzun süre aradıktan sonra sonsuz kapasiteye sahip bir nesne bulmuş bir hayırseverin edasıyla usulca gülümseyerek yatağın yanında durdu. Zavallı Ferdinand'ın bezgin yüzü onun gülümsemesini yansıtı-

yordu. Sonunda, yıllar sonra onunla da ilgilenen biri vardı artık. Başını yastığa bıraktı ve yengesinin sağduyulu zarafetiyle cana yakın, iyi kalpli doğasının tatlı kokusunu çekti içine. Kadının elbisesini tutmak ve onu bırakmamasını istemek geldi içinden... yalnızlık artık acı olurdu. Gözleri bu dokunaklı kaygıyı ele veriyordu herhalde... savaşta çökmüş genç bir subayda iki misli dokunaklı olan kaygıyı. Bayan Mason ona veda etmeye hazırlanırken eğilip alnını öptü. Ferdinand onun halıya sürtünen elbisesinin hışırtısını, usulca kapanan kapıyı ve hafifleyen ayak seslerini dinledi. Sonra bitkinliğine boyun eğerek elleriyle yüzünü örtüp evini özlemiş bir öğrenci gibi ağladı. Kendisine hayatın güzel tarafları hatırlatılmıştı.

İşler Bayan Mason'ın planladığı gibi gitti. Ertesi akşam altıda Ferdinand Hudson River Demiryolları'nın ara istasyonlarından birinde, yolculuktan bitkin düş-
60 müş, ama sona ermek üzere oluşuna da heyecanlanan bir halde buldu kendini. Bayan Mason alçak bir hasır faytonda, bir sürü yastık ve paketle bekliyordu. Ferdinand yanına oturdu ve hızla eve doğru yola koyuldular. Bayan Mason'ın evi yuvarlak bir çimenliğe, yılankavi bir yola ve gür çalılarla dolu bir fundalığa sahip geniş bir yazlıktı. Fayton kapı sundurmasının önünde dururken eşikte genç bir bayan belirdi. Mason kendini bu genç bayanla *ex officio*[1] tanıştırılmış addettiyse bağışlanacak bir şeydir bu. Daha ne yaptığını doğru dürüst fark etmeden ve o sırada uşak, Bayan Mason'ın talimatlarıyla arkada valizini indirmekle meşgul olduğundan, Ferdinand genç bayanın uzattığı kolu tuttu ve kendisini sundurmayla holden geçip oturma odasına girmesine yardımcı olmasına ve orada bir kanepeye oturtmasına sevecenlikle izin verdi; genç kız, o rahat etsin diye kanepeyi yine o rahat etsin diye yakılmış şöminenin

[1] Resmî sıfatından, konumundan dolayı. (Y.N.)

karşısına çektirmişti. Ancak Mason onun yardımseverliğinden faydalanma fırsatını bulamadı. Hemen odasına çekilmek zorunda kaldı.

Ertesi sabah erken kalktı ve kahvaltıya katılmaya çalıştı; ama kuvveti yetmeyince ağır ağır giyinmekle ve yatağından koltuğuna kadar yürümekle yetinmek zorunda kaldı. Kendisine ayrılan oda zemin katta olduğundan merdivenle cebelleşmesi gerekmiyordu... hoş bir odaydı, halıların ve döşemelik kumaşların parlak renkleri vardı ve kadınların rakipsiz egemenliğini ele veren titiz bir canlılığa sahipti. Basma ve ince muslin perdeli geniş, yüksek pencereden yeşil çimenlik görülüyordu. Bu pencerenin önünde, üstünde ropdöşambrla ve dünyanın en rahat koltuğuna gömülmüş halde, yapacağı sade kahvaltıyı planladı ağır ağır. Biraz sonra pencerenin dibindeki çimenlikte ev sahibesi belirdi. Evin bu bölümü ılık gün ışığını aldığından, Mason pencereyi açıp güneş şemsiyesini çimlere dayayıp ayakta duran kadınla konuştu.

"Doktorunu düşünmenin vakti geldi," dedi kadın. "Onu sen seçeceksin. Buradaki en büyük doktor Dr. Gregory'dir; kendisi eski devirden kalma bir centilmendir. Ona sadece bir kez başvurduk, yeğenim için; ben sütçü kızlar kadar sağlıklıyımdır. O tek seferde adam... şey, kendini salak durumuna düşürdü. Kendisi 'eski ailelerle' çalıştığı için artık görülmeyen bazı eski hastalıkların tedavisini biliyor o kadar. Savaşın yol açtığı sorunlar onu aşar. Ayrıca kendi hastalıklarından *à lui*[1] bahsedip durur. Açıkçası biraz tartışmıştık ve aramız açıldı."

"Onun kesinlikle işe yaramayacağını anladım," dedi Mason gülerek. "Herhalde tek doktorunuz o değil?"

"Hayır: Genç bir adam var, yeni gelen Dr. Knight diye biri; kendisini tanımam ama hakkında çok iyi şeyler

[1] Üçüncü şahıs gibi. (Y.N.)

duydum. Genç adamlara zaafım olduğunu itiraf ediyorum. Dr. Knight kariyerini sağlamlaştırmak için özellikle dikkatli ve özenli davranacaktır. Ayrıca orduda cerrahlık yapmış sanırım."

"Aynı isimde birini tanıyordum," dedi Mason. "Bu o mu acaba? İsmi Horace Knight idi... açık renk saçlı, miyop bir adamdı."

"Bilmiyorum," dedi Bayan Mason; "belki Caroline bilir." Birkaç adım geri çekilip yukarıdaki bir pencereye seslendi: "Caroline, Dr. Knight'ın adı neydi?"

Mason, Bayan Hofmann'ın yanıtını dinledi... "Hiçbir fikrim yok."

"Horace mı?"

"Bilmem."

"Saçının rengi açık mı siyah mı?"

"Hiç görmedim ki."

"Miyop mu?"

"Nereden bileyim?"

"Bence idare eder," dedi Ferdinand. "Sen varken doktorun ne önemi var canım yengeciğim?"

Bunun üzerine Bayan Mason, Dr. Knight'ı çağırttı; adam gelince, yeğeninin tanıdığı kişi olduğu ortaya çıktı. O delikanlıların tanışlığı bir kış boyunca komşu ordugâhlarda olmanın yarattığı zoraki arkadaşlıktan ibaret olsa da, birbirlerini yeniden gördüklerine çok sevindiler. Horace Knight iyi bir aileden gelme, yakışıklı, kültürlü ve iyi niyetli bir delikanlıydı; orduda üç yıl cerrahlık yapıp deneyim kazandıktan sonra şansını Bayan Mason'ın oturduğu yerde denemeye karar vermişti. Düşük gelirli bir dul olan annesi tutumluluk adına taşraya taşınmıştı yakın zamanda ve oğlunun gönlü onu yalnız bırakmaya razı olmamıştı. Üstelik komşu kasaba enerjik bir adam için vaat dolu bir yerdi... yüksek gelirli, kalabalık ve doktorlarından şaşmayan muhafazakâr ailelerle doluydu. Yörenin pratisyeni epey yaşlanmıştı ve

Bayan Mason onu "yeni hastalıklardan" habersiz olmakla suçlamakta haksız olmayabilirdi. Aslında dünya hem onun için, hem de yaşlı hastaları için fazlasıyla yabancı bir yere dönüşüyordu. Doktor Güney'de yatırım yapmıştı... o değerli gelir kaynaklarını savaş bir lokmada yutmuştu; korkmaya, sinirli ve huysuz bir insan olmaya başlamıştı; pek çok önemli meselede soğukkanlılığını ve gözlüğünü kaybetmişti; bariz hatalar yapmıştı defalarca; müşterilerinin göğüslerinde biraz tatminsizlik hissi vardı; rakibi yoktu: Kısacası, talih Dr. Knight'a gülüyordu. Mason o genç cerrahı neşeli, zeki bir arkadaş olarak hatırlıyordu sadece; ama doktorluğunun da epey iyi olduğundan kısa sürede kuşkusu kalmadı. Dr. Knight, Ferdinand'ın durumunu kısa sürede anladı, zekice sorular sordu ve basit, belirgin talimatlar verdi. Ferdinand'ın rahatsızlığı epey ilerlemişti ve çok tehlikeliydi, ama düzenli bir bakım ve özenle tedavi edilmemesi için bir sebep yok.

"Gücün çok azalmış," dedi şapkasıyla eldivenlerini alıp giderken; "ama bünyen çok dayanıklıymış. Yalnız bu hale gelmenin sebebi –affedersin ama– biraz da sensin. Hiç direnmemişsin; iyileşmeye çalışmamışsın."

"İtiraf ediyorum ki haklısın... dikkat etmedim. Ama bunu nasıl bildin anlamadım."

"Çok bariz çünkü."

"Şey, aslında bu doğal bir durum. Bayan Mason beni bulana kadar tek bir dostum bile yoktu. Yalnızlık moralimi bozmuştu. Hastalıkla sağlık arasındaki farkı unutmuştum neredeyse. Karşımda insanın –bu güdüyü hangi isimle gizlerse gizlesin– uğrunda sağlıklı kalmasını ve hastalıklardan kurtulmasını sağlayan o büyük ortak insanî çıkarları hatırlatacak somut bir örnek yoktu. Kitapları ve fikirleri sevdiğimi unutmuştum; sefil bedenimin dışında herhangi bir şeyi korumayı unutmuştum. Bedenim uğrunda yaşamaya değmeyecek ka-

dar sefil bir şeye dönüşmüştü. Korkunç bir hızla zaman ve para kaybediyordum; düzeleceğime kötüleşiyordum; bu yüzden direnmeyi kestim. Öleceksem çırpınmadan öleyim bari dedim. Bütün bunları anlatırken geçmiş zaman kipi kullandım, çünkü şu son üç günde bambaşka bir insan olup çıktım."

"Keşke senden haber alsaydım," dedi Knight. "En azından evime getirirdim seni. Pembe gözlükle bakılacak bir öneri olmazdı tabii; ama şimdi ne dersin?" diye devam etti, odaya bakınarak. "Şu anda egemen renk pembe sanki."

Mason zarifçe gülümseyerek ona hak verdi.

"Seni yürekten kutlarım. Bayan Mason –umarım ondan bahsetmemden rahatsız olmazsın– öyle iyi bir insan ki (hem de iflah olmaz bir şekilde sanırım), tamamıyla mantıklı davrandığını görmek şaşırtıcı doğrusu."

"Evet, bazen öyle kararlı ve mantıklı davranıyor ki," dedi Ferdinand, "iyi kalpliliğini keşfetmek şaşırtıcı oluyor. İyi bir kadın."

"Ama başına konan en büyük talih kuşu uşağın bence. Adam bir İngiliz romanından çıkıp gelmiş sanki."

"Talih kuşum ha! Bayan Hofmann'ı daha görmedin herhalde?"

"Gördüm: Holde gördüm. O da bir Amerikan romanından çıkıp gelmiş gibi. Bu büyük bir övgü müdür bilmem; ama her halükârda ben oradan çıkarttım."

"Öyleyse, " dedi Mason gülerek, "onu başka bir romana koymak boynunun borcudur."

Mason'ın yeni hayatında mutlu olduğunu bilmek için Doktor'un sözlerine gereksinimi yoktu. Burada hayatının en güzel günlerini geçirmezse bunun kendi kusuru olacağını hissediyordu. Kendini hiç direnmeden izlenimlerine bırakmaya... tamamıyla bitki gibi yaşamaya karar verdi. Sırf hastalığı bile uzun süreli bir zi-

hinsel gevşekliğe yeterli bahane olurdu; ama Mason'ın oldukça geçerli başka nedenleri de vardı. Son üç yıl boyunca durmadan çalışmıştı. Sürekli zor işler yapsa da, ağır yaralanmama bahtsızlığını yaşamıştı; sağlığı bozulana kadar da, bildiğim bütün subaylardan daha az izin kullanmıştı. Belirli bir tür soğukkanlılığa ve özdenetime -herhangi bir duruma hemen uyum sağlama yetisine- sahip olsa da, ruhunun derinliklerinde kaygılı, aşırı titiz bir insandı hâlâ. Ordudaki görevlerinden uzaklaştığı birkaç nadir durumda, izin almış olsa da, bir şeyler olduğundan veya her an olabileceğinden ve kendisi bunlara tanık olmazsa ya da müdahale etmezse sonsuza kadar rezil olacağından öyle kaygılanmıştı ki, doğru dürüst eğlenememişti. Ayrıca zaman kaybetme hissi... değerli saatlerin uçup gittiği ve bunları daha coşkulu çalışarak geçirse pirinçten daha kalıcı bir anıt yapmaya yaklaşabileceği duygusu, sürekli içini kemiren mantıksızca bir korkuydu. İşinden arta kalan boş zamanlarda sürekli okuyup kendini eğiterek bu duyguyu olabildiğince azaltmaya çalışıyordu. Bunu hastalanmadan önceki hayatının uzun süre kesintisiz devam eden çetinliğine kanıt olarak söylüyorum sadece. Hatta örneğin üniversite yıllarına ve gençliğinin bu döneminin bitişiyle savaşın başlaması arasındaki faal aylara bakarak bu dönemi üç katına çıkarabilirim. Mason hep çalışmıştı. Çalışmayı seviyordu bir kere; ayrıca aile bağlarından tamamıyla yoksunluğu, emelleri uğruna engellenmeden ve dikkati dağılmadan çabalamasını sağlamıştı. Yirmi yedi yaşına geldiğinde oldukça yetkin bir bilgindi, ama bazı sosyal konularda salağın tekiydi. Birilerinin oğlu, kardeşi ya da kuzeni olmaktan gelen bütün o daha hafif ve uçucu eğlencelerden tamamıyla habersizdi. Ancak, kendine anımsattığı gibi, birinin kocasının yeğeni olmanın nasıl bir şey olduğunu keşfedecekti sonunda. Bayan Mason ona *evci-*

men kelimesinin anlamını öğretecekti. Bunu daha hoş bir şekilde öğrenmesi zor olurdu. Mason aylaklıktan bir şeyler öğreneceğini ve bu evden ayrıldığında hem daha bilgili, hem de daha iyi bir insan olacağını hissediyordu. Candan ve mantıklı bir bağlılığın doğuşuna eşlik eden algı gücü sayesinde, bu son konuda hayal kırıklığı yaşamayacağını hissediyordu. Ev sahibesinin çeşitli güzel niteliklerini... sıcak ve geniş yüreğini, adilliğini, iyi huyluluğunu, zevk sahipliğini, engin deneyimlerini ve güçlü hafızasını, en önemlisi de tutkulu bağlılığını (ki kader onu çocuksuz bir dula dönüştürmekle hiç de adil davranmamıştı) tanımak için sadece birkaç gün yetmişti. Böylece ikisi arkadaş oldular.. ikisini de son derece mutlu edecek gibi görünen bir arkadaşlıktı bu. Öyküyü Bayan Mason'ın bakış açısından anlatsam, bu bayanın kahramanıma kasıtlı ve kararlı bir şekilde verdiği sevgisini uzun uzadıya betimleyebilirdim; ancak bu basit şekliyle bırakmak zorundayım. Kusursuz ve çok hoş bir insan olan Bayan Mason, konuğunu serbestçe –ama aşırı serbestçe değil– değerlendirip bundan büyük zevk alma hakkına sonuna kadar sahipti. Onu yüceltmişti... ve bu kendisini de yüceltiyordu. Bunun konuğu için çok iyi olması, öykümdeki temel gerçeklerden biri elbette; Mason bu gerçeği öyle çabuk ve derin bir şekilde kavradı ki, bunu kısa sürede aklından çıkarıp hayatına... ait olduğu yere aktarmayı başardı.

Böylece on gün içinde, ortam değişiminden kaynaklanan muğlak izlenimlerin çoğu toplanıp şekillendi. Ancak geri kalanlar hâlâ belirsizdi. Ferdinand'ın yolunu yetersiz bir ışıkla aydınlatıyorlardı. Bunların başlıcası Bayan Hofmann'dan yayılan yumuşak ışıktı. Mason gelişinden sonraki üç gün boyunca yol yorgunluğu yüzünden odasından çıkamamıştı. Bu yüzden epey hoş bir şekilde gerçekleşmiş olan tanışıklığı yenileme fır-

satını ancak dördüncü gün ele geçirebildi. Akşam yemeği vaktinde sonunda oturma odasına dönünce Bayan Hofmann onu eski bir dostmuş gibi karşıladı. Mason onun genç ve cana yakın olduğunu zaten keşfetmişti; bu seferse sıra dışı bir güzelliğe sahip olduğuna hükmetti çabucak. Yemeğin bitiminden önce, onun kesinlikle güzel olduğuna karar vermişti bile. Bayan Mason ona kızın hayatını uzun uzun anlatmaya zaman bulmuştu. Bebekken annesini kaybetmişti ve teyzesi dulluğunun ilk yıllarında onu evlat edinmişti. Babası kötü alışkanlıkları olan bir adamdı... ayyaştı, kumarbazdı ve ahlâksızdı, düzgün insanların uzak durduğu biriydi. Adamın kızıyla tek ilişkisi ona ayda bir iki mektup yazıp para dilenmekten ibaretti, çünkü kızı annesinin malına mülküne sahipti. Bayan Mason yeğenini Avrupa'ya götürmüş ve ona her türlü avantajı sağlamıştı. Kız pahalı bir eğitim almıştı; gezmişti; dünyayı tanımıştı; tam üç tane Avrupalı hükümdarla tanıştırılmıştı, iyi bir cumhuriyetçi olarak; kendisine hayran kalınmıştı; teyzesinin bildiği kadarıyla yarım düzine evlenme teklifi almıştı, ki bilmedikleri de olabilirdi; bunların hepsini reddetmişti. Şimdi yirmi altı yaşındaydı, güzeldi, başarılıydı ve bankerleriyle *au mieux*[1] idi. İradesi güçlü, kusursuz bir kızdı. "Onu çok severim," demişti Bayan Mason, her zamanki açık sözlülüğüyle; "ve sanırım o da beni aynı şekilde seviyor; ama ana kız rolünü oynamaktan çoktan vazgeçtik. On beş yaşından beri tartışmadık hiç; ama hemfikir de olmadık. Caroline duygusal değildir. Dürüst, iyi huylu ve aklı başında biridir. Birlikte yıllar geçireceğimizi anlayınca, zamanla yıpranacak duygulara kapılmayı baştan reddetti. İyi bir kız evlat olmayacağını bildiğinden iyi bir yeğen olmakla yetindi. Gerçekten de harika bir yeğen. Aslında kardeş gibiyiz. Bazen sanki o benden on

[1] Olabildiği kadar iyi. (Y.N.)

yaş büyükmüş, hayatına karışmaya kalkmam saçmaymış gibi hissediyorum. Hiç karışmam da zaten. Kendi başına gayet güzel idare ediyor. Onu sevdiğim için ne yapacağını merak ettiğim oluyor o kadar. Er geç evlenecek tabii; ama kimi seçecek merak ediyorum. Bilirsin, Avrupa'da kızlar aileleriyle hamilerinin seçtikleri kişileri tanırlar sadece; bu sayede yeğenimin gözüne girmeye çalışan erkeklerin çoğunu tanıdım. Aralarında gerçekten kusursuz delikanlılar vardı; ama Caroline hiçbirini beğenmedi... biri hariç. Onu sevmişti sanırım; ama tartıştılar ve onu kaybetti. Caroline ağzından çıkana dikkat eden, oldukça tatlı dilli bir kızdır. Yarım düzine talibi kalplerini kırmadan reddetmeyi başarabilen bir kız daha yoktur herhalde. Ah, canım o benim, çok iyi bir kız!" Bayan Mason devam etmişti: "Zamanında beni bir sürü beladan kurtardı. Oysa o güzelliğiyle ne işler açabilirdi başıma! Bütün talipleriyle arkadaş oldu.
68 İki tanesi ona hâlâ mektup yazar. O cevap yazmaz; ama arada sırada onlarla görüşür ve yazdıkları için teşekkür eder, onlar da bununla yetinirler. Diğerleri evlendiler ve Caroline hâlâ bekâr. Bunun sonsuza dek sürmeyeceğine eminim. Ama duygusal biri *olmasa da* hoşlanmadığı bir erkekle sırf yaşı ilerliyor diye evlenmez. Hatta bunu sadece duygusal kızlar yapar bence. Bir erkeği parası ya da yakışıklılığı için ister, sonra da buna kulağa hoş gelen bir isim takarlar. Ama şöyle bir durum var Bay Ferdinand," demişti Bayan Mason son olarak, "yeğenime âşık olmayın lütfen. Onun size âşık olmayacağına eminim ve karşılıksız bir aşk iyileşmenizi geciktirebilir. Caroline hoş bir kızdır. Ona âşık olmadan da birlikte epey güzel vakit geçirebilirsiniz. Gün ışığında iyidir o, mumların ve zevklerin peşinde koşmanıza gerek yok."

"Merak etmeyin," demişti Ferdinand gülerek. "Şu anda kendimden başkasını düşünecek halim yok. Ba-

yan Hofmann bir bakışım için ölse bile umursamam. Yarım bir erkek âşık olamaz."

On gün sonra yaz tam anlamıyla geldi ve Mason zamanının çoğunu açık havada geçirebildiğini, hatta bunun kendisine iyi geldiğini fark etti. At binemiyor ve yürüyemiyordu; yapabildiği tek egzersiz arada sırada Bayan Mason'ın faytonuyla gezintiye çıkmaktı. Böyle zamanlarda Bayan Mason ona eşlik ediyordu her zaman. Civarda bir sürü güzel yol vardı ve zavallı Ferdinand üstünde kalın giysilerle ve elleri boş halde minderlere aylakça yaslanıp sadece gözlerini oynatarak mis kokulu çalı çitlere, boy atan ekinlere, koruların kenarlarına ve nehir kıyısındaki tepelere çabuk çabuk bakmaktan gerçekten müthiş zevk alıyordu. O iğrenç savaş bitmişti ve bütün doğa barışı tasdik ediyordu. Mason bulutsuz gökyüzüne gözleri yaşarana kadar bakıyor ve sanki duygulanmış da ağlıyor gibi görünüyordu. Mason ev sahibesiyle yaptığı bu rahat yolculukların yanı sıra güneş ışığından faydalanmanın bir yolunu daha keşfetmişti. Evin yanındaki, gözlerden uzak sundurmada saatlerce kalıyordu sık sık. Burada sabahları bir koltuğa oturup ayaklarını da bir tabureye uzatıyor, yanına bir puroyla yarım düzine roman alarak, evdeki bayanlardan birinin ve bazen de ikisinin eşliğinde, zamanın nasıl geçtiğini anlamıyordu. Böyle sabahların en dikkat çekici olayı Doktor'un ziyaretiydi, onunla epey konuşuyordu elbette... keyifli konuşmalar yaptıklarını eklemeliyim, çünkü Doktor'un kusursuz bir insan olduğu ortaya çıkmaya başlamıştı. Ama geri kalan vakitlerde zaman hafif bir müzik gibi geçiyordu. Mason'ın doğrudan gözlemleri, o zarif ve zeki kadınların *vie intimeleri*,[1] alışkanlıkları, âdetleri, evde yaptıkları, ilkeleri hakkında çok az şey öğretiyordu; güzel bir piyesteymiş gibi geliyorlardı ona... bir yatalağın aylaklı-

[1] Özel yaşamları. (Y.N.)

ğıyla, zevk sahibi bir adamın sempatisiyle ve kadınların bir askerde seve seve mazur gördükleri, hatta bağışlamanın zevki için teşvik ettikleri sakarlığın birazıyla üstünde kafa yorduğu bir piyesteymişler gibi. Bayan Hofmann için temiz, yeni muslinler giymek, beyaz ellere ve neşeli tavırlara sahip olmak kolaydı; böyle şeylerle çoktandır barışıktı o. Kitaplarla erkeklerden başka bir şey tanımamış olan Mason içinse bunlar biraz dalgın bir edayla sürekli düşünüp durmasına yol açan şeylerdi. Dizlerinde açılmamış bir kitapla yarım saat boyunca oturup Bayan Hofmann'ın fiziksel kimliğini oluşturan o sade renklerle hatların dahice dolaylılığını incelerdi. Onun güzelliği su götürmezdi, şiirlerdeki soğuk ve kusursuz güzellik değil, sıcak ve sempatik bir güzellik olduğu da. Çoğu kadından biraz uzundu ve ne fazla toplu, ne de fazla inceydi. Saçı neredeyse siyah denecek kadar koyu ve parlak kahverengiydi
70 ve o zamanlar moda olan kıvırcıklığa pek uygundu. Alnı geniş, açık ve lekesizdi; gözleriyse bir yaz ikindisinde, batan güneş kabaran bir dalganın içinde parlarken görülen türden koyu ve berrak bir deniz yeşiliydi. Cildi kusursuz sağlığın rengindeydi. Bunlar ve dolgun, yumuşak dudakları, hoş ve esnek bedeni, muhteşem elleri Mason'ın dikkatini çekmeye yetecek güzelliklerdi ve dikkatinin başka tarafa çekilmesine pek izin vermiyordu. Bayan Mason ev işleri yüzünden sık sık gitmek zorunda kalıyordu, ama Bayan Hofmann'ın bol bol boş vakti vardı belli ki. Yine de günün birinde Ferdinand'ın aklına onun sırf kendini zorunlu hissettiği için arkadaşlık ettiği fikri geldi ve her zamanki gibi bu fikrin kafasında olgunlaşmasını bekledikten sonra ona her ne kadar varlığına değer verse de, daha önemli işlerinden alıkoymak istemediğini söylemeye cesaret etti. "Ben doğru dürüst bir arkadaş değilim," dedi. "Bu konuda bir iddiam yok. Burada sağır ve dilsiz, kör ve

hareketsiz bir şekilde sabırla oturup iyileşmeyi bekliyorum... şu serseri Doğa Ana'mızın gelip eteğinin kenarını bana sürtmesini bekliyorum."

"Arkadaşlığınızdan çok hoşlanıyorum," diye karşılık verdi Bayan Hofmann. "Beni ne sandınız ki? Karşımda yüzlerce çatışmanın kahramanı olan, vatanı için kendini harap etmiş genç bir adam var... bundan iyisi can sağlığı."

"Ah, bu yüzden demek!" dedi Mason... ve Bayan Hofmann'm itirazına karşın, kendisinin katlanılmaz olmamasının sebebinin *bu söylenen şey* olduğunu varsaymayı sürdürdü. Ama Bayan Hofmann yanında kalmaya devam etti, genç adama ya büyük bir kayıtsızlığı ya da büyük bir öz denetimi ele verir gibi gelen bir çeşit dingin kararlılıkla. "Salak olduğumu düşünüyor," dedi Mason kendine. "Tabii ki salak olduğumu düşünüyor. Başka ne düşünsün ki? Teyzesiyle hakkımda konuşmuştur. Bayan Mason beni övmüştür, Bayan Hofmann da bir sonuca varmıştır: İyi niyetli ama çok can sıkıcı biri olduğum sonucuna. Sabrını silah niyetine kuşanmıştır. Ona çok da yakışıyor doğrusu." Mason'ın kendi sosyal yetersizliklerini abartmasından daha doğal bir şey olamazdı. Bağlantısız laflar ediyordu, ama konuşkandı; çoğunlukla havadan sudan konuşuyordu, ama her zaman keyifli ve teklifsizdi. Bayan Hofmann'la arasındaki diyalogları canlandıran suskunluk araları, eski dostların sohbetindeki doğal, özgüvenli sessizliklerle karıştırılabilirdi kolayca.

Bayan Hofmann arada sırada ona piyano çalıyordu. Sundurmayla küçük oturma odası camlı bir kapıyla birbirine bağlanıyordu ve pencerenin bir kanadı açık dururdu hep. Mason koltuğunu o tarafa çekiyordu, müziği dinlemenin yanı sıra seyredebilmek için. Loş odanın diğer ucunda enstrümanın başına oturan, o serin karanlıkta profilinin, hatlarının, hareketlerinin, elbisesinin

renginin yarısı görülen Bayan Hofmann, sonsuz melodiler çalıyordu. Mason'ın gözleri arada sırada onun elbisesinin beyaz kıvrımlarına, saçının kalın buklelerine ve müzikle uyumlu bir şekilde hafifçe kımıldayan başına kayıyordu. Sonra diğer yöne tek bir bakış fırlatınca bambaşka bir tablo görüyordu... göz kamaştırıcı öğle göğünü, onun altında neredeyse kapkara bir şekilde uzanan kısa biçilmiş çimenliği ve çalı çiti budayan ya da taşları temizleyen sabırlı, toparlak sırtlı, beyaz gömlekli bahçıvanı. Bir sabah Mason müziğin, ışığın, sıcaklığın ve çiçek kokularının –algılarının kusursuz dengesinin– etkisiyle uyuyakaldı. Uyanınca aradan bir saat geçtiğini ve güneşin sundurmayı işgal ettiğini gördü. Müzik kesilmişti; ama oturma odasına baktığında Bayan Hofmann piyanonun başındaydı hâlâ. Sırtı pencereye dönük bir halde enstrümana yaslanmış olan bir adam, onun yüzünü kapatıyordu. Mason birkaç dakika oturup

o adamın kim olduğunu anlamaya çalıştı halsizce, başta uyandığını pek fark edemeden. Kısa süre sonra karşısındaki tablodan hiç insan sesi gelmediğini fark edince pür dikkat kesildi. Sessizlik doğal değildi veya en azından sevimsizdi. Mason koltuğunu kımıldatınca adam dönüp baktı. Horace Knight'tı. Doktor bulunduğu yerden "Günaydın!" diye seslendi ve Bayan Hofmann'la konuşmasını bitirerek çıkıp hastasının yanına geldi. O piyanodan uzaklaşınca Mason arkadaşının sessizliğinin sebebini gördü. Bayan Hofmann zor bir melodiyi çalmaya çalışmıştı, Doktor ona yardım etmek istemişti ve sonra ikisi birden durmuşlardı.

"Herif zekâ küpü!" diye düşündü Mason. "Müzik terimlerinden bahsedişini duyunca sanırsın ki hayatta tek düşündüğü şey bu. Oysa tıptan bahsetmekte de üstüne yok." Mason, Knight'm tedavisinden ve akıllıca yaklaşımından hâlâ oldukça memnundu. Üç haftadır taşradaydı ve kendini fiziksel açıdan daha iyi hissettiğini söyle-

yemese de, daha rahat hissediyordu. Bazen durumunda gerçekten düzelme olup olmadığını sormaya korkuyordu, çünkü önemli bir iki noktada daha da kötüleştiğini keşfetmekten çekiniyordu. Zamanla bu korkularını doktoruna açmaya başladı. "Ama yanılıyor olabilirim," diye ekledi, "şu sebepten dolayı. Şehirdekine oranla, son iki haftadır durumumun farkına çok daha iyi vardım. Eskiden her yeni semptomu doğal kabul ediyordum. Ama şimdi kendilerini açıklamalarını bekliyorum. Artık kesinlikle iyileşmek istiyorum."

Dr. Knight hastasına bir an merakla baktı. "Haklısın," dedi; "biraz sabırsızlık çok iyidir."

"Hayır, sabırsız değilim. Gülünç denecek kadar sabırlıyım. Kendime en az altı ay veriyorum."

"Bu kesinlikle mantıksız değil," dedi Knight. "Peki bir soru sorabilir miyim? O altı ayı burada mı geçirmeyi planlıyorsun?"

"Yanıt veremeyeceğim. Yazı burada bitiririm her- 73
halde, yaz beni bitirmezse tabii. Bayan Mason kalmamda ısrarlı. Eylül'de şehre geri dönecek kadar iyileşmiş olmayı planlıyorum, çalışmayı düşünebilecek kadar iyileşmesem bile. Tavsiyen nedir?"

"Çalışmayı tamamıyla aklından çıkarmanı tavsiye ederim. Bu çok önemli. Hayatın boyunca çalışmadın mı zaten? Kısacık bir seneyi sağlığına, aylaklığa ve zevke ayıramaz mısın?"

"Ah, zevk, zevk!" dedi Mason alayla.

"Evet, zevk," dedi Doktor. "O kadın sana ne yaptı ki ondan böyle bahsediyorsun?"

"Ah, canımı sıkıyor," dedi Mason.

"Çok müşkülpesentsin. İnsanın canı ıstıraptan sıkılacağına zevkten sıkılsın, daha iyidir."

"Bunu inkâr etmiyorum. Ama acıya kayıtsızlık diye bir şey var. Keşfettim demiyorum ama hastalığım sırasında görür gibi oldum. Ama zevke kayıtsız kalmak

beni aşıyor. Kısacası, sevecenlik yüzünden ölmekten korkuyorum."

"Aman, saçmalıyorsun!"

"Evet, saçmalıyorum; ama saçmalamıyorum da. İyileşmemem mucize sayılmaz."

"İyileşmezsen senin suçundur. Hastalığı sağlıktan daha çok sevdiğini ve aklı başında ölümlülerle arkadaşlık etmeye uygun olmadığını kanıtlar. Sana bir şey diyeyim mi?" diye devam etti Doktor bir an duraksadıktan sonra. "Orduda seni tanıdığımda, biraz anlaşılmaz biri gibi gelmiştin hep. Her şeyi fazla abartıyordun. Her şeye kafa patlatıyor, kuşkulara kapılıyordun. Üstelik rahat ve tamamıyla fütursuz biriymiş rolü yapmak gibi bir manyaklığın vardı. Rolünü epey iyi oynuyordun, ama sonuçta *rol* olduğunu itiraf etmelisin."

"İltifat mı ettin hakaret mi anlamadım. En azından beni şu an rol yapmakla suçlamıyorsundur umarım."

"Tam tersine. Doktorunum ben; açık sözlüsün."

"Açık sözlülüğümün sebebi doktorum olman değil," dedi Mason. "Yoksa iğrenç kaprislerimle ve kurgularımla canını sıkmak istemezdim." Ferdinand bir an duraksadı. "Sen bir erkeksin!" diye devam etti, elini arkadaşının koluna koyarak. "Burada sadece kadınlar var, mekânları cennet olsun! Fısıltılar, parfüm kokuları, gülümsemeler ve elbise hışırtıları içinde boğuldum. Bir erkeği ancak başka bir erkek anlar."

"Seni anlamak için erkek olmak da yetmez sevgili Mason," dedi Knight müşfikçe gülümseyerek. "Ama dinliyorum."

Mason suskunluğunu korudu, koltuğuna yaslandı, pencereden görünen engin göğü gözleriyle yavaşça taradı ve ellerini dizlerinin üstünde gevşekçe kavuşturdu. Doktor onu ilgi ve şaşkınlıkla süzdü. Ama sonunda yüzü ciddileşti ve alnı kırıştı. Mason'ın kolunu tutup hafifçe salladı ve Ferdinand gözlerine baktı. Doktor kaşlarını

çattı ve bunu yaparken arkadaşının ağzında dingin bir gülümseyiş belirdi. "İyileşmezsen," dedi Knight... "iyileşmezsen..." ve duraksadı.

"Ne olur?" diye sordu Ferdinand gülümsemeyi sürdürerek.

"Senden nefret ederim," dedi Knight hafifçe gülümseyerek.

Mason kahkahayı bastı. "Edersen et, bana ne?"

"Millete zavallı, ruhsuz herifin teki olduğunu... arkandan üzülmeye gerek olmadığını söylerim."

"Söyleyebilirsin, izin veriyorum."

Doktor ayağa kalktı. "İnatçı hastaları sevmem," dedi.

Ferdinand uzun uzun güldü ve sonunda öksürmeye başladı.

"Fazla eğlenceli oldum," dedi Knight; "gitmeliyim."

"Hayır, bir kahkaha bir pirzolaya bedelmiş," diye bağırdı Ferdinand. "İyileşeceğime söz veriyorum." Ama kısa süreliğine canlanmasına karşın, en azından o akşam durumu daha iyiye gitmedi. Uyumak üzere odasına çekilmeden önce hanımlarla yarım saat geçirmek için oturma odasına girdi. İçerisi boştu ama bir lamba yanıyordu; masaya oturup bir romanın bir bölümünü okudu. Kendini heyecanlı, sersemlemiş, neşeli, çakırkeyif hissediyordu; koyu kahve içmişti sanki. Kitabını bırakıp şömineye gitti ve üstünde asılı duran aynada yüzünün yansımasına baktı. Hayatında neredeyse ilk kez yüz hatlarını inceledi ve yakışıklı olup olmadığını merak etti. Varabildiği tek sonuç, epey zayıf ve solgun ve hayat meselelerine tamamıyla uzak biri gibi göründüğüydü. Sonunda yukarıda bir kapının açıldığını ve merdivenden kabarık bir eteğin hışırtılarının geldiğini işitti. Bayan Mason odaya girdi; hizmetçisi onu yeni giydirmişti ve bir partiye hazırlanmış gibiydi.

"Bayan Hofmann da gidiyor mu?" diye sordu Ma-

son. Yüreği küt küt atıyordu ve Bayan Mason'ın hayır diyeceğini umuyordu. O an kendini güçlü hissetmesi, lambanın loş ışığı, açık piyano ve karşısındaki kusursuz kadının gidecek olması, kızın evde kalması için uygun sebepler gibi gelmişti. Ama genç bayanın merdivenden iniş sesleri sorusuna yanıt oldu. Bayan Hofmann eşikte belirdiğinde üstünde beyaz güllerle süslü bir çeşit parlak mavi krep elbise vardı. Mason on dakika kadar boyunca, giyinip süslenmiş kadınların arabalarını beklerken yaptıkları hoş hareketlerle hazırlıklara; aynaya bakmalarına, eldivenlerini yavaş yavaş giymelerine, birbirlerinin üstünü başını düzeltmelerine ve övmelerine tanıklık etme zevkine erişti.

"Ne kadar güzel, değil mi?" dedi Bayan Hofmann genç adama, sahiden de çok güzel görünen teyzesini başıyla göstererek.

"Güzel, güzel, güzel!" dedi Ferdinand şevkle, öyle

ki Bayan Hofmann bu kez bakışlarını ona çevirdi; Bayan Mason ise keyifle sırtını döndü ve Caroline, Mason'ın kendisini incelemekte olduğunu fark etti.

Bayan Hofmann ihtiyatla gülümsedi. "Keşke siz de gelebilseydiniz," dedi.

"Yatacağım," diye kestirip attı Ferdinand.

"Neyse, böylesi çok daha iyi. Biz de ikide yatarız. O zamana kadar da ben piyano ve keman eşliğinde odadan odaya hoplaya zıplaya dans ederim, Maria Teyzem de duvara yaslanıp ayak parmaklarını bir sandalyenin altında kıvırır. Hayat böyle bir şey işte!"

"Demek dans edeceksiniz," dedi Mason.

"Dans edeceğim. Beni Dr. Knight davet etti."

"O iyi dans eder mi Caroline?" diye sordu Bayan Mason.

"Bakalım, göreceğiz. Edemez tahminimce."

"Neden?" diye sordu Ferdinand.

"Başka o kadar çok şeyi iyi yapıyor ki."

"Bu bir sebep sayılmaz," dedi Bayan Mason. "Sen dans bilir misin Ferdinand?"

Ferdinand hayır anlamında kafa salladı.

"Dans eden erkekleri severim," dedi Caroline, "ama dans etmemelerini de severim."

"Tam bir kadın gibi konuştun hayatım," dedi Bayan Mason.

"Sanırım haklısın. Beyaz eldivenlerimle dekolte elbisem ve güllerim yüzünden. Albay Mason, bir kadın böyle şeyler giyerse saçmalamaktan başka bir şey yapmasını beklemeyin ondan. Maria Teyze," diye devam etti genç bayan, "eldivenimi ilikler misin?"

"Ben yapayım," dedi Ferdinand. "Teyzeniz eldivenlerini giymiş."

"Teşekkürler." Bayan Hofmann uzun, beyaz elini uzattı ve diğer eliyle bileğindeki bileziği geriye çekti. Eldiveninde üç düğme vardı ve Mason işini oldukça kararlı ve düzgün bir şekilde yaptı.

"Şimdi de," dedi ağırbaşlılıkla, "at arabasının geldiğini duyuyorum. Şalınızı sarayım."

"Zahmet olmazsa..." Bayan Hofmann uzun, beyaz şalını ona uzattı ve sonra güzel omuzlarını döndürdü. Mason onları ciddiyetle örterken içeri giren hizmetçi aynı hizmeti Bayan Mason'a yaptı.

"Hoşçakal," dedi Bayan Mason, Ferdinand'a elini vererek. "Dışarı çıkmaman gerek." Sonra hizmetçisiyle birlikte at arabasına gitti. Bayan Hofmann en tatlı ifadesini takınıp onun peşinden gitmeye hazırlandı. Ferdinand oturma odasının kapısına yaslanmış, onu seyrediyordu; Bayan Hofmann ona sürtünerek geçerken sessizce gülümseyip başını sallayarak veda etti. Tipik bir gülümseyiş, diye düşündü Mason... zafer beklentisi ya da gönülsüzce bir sevgi taşımayan, sadece tamamıyla keyifli bir pes edişi çok hafif barındıran bir gülümsemeydi. Mason pencereye gidince lambaları ya-

nan arabanın uzaklaştığını gördü ve sonra durup karanlığa baktı. Gökyüzü bulutluydu. Arkasına dönerken başka bir hizmetçi içeri girip masadan beğenilmemiş bir çift eldiveni aldı. "Umarım kendinizi daha iyi hissediyorsunuzdur efendim," dedi kibarca.

"Sağol, daha iyiyim sanki."

"Keşke siz de hanımlarla birlikte gidebilseydiniz."

"Böyle şeyleri düşünebilecek kadar iyileşmedim daha," dedi Mason gülümsemeye çalışarak. Ama odada yürürken, birden genel bir çöküş hali olarak tanımlanabilecek bir şey hissetti. Başı döndü, dermansızlaştı, midesi bulandı. Görüşü bulanıklaştı ve dizleri titredi. "Hastayım," dedi kanepeye oturarak; "William'ı çağırmalısın."

William hemen geldi ve genç adamı odasına götürdü. "Ne yaptınız da böyle oldunuz efendim?" diye sordu bu son derece kibar uşak, onun soyunmasına yardım ederken.

Ferdinand bir an sessiz kaldı. "Bayan Hofmann'a şalını giydirdim," dedi.

"Hepsi bu mu efendim?"

"Bir de eldivenini ilikledim."

"Herhalde epey uğraşmışsınız efendim."

"Herhalde," dedi Ferdinand.

Ama deliksiz uyudu ve ertesi sabah kendini daha iyi hissetti. "Kesinlikle daha iyiyim," diye düşündü, ağır ağır tuvaletine giderken. "Bir ay önce dün geceki gibi bir nöbet yaşasam gözüme uyku girmezdi. Öyleyse cesaret. Şeytan ölmedi, ama can çekişiyor."

Öğleden sonra Horace Knight onu ziyaret etti. Ferdinand ona, "Demek dün gece Bayan Bradshaw'ın evinde dans ettin?" dedi.

"Evet, dans ettim. Benim konumumda bir adama hiç yakışmayan bir şey; ama bir kereden zarar gelmez diye düşündüm; en azından dans edebildiğimi bilsin-

ler. Bir daha yapmam olur biter. Senin bayanlar da oradaydı. Bayan Hofmann'la dans ettim. Mavi elbiseliydi ve odadaki en güzel kadındı. Herkes ondan bahsediyordu."

"Onu gördüm," dedi Mason, "çıkmasından hemen önce."

"Bir de orada görecektin," dedi Knight. "Müzik, heyecan, seyirciler filan kadınların güzelliğini iyice ortaya çıkarıyor."

"Olabilir," dedi Ferdinand.

"Beni asıl etkileyen şey," dedi Knight ısrarla, "onun –nasıl desem?– canlılığıydı, sessiz neşesiydi. Eve döndüğü zaman onu görmemişsindir herhalde? Görseydin, gecenin ikisinde bile saat ondaki kadar diri ve esnek olduğunu fark ederdin, fena halde yanılmıyorsam tabii. Diğer bütün kadınlar yorgun, bitkin, tükenmiş görünürken sadece onda yorgunluktan eser yoktu. Benzi ne solmuştu ne kızarmıştı, hâlâ seke seke yürüyordu, çok güzel ve dimdikti. Dayanıklı biri. Anlarsın ya, bir doktor olarak böyle şeyler ister istemez dikkatimi çeker. Bütün o diğer zavallı kızların arasında bir tanrıça misali tükenmez bir güce sahipti sanki." Knight zarafetten bahsetmeye başlarken içtenlikle gülümsedi. "Yapay gülleriyle çiy tanelerini öyle bir taşıyor ki, sanki onları Broadway'den almamış da dağların tepesinden toplamış. Uzun adımlarla yürürken elbisesinin hışırtısı hayal gücü kuvvetli bir adama ormanda yapraklara basarak yürüyen Diana'nın sesi gibi geliyor."

Ferdinand başıyla onayladı. "Hayal gücü kuvvetli bir adamsın yani," dedi.

"Elbette öyleyim," dedi Doktor.

Ferdinand arkadaşının Bayan Hofmann'la ilgili fikirlerini sorgulamak da istemiyordu, sözlerini tartmak da. Zaten epey emin olduğu bir kanıyı desteklemeye yarıyorlardı o kadar. Bu izlenimin gün be gün kuvvet-

lendiğini hissetmişti. "O kıza yaklaşacak adam güçlü olmalı," diye düşündü. "Onun kadar diri ve esnek olmalı, yoksa flört aşamasında geride kalıverir. Akciğerlerini, karaciğerini ve sindirim sistemini unutabilecek biri olmalı. Vatanı uğruna sağlığından olması bile hiçbir şey kazandırmaz ona. Bayan Hofmann böyle şeylerle neden ilgilensin ki? Onun vatanını sağlığını yitirmeden savunmuş bir erkeğe ihtiyacı var... bütünlüğünü korumuş, bozulmamış, deneyimli, yenilmez bir erkeğe. Öyleyse... öyleyse," diye düşündü Ferdinand, "belki de Knight'la bir şeyler yaşamayı düşünür. Belki de sırf onu reddetmek için. Belki de Knight'ın benzettiği Diana gibi onun da kaderi yalnızlıktır. En azından bekleyebildiği kesin. Kırk beş yaşındayken bile hâlâ genç olacak. Kırk beş yaşındayken genç olan kadınlar çok da ilginç değildir belki. Kimseyi, hiçbir şeyi umursamamışlardır muhtemelen. Ama bu onlardan çok çevrelerindeki erkeklerle kadınların suçudur genellikle. Bu seferki en azından *hissedebiliyor;* bütün mesele duygularını harekete geçirmekte. Ruhu yüz telli bir enstrüman ve sadece güçlü bir el ondan ses çıkarabilir. Cidden dokunulduğunda sonsuza dek tınlar o teller."

Kısacası Mason âşık olmuştu. Anlaşılacağı üzere tutkusu kibirli ya da ödünsüz değildi; tersine sabırlı, tedbirli ve alçakgönüllüydü... neredeyse çekingendi. On uzun gün boyunca, hayatının bu en anımsanmaya değer günleri boyunca –günlük tutsa bu günlerin sayfalarını boş bırakırdı– dilini tuttu. Hislerini açıklamaktansa veya Bayan Hofmann'ın onları tesadüfen öğrenmesindense her türlü ıstıraba razıydı. Duygularının tadını çıkaracaktı sessizce, ta ki yeniden kendisi olduğunu bütün vücudunda hissedene dek ve o zaman kalbini açacaktı. O zamana kadar sabırlı olacaktı; nekahet dönemindeki hastaların en yaklaşılmazı, en hoşgörüsüzü, en önemsizi olacaktı. Ona dokunmaya ve bakma-

ya, onunla konuşmaya uygun değildi henüz. Ropdöşambr ve terliklerle ortalıkta dolanıp sızlanmak bir erkeğe yakışmıyordu.

Ancak bir gün Ferdinand tüm kararlılığına karşın dengesini yitirir gibi oldu. Bayan Mason'la yemekten sonra faytonla gezmeyi kararlaştırmışlardı. Ama belirlenen vakitten bir saat önce Bayan Mason, hastalanan bir komşusu tarafından çağrıldı.

"Ama siz gezintinizden mahrum kalmamalısınız kesinlikle," dedi teyzesinin özürlerini ileten Bayan Hofmann. "Gitmekten vazgeçmediyseniz, Maria Teyzem kadar olmasa da Thomas kadar iyi bir refakatçi olabilirim belki." Böylece Bayan Hofmann'ın teyzesinin yerini alması kararlaştırıldı ve fayton saat beşte kapının önünden yola çıktı. Gezintilerinin ilk yarım saati sessizlik içinde geçti; bir ucundan, ağaçların arasından nehrin bir kıvrımı görünen kapalı bir bölgeye varana dek neredeyse hiç konuşmadılar. Bayan Hofmann faytonu durdurdu düşünmeden. Güneş epey alçalmıştı ve bulutsuz batı göğü gül sarısı rengiydi. Çimenlerin büyük bir bölümünü gölgeleyen ağaçlar, yola kadar uzanıyordu. Dağınık dallarının arasından geniş, beyaz Hudson nehri ışıldıyordu. İki dostumuz da bulundukları yeri iyi biliyorlardı. Mason orayı bir tekneyle geçerken görmüştü, bir sabah komşu bir beyefendi onu iyilik yapmak için kısa bir geziye davet ettiğinde; Bayan Hofmann'ınsa kafa dinlemek için geldiği bir yerdi epeydir.

"Ne güzel bir yer!" dedi fayton durunca.

"Evet, şu ağaçlar da olmasa," dedi Ferdinand. "Manzaranın en güzel kısmını kapatıyorlar."

"Bence tersine oraya dikkat çekiyorlar," diye karşılık verdi yanındaki. "Buradan kapadıkları doğru; ama ağaçların arasına girerseniz manzarayı kimselere görünmeden seyredebiliyorsunuz."

"Ama araç giremez."

"Doğru: Sadece bir patika var, gerçi atla da girdiğim oldu. Bu aralar, gücünüzü biraz topladığınızda, buraya arabayla gelip inmeli ve nehir kıyısına yürümelisiniz."

Mason bir an sustu... uzuvlarının cesur bir kararla titrediğini hissetti. "Burayı Bay McCarthy ile tekne gezintisine çıktığım gün fark etmiştim. Hemen sahiplendim. Nehir kıyısı epey yüksek ve ağaçlar sayesinde tepesi amfiteatr gibi görünüyor. Orada bir bank var sanırım."

"Evet, iki bank var," dedi Caroline.

"Gidip orada oturalım öyleyse," dedi Mason kendini zorlayarak.

"Ama o çayırlığa kadar yürüyemezsiniz ki. Arazisi engebelidir. Tek başınıza gitmenize de izin veremem."

Ferdinand faytonda ayağa kalkarak, "Hanımefendi bu önermeyi aklımdan bile geçirmeyeceğim bir salaklık olur," dedi. "Şurada bir ev var, içinde de insanlar. Faytonla oraya gidip atı onlara emanet etsek?"

"Israrlıysanız bundan kolay bir şey yok. O evde birkaç çocuklu Alman bir aile kalıyor; eski dostlarımdır. Buraya atla geldiğimde çocuklar 'bakır paralar' ister hep. Onların küçük bahçesinden geçersek yol kısalır."

Böylece Bayan Hofmann atı yolun birkaç metre ötesinde, bir başka dar patikanın başında bulunan kulübeye doğru yöneltti. Yalın ayak başı kabak küçük bir oğlanla kız çocuk –birincisi bembeyaz, ikincisi simsiyahtı– onu karşılamaya çıktılar. Caroline onları Almanca selamladı keyifle. Oğlandan büyük olan kız ata göz kulak olmayı kabul etti, oğlansa konuklara nehre giden en kısa yolu göstermeye gönüllü oldu. Mason söz konusu noktaya fazla yorulmadan ulaştı ve daha da büyük zahmete değecek bir manzarayla karşılaştı. Otuz beş metre aşağılarında, sağda ve solda, denize doğru akan geniş kanal uzanıyordu. Uzaklarda Catskill'in binaları

yükseliyordu ve aradaki bölge çöken alacakaranlıkta hayal meyal ve belirsiz görünüyordu. Aşağıdaki nehirden yüzlerine hafif bir serinlik kokusu geliyordu.

"Oturabilirsiniz," dedi oğlan, konuklarına.

"Evet Albay, oturun," dedi Caroline. "Çok yürüdünüz zaten."

Ferdinand söz dinleyerek oturdu, bunu seve seve yaptığını inkâr edemeden. Bayan Hofmann faytondan inerken topladığı eteğini bıraktı ve tepenin kenarına yürüyüp orada birkaç dakika durarak küçük rehberiyle konuştu. Mason onun Almanca konuştuğunu duyabildi o kadar. Birkaç dakika sonra Bayan Hofmann çocukla konuşmayı sürdürerek –daha doğrusu onu dinleyerek– geri döndü.

"Çok tatlı bir çocuk," dedi Fransızca, Ferdinand'ın önünde dururken.

Mason kahkahayı bastı. "Şu kirli afacanın bizi iki dilden men etmesi ne tuhaf! Fransızca bilir misin evladım?"

"Hayır," dedi çocuk gürbüzce. "Almanca bilirim."

"Ah, ben de Almanca bilmem!"

Çocuk bir an bakakaldıktan sonra bağışlanabilir bir kayıtsızlıkla, "Size nehir kıyısına nasıl inileceğimi göstereyim," dedi.

"Ben inemem. Umarım *siz* de gitmezsiniz, Bayan Hofmann," diye ekledi genç adam, onun harekete geçtiğini görünce.

"Zor mu?" diye sordu Bayan Hofmann, çocuğa.

"Hayır, kolay."

"Elbisem yırtılır mı?"

Çocuk hayır anlamında kafa sallayınca Caroline onun rehberliğinde nehir kıyısına indi.

Aradan birkaç dakika geçip de Caroline dönmeyince Ferdinand tepenin kenarına giderek aşağı bakmayı göze aldı. Caroline dar bir kum şeridindeki bir taşa otur-

muş, şapkasını kucağına almış, parmaklarının arasındaki kuş tüyünü büküyordu. Birkaç dakika sonra Ferdinand onun sesini duyar gibi oldu; hafifçe şarkı söylüyordu sanki. Kulak kabartınca birkaç sözcüğü seçmeyi başardı; Almancaydılar. "Almancasına lanet olsun!" diye düşündü genç adam. Bayan Hofmann ansızın yerinden kalktı ve kısa süre sonra platformda belirdi yeniden. "Aşağıda ne buldunuz ki?" diye sordu Ferdinand, neredeyse sertçe.

"Hiç... küçük bir kumsalla bir taş yığını."

"Elbiseniz *yırtılmış*," dedi Mason.

Bayan Hofmann giysisini gözden geçirdi. "Neresi yırtılmış, söyler misiniz?"

"İşte, ön kısmı." Mason bastonunu uzatıp muslinin yırtık kıvrımına soktu. Bu hareketteki çirkin *brusqerie*[1] Bayan Hofmann'in dikkatini çekti. Genç adama baktı ve suratının asık olduğunu görünce, beklemek zorunda kalmaya sinirlendiğine hükmetti.

"Teşekkürler," dedi, "kolayca dikilebilir. Artık geri dönelim."

"Hayır, daha değil," dedi Ferdinand. "Bol vaktimiz var."

"Soğuk almaya yetecek kadar bol vakit," dedi Bayan Hofmann sevecenlikle.

Mason bastonunun ucunu Bayan Hofmann'in eteğindeki delikten çıkardıktan sonra düştüğü yere yaslayıp gözlerini kızın yüzünden ayırmadan bastona dayandı. , "Soğuk alsam ne olur ki?" diye sordu birden.

"Hadi ama, saçmalamayın," dedi Bayan Hofmann.

"Hayatımda bundan daha ciddi olmamıştım." Bir an duraksadıktan sonra birkaç adım yaklaştı. Bayan Hofmann şalına sıkıca sarınmıştı ve dirseklerini tutan elleri gözden kaybolmuştu. "Aslında demek istediğim şey biraz farklı," diye devam etti Mason. "Genelde iyileş-

[1] Haşinlik, kabalık, sert davranış. (Y.N.)

meyi istiyorum. Ama kendimi böyle sürekli şımartmak bir erkeğe yakışmıyor gibi geliyor bazen ve bir saatliğine olsun eğlenmek, mutlu olmak istiyorum... canım pahasına bile olsa!"

Ferdinand ilk kez bu kadar açık konuşuyordu; okuyucu onun normaldeki ketumluğunu tahmin etmiştir. Bayan Hofmann şaşırmış, hatta biraz kafası karışmış olmalıydı. Ama Ferdinand'ın bir karşılık beklediği belliydi.

"Ne gibi arzulara kapıldığınızı bilmiyorum," diye karşılık verdi gülümseyerek; "ama şu halinizde, bahsettiğiniz o büyük fedakârlığa değecek bir şey gelmiyor aklıma. Albay Mason, söylediğiniz şey kısmen..."

"Kısmen ne?"

"Kısmen nankörlük. Maria Teyzem hayatınızı... akıllı bir adam için mümkün olduğunca kolay ve huzurlu –isterseniz aptalca deyin– kılmakla övünüyor. Sizse kalkmış onu sıkıcı bir hayat yaşatmakla suçluyorsunuz."

"Maria Teyzeniz kadınların en iyisi, Bayan Hofmann," dedi Mason. "Ama ben akıllı bir adam değilim. İradem iğrenç bir şekilde zayıf. Beni heyecanlandıran çok az şey var. Küçücük zevkler gözümde öyle büyüyor ki. Mesela sizinle burada yarım saat kalabilmek için çok şey veririm."

Bayan Hofmann'ın bunu duyunca kafa karışıklığının geçip geçmediği ve genç adamın edasında –sözlerinden çok ses tonunda, tavrında, son derece anlamlı gözlerinde– akıllı bir kadının nazları ve iffet budalalığını bir kenara bırakıp tamamıyla merhametli bir hal takınmasına yol açacak yüce ve basit bir gerçeğin belirtisini görüp görmediği hassas bir mesele. Ama merhametlilik basiret demektir ve Bayan Hofmann bahsettiğim bu küçük geçişi yaşadıysa bile şalına zarifçe sarınmış halde, yüzünde aynı ciddi gülümsemeyle öylece

durmayı sürdürdü. Ferdinand'ın yeleğinin altındaki kalbi küt küt atıyordu. Aşk sözcükleri orada, fırtınada sallanan bir kafesteki korkmuş kuşlar misali çırpınıyorlardı. Onları söyleyip söylemeyeceği Bayan Hofmann'ın şimdi diyeceklerine bağlıydı. En ufak bir ret ya da sabırsızlık belirtisinde Ferdinand ona cidden nazlanmak için sebep verecekti. Bayan Hofmann'ın duygularını bilmek iddiasında olmadığımı yineleyeyim; tek bildiğim, sözlerinin sezileri kuvvetli bir kadına ait olduğu. "Sevgili Albay Mason," dedi, "bana kalsa bütün akşamı burada geçirmemizi isterim. Böyle anlar hoyratça harcanmayacak kadar güzel. Ben sadece sağduyunuza hitap ediyorum. Eğer kendinizi tehlikeye atmayacağınıza –korkunç bir gribe yakalanmayacağınıza– inanıyorsanız biraz kalalım. Ama inanmıyorsanız arabaya geri dönelim. Çocuk gibi davranmamızın alemi yok bence."

86 Bayan Hofmann sorun çıkmasından korktuysa bile –ki korktuğunu söylemiyorum– bundan kurtuldu. Mason onun sözlerinden, bekleyebileceğinin ince bir güvencesini çıkardı. "Siz bir meleksiniz Bayan Hofmann," dedi, bu müşfik güvenceyi anladığını belirtmek için. "Bence geri dönsek iyi olacak."

Bayan Hofmann patikada önden gitti ve Ferdinand yavaşça onu takip etti. Bir kadının bilgeliğine boyun eğen bir erkek genellikle kendini sağduyuyla teslim olduğuna ikna etme gereksinimi duyar. Mason yürürken "Neyse, istediğimi aldım," diye düşündüğünde böyle bir ruh halindeydi herhalde.

Ertesi sabah yine hastaydı. Şimdiye kadar pek hissetmediği semptomlarla uyandı ve acı gerçeği, yani o küçük maceranın gücünü aştığını kabullenmek zorunda kaldı. Yürüyüş, akşam havası ve gittikleri yerin rutubeti, ateşinin çıkmasına yol açmıştı. Kaba deyişle "ayvayı yemek üzere olduğunu" anlar anlamaz yüreği-

ni ellerinin arasına alıp boyun eğdi. Neyse ki, durumu kötüleştikçe, ertelenmiş umutlarını ve boşa çıkmış projelerini barındıran bu değerli organı himaye etmekten uzun baygınlıklar sırasında kurtuldu.

Üç haftayı çok hasta geçirdi. Öleceğinden kuşkulanıldı birkaç gün. Bayan Mason ona tükenmez bir sabırla ve gerçek bir sevginin özeniyle baktı. İyi kalpli bir yaşlı bayan olarak, haris ölümün, son derece parlak bir geleceğe sahip olabileceğine ve kendisine minnet besleyeceğine inandığı *protégé*'sini[1] ele geçirmemesine karar vermişti. Tuttuğu nöbetler sonunda ödüllendirildi. Güzel bir sabah, uzun süredir sessiz kalmış olan zavallı Ferdinand ona kendini daha iyi hissettiğini söyleyebildi. Ancak kendini toplaması çok uzun sürdü ve sağlığı düzelmeyi önceki seviyesinin epey altında kesti. Yani artık iki misli hastaydı... iyice berbat haldeydi. Hâlâ hayatta olmasına şaşıyor gibiydi. Sessizliğini ve asık suratlılığını koruyordu; alnında yeni bir çizgi belirmişti, kaderin cilvelerine cidden şaşan bir adamınki gibi. "Herhalde," dedi Bayan Mason'a... "herhalde beni çok güzel şeyler bekliyor."

Ferdinand evde çıt çıkmasın diye Bayan Hofmann'ın sekiz kilometre ötede oturan bir arkadaşında kaldığını öğrendi. Genç adam koltukta oturacak kadar düzelir düzelmez, Bayan Mason yeğeninin ertesi gün döneceğini söyledi. "Seni görmeyi çok isteyecektir," dedi. "Gelince odana alabilir miyim?"

"Tanrı aşkına, hayır!" dedi Ferdinand, bu fikri çok sevimsiz bularak. Böylece Bayan Hofmann'la üç gün sonra, akşam yemeğinde görüştü. Yemek vakti odasından çıktı, gitmek üzere olan Dr. Knight'la birlikte. Holde karşılaştıkları Bayan Mason, Doktor'u hastasının yeniden insan içine çıkmasının onuruna yemeğe kalmaya davet etti. Doktor bir an duraksadı ve Ferdinand, Bayan

[1] Himaye edilen erkek. (Y.N.)

Hofmann'ın merdivenden indiğini işitti. Dönüp ona bakınca, yüzündeki zekice bir bakışı yakaladı bir anlığına. Bayan Mason'ın sırtı merdivene dönük olduğundan, Bayan Hofmann bu bakışı Knight'a yöneltmişti belli ki. Mason genç bayanı selamlarken Knight'ın bir randevusu olduğunu ve gitmesi gerektiğini söyleyişini duyup üzüldü. Bayan Mason başka bir gün... bir sonraki Pazar gelmesini önerdi; Doktor bunu kabul etti ve Ferdinand, Bayan Hofmann'ın Knight'm kalmasını istemeyişinin sebebini ancak sonradan merak etti. Ayrılıkları süresince bu genç bayanın cazibesini hiç yitirmediğini kısa sürede fark etti; hatta tersine, eskisinden de dayanılmazdı. Dahası Mason onda daha önce rastlamadığı düşünceli bir yumuşaklık, sevecen bir itaatkârlık görüyordu şimdi. Bayan Mason'ın sözleri de yanılmadığını ortaya koydu.

"Caroline'in nesi var merak ediyorum," dedi kadın. "Kendini hiç bu kadar iyi hissetmediğini söylemese, iyi olmadığını sanırdım. Onu hiç bu kadar sade ve kibar görmemiştim. Ödü patlamış birine benziyor... ama çok da rahatsız değilmiş gibi."

"Kalabalık bir evde kalıyor," dedi Mason. "Heyecanlanmıştır, iyi vakit geçiriyordur ve meşguldür; seninle benim yanıma dönünce (bizden böyle bahsetmemi bağışla ama birlikte kalıyoruz) içinde bir çeşit tepki uyanıyordur." Ferdinand'ın açıklaması dahiceydi ama akla yakın değildi.

Bayan Mason'ınki daha iyiydi. "Bence," dedi, "o evin ikinci büyük oğlu olan George Stapleton epeydir Caroline'i beğeniyor. Onunla aynı evde iki hafta kalıp da yeniden kur yapmadığına inanmak güç."

Ferdinand rahatsız olmadı, çünkü Bay George Stapleton'u görmüş ve onunla konuşmuştu... çok yakışıklı, çok iyi huylu, çok akıllı, çok zengin ve Bayan Hofmann'a hiç yakışmayan bir delikanlıydı. "Yeğeninizin onu dinlediğini sanmıyorsunuz herhalde," diye

karşılık verdi istifini bozmadan.

"Dinlemiştir bence. O delikanlı kendini sevdirdi ve Caroline'i etkilemeyi başardı... geçici olarak," dedi Bayan Mason işini bilir bir edayla.

"Buna inanamam," dedi Ferdinand.

"Neden? Epey hoş bir çocuk bence."

"Evet... evet," dedi Mason, "cidden çok hoş. Çok da zengin." Caroline'in girmesiyle konuşmaları yarıda kesildi.

Pazar günü iki hanım kiliseye gittiler. Ferdinand ancak onlar gittikten sonra odasından çıktı. Küçük oturma odasına girdi, eline bir kitap aldı ve eski entelektüel hayatında bir kıpırdanma hissetti. Çalışmak nedir bilebilecek miydi bir daha? Bir saat kadar sonra hanımlar döndüler; şapka alışverişinden geldikleri için keyifliydiler. Bayan Mason biraz sonra yeniden dışarı çıkarak diğerlerini baş başa bıraktı. Bayan Hofmann, Ferdinand'a ne okuduğunu sordu; bunun üzerine Ferdinand yeniden kafasını çalıştırmanın vaktinin geldiğine cidden inandığını söyledi. Caroline, zihinsel hedeflerini açıklayan akıllı bir adamın karşısındaki zeki ve aylak bir kadının olağan saygısıyla dinledi. Onun sempatisiyle, ciddi ilgisiyle ve zekice sorularıyla canlanan Ferdinand, en gözde kararlarıyla projelerini paylaştı. Sohbetin bu noktadan genel olarak inanç ve umut konularına kayması şaşırtıcı değil. Ferdinand daha ne olduğunu anlamadan bu gerçekleşti; böylece bütün kadınlar içinde bencilce ve kişisel mutluluğunu en fazla bağlı olduğu bu tek kadına, yüceliğiyle kişileri ve zevkleri ve tutkuları aşıp söndüren ve çetin ışıltısıyla en parlak yeryüzü tanrılarını gölgede bırakan büyük planlarını anlatma zevkine erişti. Ciddi tutkular en yüce spekülasyonlar için iyi bir hazırlıktır. Her ne kadar Ferdinand arkadaşına hiçbir şekilde kur yapmasa da ve onun varlığının uyandırdığı duyguları en azından bilinçli bir şekilde hiç sergilemese

de, kendi kendine oluşan fikirleri âşık bir adamın fikirleri oldukları için daha da nettiler kesinlikle. Bayan Hofmann'a gelince, görünüşe göre kendisi, aklının atmosferi karşılık veren bir tutkunun alevleriyle arındırılsa bile bundan daha canlı ve dikkatli olamazdı.

Knight akşam yemeğine vaktinde geldi ve dostlarımızın epeydir takdir etmeyi öğrendiği gibi eğlenceli bir beyefendi olduğunu bir kez daha kanıtladı. Ama ahlaki ve metafizik meselelerle cebelleşmekten yeni çıkmış olan Mason, Knight'ın gürbüz dilencilere yarım sent vermek yerine onları tekmeleyen adamlardan olduğunu fark etti yoğun bir şekilde. Yine de onun ilkeli değilse bile tamamıyla onurlu bir adam olduğunu kabullenmek zorunda kaldı. Yemekten sonra sundurmaya çıktılar ve yarım saat sonra Doktor, Bayan Hofmann'a çevreyi gezdirmeyi önerdi. Çimenliği çevreleyen, yer yer çalılarla gizlenmiş dar bir patika vardı. Ferdinand'la ev sa-
90 hibesi oturup onların yılankavi, taşlı, dar yolda ağır ağır yürümelerini izlediler; karanlık yeşilliklerin arasında Bayan Hofmann'ın açık renkli elbisesiyle Doktor'un beyaz yeleği beliriyordu zaman zaman. Yirmi dakika sonra eve geri döndüler. Doktor eğilip veda ederek hemen gitti; o gidince Bayan Hofmann odasına çekildi. Ertesi sabah atına atlayıp Mason'ın hasta yattığı sırada evinde kalmış olduğu arkadaşını görmeye gitti. Ferdinand onun penceresinin önünden, eyerde dimdik oturarak geçtiğini, atının huzursuz adımlarla taşları çevreye saçtığını gördü. Kısa süre sonra Bayan Mason odaya girdi, genç adamın yanına oturdu, her zamanki gibi sağlığını sordu ve sonra öyle bir şekilde duraksadı ki, Mason onun kendisine bir şey söyleyeceğini hemen anladı. "Bana bir şey diyeceksin," dedi; "nedir?"

Bayan Mason hafifçe kızarıp güldü. "Başta bunu sır tutacağıma söz vermiştim," dedi. "Artık anlatma izni alacak kadar belli ediyorsam, söz vermesem nasıl görünür-

düm kimbilir? Nedir tahmin et."

Ferdinand hemen kafa salladı. "Edemiyorum."

"Caroline nişanlandı."

"Kiminle?"

"Bay Stapleton'la değil... Dr. Knight'la."

Ferdinand bir an sustu; ama ne rengi değişti, ne de gözlerini indirdi. Sonunda "Bana söylememeni mi istedi?" diye sordu.

"Kimseye söyleme dedi. Ama *sana* söylemek için izin koparmayı başardım."

"Teşekkürler," dedi Ferdinand hafifçe eğilip selam vererek... yoğun bir alaycılıkla.

"Çok şaşırdım," diye devam etti Bayan Mason. "Hayatta aklıma gelmezdi. Ben de kalkmış Bay Stapleton'dan bahsediyordum! Bunu nasıl becerdiler bilmiyorum. Neyse, en hayırlısı oldu sanırım. Ama Caroline'in Dr. Knight'tan çok daha iyilerini reddedip de sonunda onu kabul etmesi tuhaf geliyor."

Ferdinand bir an konuşma yetisini yitirdiğini sandı; ama iradesiyle geri kazanmayı başardı.

"Daha kötüsünü de bulabilirdi," dedi mekanik bir sesle.

Bayan Mason ona baktı, ses tonu dikkatini çekmişçesine. "Şaşırmadın mı yani?"

"Bilmiyorum ki. Aralarında bir şey olduğunu hiç düşünmemiştim, ama şimdi geçmişe bakıyorum da, düşünmemem için bir sebep yoktu. Birbirleriyle ne çok fazla konuşuyorlardı, ne çok az. Hoş bir çift bence!" Arkadaşının sürekli ketum davrandığını anımsayan Ferdinand –tuhaf gibi görünse de– ister istemez sempati ve hayranlık duydu. Rakibi basit bir insan değildi. "Evet," diye yineledi ağırbaşlılıkla, "daha kötüsünü de bulabilirdi."

"Sanırım haklısın. Adam yoksul ama akıllı; umarım Caroline'i sever!"

Ferdinand sustu.

"Peki," diye devam etti bir süre sonra, "dün çimenlikte gezinirken mi nişanlandılar?"

"Hayır; bunu burnumuzun dibinde yapsalar hoş olurdu doğrusu! Caroline, Stapletonlarda kalırken olmuş. Dün Caroline'in bana söylemesine karar vermişler."

"Ne zaman evleneceklermiş?"

"Mümkünse Eylül'de. Caroline bana senin düğüne kadar kalacağına inandığını söyledi."

"Nerede kalacağıma?" diye sordu Mason, hafifçe ve kaygıyla gülerek.

"Burada tabii ki... evde."

Ferdinand ev sahibesinin gözlerinin içine bakarak elini tuttu. "Cenaze etleri düğün masalarına fazla soğuk gelir."

"Ah, böyle konuşma!" diye haykırdı Bayan Mason, onun elini sıkarak. "Nasıl böyle korkunç laflar edebiliyorsun? Caroline gidince yapayalnız kalacağım Ferdinand. Evlenince aramızdaki bağ epey gevşeyecek. Hayatının en önemli adımlarına eşlik etmediğimi düşününce zaten çok yakın değildik diyorum ister istemez. Yakınmıyorum. Doğal bir durum olsa gerek bu. Belki de modadır... çizgili jüponlarla denizci ceketleri gibi. Ama kendimi yaşlı bir kadın gibi hissettiriyor. Yirmi yıl önce nişanlanışımı ve amcan tanıdığım bir kıza gözlerimin güzel olduğunu düşündüğünü söylediği için annemin boynuna sarılıp ağlayışımı hatırlatıyor. Bugünlerde böyle şeyleri genç kızlara bizzat söylüyorlar ve genç kızlar da onların boyunlarına sarılıp ağlıyor sanırım. Epey vakit kazandırıyordur. Ama her şeye karşın Caroline'i özleyeceğim; sonra da senin üstüne titreyeceğim Ferdinand."

"Benim için hava hoş," dedi Ferdinand aynı gülüşle; tam o sırada Bayan Mason çağrıldı ve gitti.

Ferdinand boşuna askerlik yapmamıştı. Ağır bir darbe yemişti ve buna erkekçe katlanmak niyetindeydi. Kendine bir an olsun acımaya bile göz yummadı. Tersine tutkulu dağarcığının bulduğu sert sözleri hiç sansürlemeden söyledi kendine. Caroline'in sırrını tahmin edemeyişi bağışlanabilirdi belki. Kadınlar anlaşılmaz varlıklardı, hele Caroline iyice öyleydi. Ama Knight kendisi gibi bir adamdı... saygı duyduğu, ama kendi duygu akıntısından daha derinine sahip olduğuna inanmak istemediği biriydi, çünkü kendisininki yeşil yaprakların arasından akarken yönünü ele veren şırıltılı bir dere değildi. Knight iddiasız ve edepli, ama içten ve candan sevmişti, yaptığı şeyden utanmayan biri gibi ve eğer gerçeği keşfetmemişse bu onun suçu değildi. Başka ne yapacaktı ki? Kendisi sersem bir hayalperestken arkadaşı gerçek bir âşık gibi davranmıştı. Kendisi yaralanmayı hak ediyordu ve buna sessizce katlanacaktı. Bir yanılsamayla iyileşememişti; şimdi bir gerçekle iyileşmeyi deneyecekti. Sert bir tedaviydi bu, okuyucunun da kabul edeceği gibi, iyileştirmezse öldürebilecek bir tedavi.

Bayan Hofmann saatlerce dönmedi. Akşam yemeği vaktinde hâlâ dönmeyince Bayan Mason'la genç adam sofraya onsuz oturdular. Yemekten sonra Ferdinand küçük oturma odasına gitti, Bayan Hofmann'ı ne zaman göreceğini hiç umursamadan. Onu görse de görmese de zaman aynı ağırlıkta akacaktı. Bayan Hofmann, onların sofradan kalkmalarından kısa süre sonra atıyla kapının önüne geldi, atından indi, yorgun ve aç bir halde yemek odasına girdi hemen ve her zamanki yerine oturup yemeye başladı. Yarım saat sonra çıktı ve merdivene gitmek için holden geçerken oturma odasındaki Mason'ı gördü. Döndü ve bir eliyle uzun eteğini toplayıp diğerinde tuttuğu kek parçasını dudaklarına götürerek, ona iyi geceler dilemek için kapıda durdu. Mason sandalyesinden kalkıp ona doğru yürüdü. Bayan Hofmann'ın

yüzünde biraz bezgin bir gülümseyiş vardı.

"Demek evleneceksiniz," deyiverdi Mason.

Bayan Hofmann başıyla hafifçe onayladı.

"Sizi kutlarım. Bunu candan bir şekilde yapmıyorsam mazur görün. Hissetmeye cesaret edebildiğim her şeyi hissediyorum."

"Korkmayın," dedi Caroline ve kekinden bir ısırık aldı.

"Böyle haberler normalde şaşırtıcı olur zaten, ama bu seferki daha da şaşırtıcı sanki. Kesin mi?"

"Kesinlikle."

"Şey, Knight çok iyi bir insan. Onu henüz görmedim," diye devam etti Mason, Caroline susunca. "Bu aralar görmek ister miyim bilmiyorum. Ama onunla konuşmak istiyorum. Ona size olan vazifesini yerine getirmezse..."

"Evet?"

"Ona hatırlatacağımı söylemek istiyorum."

"Ah, bunu ben yaparım," dedi Bayan Hofmann.

Ferdinand ona ciddiyetle baktı. "Tanrı aşkına! Biliyorsunuz ki," diye haykırdı, "ya biri olmalı ya diğeri."

"Sizi anlamıyorum."

"Ah, ben kendimi anlıyorum. Siz harcanacak kadın değilsiniz Bayan Hofmann."

Caroline bir sabırsızlık hareketi yaptı. "Sizi anlamıyorum," diye yineledi. "Kusura bakmayın. Çok yorgunum." Merdiveni hızla çıkıp gitti.

Ertesi gün Ferdinand, Doktor'u kutlama fırsatı buldu. "Seni bu işi becerdiğin için değil," dedi, "becerme yönteminden ötürü kutluyorum."

"Yöntemim konusunda ne biliyorsun ki?" diye sordu Knight.

"Hiçbir şey. Mesele de bu ya. Onunla iyi ilgilendin. Peki sonbaharda mı evleneceksiniz?"

"Umarım. Epey sessiz sedasız evleneceğiz herhalde.

Rahip gelir, bir de Bayan Mason, annem ve sen gelirsiniz tamam." Doktor elini Ferdinand'ın omzuna koydu.

"Ah, seçilecek en son kişiyim ben," dedi Mason. "Rahibin ihmal ettiği bir şey olursa hayatta söylemem." Büyük sevinçlerden sonra en geçici duygunun büyük sıkıntılar olduğu söylenir sık sık. Ferdinand'ın o kadar şakacı davranabilmesinin sebebi buydu herhalde. Moralini bozmadı. Eski saygılı dermansızlığıyla konuştu, gülümsedi ve aylaklık etti. Düğüne kadarki zaman süresince, Bayan Hofmann'ın gidip gelecekteki kayınvaldesinin yanında birkaç gün kalması kararlaştırılmıştı; orada sevgilisinin varlığının tadını kendi evindekinden daha serbestçe ve mahremce çıkarabilirdi. Bir hafta dönmedi; Ferdinand bu hafta içinde eğlenmek ve kafasını dağıtmak için (ki bunlara çok gereksinimi vardı) ev sahibesine tamamıyla muhtaç kaldı. Bazen sırf irade gücüyle yaşıyormuş ve kontrolü bir an bile yitirse yeniden yatağa serilip bir daha kalkamayacakmış gibi geliyordu ona. Kendine Caroline'i düşünmeyi yasaklamıştı ve uzun süredir karşılıklı sözleştikleri diğer sevgilisini, ilk aşkını –ki yüzlerce ismi vardı– işi, edebiyatı, felsefeyi, ünü düşünmeye geri dönmeyi kararlaştırmıştı tedavi niyetine. Ama Caroline gittikten sonra onu düşünmemek çok zordu. Yokluğunda bile son derece dikkat çekiciydi. Ferdinand'ın elinden gelenin en fazlası kendini kitaplara vermek –bu aralar çok fazla okuyordu, deli gibi, tutkuyla, açgözlülükle– ve Bayan Mason'la ve yoluna çıkan başkalarıyla sohbet etmekti. Bayan Mason muhteşem bir dedikoducuydu... öyle büyük bir dedikoducuydu ki, bu zaafı bir erdeme dönüştürebiliyordu. Üstelik hayal gücüne sahip, sadece şimdiki zamandan ve geçmişten değil gelecekten de bahsedebilen bir dedikoducuydu... bayatlamış ve fazlasıyla gerçek şeylerin yanı sıra bir sürü hoş ve küçük olasılıklardan da bahsedebilen biriydi. Ferdinand onun

yanındayken kendi geleceğinden bahsetti ve Bayan Mason bu konuya son derece dobra ve zekice bir sempatiyle yaklaştı. "Bir erkek," dedi Mason, "daha iyisini yapamazdı ve daha kötüsünü yapardı kesinlikle." Bayan Mason yeğeni için bir Avrupa gezisi ve kalacak yer ayarladı, haddini bilen birinin tavrıyla. Caroline evlenince kendisi de yurt dışına çıkacaktı ve içinde para sıkıntısı çekmeyen Amerikalı bir dulun rahatça yaşayabileceği başkentlerden birine yerleşecekti. Şimdiki evi de Ferdinand'ın istediği zaman kalacağı bir yer –bir *pied-à-terre*–[1] olacaktı; Ferdinand hiç acele etmeden Avrupa'nın ve Doğu'nun gidilebilecek her yerini gönlünce görmeliydi. Bayan Mason onu istediği gibi gelip gitmekte ve yaşamakta serbest bırakacaktı; şunu da söylemeliyim ki, Avrupa'daki yaşam tarzını gözlemlemiş olan Bayan Mason'ın bu geniş hoşgörüsü, vatanından hiç çıkmamış olan zavallı Ferdinand'ın hayal edebileceği hemen her şeyi kapsıyordu. Karşılığında istediği tek şey Ferdinand'ı yılda diyelim ki iki kez oturma odasında görmek ve ondan gördüklerini dinlemekti; o oturma odası zihninde canlanıyordu şimdiden... kapıları perdeli ve avluda at arabası için bir ahır bulunan kutu gibi, ufak bir asma kat. Bayan Mason ahlak budalası değildi; ama yeğeninin moralini bozmayacak ve onu geleceğini harcamaya yöneltmeyecek kadar sağduyulu bir kadındı... o gelecek ki, savaş yüzünden çoktan değersizleşmişti iç karartıcı bir şekilde. Hayır, yeğenini seviyordu; onun gördüğü en akıllı, en ümit verici delikanlı olduğunu düşünüyordu. İsminin insanların dilinde olacağı günü bekliyordu ve o zaman, o günlerin geleceğini bilmeden amcasıyla evlenmiş olduğuna çok sevinecekti. İnsanlar ve tavırlar konusunda oldukça iyi bir gözlemci olarak, yeğenine kendisinin geç-

[1] Türkçede "Bir ayağımız orada olsun" diye tanımlanan, aralıklı olarak kalınan ikinci ev anlamında bir deyim. (Y.N.)

mişte sahip olmadığı avantajları sağlamak istiyordu.

Ferdinand sosyal ilişkiler açısından ev sahibesiyle birlikte konukluklara gitti, iki kere akşam yemeğine çıktı ve Bayan Mason'ın akşam yemeğine konuklar çağırmasına yol açtı. Böyle zamanlarda son derece kibar davrandı. Ayrıca Stapletonların –Bayan Hofmann'ın arkadaşlarının– evinde bir parti düzenleneceğini haber alınca, dans edilmeyeceğini de öğrenince, oraya gitmek istediğini söyleyiverdi. "Kimbilir?" dedi. "Belki de iyi gelir. Geç gidip erken dönebiliriz." Bayan Mason bunun iyi bir fikir olduğundan kuşkuluydu; ama sonunda pes etti ve hazırlıklara başladı. Evden geç vakitte çıktılar; partiye vardıklarında salonlar –ki son derece geniştiler– ana baba günüydü. Mason toplum içine bu ilk çıkışında son derece iyi karşılandı ve birkaç dakika sonra Caroline'in çok yakın arkadaşı Bayan Edith Stapleton tarafından el konmuş halde buldu kendini. Bu genç bayanın öykümüzde yeri yok, çünkü öykümüz kısa olmak zorunda ve bu yüzden ögelerinin özenle seçilmesi gerekiyor. Biraz daha geniş bir açıdan baksak, okuyucuya Bayan Stapleton'ın –ki kendisi hoş bir kızdı– Ferdinand'ı diğer bütün erkeklere yeğlediğini çoktan fısıldayabilirdik. Ferdinand'ın bundan tamamıyla habersiz oluşu, bu hususu atlamış olmamızın bahanesidir; dolayısıyla şimdi de sadece o genç kızın bu anda muhtemelen sevinçten havalara uçtuğunu belirtmek için anlatıyoruz.

"Bayan Hofmann burada mı?" diye sordu Mason, onunla bir yan odaya geçerken.

"Buna burada olmak mı diyorsun?" dedi Bayan Stapleton, evin diğer tarafına bakarak. Mason da oraya baktı.

Bayan Hofmann'ın bembeyaz bir elbise içinde, çevresini yarım daire şeklinde çevirmiş tam beş adamın ortasında durduğunu gördü... adamların hepsi de

yakışıklı ve etkileyiciydi. Bayan Hofmann'ın başıyla omuzları güzel giysisinin *bouillonnement*'ından[1] huzurla yükseliyordu; çevresindeki adamlara, yarım düzine hayranı tarafından çevrilmiş bir kadında mazur görülebilecek yarı-dalgın bir edayla bakıyor ve dinliyordu. Caroline arkadaşını fark edince bir an şaşkınlıkla bakakaldı ve sonra eğilerek ona dünyanın en zarif selamını verdi... öyle zarifti ki, çevresindeki küçük çember selam yerine ulaşsın diye ikiye ayrıldı ve adamlar şanslı kişinin kim olduğuna bakmak için döndüler. Bunu fırsat bilen Bayan Hofmann birkaç adım öne çıktı. Ferdinand ona doğru yürüdü ve Bayan Hofmann yüz civarında erkeğin ve bir o kadar kadının gözleri önünde ona elini verdi ve olağanüstü bir tatlılıkla gülümsedi. Birlikte Bayan Stapleton'ın yanına gittiler; Caroline, Ferdinand'ı oturttu ve arkadaşıyla birlikte onun iki yanında durdular. Ferdinand yarım saat boyunca partideki
98 en güzel iki kızın kendisiyle ilgilenmesi onuruna erişti... ve bu ayrıcalık sayesinde herkesin dikkatini çekti. Daha sonra iki genç hamın onu topluluktaki az çok güzel ya da zeki bütün kızlarla ve kadınlarla tanıştırdılar. Ferdinand bu durumun üstesinden gelmeyi bildi ve görülmemiş bir cesaret gösterdi. Diğerlerinde çok iyi izlenim bıraktı elbette, ama kendisine neredeyse hayranlık duymaya başlamıştı. Şunu da eklemeliyim ki durmadan şarap içmek zorunda kaldı; ve fazlasıyla hasta göründüğünü bu suni uyarıcının yardımıyla bile Bayan Mason'la doktorundan gizlemeyi başaramadı.

"Bu korkunç kızların ilgisi gibisi var mı?" dedi Bayan Mason, Doktor'a. "Hoşlarına giden bir sohbeti kısa kesmektense bir erkeğin ayaklarının dibinde bayılmasına göz yumarlar. Sonra da başkasına geçerler. Şu küçük hanımefendiye, Bayan McCarthy'ye bakın; Ferdinand ve George Stapleton'la duruyor şurada. Onları

[1] Yakayı çevreleyen kıvrımlı süsler. (Y.N.)

birbirine düşürmüş, kendisi de sirkteki Romalı bir bisikletçi kız gibi duruyor. Akşamı güzel geçtiği sürece dünya umurunda mı ki? Ölmek üzereymiş gibi görünen erkekler hoşlarına gidiyor... ilginç."

Knight arkadaşının yanına gitti ve ona artık eve gidip yatma vaktinin geldiğini sertçe söyledi. "Korkunç görünüyorsun," diye ekledi kurnazca, Ferdinand ayak diretince.

"Hiç de korkunç *görünmüyorsunuz* Albay Mason," dedi Bayan McCarthy bu konuşmayı duyunca; ufak tefek, son derece küstah biriydi.

"Bu bir zevk meselesi değil hanımefendi," dedi Doktor öfkeyle; "bir gerçek." Hastasını alıp götürdü.

Ferdinand kendine zarar vermediğini, tersine oldukça iyi hissettiğini ısrarla söylese de yüzü onu yalanlıyordu. "İyi hissetme" numarasını aslında daha yararlı bir konuya yaraşır bir cesaretle iki üç gün daha sürdürdü. Sonunda hastalığına teslim oldu. Başını yastıklarına koydu, saatiyle oynadı ve o incecik, minik iğnelerden daha kaç tane yiyeceğini merak etti. Doktor geldi ve onu "düşüncesizliği" yüzünden azarladı. Ferdinand onu sabırla dinledi; sonra da bunun düşüncelilikle ya da düşüncesizlikle ilgisi olmadığını, ölümün pençesine düştüğünü ve artık tek kaygısının ölümle uzlaşmak olduğunu söyledi. Aynı gün bir avukat çağırtıp vasiyetini değiştirdi. Bilinen akrabaları yoktu ve babasından kalan ufak miras, ona hiç de gereksinimi olmayan, tanıdığı bir beyefendiye kalacaktı. Sahip olduklarını eşit olmayan iki parçaya böldü ve küçük parçayı Bayan Mason'ın kendisine bakıcılık yapan uşağına bıraktı; daha büyük olanıysa –ki yüklü bir meblağ tutuyordu– Horace Knight'a. Bayan Mason'a bu kararından bahsetti ve onayını alınca sevindi.

O andan sonra gücü hızla tükenmeye başladı ve uzun süredir direnen iradesinin parçalanmış kalıntıları

sığ akıntıya kapılarak dağıldı. Konuşmaya, kalan zamanını hoş kılmaya, belirtileri gözlemeye ya da saatleri saymaya kalkışmak anlamsızdı. Yanına daimî bir bakıcı verildi ve Bayan Mason düzensiz aralıklarla uğradı o kadar. Zavallı kadının kalbi kırılmıştı ve zamanının çoğunu ağlayarak geçiriyordu. Bayan Hofmann, Bayan Knight'ın evinde kalmayı sürdürdü elbette. "Tahminimce," demişti Horace, "en fazla bir hafta yaşar. Ama böyle tuhaf bir durum hiç duymamıştım. Adam düzenli bir şekilde iyileşiyordu." Beşinci gün Bayan Hofmann'ın genç adama biraz olsun ilgi göstermesinin uygun olacağını söylemesi üzerine onu eve getirdi. Horace, Ferdinand'ın başucuna gitti ve zavallı adamın son kırk sekiz saattir olduğu gibi uykuyla uyanıklık arasında dermansız bir halde olduğunu gördü. "Albay," diye sordu usulca, "Caroline'i görmek ister misiniz?"

Ferdinand yanıt niyetine gözlerini açtı. Horace çı-
100 kıp Bayan Hofmann'ı loş odaya getirdi. Bayan Hofmann usulca yatağa yaklaştı, durup hasta yatan adama bir an baktı ve sonra üstüne eğildi.

"Gelip size küçük bir ziyaret yapayım dedim," dedi. "Rahatsız ediyor muyum?"

"Kesinlikle hayır," dedi Mason, gözlerinin içine bakarak. "Bir hafta önce evet derdim. Oturun lütfen."

"Teşekkürler. Horace izin vermiyor. Yine gelirim."

"Başka fırsatınız olmayacak," dedi Ferdinand. "İki günden fazla yaşamam. Onlara çıkmalarını söyleyin. Sizinle yalnız görüşmek istiyorum. Sizi çağırtmak istememiştim, ama madem geldiniz, bundan faydalanayım bari."

"Söylemek istediğin bir şey mi var?" diye sordu Knight sevecenlikle.

"Yapma," dedi Mason, keyifli görünmesini istediği ama sadece korkunç görünen bir gülümsemeyle; "bu saatten sonra onu kıskanacak değilsin ya."

Knight izin istemek için Bayan Hofmann'a baktıktan sonra hemşireyle birlikte odadan çıktı. Ama daha bir dakika geçmeden Bayan Hofmann yan odaya daldı; yüzü solgun ve allak bullaktı.

"Koş!" diye haykırdı. "Ölüyor!"

Yanma gittiklerinde ölmüştü.

Birkaç gün sonra vasiyeti açıldı ve Knight kendisine bırakılan mirası öğrendi. "İyi ve cömert bir adamdı," dedi Bayan Mason'la Bayan Hofmann'a, "ve iyileşmesinin olanaksız olduğuna asla inanmayacağım. Son derece tuhaf bir durumdu." Bir otopsi yapabilmek için çok şey vereceğini eklemeyecek kadar düşünceliydi. Bayan Hofmann'ın düğünü ertelenmedi elbette. Eylül'de evlendi, "sessiz sedasız". Arada geçen zamanda sevgilisine epey sakin ve düşünceli göründü. Ama o koşullar altında kesinlikle doğaldı bu.

1868

CRAWFORD'UN TUTARLILIĞI

Yakın dosttuk ve bana her zamanki coşkusuyla durup dururken, çok mutlu olduğunu söylemesi doğaldı. Coşku biraz yanıltıcı bir sözcük belki de, çünkü Crawford'un tutkusu dingin ve gizli bir ateşle yanardı; sevgilisinin kaşına soneler yazdıysa bile başkalarına göstermemişti. Ama sırılsıklam âşıktı; ürkekçe umutlara ve korkulara kapılmıştı ve mutluluğu haftalar boyu pamuk ipliğine... o genç bayanın ebeveyninin evet veya hayır demeleri arasındaki incecik çizgiye bağlı kalmıştı. Düşünüp taşındıktan sonra, sonunda razı oldular ve Crawford kendini dingin bir vecde kaptırdı. Ofisime beni görmeye geldiğinde –penceremin altındaki küçük teneke levhada ismim olabildiğince parlak ve gıcır gıcır yaldızlı harflerle yazılmış Doktor sıfatıyla süslenmişti– sabahın, genellikle dizginsiz canlılığımın deneyimlerin derslerine boyun eğdiği ve hayallerimdeki kadının...

yani bankada bol parası olan, orta karar ama tedavisi pahalı bir kronik hastalıktan mustarip, bana güvenen ihtiyar bir bayanın geleceğinden umudu kestiği (genellikle on iki civarı olurdu bu) kısmına çok vardı daha. O gün Crawford'un bulaşıcı mutluluğu, hastalarımın azlığını ve boş umutlarımı unutmamı sağladı. Yakın dostum olmasa onu kıskanabilirdim; ama ona epey hayranlık ve sevgi duyduğum için, o tatlı Elizabeth'le ben evlenecekmişim gibi hissettim kendimi yarım saat boyunca. O gittikten sonraysa evlenmeyeceğime çok memnun olduğumu düşündüm, çünkü Bayan Ingrim tatlı olsa da, bende hafif bir güvensizlik uyandırmıştı hep. İçinde fesatlık olmadığı kesindi; ama başka bir şey de yoktu. Onu neyle kıyaslıyordum bilmiyorum... kırmızı ve kokusuz bir gülle, olgun görünen tatsız bir şeftaliyle. Doğa ondan sadece döneminin en güzel kızı olmasını istemişti ve o da bu talebe harfiyen uymuştu.

Ama sabahleyin o güzel ve dürüst gözlerini açıp, pürüzsüz ve pembe dudaklarını hafifçe aralayarak görkemli sarı buklelerini topladığında, gün içinde yapacak başka işi kalmıyordu; gerekenleri yapmış oluyordu ve artık kollarını kavuşturabilirdi. Her zaman da böyle yapıyordu ve Crawford onun bu tavrını görüp âşık olmuştu. Onu candan kutlayabilirdim, çünkü şahsen güzel bir heykelle evlenmek istemeyişim onun seçimini kesinlikle küçültmüyordu. İnsandım ve yanılabilirdim; değişken ruh hallerim ve sıkıcı bir ruhum vardı. Verdiğim kadarını almak isterdim... kısacası uydu değil gezegen olmak isterdim. Ama Crawford'da iki kişiye yetecek kadar erdem vardı... yeterince hayat enerjisi, zekâ ve bağlılık vardı. Cansız bir güzelle evlenmenin bedelini ödeyebilirdi, çünkü onun kusurlarını örtecek kadar bilge ve bağışlayacak kadar yüce gönüllüydü.

Crawford çok biçimli olmayan uzun boylu bir adamdı. Ancak görünüş itibarıyla tam bir beyefendiydi

ve çok kafalı biriydi... okumuş bir adamın, bir öğrencinin, bir filozofun kafasına sahipti, ki sahiden bunların hepsiydi. Koyu renkli, ince telli, siyah saçlarıyla çok berrak, parlak, koyu gri gözleri ve oldukça keskin yüz hatları vardı. Sanki yüzü önce epey kaba, çarpık çurpuk bir kalıpla biçimlendirilmişti de, sonradan daha ince, daha kadınsı bir el hafif düzeltmeler yapmıştı yer yer. Yüz ifadesi ilginçti; zekice masumluk diye tanımlayabileceğim bir ifadeydi... dalgın bir meleğin ifadesi. Üstüne giderseniz bu bayağı dünyanın rezilliklerinden haberdar olduğu ortaya çıkıyordu; ama kendi başına bırakılırsa onları aklına bile getirmiyordu. Ne düşündüğünüyse size söylemem zor: Bir sürü şey düşünüyordu, ki bunların çoğunda bana yer yoktu. Onu epeydir ve yakından tanıdığımdan, bunun çok iyi farkındaydım. Onun arkasına hiç geçmemiştim; çevresinden tamamıyla dolanmamıştım hiç. Mesafeliydi, ki kanımca bütün birinci sınıf adamlar öyledir; kaprisli ya da bilinçli bir şekilde değil, son derece açık sözlü olmasına karşın yine de mesafeliydi. Çoğu kişi için o açık yüzlü, aşırı kibar, işini ansızın bırakmakla epey açıklama gerektiren bir halt işlemiş ve otorite bir isim tarafından desteklenen edebî fikirlerden (ki böylelerinin adlarını ve özelliklerini pek bilmemesi bağışlanabilirdi) daha kişisel duygular ifade etmesi beklenmeyen bir genç adamdı. Bana göreyse onun edebî fikirleri, hislerinin en hafifleriydi sadece; kibarlığı için de eminim hiçbir bedel ödemiyordu. Kötü tavırlar sinirlilikten kaynaklanır; Crawford ise sinirli mizaçlı olmadığından onun için kibarlık çok kolaydı. Ama inceliği somurtkan doğasına karşı zafer kazanmasa da, en azından oldukça hoş olan karakterinin ifadesiydi. Çok konuşurdu, ama akıcı bir şekilde değil; duraksayarak uygun kelimeler arardı. Kelime önerirseniz teşekkür ederek kabul ederdi hep... gerçi biraz sonra, aradığı ve o sırada aklına gelmiş olan keli-

meyi de kullandığı olurdu bazen. Epey neşeliydi ve şaka yapmayı severdi... durmadan gülerdi, kahkahaları duyulmaktan çok gözle görülür gibiydi. Yaşlılara son derece saygılıydı ve cinsi latif arasındaki en büyük fetihleri belki de altmış beş-yetmiş yaşlarındaki hanımlardı. Ayrıca hırpani insanlara çok iyi davranırdı, yeterince hırpaniyseler; bir yaz ikindisinde onun kucağında bir bebek ve yanında bebeğin annesi olan, Avrupa'dan yeni gelmiş şaşkın bir dilenciyle Broadway'in kalabalık bir kısmında karşıdan karşıya geçtiğini gördüğümü hatırlıyorum. Crawford'un babası ona epey mülk bırakmıştı; geliri o günlerde New York'ta oldukça yüksek sayılıyordu. Bay Crawford pamuk simsarıydı ve oğlu üniversiteden ayrılınca ona kendi işini öğretmişti. Ama Crawford babasının ölümünden kısa süre sonra şirketteki hissesini satmıştı... epey sessiz sedasız ve kimseden tavsiye almadan, çünkü bana söylediğine göre alım
106 satım işlerinden nefret ediyordu. Dünyada nefret ettiği başka şeyler de vardı tabii, ama bahsettiğini anımsadığım sadece bu. Evi büyüktü ve orada yalnız yaşıyordu (annesini genç yaşta yitirmişti, erkek kardeşleriyse dağılmışlardı); evini kitaplarla ve bilimsel aletlerle doldurmuştu ve zamanının çoğunu okumakla ve tuhaf deneyler yapmakla geçiriyordu. Bir âlimin zevklerine sahipti ve bir sürü kalın kitap okurdu; ama pozitif bilimler konusunda merakı becerisinden fazlaydı. Yaptığı deneylere gülerdim ve tıpla yeni ilgilenmeye başlamış biri olarak pahalı ilaçlara bir sürü para harcamasını eleştirirdim. Tasasızdı, bağımsızdı, büyük bir servetin ve ülkede satın alınabilecek en iyi eğitimin sahibiydi, yakışıklıydı, yiğitti, cana yakındı, uygardı... yirmi yedi yaşındaki Crawford'un hayatın en güzel yönlerine sahip olduğu rahatlıkla söylenebilirdi. Sahiden de, iş hayatında kalmamasına hayıflanılması dışında, erdemlerini ve mutluluğunu kötüleyen hiç çıkmazdı. Öte yandan kıs-

kanılmazdı da... en azından öfkeyle kıskanılmazdı. Dünyanın başarıya taptığı, ama başarılı insanlardan nefret ettiği söylenir bize. Crawford'dan asla nefret etmediği kesindi. Belki de başarılı bir insandan çok bir süs, topluma hoş bir armağan gibi görülüyordu. Dünya memnun edilmeyi sever ve Crawford'un genel fizyonomisinde ve konumunda memnun edici bir şeyler vardı. İnsanın gözlerini dinlendiriyorlardı; hoş bir değişikliktiler. Hatta belki de hayatın güzel yönlerinin somut ve uyumlu bir örneği olarak aramızda bulunması bizi biraz gururlandırıyordu.

Bir kitap kurdunun zevklerine ve alışkanlıklarına sahip olmasına karşın, Crawford bir münzevi değildi. Bir keresinde bana, bilim adına bazı fedakârlıkları sadece bir dâhinin yapması gerektiğini ve kendisinin dâhi olmadığını çok iyi bildiğini söylemişti. Tanrı'ya şükür ki değildi; yoksa anlaşması çok daha zor bir arkadaş olurdu. Sahip olduğu şeylerle büyük başarılar elde edecekmiş gibi durmuyordu kesinlikle. Herkes onun "bir şeyler yazacağını" düşünüyordu elbette; ama o kâğıda kaleme hiç dokunmuyordu. Sırf zevk için saatlerce kitaplara gömülürdü; tehlikeli *arrière pensées*'i[1] yoktu ve hayli kalabalık olan bir tabakanın... ilimin ilerlemesine kulaklarım coşkuyla açarak ve ağızlarını imanla kapatarak katkıda bulunan insanlar tabakasının oldukça kusursuz bir örneğiydi o kadar. Sosyal hayattan hoşlanırdı ve deyim yerindeyse sık sık dışarıda takılırdı... özellikle anneler onu pek severlerdi. Kızların genel olarak hakkında ne düşündüklerini pek bilmiyorum; kanımca genç olanlar genellikle daha kötü adamları ona yeğliyorlardı. Crawford'un erdemleri küçük kızlara göre değildi pek. Ancak herhalde bir alay akıllı bakire ona hayrandı ve iyi bir gözlemciden koca şehirdeki evliliğe en uygun kurbanı bulması istense, kuşkusuz arkadaşımı

[1] Art düşünce, art niyet. (Y.N.)

seçerdi. Onun aleyhine söylenebilecek hiçbir şey yoktu... tablosunda hiç gölge yoktu. Evlenmeye acelesi yokmuş gibi davranırdı ve bir eşle ne yapacağını veya bir eşin onunla ne yapacağını hiç bilmediğini söyleyişine birden çok kez tanık oldum. Bu konudan sık sık bahsederdik elbette ve ben –bekârlığımı yük gibi gören biri olarak– onun yerinde olsam, bir eş geçindirecek kadar param olsa, hemen yarın evleneceğimi söylerdim. Crawford çeşitli zıt fikirler öne sürerdi; bunların en gerçeği, halinden epey hoşnut oluşu ve en düşünülüp taşınılmış evliliğin bile risk taşır olmasıydı tabii.

"Bir erkek sadece kendini korumak için evlenmeli," demişti, "Luther'in Protestan olması gibi. Başka çaresi kalmayana kadar beklemeli."

Aradan zaman geçti ve Luther'imiz fikrini değiştirmedi. Arkadaşımın şöminesinin başında güzel bir Bayan Crawford'un bana beyaz elini uzatışını görmekten umudu kesmeye başladım ve tarihte adı geçen en yüce insanlardan bazılarının bâkir kaldıklarını ve yalnız yaşama kararının illa huysuz bir mizacın belirtisi olmadığını düşünerek kendimi avutmak zorunda kaldım.

"Ah, senden umudu kesiyorum," dedim sonunda. "Kendin için olmasa bile en azından benim için evlenirsin diye ummuştum. Sen evlenince evine gelmek benim için çok daha hoş olurdu. Ama kalpsizin tekisin! İntikamımı almak için ilk fırsatta evleneceğim. Resim gibi güzel bir kız olacak ve kapımdan içeri adımını atamayacaksın."

"Hiçbir erkek ölene kadar bekâr sayılmamalı," dedi Crawford. "Son günlerde Stendhal okuyorum ve *coup de foudre*[1] felsefesini öğreniyorum. Beni de bekleyen bir *coup de foudre* vardır belki. Söyleyebileceğim tek şey şu ki, evliliğim bulutsuz bir gökyüzünden düşen yıldırım gibi olacak."

[1] Yıldırım aşkı. (Y.N.)

Yıldırım kısa süre sonra sahiden de düştü. Crawford, Bayan Ingram'ı gördü, hayran kaldı, gözledi ve sevdi. Aslında edindiği izlenimler, toplumun genel izlenimlerinin toplamı gibiydi. Kızın güzelliğinin yanı sıra aldığı eğitim ve topluma ilk adım atış tarzı oldukça dikkat çekiciydi. Sade bir Amerikalıdan çok, orta çağlardan kalma bir İtalyan prensinin kızı gibi yetiştirilmişti –vasiliğini almak için çekişenlerin arasında kalmıştı–. On sekizinci yaşma kadar pek insan yüzü görmediği söylenebilir; yüksek duvarların ve üçlü kilitlerin ardında yaşamıştı ve güzelliği dünyaya söylenti olarak yayılmıştı. Annesi Bayan Ingram, annemin ikinci ya da üçüncü göbekten kuzeniydi, ama o iki hanım pek anlaşamamışlardı; o aileyle samimiyetim yoktu ve Elizabeth'i hiç tanımıyordum. Annesiyle babası ucuza geçinebilmek için taşraya –Orange'a– yerleşmişlerdi ve kızın çocukluğuyla gençliği oradaki yüksek çitlerle çevrili eski bir bahçede geçmişti. Güzelliğinin belirgin bir betimlemesini ilk kez, tutulduğu hafif bir hastalık için çağrılan yaşlı Dr. Beadle'dan duymuştum. (Ingramlar yoksuldu, ama kızları altın kazları olduğundan en pahalı doktoru çağırmaları normaldi.) Dr. Beadle güzel hastalara bayılırdı; işini yaparken bunu pek belli etmezdi elbette, ama onları sonradan genç meslektaşlarına engin bilgili bir anatomi uzmanının serbestliğiyle betimlemekten zevk alırdı. Söylediğine göre Bayan Ingram her açıdan kusursuzdu ve New York'ta sosyeteye takdim edilmeye hazırlanıyordu. Doktor ondan on beş dakika kadar bahsettikten sonra bir tutam enfiye çekmişti zarifçe; bense o kızın sonuçta kuzenim sayıldığını ve bu çetin dünyada güzel kuzenlerin hiçbir erkeğin boşveremeyeceği kadar iyi bir şey olduklarını hatırlamıştım. Tatile çıkıp trene atlamış ve Orange'a gitmiştim. Orada, hoş bir yazlığın loş bir salonunda, yüksek alınlı ve sivri çeneli, ufak tefek, sıska bir kadını görür görmez Sabrina Ingram oldu-

ğunu sezmiştim hemen; normalde oldukça ılımlı biri olan zavallı annem ondan epey öfkeyle bahsetmişti.

"Duyduğuma göre kuzenim çok güzelmiş," dedim "Kendisini görmeyi çok isterim."

Görüşme uzun sürmedi. Bayan Ingram soğuk ve nazikti; merakımdan büyük onur duyduğunu, ama kızının on beş kilometre uzaktaki bir arkadaşına gittiğini ve o gün dönmeyeceğini söyledi. Çıkarken, bahçe kapısının mandalını kapatırken, üst pencerelerden birinde sarı saçlar ve bana bakan iki göz seçer gibi oldum. Ona elimle öpücük gönderdim ve kuzenimin güzelliği konusunda Dr. Beadle'a hak verdim. Ama kuzenimi belli belirsiz görmüştüm, annesiniyse oldukça net.

Ertesi kış New York'a geldiler, bir ev tuttular, büyük bir parti düzenlediler ve genç kızı tanıttıkları dünya ona hayran kaldı. Kuzenliğimizin avantajından pek faydalanamadım, çünkü annesi benden hazzetmiyordu
110 ve Elizabeth'e buna uygun talimatlar vermişti. Elizabeth talimatlara uydu, bana parmak uçlarını verdi ve tek heceli sözcüklerle konuştu. Böylesine barizce ifade edilen bir ilgisizlik hiç görmemiştim ve kızın sırf annesi yüzünden mi, yoksa kendi istediği için de mi böyle davrandığını merak ettim. Kar beyazı bir kuzunun zekâsına sahip gibiydi, ama yapı itibarıyla minik ve kurnaz bir politikacıymış gibi de geldi bana. Yine de onu affettim, çünkü sevgi duyuyordum. Belki de kuğuların karın tüyleri gibi yumuşacık bir insandır, yine de öyle bir anneye sahip olmak sevimsiz olsa gerek diye düşündüm. Bayan Ingram'ın sadece kulaklarının tepesine kadar inen simsiyah saçında tek bir beyaz tel bile yoktu ve epey kabartılıp metal bir plaka gibi parlardı. Küçük, dikkatli gözleri vardı ve bahsettiğim yüksek, beyaz alnı, sivri bir çatının altındaki üçgen duvar gibiydi. Çenesi alnının ters çevrilmiş hali gibiydi ve dudaklarında hafif, sahte bir gülümseme olurdu sürekli. Dur-

madan yalan söylemenin ona pek pahalıya mal olmadığını görmüştüm. Zavallı Bay Ingram aciz bir devdi; iri kıyım gövdesinin üzerinde ufacık ve toparlak bir suratı, epey kalın bir ensesi ve düşük omuzları vardır. Sizinle konuşurken karısına bakıp dururdu ve ondan ödünün patladığı belliydi.

Bu hanımefendinin kızını Crawford'la evlendirmekte kararsız kalması için oldukça geçerli sebepler vardı. Crawford paralıydı, ama yeterince paralı değildi. İyi bir kısmetti, ama kusursuz değildi; oysa Bayan Ingram kızına ilişkin büyük umutlar besliyordu. Crawford'la evlenmesi çok iyi olurdu, ama maalesef çok çok iyi olmazdı. Crawford'un geliri iki misli olsa Bayan Ingram, Elizabeth'i onun kollarına itiverir, biraz rahatlar ve sosyal çevresini açgözlülükle taramaktan vazgeçer, yalan söylemeyi de bırakır ve tatmin olurdu muhtemelen. Evlilik pazarında zor bir seneydi, çünkü yüksek teklifler kolayca yapılmıyordu. Elizabeth'i beğenen çoktu, ama ideal damat adayı yoktu. Ayrıca Bayan Ingram'ın hoş bir kaynana olacağı pek düşünülmüyordu sanırım.Crawford sadakatle, sessiz sedasız kur yapmayı sürdürdü ve sonunda kabul edildi. Sanırım bekletilmesi insanları biraz sinirlendirmişti ve Bayan Ingram birinci sınıf bir erkeği görünce tanımamakla suçlandı. "Onun dürüst olduğunu hiç söylemedim zaten," dedi onu eleştirenlerden biri acı acı, "ama en azından akıllıdır sanıyordum." Crawford ondan korkmuyordu; bana açıkça söyledi bunu. "Benimle tartışsın diye meydan okuyorum," dedi, "ve beni sevmesinden umudu kesmiş değilim."

"Seni sevmesini istiyorsun ha!" diye karşılık verdim. "Bu çok kolay. Asıl zor olan senin onu sevmen."

"Ah, daha da iyisi... ona hayranım," dedi. "Ne istediğini çok iyi biliyor. Nadide bir özellik bu. Müstakbel kaynanam epey aklı başında bir kadın."

Elizabeth sanırım Crawford'a birazcık eğilimliydi; tam olarak ne kadar bilmiyorum. Ondan hoşlanıyordu ve her ne kadar annesi onun kimden hoşlandığını umursamasa da (o genç kız tersini beklemeyecek kadar terbiyeliydi zaten), Bayan Ingram kızının hoşlandığı biriyle evlenmesi halinde cildinin pembeliğini ve beyazlığını daha uzun süre koruyacağı kanısındaydı. Her halükârda, dediğim gibi sonunda nişan açıklandı ve Crawford bana haberi bizzat gelip verdi. Ondan daha mutlu bir adam görmemiştim hiç; o sabahki görüntüsü onca yıldan sonra hâlâ aklımdadır, gençlik özgüveninin ve derin bir güvenlik hissinin sembolü olarak. İnsanın ne istediğini bilmesi sanatının nadide olduğunu söylemişti, ama bu kendisinde de vardı anlaşılan. İstediğini almıştı ve buna çok sevinmişti. Küçük, döküntü muayenehanem gözümde canlanıyor... yerde muşamba ve duvar kâğıdında kafasında sürahi taşıyan bir genç kızın yedi yüz kırk adet resmi vardı (bir keresinde saymıştım da); bunların ortasında Crawford dimdik duruyordu, baş parmaklarını yeleğinin kolevlerine geçirmişti, başını geriye atmıştı ve gözleri iki gezegen gibi ışıl ışıldı.

"Bu kadar mutlu olman iğrenç," dedim. "Sakinleştirici filan vereyim."

"Uyku ilacı verebilirsen," diye karşılık verdi, "sana minnettar kalırım. Nişanlılık güzel de ben evlenmek istiyorum. Nişanlılık dönemini uyuyarak geçirmek... uyandığımda da kendimi koca olarak bulmak istiyorum."

"Düğün gününüz belirlendi mi?" diye sordum.

"Yirmi sekiz Nisan... üç ay sonra. Dün gece tarih belirlenmeden evden çıkmayı reddettim. Üç hafta olsun istiyordum ama Elizabeth beni gülerek aşağıladı. Gelinliğini yaptırması en az bir ay sürermiş. Bayan Ingram kolun kadar uzun bir bahane listesi hazırlamış ve hepsi de birbirinden kusursuz; işin korkunç tarafı da bu ya. Ka-

dın pratik meselelerde bir dâhi. Ondan faydalanmak niyetindeyim; değirmenimin çarkını döndürteceğim. Ama şimdi üç ay sonsuzluk gibi geliyor!"

"Güzel şeylerin uzun sürmesinden yakınma," dedim. "Böyle sonsuzluklar fazlasıyla kısa sürer hep. Evlilikten önceki üç ayın hayatın en güzel dönemi olduğunu hep duyarım. Bunun tadını olabildiğince çıkarmanı öneririm."

"Ah, mutluyum, bunu inkâr etmiyorum," diye haykırdı Crawford. "Ama daha da mutlu olmak niyetindeyim." Sonra günlük turuna başlayan bir güneş tanrısının adımlarıyla gitti.

Daha da mutlu oldu, şöyle ki, her geçen hafta Elizabeth Ingram'ı daha çok beğenmeye ve uyumlu bir evliliğe daha çok odaklanmaya başladı. Onu çok az görüyordum elbette, çünkü nişanlısının yanından ayrılmıyordu ve ben o kızın ailesinin evine pek gitmezdim. Crawford'u her görüşümde mistik derinliklere biraz daha gömülmüş gibi bir hali oluyordu. Ona eskiden bekârlık sultanlıktır dediğini hatırlattığımda resmen çark etti.

"Tek diyebileceğim şu ki," diye karşılık verdi, "eşşeğin tekiymişim. Evlenmemenin iyiliğine ilişkin bütün eski savlarımın tam tersi doğruymuş gibi geliyor şimdi. Eskiden kendime bir eş edinmemem konusunda epey mantıklı gelen fikirlerin hepsi şimdi beni tam tersine ikna ediyor. Hem de ben evlenmeyecekmişim ha! Asıl bu iş için yaratılmışım ve evlilik diye bir şey olmasaydı bile bizzat icat ederdim. Aslında bazı ufak tefek geliştirmeler *yaptım* –son derece tutucu bir şekilde– uygulamaya koyduğumda fikrini söylersin."

Bu durum haftalarca sürdü. Crawford'un bana nişanlandığını söylediği günün ertesinde o iki hanımı kutlamaya gittim, ama evde bulamayınca kutlamayı bir kartvizite yazdım. Ziyaretimi ancak nişan haberi epey eskiyince –düğün tarihine üç hafta kadar kala– yinele-

dim... Crawford'u günlerdir görmüyordum. Akşam vakti gittim ve Bayan Ingram'ın tanıdık konuklarına ayırdığı ufak bir salona alındım. Crawford'un gelecekteki kaynanası orada, alçak bir koltukta büyük bir vakarla oturuyordu; ellerini kucağında kaskatı kavuşturmuştu ve çenesi eskisinden de dar bir açı yapıyordu. Şöminenin başında duran Peter Ingram ise ellerini frak kuyruklarının altına sokmuştu; ben içeri girer girmez gözlerini karısına dikti. "Bu kadın ya tam büyük bir yalan söylüyordu ya da söylemek üzere," dedim kendime. Sonra önceki ziyaretimde kuzenimi evde bulamayışıma üzüldüğümü ve Elizabeth'in evliliğini kutlamak için geç kalmadığımı umduğumu söyledim.

Bay Ingram'la karısı birkaç dakika suskun kaldılar; sonra Bayan Ingram hafifçe öksürerek "Ama *çok geç* kaldınız," dedi.

"Sahi mi?" dedim. "Ne oldu ki?"

"Söyleyelim mi tatlım?" dedi Bay Ingram.

"Aslında kimseyle görüşmek istemiyordum," dedi Bayan Ingram. "İçeri alınmanız yanlışlıkla olmuş."

"Gitmek istemiyorum," dedim, "çünkü sizi üzgün gördüm sanki. Böyle bir anda yanınızdan ayrılamam."

Bay Ingram bana şaşkınlıkla baktı. Dalga geçtiğimi fark ettiğini sanmıyorum, ama karısıyla zekâmı çarpıştırdığımı sezer gibi oldu. Gözlerini bana dikmesi dilimi iyice çözdü ve devam ettim:

"Crawford yaramazlık mı yaptı yoksa? Vay alçak!"

"Şey, yaramazlık sayılmaz pek," dedi Bay Ingram. "Öyle diyemeyiz, değil mi tatlım?"

"Olanları dünyanın bilmesi gerek," dedi Bayan Ingram bana; "sizin büyük bir dedikoducu olduğunuzu sezdiğimden, haberi yaymanın en iyi yolu size söylemek olacak."

"Lütfen söyleyin," dedim yiğitçe, "inanın dünyanın haberi olacak." Ne duyacağımı tahmin ediyordum artık.

"Aslında belki de söylemenize gerek yok," diye devam ettim. "Vereceğiniz haberi tahmin ettim bile; cidden afallatıcı bir şey. Crawford nişanı bozdu!"

Bayan Ingram şaşkınlıkla irkilince kendini ele verdi. "Aa, öyle mi?" diye haykırdı, bir an sevinçle kızararak. Ama farazi konuştuğumu hemen sonra fark edince sevinci kızgınlığa dönüştü. "Nişanı biz bozduk," dedi. "Elizabeth bozdu, rızamızı alarak."

"Crawford'u red mi ettiniz yani?" diye haykırdım.

"Ona her şeyin bittiğini söyledik."

"Zavallı Crawford!" diye bağırdım hararetle.

Tam o sırada kapı birden açıldı ve eşikte Crawford'un ta kendisi belirdi. Havada asılı duran bir şahin gibi duraksadı bir an; sonra Bay Ingram'ın yanına koştu.

"Tanrı aşkına," diye haykırdı, "mektubunuzun anlamı nedir?"

Bay Ingram ürkmüş gibiydi ve heybetle geriledi. "Yapmayın ama beyefendi," dedi; "tehdit etmeyin lütfen." 115

Crawford, Bayan Ingram'a döndü; yüzü kâğıt gibiydi ve çok sinirliydi. "N'olur anlatın bana," dedi, ellerini sımsıkı kavuşturup ona doğru yürüyerek. "Anlamıyorum... buna dayanamam. Bir felaket bu!"

"Sorun çıkarmayacak kadar kibar olduğunuzu umuyorduk," dedi Bayan Ingram. "Bizim için de çok acı verici bir durum, ama bu konuyu konuşamayız. Gelmenizden korkuyordum."

Crawford, "Gelmemden korkuyordunuz demek!" diye haykırdı. "Yoksa gelmeyeceğime inanabiliyor muydunuz? Elizabeth nerede?"

"Onunla görüşemezsiniz!"

"Onunla görüşemez miyim?"

"Bu olanaksız. Kendisi öyle istedi," dedi Bayan Ingram.

Crawford öylece durup gözleri ıstıraptan, hiddet-

ten ve acizce bir şaşkınlıktan faltaşı gibi açılmış halde bakakaldı. O kadar alt üst olmuş birini hiç görmediğim gibi, kendine hâkim olmak için o kadar çaba sarf eden birini de görmedim hiç. Oturdu ve bir an sonra "Ne yaptım ki?" diye sordu.

Bay Ingram pencereye gitti ve durup çekili perdelerin kumaşını yakından incelemeye koyuldu. "Siz hiçbir şey yapmadınız, sevgili Bay Crawford," dedi Bayan Ingram. "Sizi hiçbir şeyle suçlamıyoruz. Bizler oldukça aklı başında insanlarız; ne dersiniz deyin eminim ki bunu yadsıyamazsınız. Bay Ingram mektupta her şeyi açıkladı. Düşününce fikrimizi değiştirdik o kadar. Evladımızdan şimdilik ayrılamayacağımıza karar verdik. O bizim her şeyimiz ve daha çok küçük. Baştan izin vermemeliydik aslında. Ama o kadar ısrar ettiniz ki... bizim de yüzümüz yumuşak. Onu yanımızdan ayırmamalıyız."

"Söyleyecekleriniz bu kadar mı?" diye sordu Crawford.

"Bana oldukça yeterli gibi geliyor," dedi Bayan Ingram.

Crawford başını eğip ellerine dayadı. "Farkında olmadan bir şey yaptım herhalde," dedi sonunda. "Tanrı aşkına söyleyin nedir; söyleyin ki özür dileyip var gücümle telafi edeyim."

Bay Ingram dönüp ifadesiz gözlerini devirdi, erdemli ve parlak bir fikir arayışıyla. "Bir şey yaptınız diyemeyiz; bu abartı olur. Ama yapsaydınız da sizi affederdik."

"Elizabeth nerede?" diye sordu Crawford yine, sert bir sesle.

"Odasında," dedi Bayan Ingram heybetle.

"Onu çağırtır mısınız lütfen?"

"Lütfen bayım, evladımızın böyle çirkin sahnelere tanık olmasını istemiyoruz."

"Bu düşünceliliğinizi daha önce gösterecektiniz. Onu görmeden gitmemi mi bekliyorsunuz?"

"Bunu rica ediyoruz."

Crawford bana döndü. "Hiç böyle rica duydun mu hayatında?" diye sordu titrek bir sesle.

"Kendi iyiliğiniz için," dedi Bayan Ingram, "onu görmeden gidin."

"Kendi iyiliğim için mi? Ne demek istiyorsunuz?"

Bembeyaz kesilmiş olan ve dudakları bir makasın kenarlarını andıran Bayan Ingram kocasına döndü. "Bay Ingram," dedi, "beni bu zorbalıktan kurtarın lütfen. Konuşun... vazifenizi yapın."

Bay Ingram, halkın gözdesinin sahneye çıkamayacağını bildirmek için öne çıkan bir tiyatro sahne amirinin edası ve ifadesiyle yaklaştı. "Madem bu kadar üstümüze geliyorsunuz, acı verici gerçeği söylemek zorundayız bayım. Zavallı evladım bu konuda tek kelime edilmesin istemişti oysa. Gerçek şu ki, size beslediği hisler konusunda yanılmış o. Size büyük saygı duyuyor, ama âşık değil."

Crawford sessizce durup ürkünç gözlerini babadan anneye çevirdi. "Elizabeth'le görüşmekte ısrar etmek zorundayım," dedi sonunda.

Bayan Ingram kafa salladı. "Bunu siz istediniz, unutmayın!" diye haykırdı ve elbisesini hışırdatarak hışımla odadan çıktı.

Bizler suskun kaldık; Bay Ingram oturup ağır ağır dizlerini ovuşturdu, Crawford ise ileri geri yürüyerek ona son derece çatık kaşlarla yan yan baktı, iğrenç bir çeşit akıl hastalığına eğilimli olduğu yeni anlaşılmış birine bakarcasına. Beş dakika sonra Bayan Ingram kızını kolundan sımsıkı tutarak döndü ve onu odaya itti. Sonra hayatımda tanık olduğum en tuhaf olay gerçekleşti.

Crawford uzun adımlarla kızın yanma gidip ellerini

kavradı; kız ellerinin tutulmasına izin verip öylece durarak ona baktı. "Bu korkunç haber doğru mu?" diye bağırdı Crawford. "Ardında yatan iğrenç sebep nedir?"

Elizabeth Ingram her zamankinden daha az ya da çok soğukkanlı görünmüyordu; yanakları her zamanki gibi pembe ve beyazdı, altın sarısı bukleleri sanatsal bir şekilde örülmüştü ve gözlerinde ağlama belirtisi yoktu. Zaten genelde pek anlamlı bir ifade taşımayan yüzünde şu anda ne utanç vardı, ne de meydan okuyuş. Sevgilisinin gözlerine o muhteşem, masmavi gözbebekleriyle baktı; melek gibi güzel görünüyordu. "Ayrılmamız gerektiği için çok üzgünüm," dedi. "Ama size beslediğim hisler konusunda yanılmışım. Size çok büyük saygı duyuyorum, ama âşık değilim."

Bunun net bir şekilde, hafifçe titreyen çocuksu bir sesle söylenişini şaşkınlıkla dinledim. Bu kız kusursuz bir aktris miydi yoksa sahiden aklı pahalı bir balmumu
 heykelinki kadar mıydı? Bunu asla öğrenemedim ve kendisi hayatımdaki çözülmemiş sırlardan biridir hâlâ. Ahlâki açıdan, içinden annesinin konuştuğu boş bir sazdan ibaret olduğuna, ne daha önce iyi kalpli ne de şimdi zalim olduğuna inanmaya eğilimliyim. Ama Crawford'a felaket haberini verirken flütü çağrıştıran hafif ses tonunda canavarca bir şeyler vardı.

"Bunu yürekten mi söyledin yoksa söylemen mi tembih edildi? Baban da demin tamı tamına aynı kelimeleri kullanmıştı da."

"Zavallı çocukcağız başı derde girince babasının sözlerini söylemeyecek de ne yapacak?" diye bağırdı Bayan Ingram.

"Elizabeth," diye haykırdı Crawford, "beni sevmiyor musun?"

"Sevmiyorum Bay Crawford."

"Peki daha önce niye seviyorum dedin öyleyse?"

"Seviyorum demedim ki hiç."

Crawford ona şaşkınlıkla bakakaldı ve az sonra... "Çok doğru," diye haykırdı. "Seviyorum demedin ki hiç. Onu diyen sadece bendim."

"Elveda!" dedi Elizabeth ve sırtını dönüp süzülürcesine odadan çıktı.

"Umarım tatmin olmuşsunuzdur bayım," dedi Bayan Ingram. "O zavallı çocuk kesinlikle dürüsttür."

Buna hayatımda tanık olduğum en tuhaf olay derken, aklımda Crawford'un tam bu noktadaki tavrı vardı özellikle. Düşmanının karşısında karargâh değiştirdi... içinin derinlerine indi ve yeniden yüzeye çıktı. Dehşete kapılmış, şaşkına dönmüş, hiddetlenmiş, kalbinde ölümcül bir yara açılmış bir haldeyken, kaybını her açıdan değerlendirdi, telafi edilemezliğini kavradı ve şaşırtıcı bir irade gücüyle, elli saniye içinde, durumu kabullenmiş rolü yaptı.

"Bu işten hiçbir şey anlamadım!" dedi. "İyi geceler."

Çıkıp gitti ve ben de onunla gittim elbette. Evin önünde, karanlıkta durdu ve dönüp bana baktı.

"Orada ne işin vardı?" diye sordu.

"Tebrik etmek için uğrayayım demiştim –biraz geç de olsa–. Ama şansımı kaçırmışım."

"Anlıyor musun... hayal edebiliyor musun?" Şapkasını çıkarmış, elini kafasına bastırıyordu.

"Öylece vazgeçiverdiler!" dedim. "Zaten bu evlilik içlerine sinmemişti hiç... yeterince zengin değildin. Belki de daha iyi bir teklif almışlardır."

Öylece durup bakakaldı, düşüncelere dalarak. Ben "onlardan" bahsetmiştim; ama Crawford sadece *Elizabeth*'i düşünüyordu elbette; tarifsiz bir hınçla düşünüyordu. Ondan hiç bahsetmedi ve daha sonra da bahsettiğini duymadım. Ona çok acıyordum ama nasıl yardım edebileceğimi, hatta ne diyeceğimi bilemiyordum. O kapıların ardındaki o değerli, küçük kuklaya verip ve-

riştirmek bana iyi gelirdi, ama terbiyem el vermiyordu. Crawford'un sessizliğinin dipsiz bir yarayı gizlediğini hissediyordum; ama yarası korkunç bir şekilde gerçekti ve aklıma şifa verici sözler gelmiyordu. Aşkı ve gururu, umutları ve onuru, adalet ve edep hisleri yaralanmıştı.

"Bana ne biçim davrandılar!" diye fısıldadı sonunda. "Bana! Bana! Kör mü bunlar... budala mı? Onlar için ne olduğumu... ne olacağımı görmediler mi?"

"Evet, kör yabaniler onlar!" diye haykırdım. "Unut onları... bir daha aklına bile getirme. Değmezler."

Sırtını döndü ve karanlık, boş sokaktaki bir merdivenin demir tırabzanına kolunu yaslayıp başını dayadı. Birkaç dakika öylece durmasına göz yumdum... hıçkırıklarını duyabiliyordum. Sonra koluna girip onu evine götürdüm. Yanından ayrılmamdan önce görünüş itibarıyla kendini toplamıştı.

120 Bu görünüşü daha sonra da kesintisiz sürdürdü gibi. Onu ertesi gün ve daha sonraki pek çok gün gördüm. Ağır bir darbe almış ama tamamıyla sersemlememiş bir adama benziyordu. Ne bağırıp çağırıyor, ne sızlanıyor, ne de haksızlığa uğradığından bahsediyordu. Yaşadıklarını unutmaya, eski uğraşlarına geri dönmeye ve baş şifacının, Zaman'ın hizmetlerinden faydalanmaya çalışır gibiydi. Çok hasta görünüyordu... solgundu, dalgındı, gözleri kederliydi, ama yaşadığı derin hayal kırıklığının kaçınılmaz sonuçlarıydı bunlar. Bana avutucu konuşmalar yapma fırsatı vermedi; ince bir insan olmadığımdan böyle bir fırsatı zorla elde etmeye eğilimliydim. Ahlâki ve duygusal basmakalıp laflar söylemeyi tatsız bulmuşumdur hep; hele Crawford'a söylemem daha da kötü olacaktı. Yine de bir seferinde ona filozofluk yolunda ilerlediğinin sinyallerini verdiğini candan bir edayla söyledim. İnsanların eninde sonunda her şeyi geride bıraktıklarını biliyordu ve büyük bir

ahlâki tükenişi bir adımda aşabildiğini gösteriyordu. O anda bir karşılık vermedi ama bir saat sonra, biz tam ayrılacakken bana sahip olmadığı erdemler için övülmeye razı olmayacağını biraz soğuk bir tavırla söyledi.

"Filozof değilim," dedi; "tam tersine. Hiçbir şeyi geride bırakmış filan da değilim."

Yaşadığı şanssızlık bütün arkadaşlarını çok üzdü ve sanırım bazıları bu hislerini iyi niyetli ama tedbirsizce bir açık sözlülükle ifade ettiler. Ingramlarla herkes ilişkisini kesti ve toplum içine her çıkışlarında bariz bir soğuklukla karşılandılar. Crawford'a beslenen dostluk hissini, gerçekten sevecen saygıyı ve beğeniyi hiçbir şey, herkesin onun tarafını tutmasından daha iyi kanıtlayamazdı. Kendisi bunun farkındaydı ve sefil bir halde olduğunu, bir "sempati nesnesi" olduğunu hınçla haykırmasına birkaç kez tanık oldum. Bazı insanlar Bayan Ingram'la ebeveynini şehrin sosyal hayatında barınamaz hale getirdiklerini söyleyerek övünüyorlardı. Ingramlar, Newport'a yapacakları yolculuğu –yazı orada geçireceklerdi– haftalarca öne aldılar ve New York'tan ayrıldılar, "Skandal Okulu"ndaki adam gibi kötü ünlerini arkalarında bırakarak.

Crawford'u ilgiyle gözlemlemeyi sürdürdüm ve her ne kadar bilgeliğiyle öz denetiminden hiç kuşku duymasam da, yaz geldiğinde onun hakkında kaygılıydım. Nişanlılığından önceki hayatının tıpatıp aynısını yaşıyor, insanlarla ne daha az ne de daha fazla görüşüyordu. İnsanların kendisine acıyarak kafa sallamalarından ya da şanssızlığından dolayı duydukları saygıyla seslerini alçaltmalarından rahatsız oluyorduysa bile, en azından bu belirtileri görmezden gelmeye çalışmıyor, "ilginçliğin" bedelini sonuna kadar ödüyordu. Öte yandan acısını kendini zevke vererek, zevkin yankılarıyla sağırlaştırarak unutmaya çalışır gibi bir hali de yoktu. Hayal kırıklığından hiç dem vurmuyor, kibarlığın bütün görevleri-

ni bir kenara bırakıyor, insanlara yaşadıkları acıları ve zevkleri sanki kendi kalbinde ağırlık yokmuşçasına saygıyla soruyordu. Yine de aldığı yaranın onu rahatsız ettiğini... içinde kalan izin geçmeyeceğini biliyordum. Ancak şimdiden sonra onun davranışlarını anlıyormuş gibi yapmayacağım. Onlara tanık oldum o kadar ve gördüklerimi anlatacağım. Davranış sebeplerini bildiğimi öne sürmüyorum.

Birkaç aylığına şehirden ayrıldım.. taşradaki bir doktor arkadaşım tatile çıkmış ve kendisi yokken yerine bakmamı önermişti. Gitmeden önce Crawford'a hava değişimi yapmasını... yurt dışına çıkıp kafa dağıtmasını söyledim.

"Kafamı neden dağıtayım ki?" diye sordu her zamanki net gülümsemesiyle.

"O insanların sana oynadıkları pis oyunu unutmak için."

"Hatırlıyormuş gibi mi görünüyorum; öyle mi davranıyorum?" diye sordu birden ciddileşerek.

"Oldukça güzel davranıyorsun, ama bunun için seni hasta edebilecek –yani tek başınayken– bir çaba harcadığına eminim."

"Olduğum yerde kalacağım," dedi Crawford, "ve şimdiye kadarki gibi davranacağım... sonuna kadar. Gösterdiğim çabayı da, yani bir çaba varsa, epey sağlıklı buluyorum."

"Peki öyleyse," dedim, "yeniden âşık olduğunu duyarsam çok sevineceğim. Güzel bir evlilik yapman beni çok mutlu eder."

Bir süre sustuktan sonra "Bu olanaksız değil," dedi. Ama yanından ayrılmamdan önce elini koluma koydu ve bana bir süre derin bir ciddiyetle baktıktan sonra, eski nişanlılığından bir daha bahsetmezsem çok sevineceğini söyledi.

Şehirden ayrılmadan önceki gece yarım saatliğine

ona gittim. Haziran sonuydu, hava sıcaktı ve içeride oturmak yerine yürüyüşe çıkmamızı önerdim. O günlerde şehrin ortasında bir konser parkı bulunurdu; biraz ilkel bir yerdi ve yüksek sosyetenin maceracı kesiminden birkaç kişinin arada sırada –sıcak havadan bunalınca– oraya gittikleri görülürdü. Ağaçları, çardakları ve ufak fıskiyeleri vardı; küçük masalarında dondurma ve içki dağıtılırdı. Çalınan müzikler çağdaş standartların çok altındaydı ve modası geçmiş valsler çalan yaşlı üç kemancı tarafından ya da gösteriden sonra masalardan para toplayan bir kadının eşlik ettiği yabancı dilde olduğu anlaşılsa da hangi dilden olduğu kestirilemeyen şarkılar söyleyen bir gezgin balatçı tarafından icra edilirdi. Buranın müdavimlerinin çoğu yüksek tabakadan olmayı ya hafife alan ya da oradan olmayan kişilerdi; ama buna karşılık (ikinci durumda olanlar) kendilerine genellikle güzel bir sevgili bulurlardı. Kalabalığın arasına oturduk ve kamışla içilen birer içecek alıp, kadife ceketli ve küpeli bir İtalyan tenorun çatlak sesini dinledik. Yarım saat sonra Crawford kalkmamızı önerince içkilerimizin parasını ödedim. Para üstünün gelmesi gecikince dikkatim dağıldı; garson on dakika kadar sonra döndü. Sonunda paramın üstünü alınca Crawford'a gitmeye hazır olduğumu söyledim. Başka tarafa bakıyordu ve beni duymadı. Dediğimi yineleyince biraz irkildi, çevreye bakındı ve biraz daha kalmak istediğini söyledi. O zaman fikir değiştirmesinin sebebini fark ettim. İçimden gelen şaka yapma dürtüsünü tam zamanında bastırdım, ama –bunu yaparken– kendime insanın böyle bir şeyi kesinlikle ciddiye alamayacağını söyledim.

Birkaç dakika önce yan masaya iki kişi oturmuştu. Biri, gözleri bozuk, üstünkörü taranmış ve epey briyantinlenmiş saman sarısı gür saçının tepesine geçirdiği şapkayı ustaca yan yatırmış, neredeyse belli olma-

yan kaşlarını dünyanın geneline zararsız bir asilikle çatmakta olan bir delikanlıydı. Asiliğinin sebebi muhtemelen yanındaki kişinin çekiciliğinin farkında olmasıydı. Bir kadın olan bu diğer kişi hâlâ gençti, güzel sayılırdı ve bir konser parkına gitmeyi ciddiye alırmış gibi giyinmişti. Vardakosta bir güzelliği vardı, yüzünden kan damlıyordu, bakışını kaçırmıyordu, elleri iri ve kırmızıydı. Ellerine siyah, dantel eldiven geçirmişti. Yüzünde pamuklu kumaş parçasındaki bir ilik gibi yassı duran ve tuhaf bir deliciliğe sahip küçük, siyah gözler ile çıkık bir alt dudak vardı. Kafasını içi doluymuş gibi davranan bir insanın edasıyla taşıyordu ve arada sırada dekolte korsajına bakarken, onun da içinde bir şeyler varmış gibi bir kibre bürünüyordu. İri bir kadındı ve ayakta dik dururken herhalde yanındaki kişiden çok daha uzun görünürdü. Bilinçli bir ağırbaşlılığa sahipti, pembe dondurmasını yerken serçe parmağını düz tutuyordu ve ideali olarak değil de yalnızca bir fırsat olarak gördüğü anlaşılan delikanlıyla pek konuşmuyordu. Dondurmasını yerken çevreye sert, donuk, aylak bir ifadeyle bakınıyordu; bir maceraperestin değil, kaba bir şekilde saygın taklidi yapan bir insanın ifadesiyle. Crawford'un gözlerini kısarak kadını süzdüğünü, ama bunu doğal bir ilgiyle yaptığını ve kadının –en azından başta– onun baktığını fark etmediğini gördüm. O kadına niye baktığını merak ettim. Tanımadığı kadınlara gözlerini dikmek adeti değildi, ayrıca bu kırmızı suratlı bayan, zevklerinde titiz olan dostumun ilgisine yakışmıyordu.

"Bakıyorum hoş komşumuz ilgini çekti," dedim. "Onu daha önce görmüş müydün?"

"Evet!" dedi hemen. "Hayalimde!"

"İnsanın böyle birini," diye karşılık verdim, "arayacağı en son yer hayalidir herhalde. Bu kadın en pis türden bir gerçekliğe ait."

"Kendi çapında oldukça hoş," dedi Crawford. "Ha-

yalimde daha belirsizdi; aslında çok daha kusursuzmuş. Herhangi bir tipin üstün bir temsilcisini görmek her zaman ilginçtir, o tipi beğensek de beğenmesek de. Komşumuzun meziyeti bu. Bir uygarlığı sürdürüyor; o son söz ... çiçek."

"Kabalığın son sözü ve vasatlığın çiçeği," diye sözünü kestim. "Evet, kendi tarzında eşsiz olduğu kesin."

"O çok güçlü bir örnek," diye devam etti Crawford. "Kendi içinde bütün."

"O ne sence?"

Crawford bir süre yanıt vermedi, sanırım benimle ilgilenmiyordu. Ama sonunda konuştu. "Lexington Caddesi'nde üçüncü sınıf bir pansiyon işleten bir kadının kızı. Bir masanın ucunda oturup ucuz kahve koyuyor. Pansiyonda güzel bir kız olarak görülüyor. Faturaları yazıyor... 'üç haftalık pansiyon ücreti'ni *haftalıg* diye yanlış yazıyor. Defalarca nişanlandı. Şu delikanlı pansiyonda kalanlardan biri, şövalyeliğe eğilimli. Kızı buraya dondurma yemeye davet etti ve kız onu adam yerine koymasa da kabul etti. Kızın ismi Matilda Jane. En büyük tutkusu 'modayı takip etmek'."

"Bütün bunları nereden öğrendin yahu?" diye sordum. "Doğruysalar hiç şaşmam."

"Gerçeğe çok yakın olduklarına emin olabilirsin. Pansiyon belki Sekizinci Cadde'dedir ve o bayanın ismi de belki Araminta'dır; ama anlattıklarım genel hatlarıyla doğru."

Biraz daha oturduk; Araminta –veya Matilda Jane– dondurmasını bitirdi, sandalyesine yaslandı ve delikanlının cebinden çıkardığı gazeteyi katlayarak yelpazelenmeye başladı. Artık Crawford'un kendisiyle ilgilendiğini fark etmişti sanırım ve doya doya her tarafını seyretmesine göz yummaya eğilimli gibiydi. Sağa sola döndü, profil verdi, parlak buklelerini okşadı, iri serçe parmağını kanca şekline soktu ve münasebetsiz hayranına hiç sıkıl-

madan cilveyle uzun uzun baktı. Kadından hâlâ hoşlanmadığımdan gitmeyi ikinci kez önerdim; Crawford yalnızca elini uzatıp vedalaşınca ve kendisinin kalacağını söyleyince şaşırdım. Ona ters ters baktım; sanki gözlerinde haftalardır görmediğim bir heyecan parıltısı vardı. Biraz kaba bir şaka yapmış olabilirim; ama o ciddiyetini hiç bozmayıp beni sabırsız bir el hareketiyle gönderdi. Daha sokağın yarısını geçmiştim ki arkadaşıma son bir şey söylemek istediğimi hatırladım –ne olduğunu artık unuttum–. Herhalde önemli bir şeydi ki, ihmalimi telafi etmek için geri döndüm. Parka yeniden girip oturduğumuz yere döndüm. Masa boştu; Crawford sandalyesini bahsettiğim genç bayanın yanına çekmiş çene çalıyordu. Sırtı bana dönüktü ve eğilmişti, bu yüzden yüzünü göremediğim gibi o da beni görmüyordu. Kadın ona tuhaf tuhaf bakıyordu; iri, gül kırmızısı yüzünde şaşkınlık, kafa karışıklığı, zevk ve Crawford'un teklifine sevinmesinin
126 mi yoksa sinirlenmesinin mi daha "moda" bir tavır olacağı konusunda kararsızlık vardı. Arkadaşı bu müdahaleyi surat asarak görmezden gelmenin kendisi için en vakur tavır olduğuna karar vermiş gibiydi; şapkasını biraz daha eğmiş, bastonunu tüfek gibi omzuna atmış, gözlerini kemancılara dikmişti. Durup o grubu süzdükten sonra usulca dönüp gittim.

Bir doktor –bir fizyolog– olarak, insan davranışlarını materyalist bir açıdan değerlendirmek için oldukça geçerli nedenlerim var; ama bu küçük olay bende bütünüyle melankolik denemese de en azından bir ahlakçının alaycılığıyla bezenmiş bazı düşüncelere yol açtı. Bütün erkekler birbirine benzer, dedim ve en iyisiyle en kötüsü arasında temelde fazla fark yoktur. Crawford kesinlikle hassas diyebileceğim bir adamdı; ama o da ince bir sızıyı bayağı bir zevkle gidermek isteyebiliyordu... o da bir anıya sadık kalamayacak kadar zayıftı. Yine de bu durumu ilginç ve rahatlatıcı bulduğumu itiraf

etmeliyim; kinine bir set çekmiş gibiydi... artık başına gelen felaketi daha rahat ve doğal karşılayacaktı. Sonraki birkaç hafta ondan haber almadım; dost olsak da pek yazışmazdık ve ayrıca Crawford yazacak bir şey bulamadığını söylemişti. Eylül başında şehre döndüm ve o akşam arkadaşıma gittim. Kapıyı açan ve daha önce hiç yüzünü görmediğim uşak, Bay Crawford'un bir saat önce çıktığını söyledi. Dönüp giderken birden aklıma –neden bilmem– onu gidişimden hemen önce oturduğumuz konser parkında bulabileceğim geldi. Gece ılık ve güzeldi ve adımlarımı peş peşe gelen bazı bağlantılı fikirler yönlendiriyordu –gerçi görüşmediğimiz süre içinde o ucuz kameriyelerin gediklisi olduğunu hiç düşünmemiştim–. Parka varınca ışıltılı kapısını oluşturan kâğıt fenerler kemerinin altından geçtim. Bütün masalar doluydu ve o kalabalıkta Crawford'un tanıdık yüzünü boş yere aradım. Birden o kadar tanıdık olmasa da en azından hafızamda canlı bir şekilde yer etmiş bir yüz gördüm. Crawford'un dahice bir tahmin yaparak, üçüncü sınıf bir pansiyonun sahibesinin kızı olduğunu söylediği kadın masalardan birine tahtta otururcasına haşmetle kurulmuştu. Şapkasını kuşatan çiçeklerden bir çelenk, omuzlarında gök mavisi bir şal, parmaklarında şıkır şıkır, görkemli yüzükler vardı; Sekizinci Cadde'nin insanı zengin edebileceğinin kanıtı gibiydi. Durmuş ona bakarken göz göze geldik ve gözlerinde kaba, hoşgörülü bir mutluluk gördüm. Bu dönüşümünü içgüdüsel olarak Crawford'la ilişkilendirdim ve onun artık kendini iyice dünyevi zevklere verdiği sonucuna vardım. Bir an sonra kadının beni tanıdığını fark ettim; çok kısa bir duraksamadan sonra başıyla selamladı. Bu sinyali alınca yanma gittim.

"Beni daha önce görmüştünüz," dedi. "Beni unutmadınız."

"Sizi unutmak mümkün değil," dedim kibarca.

"Gerçekten kimse beni unutamıyor mu?... Sizinle tanıştırılmadan konuşmam hoş olmaz sanırım. Ama bir dakika; yanımda beni tanıştıracak bir beyefendi var. Puro almaya gitti." Parkın diğer tarafındaki ucuz ve cafcaflı bir tezgâhı gösterince, purolarını almış geri dönmekte olan Crawford'u gördüm.

Sonunda yanımıza geldi... beni uzaktan tanımıştı besbelli. Böylece birkaç dakika zamanı olmuştu. Ama böyle bir durumda birkaç dakika nedir ki? İçtenlikle gülümseyerek sevgiyle sarıldı. Ancak gülümsemesine karşın benzinin biraz soluk olduğunu fark ettim. Masadaki kadına bir bakış attıktan sonra net, sakin bir sesle "Tanıştınız mı?" dedi.

"Ha, ben onu zaten tanıyorum," dedi kadın; "ama o beni tanımıyor galiba! Tanıştırsamza."

Crawford beni bir düşesle tanıştırırcasına ismimi söyledi. Kadın eğilip elimi mücevherlerle bezeli par-
128 maklarının arasına aldı. "Nasılsınız Doktor?" dedi.

Sonra Crawford bir an durup bana baktı. Bakıştık ve gözleri o an tuhaf ve sabit geldi; içlerinde görmemi istemediği bir şeyler görmem için meydan okuyordu sanki. "İzninle," dedi sonunda, asla unutmayacağım bir ses tonuyla... "izninle seni eşimle tanıştırayım."

Öylece bakakaldım; kadın hâlâ elimi tutuyordu. Elimi sertçe sallayıp kahkahayı bastı. "İnanmadı! İşte alyansım!" Sol elinin kalın boğumlarını uzattı.

Aklımdan bir anda yüzlerce düşünce geçti ve dudaklarımın ucuna düzinelerce şaşkınlık nidası –trajik, alaycı, komik– geldi. Neyse ki hepsini bastırdım; huysuzca suskunluğumu korumakla ve Crawford'un bana doğru ittiği sandalyeye mekanik hareketlerle oturmakla yetindim. Yüzü ifadesizdi, ama o şehirli ifadesizliğinde durumunun iğrençliğinin bir yansımasını buldum. Korkunç bir aptallık yapmıştı. Sonraki –sonsuzluk gibi gelen– yarım saat boyunca orada otururken durumu iyice

anlamak fırsatını buldum. Ama sonunda durumu kabullenmeye, saygı duymaya ve bu evlilik yüzünden başına geleceklerde Crawford'a destek çıkmaya karar vermeyi başardım. O yarım saatle ilgili, giderek yoğunlaşan genel bir dehşet hissi dışında pek bir şey hatırlamıyorum. Kadının çenesi düşüktü; ilk kez kocasının bir arkadaşını eline geçirebilmişti. Bana bir sürü bilgi verdi... ne zaman evlendiklerini (üç hafta önce), düğünde ne giydiğini, kocasının (ona "Bay Crawford" diyordu) kendisine armağan olarak ne verdiğini, önümüzdeki kış ne yapacağını anlattı. "Büyük bir balo düzenleyeceğiz," dedi, "New York'ta şimdiye kadar görülmüş en büyük balo olacak. Kışın olacak ve bütün arkadaşlarıyla tanışacağım. Beni görmeyi felaket isteyecekler ve kesinlikle kalabalık olacak. Yeniden gelirler mi bilmem ama en azından bir kere gelecekleri kesin."

Kocasının balayını reddedişinden yakındı... bir kadının böyle evlendiği nerede görülmüştü? "Balayısız iyi bir evlilik olur mu emin değilim," dedi. "Gerçekten karı koca olmak için Niagara'ya veya Saratoga'ya filan gitmek gerektiğini düşünmüşümdür hep. Ama o New York'ta kalmakta ısrarlı; sebepleri varmış. Burada kalayım diye bana bunu verdi." Yüzüklerinden birini ışıldattı.

Crawford bunu hiç irkilmeden, göz kırpmadan, gülümseyerek dinledi. Kalkmadan önce Bayan Crawford'a –laf olsun diye– müzik sevip sevmediğini sordum. Kemancılar para topluyordu. Kadın boş bardağını ters çevirip küt diye masaya vurdu... "İşte bunu severim!" diye bağırdı. Çok korkunçtu. Kalktık ve Crawford kadına sevecenlikle kolunu uzattı; ona bir çeşit şaşkınlıkla baktım.

Sonraki haftalarda onu defalarca görmeye gittim ve hiçbir şey değişmemiş gibi davranmak için elimden geleni yaptım. Aslında iç dünyasında bir değişiklik yoktu ve durumunun epey iyiye gittiği yönündeki dillendir-

mediği kanısından kaynaklanan haşmetli havası, beceriksizce çabalarımı teşvik edici olabilirdi. Şimdiye kadar iflah olmaz şekilde yaralanmış hiçbir gurur, kendine öylesine delinmez bir maske yaratmamıştır; gözü peklik hiçbir zaman içtenliği öylesine muzafferce taklit edememiştir. Crawford karısı yokken ondan hiç bahsetmiyordu; ama varken tam bir saygılı, ilgili kibarlık örneğiydi. Alışkanlıkları pek değişmemişti ve eski uğraşlarına hâlâ titizce sadıktı. Araştırmalar yapıyordu... en azından kütüphanesinde saatlerce kalıyordu. Orada ne yapıyordu –yalnızken nasıl biri oluyordu– ancak Tanrı bilir; neyse ki bunları hiçbir zaman öğrenmedim. Ona karısıyla ilgili tek soru sormadım; o kadına saygı ve ilgi duyuyormuşum numarası yapmak fazla iğrenç bir komedi olurdu. Ancak kadın merakımı fazlasıyla gidererek bana hayatını ve maceralarını çekinmeden anlattı. Crawford tahmininde yanılmamıştı; tanıştıklarında kadın sahiden de
130 bir pansiyonda kalmaktaydı, hem de müşteri olarak değil. Kadın bana Crawford'un yaptığı teklifin şartlarını bile anlattı. Kur yapmak, saçmalamak, eveleyip gevelemek filan olmamıştı. "Yılda yedi bin dolar gelirim var," demişti Crawford –durup dururken–; "lütfen benimle evlenir misiniz? Harcayacak dört bin dolarınız olacak." Bana bu gerçekleri anlatan zavallı kadını olduğundan kötü bir şekilde resmetme arzum yok; acınacak durumda olduğu kesindi, çünkü yükseldiği konumda kusurları çok göze batıyordu. Kendisi Crawford'a yanaşmamıştı; Crawford gelmiş ve onu içinde yaşadığı dostane vasatlık ortamından çekip alarak, kadının sevimsizliğini kendi görgülülüğüyle tezat oluşturacak bir kaideye yerleştirmişti. Kadın kendisine yapılan teklifi kabul etmişti o kadar. Ama sonuçta korkunç bir yaratıktı. Ondan hoşlanmaya çalıştım, iyi yönlerini bulmaya çalıştım. Bulabildiğim en iyi yönü, mücevherlerinin ve yeni elbiselerinin –giyim zevki berbattı– ona şimdilik kahkahalar at-

tırmasıydı. Aralarının hiç açılmaması mümkün müydü? Başaramazlarsa Crawford'un nelere maruz kalacağını düşündükçe ürperiyordum... kabalık, banallik, cehalet, kibir ve hepsinin altında tozlu tuğlalar kadar sert ve kuru bir şey. Yanlarından ayrıldığımda birliktelikleri bana hep korkunç bir masal, kötü bir rüya gibi geliyordu; onları her görüşümde mucize yineleniyordu.

İnsanların çoğu hâlâ sayfiyedeydi ve Crawford'un çok tuhaf bir kadınla evlendiği dedikodusu yayılmaya başlasa da, kadının tuhaflığının gerçekten anlaşılması haftalar sürdü. Ancak sonunda anlaşıldı, tüm dünyanın sokaklardan ibaret olduğu sonbahar ve o güzelim Ekim günleri gelince. Crawford koluna korkunç karısını takıp da her gün uzun yürüyüşler yapınca millet şaşırdı. Pazarları yanında kendisine hiç uymayan eşiyle kiliseye dalıyor, onu gümbür gümbür başlayan org müziğinin eşliğinde sıraların arasındaki uzun yoldan geçiriyor ve yerine vakurca oturtuyordu. Bayan Crawford'un kişisel özellikleri gizli saklı türden değildi ve kilisede onu uzaktan süzen diğer kadınların gözünde bu özellikler taktığı bonelerin tarzıyla yeterince özetleniyorlardı. Crawford'un kış başında bütün arkadaşlarını davet ettiği partiyi muhtemelen pek çok kişi oldukça iyi hatırlıyordur. Davetlilerden tek bir tanesi bile gelmemezlik etmedi, çünkü dostlukla merakın kaynaştığı bir durumdu bu. Herkes Crawford'u kutlamaya can atıyordu, ama o zavallıcığa hayatta sırt çevirmeyeceklerini söylerken aslında demek istedikleri, Bayan Crawford'un davranışlarını izleme fırsatını hayatta kaçırmayacaklarıydı. Parti son derece görkemliydi ve New York'un konuk ağırlama sanatında yeni bir dönem başlattı. Bayan Crawford oldukça düzgün davrandı ve sanırım çoğu insan onun görgülü tavırları karşısında epey hayal kırıklığına uğradılar. Ama iğrenç göründüğünde herkes hemfikirdi ve aşırı hareketliliğiyle tuhaf kılığı, doğal kabalığını ele veriyordu. Ayrıca ak-

şam yemeği servisi başladığında herkes onun berbat gramerine ve sohbetinin bayağılığına tanık olmuştu. İnsanlar her tarafta üçer dörder kişilik gruplar halinde kafa kafaya verip kıkırdayarak birbirlerine öyküler anlatıyorlardı. Yüksek sosyetenin çirkin davranışları kadar berbat bir şey yoktur ve akşamın sonu geldiğinde, Crawford'u epey düşünen biri olarak, topluluğun giderek artan neşesini kaldıramaz hale geldim. İnsanlar hükümlerini vermişlerdi; yani bazı bayağı insanlar az çok kabullenilebilir, bazılarıysa kesinlikle kabullenilemezdi ve Bayan Crawford bu ikinci sınıftandı. Benimle konuşan herkese öfkeyle karşılık verdim. "Evet, o gerçekten iğrenç biri," dedim; "ama sizler daha da kötüsünüz!" Ama sinirlenmem gereksizdi, çünkü Crawford bütün bunlara son derece soylu bir tavır içindeydi. Konukseverliği dâhiceydi; daha önce kimse onu böylesine fütursuz, özgür, etkileyici görmemişti. İyi geceler dilemek için yanma gi-

dince elini tutup "Başaracaksın!" dedim. Beni anladığını hiç belli etmeden, hafifçe gülümseyerek baktı. Oynamayı seçtiği role ne kadar bağlandığını işte o zaman anladım; bu uğurda eski dostluğumuzu bile feda etmişti. Bana, en eski dostuna karşı bile maskesini biraz olsun kaldırmıyordu.

Bayan Ingram'la Elizabeth baloya gelmediler tabii; ama Newport'tan trenle dönmüş ve yanlarında ateşli bir damat adayı getirmişlerdi. Yaşananlar Bayan Ingram'ın sakınganlığını bütünüyle haklı çıkarmıştı; Alabama Eyaleti'nin sekizde üçüne sahip olduğu söylenen genç bir Güneyli çiftlik sahibine kancayı takmıştı. Elizabeth her zamankinden de güzeldi ve evliliğin bir an önce gerçekleşmesi için uğraşılıyordu. Bildiğim kadarıyla Elizabeth'le annesi topluluk içinde sık sık Crawford ve karısıyla karşılaştılar. Crawford'un bir kaybettiği o nefis yaratığa, bir de kazandığı o kaşarlanmış, rüküş kadına bakınca neler hissettiğini fazla düşünmemek daha iyi...

özellikle de öykümün sonuna yaklaştıkça. Bir sabah muayenehanemde oldukça sağlıklı olan, ama ayda bir kere gelip dilinde kıl tüy hissettiğini veya rüyasında mavi bir köpek gördüğünü söyleyerek "diyet" yapmak isteyen ihtiyar, ufak tefek bir beyefendiye tavsiyeler veriyordum. Ona göre bir diyetin temeli her gün yarım litre porto şarabı içmekti. Emekliydi, bir kulübe üyeydi ve seyyar dedikoducuydu. Malları çoğu dedikoducununki gibi ucuzdu ve genellikle hepsini bir muayeneye satın alabiliyordum. Bu sefer yanımdan ayrılırken arkadaşım Crawford'la ilgili haberi herhalde duyduğumu söyledi. Hiçbir şey duymadığımı söyledim. Bu haber neydi ki?

"Servetini son kuruşuna kadar kaybetti," dedi hastam. "Beş parasız kaldı." Sonra ben bir dehşet nidası atınca devam ederek, New Amsterdam Bankası'nın ödeme yapmayı kestiğini ve bir daha asla yapmayacağının kesin olduğunu söyledi. Crawford'un parasının o bankada olduğunu ve iki üç ay önce, işler fırtınalıyken bankanın yardımına oldukça cömertçe koştuğunu herkes biliyordu. Sonunda fırtına kasırgaya dönüşmüştü, banka batmıştı ve Crawford parasını yitirmişti. "Hiç şaşırmadım," dedi Bay Niblett, "daha bir yıl önceden tahmin etmiştim. Cidden, gözümden hiçbir şey kaçmaz."

"Sence başka tahmin eden oldu mu?" diye sordum.

"Bence hayır; insanları kandırmak öyle kolay ki. Hem New Amsterdam kadar sağlam görünen bir banka var mıydı?"

"Yine de," dedim, "çok zeki bir iki insan daha çıkmıştır belki."

"Mutlaka... gerçi duyduğuma göre millet bugün şehir merkezinde toplanmış, sanki ilk kez bir banka batıyormuş gibi."

"Bayan Ingram'ı tanır mısın?" diye sordum.

"Çok iyi tanırım! O çok zeki biridir, demek istediğin buysa eğer."

"Sence o bu olayı altı ay önceden tahmin etmiş olabilir mi?"

"Çok mümkün; Wall Street'i sürekli takip eder ve hisse senetleri konusunda pek çok borsa komisyoncusundan daha bilgilidir."

"Yine de," dedim bir duraksamanın ardından, "umarım sıkı bir kazık yer!"

"Ah," dedi eski dostum, "Crawford meselesinden mi bahsediyorsun? Ama kraldan çok kralcı olma. Crawford onu bağışladı... kendini toparladı. Ama şimdi nasıl toparlayacak acaba? Karısının çamaşırcı kadın olduğu doğru mu? Kadın şimdi bir mesleği olduğuna sevinecektir belki de."

Bay Niblett'in öyküsünün abartılı olmasını bütün kalbimle dileyerek o akşam Crawford'un evine, başına gelen felaketin gerçek boyutunu öğrenmeye gittim. Crawford geldiğimi görmüştü ve beni holde karşılayıp
 hemen kütüphaneye götürdü. Azgın bir atın sırtından fırlatılmış, ama kalkıp yolun geri kalanına yaya devam etmeye karar vermiş bir adam gibi görünüyordu.

"Durum ne kadar kötü?" diye sordum.

"Yıllık bin dolar civarı gelirim kaldı. İş bulacağım ve tutumlu olursak idare edebiliriz."

O anda üst kattan bir çığlık koptu. "O sana yardım edecek mi?" diye sordum.

Crawford bir an duraksadı ve ardından... "Hayır!" dedi kısaca. Tam o sırada, sanki yanıtına karşılık olarak, kapı açılıverdi ve Bayan Crawford içeri daldı. Keyfinin bir daha dönmemecesine kaçmış olduğunu hemen fark ettim; suratı kızarmıştı, üstü başı dağınıktı, öfkeliydi, tam bir kaba hiddet örneğiydi. Üstüme cidden ürkütücü bir gazapla yürüdü.

"Onun aklını sen mi çeldin?" diye haykırdı. "Benimle evlenmeye sen mi ikna ettin? Ben onu hiç beğenmemiştim... bir erkeğin tırnağı bile olamaz o! Sırf parası için

evlendim... yılda dört bin dolar için; bu konuda da hiç rol yapmadım. Bugün gelmiş bana bir hata olduğunu... yılda bin iki yüz dolarla geçinmemiz gerektiğini söylüyor. Bir de kendine beyefendi diyor... sen de kendini beyefendi sanıyorsundur herhalde! Daha hafif suçlar için eyalet hapishanesinde yatan beyefendiler var. Kandırıldım, aşağılandım, mahvedildim; ama ben oyun oynanacak kadın değilim. Kalan para benim; o gitsin sevgili dostlarından yardım alsın. Yalan söylemekten ve insanları kandırmaktan başka bir halt beceremez zaten!"

Crawford bu korkunç patlama sırasında gözlerini yere çevirmiş öylece durmaktaydı; bana göre o sahnenin en iğrenç kısmı, karısının gerçekten haklı olmasıydı. Kadın büyük bir hayal kırıklığı yaşamıştı... sahiden kandırılmıştı. Crawford bana dönüp elini uzattı. "Güle güle," dedi. "Seni evimde ağırlama zevkinden artık mahrum kalmam gerekiyor."

"Yani bir daha gelemez miyim?" diye haykırdım.

"Gelmezsen sevinirim."

Dayanılmaz bir çaresizlik duygusuyla gittim. Crawford çok kısa süre sonra o evden taşındı elbette; ama nereye gittiğini bir süre öğrenemedim. Kendisini ziyaret etmemi yasaklamıştı, ayrıca durumunu düzeltmekle uğraştığından konuklara zaman ayıracak halde değildi. Sonunda Doğu Nehri'ne yakın sokaklardan birinde, küçük bir evin tek bir katında kaldığını keşfettim. Sözünü dinlemeyip oraya gittim ve karısı dışarıda olduğundan Crawford kalmama izin verdi. Kitaplarının çoğunu elinde tutup bir çeşit kütüphane oluşturmuştu. On yıl yaşlanmış gibiydi, ama bu konuda kendisinden ne bahsetti ne de bahsettirdi. Bir kimyasal malzemeler toptancısının yanında katiplik yapıyor ve beş yüz dolar maaş alıyordu. Daha sonra sık sık görüştük; Pazarları uzun yürüyüşler yapmaya başladık. Sonunda kapısında ayrılıyorduk; beni asla içeri davet etmiyordu. Kitapların-

dan, bilimsel hayallerinden, arkadaşlarımızdan... yani sıkıntıları dışında her şeyden bahsediyordu. Sosyal ilişkilerini iyice azaltmıştı elbette; ama arkadaşlarına tutunuyor gibi görünmese de, onlardan kaçar gibi bir hali de yoktu. Akıllı bir yaşlı bayanın bana o sırada, Crawford'la bir yerde karşılaşmasından bahsederken şöyle dediğini hatırlıyorum: "Bay Crawford'un dünyanın en yumuşak başlı adamı olduğunu düşünürdüm hep, ama bence şimdi daha da tatlı oldu!" Bir gün –kırda yürüyüşe çıkmış, yol kenarındaki devrilmiş bir ağaç gövdesine dinlenmek için oturmuştuk (o zamanlar New Yorklular yürüyerek kıra gidebiliyorlardı)– ona kendisine bir haber vereceğimi söyledim. Hoş olmasa da ilginç bir haberdi.

"Altı hafta önce," dedim, "Elizabeth Ingram'ın çiçek hastalığına yakalandığını söylemiştim ya. İyileşmiş ve onu iki üç kişi görmüş. Güzelliği tamamıyla bitmiş. İğ-

renç olmuş diyorlar."

"İnanmıyorum!" dedi Crawford kısaca.

"Onunla evlenecek olan genç adam inanıyor ama," diye karşılık verdim. "Vazgeçmiş... kızdan vazgeçmiş... Alabama'ya geri dönmüş."

Crawford bana bir an baktıktan sonra "Vay salak!" diye haykırdı.

Zavallı Elizabeth'in düştüğü kötü durumu derinden hissediyordum; Bayan Ingram'ın başına umduğumdan korkunç bir felaket gelmişti. Aylar sonra o genç kızı gördüğümde, iyice mahvolmuş yüzünü, kefene benzeyen kalın bir peçeyle örtülü olduğundan çok az seçebildim. Neredeyse onunki kadar harap olmuş yüzlere sahip babasıyla annesinin arasında yürüyordu

Dediğim gibi Crawford'la bir ara sık görüştüm; ama sonra aradaki süreler giderek uzamaya başladı ve Crawford anlaşılmaz bir kasvete büründü. Karısının huysuzluğunun onu evde epey meşgul ettiğini az çok

tahmin ediyordum; ama durumun gerçek boyutunu ancak acı verici bir olay yaşayınca –ki anlatmama gerek yok– öğrendim. Anlaşılan Bayan Crawford çok içiyormuş; hayal kırıklıkları yüzünden kendini alkole vermiş. Sarhoşken başkalarının karşısında soyunmasını engellemek için kocasının sürekli başında durması gerekiyormuş. Kadın bunu iğrenç bir şekilde bana da yapmıştı ve kocasının arada sırada ortadan kaybolmasının sebebini ancak o zaman öğrenmiştim. Bu olaydan sonra Crawford'a o kadınla birlikte yaşamayı sürdürmesine şaşırdığımı söyledim.

"Sebebi çok basit," diye karşılık verdi. "Ona büyük bir haksızlık yaptığımdan, bana yapabileceklerinden yakınma hakkımı yitirdim."

"Tanrı aşkına," dedim, "yeni bir servet kazan da şuna parasını verip başından kov."

Crawford olmaz dercesine kafa salladı. "Asla servet kazanamayacağım. İş gücüm pek değerli değil."

Onu haftalarca görmedikten sonra bir gün evine gittim. Kapıyı karısı açtı; üstünde lekeli bir sabahlıkla kafasında kâğıt bigudiler vardı. Selamlaşma demeye dilimin varmadığı –çünkü bana kibarlık gösterme zahmetine girmedi– bir konuşmadan sonra, arkadaşımın nasıl olduğunu sordum.

"New York Hastanesi'nde," dedi.

"Ne oldu ki?"

"Bacağını kırdı ve oraya tedaviye gitti... sanki evinde rahat batıyormuş gibi! Ama onun işine akıl sır ermez!"

Onu görmeye gideceğimi söyledim hemen, ama tam arkamı dönerken elini koluma koyarak beni durdurdu. Gözlerini neredeyse tehditkâr bir ifadeyle bana dikti. "Eğer sana," dedi, "bacağının benim yüzümden kırıldığını... arkasından gelip onu arka bahçenin merdiveninden aşağı, kaldırım taşlarına ittiğimi söylerse

inanmana gerek yok. İstesem yapardım; yeterince güçlüyüm." Kapı dikmesine kuvvetli koluyla vurdu. "Hak etmişti de. Ama yaptığım yalan!"

"Bana söylemez zaten," dedim. "Ama belli, yapmışsın!"

Hastanenin büyük, iç karartıcı koğuşlarından birinde kalan Crawford, dizi çatladığı için üç haftadır yatan bir adam nasıl görünürse öyle görünüyordu. Fiziksel acılara çok tanık olmuşumdur, ama bir zamanlar ışık saçan dostumu öyle bir sebepten dolayı öyle bir yerde görünce hayatımda ilk kez içim sızladı. Ona başına gelen şanssızlığın nasıl olduğunu sormayacağımı söyledim: Zaten biliyordum! Biraz konuştuk ve sonunda "Artık onun yanına dönmezsin herhalde!" dedim.

Kafasını öte tarafa çevirdi ve tam o sırada giren hemşire zavallı adamı yeterince konuşturduğumu söyledi.

Ona geri döndü elbette... çok uzun bir iyileşme döneminden sonra. Bacağı sakat kalmıştı; çok yavaş hareket edebiliyordu ve iş gücünün değeri dediği şey artmamıştı. Yani artık yoksulluğa mahkûmdu. Bu durum on sene –185.'ye kadar– sürdü; sonra Bayan Crawford *delirium tremens*'ten[1] öldü. Bu olayın Crawford'u kendine getirdiğini söyleyemem, çünkü toplumun –ki buna çok dikkatli bakmış olan ben de dahildim– gözünde kendini zaten hiç kaybetmemişti.

1876

[1] Alkoliklikten kaynaklanan hezeyan. (Y.N.)

ULUSLARARASI BİR OLAY

I

Dört yıl önce –1874'te– iki İngiliz delikanlısı Birleşik Devletlere gittiler. Yaz ortasında okyanusu geçerek Ağustos'un birinde New York'a vardılar ve şehrin sıcağından bunaldılar. Rıhtıma inince, yolcuları otellere götüren şu dev, yüksek faytonlardan birine tırmandılar ve Broadway'den sarsıla sarsıla geçtiler. New York'un en güzel zamanı yaz ortası olmayabilir; yine de o zaman bile pitoresk, hatta görkemlidir. İki yolcumuzun içinden geçtikleri o zıtlıklarla bezeli, uçsuz bucaksız caddenin tipik İngiliz sokaklarıyla ilgisi yoktu... iki yanlarındaki rahatça yürünebilen kalabalık kaldırım-

lara, parlak renkli binalara, güçlü ve çiğ ışıkta parıldayan ve yaldızlı harflerle bezeli dev beyaz mermer cephelere, türlü türlü tentelere, bayraklara ve flamalara, bir sürü omnibüse, at arabalarına ve diğer toplu taşıma araçlarına, soğuk içecek satıcılarına, beyaz pantolonlu ve büyük hasır şapkalı polislere, kaldırımlardaki son moda giyinmiş gençlerin hafif ve çevik adımlarına, hem insanların hem de nesnelerin genel parlaklığına, yeniliğine, gençliğine baktılar. Delikanlılar birbirlerine gözlemlerinden pek bahsetmemişlerdi; ama Union Meydanı'nda Washington anıtının önünden geçerlerken –hatta *pater patrioe*'nun[1] heykelinin gölgesinin tam altındalarken– biri diğerine "Tuhaf bir yere benziyor," dedi.

"Ah, çok tuhaf, çok tuhaf," dedi daha akıllı olan diğeri.

"Ne yazık ki acayip sıcak," diye söze devam etti birincisi, duraksadıktan sonra.

"Alçak bir enlemdeyiz biliyorsun," dedi arkadaşı.

"Kesinlikle," dedi diğeri.

"Duş alabilecek miyiz," dedi ikinci konuşan biraz sonra, "merak ediyorum."

"Bence hayır," diye yeniden konuştu diğeri.

"Ah, bence de!" diye haykırdı ikincisi.

Bu hararetli konuşma otele varmalarıyla son buldu; burayı onlara vapurda tanıştıkları bir Amerikalı beyefendi –kendisiyle epey yakınlık kurmuşlardı– önermiş, ayrıca otele kadar onlarla gelip otel sahibiyle arkadaşça tanıştırmayı önermişti. Ancak bu plan yeni arkadaşlarının limanda "ortağının" kendisini beklediğini görmesiyle ve bu iş ortağının kendisinden hemen gidip St. Louis'den gelen bazı telgrafları okumasını istemesiyle suya düşmüştü. Ama ulusal prestijleriyle kişisel zarafetleri dışında bir şeyleri olmayan iki İngiliz, ko-

[1] Ülkenin babası. (Y.N.)

nuksever bir havaya sahip o geniş otelde çok iyi ağırlandılar. Kullanabilecekleri bir banyo bulmalarının yanı sıra, kendilerine verilen odaya hayran kaldılar. Epey yıkandıktan sonra –hatta hayatlarında ilk kez bu kadar uzun süre yıkanmışlardı– otelin yemek salonuna indiler; burası ortada bir fıskiyesi, dekoratif saksılardaki çok sayıda uzun gövdeli bitkileri ve sıra halinde dizili Fransız garsonları olan geniş bir restorandı. Bir deniz yolculuğundan sonra karada yenen ilk akşam yemeği her koşulda nefistir; ayrıca iki İngiliz gencimiz içinde bulundukları koşullardan epey hoşnuttular. Son derece iyi huylu gençlerdi; göründüklerinden daha dikkatliydiler; kendilerini iyi ifade edemeseler de, rastlantısal bir maskenin gizlediği derin bir değerbilirliğe sahiptiler. Bu belki de özellikle büyük olan için geçerliydi, ki onun aynı zamanda yetenekli olduğunu söylemiştim. Vapurun salonundaki tahterevalli gibi tangır tungur sallanıp duran büyük masadan çok farklı, küçücük bir masaya oturdular. Restoranın üzerlerinde büyük tenteler olan geniş kapılarıyla pencereleri, yine saksılarda bitkilerin ve sıra sıra ağaçların olduğu geniş kaldırıma açılıyor, ilerideki mermer yürüyüş yolları bulunan çitsiz, büyük, gölgeli bir meydana bakıyordu. O canlı yeşilliklerin üzerinde, beyaz mermerden ve uçuk çikolata renkli taştan yapılma başka yapıların cepheleri koyu mavi göğe yükseliyordu. Burada, dışarıda, ışıkta ve gölgede ve sıcakta, sayısız sokak arabasının yüksek şıngırtıları duyuluyor ve çoğunluğu Pompadour modasına uygun giyinmiş genç kadınların oluşturduğu pek çok yaya ayaklarını sürüyerek, hışırdatarak, ağır ağır geçip duruyorlardı. İçerisiyse serin ve loştu; su şıpırtıları, çiçek kokuları ve bahsettiğim Fransız garsonların sessiz halılardan hızla geçişleri vardı.

"Paris'e çok benziyor," dedi iki yolcudan genç olanı.

"Paris gibi... hatta oradan bile daha çok," dedi diğeri.

"Fransız garsonlar sayesinde herhalde," dedi ilk konuşan. "Neden Londra'da Fransız garson yok ki?"

"Bir kulüpte Fransız bir garson hayal etsene," dedi diğeri.

Genç İngiliz bunu hayal edemiyormuşçasına irkildi. "Paris'te bir İngiliz garsonun çalıştığı bir yer var; orada akşam yemeği yemeye bayılırım. Hani şu şeyin yanındaki, adı neydi, bilmiyor musun? Bana hep İngiliz garson yolluyorlar. Fransızca konuşamam sanıyorlar herhalde."

"Artık konuşamazsın." Büyük olan İngiliz böyle diyerek peçetesini açtı.

Diğeri bu lafa hiç aldırmadı. "Bence," diye devam etti bir an sonra, "sanırım Amerikanca konuşmayı öğrenmeliyiz. Sanırım ders almalıyız."

"Ne dediklerini anlayamıyorum," dedi akıllı olan.

"Bu ne diyor yahu?" dedi diğeri, bakışlarını Fransız garsondan çevirip sorarak.

Akıllı, "Yumuşak kabuklu yengeç tavsiye ediyor," dedi.

Böylece iki genç İngiliz kendilerini içinde buldukları yeni toplumun özelliklerini gelişigüzel gözlemleyerek yemeğe başladılar... önce çorbalar ve sulu yemekler geldi, ki garson bu konuda onlara çok uzun bir liste sunmuştu. Akşam yemeğinden sonra çıkıp civar sokaklarda yavaş yavaş yürüdüler. Yazın sonuna doğru akşamlar erken çökmeye başlamıştı, ama hava hâlâ çok sıcaktı. Kaldırımlar İngiliz gezginlerin kalın tabanlı çizmelerine karşın hissedilecek kadar sıcaktı ve bordür taşlarından tuhaf, egzotik kokular yayılıyordu. Delikanlılar yandaki meydanda gezindiler... baklava şeklinde siyah beyaz mermer taşlardan yapılmış yürüyüş yollarının bulunduğu o tuhaf, çitsiz yerde. Bir sürü bank vardı, üzerlerinde

bir sürü hırpani insan oturuyordu ve gezginler buranın Belgrave Meydanı'na pek benzemediğini söylemekte yerden göğe kadar haklıydılar. Bir tarafta, sıcak karanlığın içinde yükselen dev bir otelin bir sürü açık, ışıklı penceresi vardı. Bu kalabalık yapının dibinden at arabaları durmadan, gürültüyle geçiyordu ve gece yaklaşırken çevresinden sinsi sivrisinek vızıltıları geliyordu. Gaz lambalarıyla ışıl ışıl aydınlattığı sokağın bir uzantısı gibi görünen otelin zemin katı, sokaktan gelip geçenleri ayrım gözetmeden yutan ve salıveren dev bir saydam kafesi andırıyordu. İngiliz gençler meraktan herkesle birlikte gittiler ve mermer kaplı büyük bir koridorda iki yüz kadar adamın divanlarda bacaklarını uzatmış oturduklarını, düzinelerce başkalarınınsa çok geniş ve apaydınlık bir gişenin önünde, bir istasyondan bilet almaya çalışırcasına kuyrukta beklediklerini gördüler. Bu sırada bekleyen kişiler ellerinde valizler taşıyorlardı ve üzgün, bitkin görünüyorlardı; giysileri pek temiz sayılmazdı ve o sabırlı hallerine arada sırada dalgınca göz atan, bıyığına briyantin sürmüş, gömleğinde elmas düğmeler bulunan haşmetli bir genç adama gizemli bir hürmet gösterisinde bulunur gibiydiler. Bunlar bir otel katibinin karşısında el pençe duran Amerikan vatandaşlarıydı.

"İyi ki bize oraya gitmemizi söylememiş," dedi İngilizlerden biri, vapurda kendilerine bir sürü şeyden bahsetmiş olan arkadaşlarını kast ederek. Beşinci Cadde'de yürüdüler; örneğin arkadaşları bütün birinci sınıf insanların orada oturduğunu söylemişti. Ama bütün birinci sınıf insanlar şehir dışında olduğundan genç gezginlerimiz; balkonlarda, yüksek kapı önü merdivenlerinde, şıkır şıkır sokaklarda akşam havası alan bazı ikinci –hatta üçüncü– sınıf insanlar görebildiler o kadar. Bu yan sokaklarda biraz yürüyünce, çikolata renkli basamaklara zarifçe kurulmuş, beyazlara bürün-

müş genç hanımlarla –çok güzel görünüyorlardı– karşılaştılar. Bir iki yerde bu genç hanımlar sokağın karşısındaki, kendileri gibi giyinmiş ve benzer yerlere, evlerin önüne oturmuş başka genç hanımlarla sohbet ediyorlardı ve sohbet tarzları ılık gece havasında genç İngilizlere tuhaf geldi. Yine de dostlarımızdan biri –genç olanı– bu hoş sohbetlerden bir iki tanesine katılmak istediğini söyledi; ama tedbirli davranan arkadaşı dikkatli olması gerektiğini belirtti. "Daha en baştan hata yapmayalım," dedi.

"Ama o bize demişti ya... hani demişti ki," dedi genç adam ısrarla, yine vapurdaki arkadaşlarını kast ederek.

"Onun ne dediğini boşver!" diye karşılık verdi arkadaşı; kendisi, daha büyük yeteneklere sahip olsun ya da olmasın, bir ahlâkçıydı anlaşılan.

Yatma zamanı geldiğinde –deniz gezginlerimiz kara-
144 rada yatmanın zevkini yeniden tatma hevesiyle yatağa erken girmişlerdi– hava hâlâ dayanılmaz sıcaktı ve açık pencerelerdeki sivrisinek vızıltıları sanki yükselen hava sıcaklığının sesiydi. Genç İngilizler birbirlerine "Buna dayanamayız ki," dediler; bütün gece boyunca, Atlantik'in dalgalarında sallandıkları zamanlardakinden çok daha fazla ses çıkararak dönüp durdular. Ertesi sabah akıllarına gelen ilk fikir o gün İngiltere'ye doğru yola çıkmaktı; sonra daha yakın bir sığınak bulabileceklerini keşfettiler. Æolus mağarası onlar için bir konfor anıtına dönüştü ve Amerikalıların serinlemek istediklerinde nereye gittiklerini merak ettiler. Bu konuda en ufak bir fikirleri yoktu ve Bay J. L. Westgate'e danışmaya karar verdiler. Genç gezginimizin not defterinde özenle korunan bir mektubun arka tarafında kalın harflerle yazılı isimdi bu. Zarfın sol köşesinde, adresin altında şu yazılıydı: "Lord Lambeth'le Bay Percy Beaumont'u takdimimdir." İki İngiliz'e bu mektubu Lond-

ra'daki yakın bir arkadaşları vermişti; kendisi iki yıl önce Amerika'ya gitmişti ve orada bıraktığı pek çok arkadaşının içinden, yurttaşlarını emanet etmek üzere Bay J.L. Westgate'i seçmişti. "Harika bir insandır," demişti Londra'daki İngiliz, "ayrıca dünya güzeli bir karısı var. Çok dost canlısı biridir... sizin için her şeyi yapar; ayrıca orada herkesi tanıdığından, sizi başkasıyla tanıştırmama gerek yok. O sizi herkesle tanıştırır zaten; sosyal hayat konusunda ona güvenin. Karısı inanılmaz güzeldir." Lord Lambeth'le Bay Percy Beaumont'un başları sıkışınca, bu kadar övülmüş bir beyefendiden yardım istemeyi düşünmeleri doğaldı; üstelik kendisi Beşinci Cadde'de oturuyordu ve Beşinci Cadde'nin otellerinin hemen yanında bulunduğunu dün gece öğrenmişlerdi. "Bire on bahse girerim ki şehir dışındadır," dedi Percy Beaumont; "ama en azından nereye gittiğini öğrenebilirsek hemen peşine düşebiliriz. Daha da sıcak bir yere gitmiş olamaz herhalde."

"Buradan daha sıcak bir tek yer vardır," dedi Lord Lambeth; "umarım oraya gitmemiştir."

Sokağın gölgeli tarafından yürüyerek, değerli mektubun üstünde yazan numarayı taşıyan eve gittiler. Ev etkileyici, geniş, çikolata rengiydi; sıvası, kornişleri ve balkonlarla sundurmaya tırmanan birkaç tozlu gül ağacı gösterişliydi. Sundurmaya çıkan merdivenler çok görkemliydi.

Zili çalmalarından sonra Lord Lambeth basamakların tepesinden aşağı bakarak "Londra'daki evlerden daha iyi," dedi.

"Londra'daki hangi evi kast ettiğine bağlı," diye karşılık verdi diğeri. "Burada evden çıkıp da faytona binene kadar ıslanma olasılığı çok fazla."

"Ama," dedi Lord Lambeth, cayır cayır yanan göğe bakarak, "burada çok yağmur yağmaz herhalde!"

Kapıyı açan uzun boylu, beyaz ceketli zenci, Lord

Lambeth'in Bay Westgate'i sorduğunu duyunca içten bir edayla gülümsedi.

"Evde yok efendim; şehir merkezindeki ofisine gitti."

"Ah, ofisine ha?" dedi ziyaretçiler. "Peki ne zaman döner?"

"Sabah bu saatte çıktı mıydı akşama kadar dönmez."

Bu cesaret kırıcıydı; ama o zeki zenci, Bay Westgate'in ofisinin adresini hiç zorluk çıkarmadan verdi ve Percy Beaumont bu adresi not defterine yazdı. İki centilmen daha sonra yavaş adımlarla otellerine geri dönüp bir at arabası çağırttılar; sonra da bu konforlu taşıta binerek şehir merkezine doğru rahat bir yolculuğa çıktılar. Broadway'i bir kez daha uzun uzun incelediler ve bir ateş yolu olduğuna karar verdiler; sonra sola saptılar ve sürücü onları çevrede koşturup duran ve
146 birbirlerini köşelerle kapı eşiklerinde hevesle durduran zeki yüzlü, çevik delikanlılarla dolu bir sokaktaki on katlı, hoş, iç açıcı, süslemeli bir binanın önünde indirdi. Bu ışıl ışıl binaya girdiklerinde zeki yüzlü delikanlılardan biri –çok hoş bir insandı, krem rengi görkemli giysiler giymiş ve mavi şeritli bir şapka takmıştı; yabancı ve aciz olduklarını anlamıştı besbelli– onları oldukça konforlu, kalabalık bir hidrolik asansöre bindirdi ve yukarı çıkan asansör onları yedinci katta bıraktı. Burada, kısa bir beklemenin ardından, karşılarında Londra'daki arkadaşlarının arkadaşını buldular. Ofisinde çok sayıda oda vardı ve mektuplarıyla kartvizitleri içeri gönderilirken bu odalardan birinde çıt çıkarmadan beklediler. Mektup çok uzun değildi, ama Bay Westgate onları ağırlamaya tahminlerinden erken geldi; işini gücünü bıraktığı belliydi. Zayıf, uzun boylu biriydi ve temiz, beyaz, keten giysiler giymişti; keskin hatlı, ince, tanıdık yüzündeki ifade hem dostane hem

de iş adamı ifadesiydi; gözleri fıldır fıldır ve zekiydi, büyük kahverengi bıyığı ağzını gizliyor ve altındaki çenesini küçük gösteriyordu. Lord Lambeth adamın çok akıllı birine benzediğini düşündü.

"Nasılsınız Lord Lambeth?.. nasılsınız bayım?" dedi Bay Westgate, açık mektubu elinde tutarak. "Sizi gördüğüme çok sevindim... umarım çok iyisinizdir. Gelsenize... içerisi daha serin," diyerek onları başka bir odaya soktu; burada hukuk kitapları ve kâğıtlar vardı ve çizgili tentelerin altındaki pencereler ardına kadar açıktı. Lord Lambeth pencerelerden birinin tam karşısında, göz hizasında, bir kilise kulesinin rüzgârgülünü gördü. Sokağın gürültüsü çok aşağıdan gelir gibiydi ve Lord Lambeth kendini çok yüksekte hissetti. "Bence burası daha serin," diye devam etti Bay Westgate, "ama her şey görecelidir. Sıcağı nasıl buldunuz?"

"Hoşumuza gitti diyemem," dedi Lord Lambeth; "ama Beaumont benden daha çok sevdi."

"Hava eninde sonunda serinleyecek," dedi Bay Westgate neşeyle; "buralarda sevimsiz şeyler uzun sürmez. Kaptan Littledale buradayken hava çok sıcaktı; meyveli şeri içip durdu. Mektubunda kendisini anımsayacağımdan biraz kuşkulu olduğunu söylemiş... sanki yirmi dakikada ona tam altı kadeh meyveli şeri hazırladığımı hatırlamazmışım gibi. Kendisi umarım iyidir; iki yıldır görmüyorum."

"Ah evet, çok iyi," dedi Lord Lambeth.

"Sizin gibi İngilizleri görmek hep hoşuma gider," diye devam etti Bay Westgate. "Gelmenizin zamanıdır diye düşünüyordum. Bir arkadaşım daha bir iki gün önce, 'kavunun ve İngilizlerin mevsimi geldi' demişti."

"Zaten İngilizlerle kavunlar artık aynı şey sayılır," dedi Percy Beaumont, ter süzülen alnını silerken.

"Ah, evet, kavunlar gibi sizleri de buza yatıralım. Newport'a gitmelisiniz."

"Her yere gidebiliriz!" dedi Lord Lambeth.

"Evet, Newport'a gidin... seversiniz," dedi Bay Westgate. "Peki buraya ne zaman geldiniz?"

"Daha dün geldik," dedi Percy Beaumont.

"Ah, evet, 'Russia' gemisiyle. Nerede kalıyorsunuz?"

"İsmi 'Hanover' galiba."

"Rahat mı bari?" diye sordu Bay Westgate.

"Güzel bir yere benziyor, ama sivrisineklerden hoşlandık diyemem," dedi Lord Lambeth.

Bay Westgate bakakaldı ve kahkahayı bastı. "Ah, tabii ya, sivrisineklerden elbette hoşlanmazsınız. Burada bir sürü şeyden hoşlanmanızı bekliyoruz, ama sivrisinekleri sevin diye ısrar etmeyeceğiz; gerçi herhalde siz de kabul edersiniz ki fena sivrisinekler sayılmazlar ha? Ama şehirde kalmamalısınız."

"Biz de öyle düşünüyoruz," dedi Lord Lambeth. "Bir öneriniz varsa..."

"Öneri mi istiyorsunuz sevgili bayım?" Bay Westgate ona gözlerini kısarak baktı. "Ağzınızı açın ve gözlerinizi kapayın! Her şeyi bana bırakın, ben hallederim. Vatanımla gurur duyuyorum ve bütün İngilizlerin iyi zaman geçirmelerini isterim; ayrıca epey deneyim sahibi olduğumdan, arzularını yerine getirmeyi öğrendim. Gördüğüm kadarıyla genellikle doğru şeyleri istiyorlar. Yani lütfen kendinizi bana teslim edin; size el koymak isteyenler çıkarsa da 'Çek elini, geç kaldın,' deyin. Şimdi, bir bakalım," diye devam etti Amerikalı yavaş ve esprili bir sesle, konuklarına biraz şaka gibi gelen net bir telaffuzla –işinin başından aşkın olduğu belli olan ve tam bir profesyonel olduğunu hissettikleri bir adamdan beklenmeyecek kadar aylakça, dalgın bir sesti– "bakalım; kalmayı düşünüyor musunuz Lord Lambeth?"

"Yo, hayır," dedi genç İngiliz; "kuzenim bir iş için gelecekti, ben de öğrendikten bir saat sonra onunla bir-

likte yola çıktım, eğlenceli olur diye."

"Birleşik Devletler'e ilk gelişiniz mi?"

"Kesinlikle."

"Bir işim çıkmıştı da," dedi Percy Beaumont. "Lambeth'i yanımda getirdim."

"Peki *siz* buraya daha önce geldiniz mi bayım?"

"Hayır... hayır."

"İşten bahsedince sandım ki..." dedi Bay Westgate.

"Ah, ben dava vekiliyim," diye karşılık verdi Percy Beaumont. "Demiryolu şirketlerinizden birine dava açmayı düşünen bazı insanlar tanıyorum; burada gerekli hazırlıkları yapmamı istediler."

Bay Gateway yine uzun uzun, zekice baktı. "Hangi şirket?" diye sordu.

"Tennessee Central."

Amerikalı sandalyesini biraz geriye yatırdıktan sonra hemen düzeltti. "Doğrusu kurumlarımızdan birine saldırmak istemenize üzüldüm," dedi gülümseyerek. "Ama *önce* keyfinize baksanız daha iyi olur bence!"

"Zaten bu havada çalışabileceğimi hiç sanmıyorum," diye itiraf etti genç dava vekili.

"Bırakın yerliler çalışsın," dedi Bay Westgate. "Tennessee Central meselesini de bana bırakın Bay Beaumont. Bir gün oturur konuşuruz ve bence anlaşırız da. Ama siz yüksek tabakadan İngilizlerin çalıştığınızı bilmiyordum."

"Ah, çok çalışırız; değil mi Lambeth?" diye sordu Percy Beaumont.

"19 Eylül'de mutlaka evde olmalıyım," dedi genç İngiliz, konuyla ilgisiz ama kibar bir şekilde.

"Atıcılık yapmak için ha? Yoksa avlanmak... ya da balığa çıkmak için mi?" diye sordu Bay Westgate.

"Ah, benim İskoçya'da olmam gerekiyor," dedi Lord Lambeth, biraz kızararak.

"Tamam öyleyse," dedi Bay Westgate, "önce biraz

eğlenseniz iyi olur işte. Gidip Bayan Westgate'i görmelisiniz."

"Çok seviniriz... hangi trenle gideceğimizi söylerseniz," dedi Percy Beaumont.

"Trenle değil.. gemiyle gideceksiniz."

"Ah, anlıyorum. Peki... şey... gideceğimiz... şey... şehrin ismi nedir?"

"Şehir değil," dedi Bay Westgate gülerek. "Orası... şey, nasıl desem? Sahilde bir tatil kasabasıdır. Kısacası Newport işte. Gidince görürsünüz. Serindir; en önemlisi bu. Oraya gidip kendinizi Bayan Westgate'e emanet etmeniz beni çok sevindirir. Belki bunu söylemek bana düşmez ama, sizinle en iyi o ilgilenir. Bir de yanında kalan kız kardeşi. İngilizlere bayılır. Onlar gibisi olmadığı kanısındadır."

"Bayan Westgate mi yoksa... şey... kardeşi mi?" diye sordu Percy Beaumont, çekingen ama meraklı bir
150 gezginin edasıyla.

"Ha, karımdan bahsediyorum," dedi Bay Westgate. "Baldızımın İngilizler hakkında pek bir şey bildiğini sanmam. O çok sessiz sakin bir hayat yaşamıştır hep; daha önce Boston'da kalıyordu."

Percy Beaumont ilgiyle dinliyordu. "Orası," dedi, "sanırım... şey... tam bir entelektüel şehriymiş?"

"Bence öyle. Oraya pek gitmem," diye karşılık verdi Bay Westgate.

"Bence biz oraya gitmeliyiz," dedi Lord Lambeth arkadaşına.

"Ah, sıcakların geçmesini bekleyin Lord Lambeth!" diye lafa karıştı Bay Westgate. "Boston bu havada çekilmez olur; entelektüel uğraşlara uygun bir sıcaklık değil. Boston'da şehir sınırında muayeneden geçmeniz gerekecek; geçerseniz size not veriyorlar."

Lord Lambeth biraz kızararak bakakaldı; Percy Beaumont da biraz şaşkınca bakıyordu... ama onun do-

ğal güzellikteki cildinin rengi değişmemişti; yan gözle arkadaşına bir bakış fırlattı, inanıp inanmadığını anlamak için, çünkü Amerikan şakaları hakkında çok şey duymuştu. "İyiymiş!" dedi genç adam.

"Kesinlikle," dedi Bay Westgate. "Yalnız şunu söylemeliyim ki yarın sabah erkenden Newport'ta bekleniyor olacaksınız. Orada evimiz var; New Yorkluların yarısı yazın oraya giderler. Karım size şu an yer bulabilir mi emin değilim; yanında kalan bir sürü kişi var; hepsini tanımıyorum; boş odası olmayabilir. Ama otelde kalabilirsiniz ve zamanınızı evimde geçirebilirsiniz. Yani otele yalnızca yatmaya giderseniz sizin için sorun olmaz. Diğer zamanlarda evim kendi evinizmiş gibi davranmalısınız. Çekinmenize filan hiç gerek yok; burada yalnızca bir ay kalacaksanız büyük bir zaman kaybı olur bu. Bayan Westgate sizi ihmal etmez ve siz de sakın ona direnmeye kalkmayın. Biliyorum da söylüyorum. Evde güzel kızlar göreceksiniz. Karıma öğleden sonra mektup yazacağım ve yarın o ve Bayan Alden sizi bekliyor olurlar. Eve girip rahatınıza bakarsınız. Vapurunuz şehrin bu bölgesinden kalkacak; hemen bir adam gönderip size bir kamara ayarlayayım. Saat dört buçukta yeniden buraya gelin, sizi kendi ellerimle gemiye bindireyim. Büyük gemidir; kaybolabilirsiniz. Birkaç gün sonra, hafta sonu Newport'a gelip hatırınızı sorarım."

İki genç İngiliz, Bayan Westgate'e direnmeme tavrına, kocasına büyük bir yumuşak başlılık ve minnetle teslim olarak resmen başladılar. Adamın iyi bir insan olduğu belliydi ve konuklarını etkilemişti; konukseverliğiyle sanki bundan iyisini bulamayacaklarını söyler gibiydi --dostça göz kırparak--. Lord Lambeth'le kuzeni onu işiyle gücüyle baş başa bırakarak otellerine geri döndüler ve orada üç dört saat boyunca duş aldılar. Percy Beaumont şehri biraz gezmelerini önermişti; ama

soylu akrabası "Ah, başlatma şehrinden!" diye karşılık vermişti. Bay Westgate'in ofisine faytonla tam saatinde, valizleriyle geldiler; ama ne yazık ki adam bu sefer onları o kadar çok bekletti ki, vapuru kaçırma telaşıyla hemen tek başlarına rıhtıma gitmelerini önleyen tek şey kibarlık oldu. Ama sonunda geldiğinde ve fayton Broadway'in civarındaki sokaklara daldığında, sarsıla sarsıla öyle hızlı gittiler ki o dev beyaz gemiye ulaştıklarında kalkış çanı hâlâ çalmakta ve yolcuların binişi hâlâ sürmekteydi. Gemi Bay Westgate'in söylediği gibi büyüktü ve anlaşılan avucunun içi gibi bildiği, birbirine benzer, sayısız ve sonu gelmez koridorlarla kamaralardaki rehberliği, biraz şaşkına dönmüş gezginlerin son derece minnettâr kalmalarına yol açtı. Bay Westgate onlara odalarını –geniş bir daireydi ve gaz lambalarıyla, *en pied*[1] aynalarla ve oymalı mobilyalarla bezeliydi– gösterdi ve epey sonra, geminin hareket edip o bilinmeyen ırmakta yola çıkmak üzere olduğuna kanaat getirince, candan bir edayla vedalaştı.

"Hoşçakalın Lord Lambeth," dedi. "Hoşçakalın Bay Percy Beaumont; umarım iyi vakit geçirirsiniz. Size istediklerini yapmalarına izin verin yeter. Arada sırada uğrayıp sizinle ilgilenirim."

II

Genç İngilizler kamaralarından çıkıp o dev, labirentimsi vapurda gezinerek kendilerini oyaladılar; burası onlara gemiyle otelin tuhaf bir karışımı gibi geldi. Çok kalabalıktı ve yolcuların çoğu bayanlarla küçük çocuklardı anlaşılan; şaşırtıcı bir şekilde peş peşe sıralanan beyaz ve altın sarısı renklerle bezenmiş büyük salonlardaki sallanan gaz lambalarının altında ve her iki cinsi-

[1] Ayaklı ayna. (Y.N.)

yetten zenci hizmetkârların filozofça bir aylaklık havasıyla toplandığı küçük yan geçitlerde, herkes teklifsizce bağıra çağıra konuşarak gelip geçiyordu. Sonunda ırkçı bir zenciyle yaşanan bir olayın ardından delikanlılarımız "akşam yemeği" yemek üzere tiyatroya benzeyen, içinde küçük kutuların açıldığı yaldızlı bir galeride büyük bir orkestranın opera parçaları çaldığı ve aşağıdaki insanlara adisyonların programlar gibi dağıtıldığı görkemli bir yere gittiler. Bütün bunlar yeterince ilginçti, ama asıl güzeli daha sonra vapurun büyük, beyaz güvertelerinden birinde, ılık ve esintili karanlıkta, sönük yıldızların altında oturup alçak, gizemli kıyı şeridine bakmaktı. Genç İngilizler Amerikan purolarını –Bay Westgate'inkileri– tüttürerek her zamanki gibi sohbet ettiler, arada pek çok tuhaf suskunlukla, mantık hatalarıyla ve daldan dala atlayarak; birlikte yaşlanmış ve birbirlerinin eksik laflarını tamamlamayı öğrenmiş ya da daha doğrusu ortak bir bakış açısına sahip olduklarının bütünüyle farkında olarak, doğru dürüst sonuçlanmayan yüzeysel bir sohbette bile göndermeler sayesinde oldukça iyi anlaşabilen insanlara benziyorlardı.

"Sanki denize açılıyor gibiyiz," dedi Percy Beaumont. "Bence İngiltere'ye dönüyoruz. Bizi geri yolluyor. Bu 'cidden fesatlık'."

"Bence sorun yok," dedi Lord Lambeth. "Newport'taki o güzel kızları görmek istiyorum. Bize oranın ada olduğunu söylemişti ya; bütün adalar denizde değil midir?"

"Şey," diye devam etti gezginlerden büyük olanı bir süre sonra, "evi puroları kadar güzelse çok iyi zaman geçireceğiz."

"Çok iyi bir insana benziyor," dedi Lord Lambeth, bu fikir aklına yeni gelmişçesine.

"Bence otelde kalsak iyi olur," dedi akrabası. "Evinden bahsediş tarzı hoşuma gitmedi. O kadar çok

kadının kaldığı bir evde durmak istemem."

"Ha, benim için sorun değil," dedi Lord Lambeth. Sonra bir süre sessizce puro içtiler. "İngiltere'de hiç çalışmadığımızı sanıyormuş!" diye devam etti genç adam.

"Bence aslında öyle düşünmüyordu," dedi Percy Beaumont.

"Şey, burada İngiltere pek bilinmiyor herhalde," dedi Lord Lambeth esprili bir edayla. Sonra yine uzun bir sessizlik oldu. "Çok kibardı," dedi genç soylu.

"Kesinlikle daha kibar olamazdı," dedi akrabası.

"Littledale karısının çok eğlenceli olduğunu söyledi," dedi Lord Lambeth.

"Kimin karısı... Littledale'inki mi?"

"Bu Amerikalınınki... Bayan Westgate. Adamın adı neydi? J.L."

Beaumont bir an sustu. "Littledale'e eğlenceli gelen şey," dedi sonunda, epey tumturaklı bir edayla, "bizim ölümümüz olabilir."

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu akrabası. "Ben Littledale kadar iyi bir insanım."

"Sevgili çocuğum, umarım flörtleşmeye başlamazsın," dedi Percy Beaumont.

"Umurumda değil ki. Başlamam gibi geliyor."

"Evli bir kadınsa, kadın da razıysa sorun yok," diye açıkladı Beaumont. "Ama dostumuz genç bir bayandan bahsetti... bir kız kardeşten, bir baldızdan. Tanrı aşkına sakın ona bulaşayım deme."

"Bulaşmaktan kastın nedir?"

"Seni ayarlamaya çalışacağı kesin."

"Hadi canım!" dedi Lord Lambeth.

"Amerikalı kızlar cin gibidir," dedi akrabası ısrarla.

"Daha iyi ya," dedi diğeri.

"Bence hep öyle oyunlar peşindedirler," diye devam etti Beaumont.

"İngiltere'dekilerden kötü olamazlar ya," dedi Lord Lambeth.

"Ah, ama İngiltere'de," diye karşılık verdi Beaumont, "doğal koruyucuların var. Annenle kız kardeşlerin var."

"Annemle kız kardeşlerim..." diye söze başladı genç soylu, biraz enerjik bir havayla. Ama sonra susup purosunu tüttürdü.

"Annen benimle bu konuda konuştu, ağlıyordu," dedi Beaumont. "Çok kaygılandığını söyledi. Ona seni beladan uzak tutacağıma söz verdim."

"Sen asıl kendine bak," dedi annesini kaygılandıran delikanlı.

"Ah," dedi genç dava vekili, "benim yılda yüz bin kazanma umudum yok... başka güzel şeyler konusunda da beklentim yok."

"Neyse," dedi Lord Lambeth, "canın yanmadan feryadı basmayacaksın!"

Newport'un çok daha serin bir yer olduğu kesindi; gezginlerimiz çok büyük bir otelin ücra bir köşesinde iki küçük oda buldular. Akşam çöken yaz alacakaranlığında kıyıya gittikten sonra erkenden yattılar; hem bu yüzden, hem de daha önce geniş kabinlerinde sağlıklı gençler olarak uyumuş olduklarından, saat on bire doğru kendilerini çok dikkatli ve meraklı hissetmeye başladılar. Pencerelerinden bakınca sıra halinde uzanan küçük yeşil tarlalar, bunların sınırını çizen alçak, kaba, taş duvarlar ve koyu mavi göğün altında uzanan, üstünde yer yer parlak köpükler seçilen koyu mavi bir okyanus gördüler. Perdesiz pencerelerden giren temiz, sert bir rüzgâr delikanlılarımızın buranın ikliminin hiç de kötü olmadığını müşfikçe düşünmelerine yol açtı. Kahvaltı için odalarından çıktıklarında başka pek çok gözlemde bulundular... kahvaltı yaptıkları çok büyük ve çıplak salonda beyaz ceketli yüz tane zenci halısız döşemede ayaklarını sürüyerek yürüyorlardı; bir sürü sinek vardı ve masalarla tabakların üstü mavi kalın

tülden yapılma tuhaf, geniş bir zarla kaplıydı; geç kalkmış olan bir sürü oğlan ve kız karınlarını doyurmak için masalarda titiz ifadelerle tek başlarına oturuyorlardı. Bu gençlerin önünde sabah gazetesi yoktu, ama mönüyü aylakça incelemekteydiler.

Bu belge dostlarımızı epey şaşırttı; o şaşırtıcı kategorilerin yalnızca kahvaltıyla ilişkili olduğunu düşününce akıllarında ansiklopedik bir akşam yemeği listesi canlandı huzursuz edici bir şekilde. Oldukça eğlenceli buldukları otel dev bir ahşap yapıydı ve inşası için bâkir Batı ormanlarının korkunç bir şekilde katledilmiş olduğunu düşündüler. Otelde bir uçtan diğerine uzanan devasa boş koridorlarda şiddetli esintiler oluyordu... buralardan üzerlerinde Valenciennes dantelli kabarık beyaz sabahlıklarla, havalanmış fırfırlarla geçen muhteşem bayanlar o upuzun mekânlarda kanatlarını açmış melekler gibi süzülüyorlardı. Ön taraftaki
156 çok büyük sundurmada bir ordu konaklayabilirdi... çatısı bir katedralin tavanının ortası kadar yüksek olan engin bir ahşap terastı. Genç İngilizlerimiz buradaki sınırsız açık alana çeşitli şekillerde dağılmış olan ve görünüşe göre çoğu bir *fête champêtre*'ye[1] gelmişçesine giyinmiş, sallanan sandalyelerde ileri geri sallanan, büyük hazır yelpazelerle serinleyen ve sosyal kaygılardan kıskanılası bir şekilde uzak durmanın tadını çıkaran güzel genç kızlardan oluşan Amerikan toplumunu az çok inceleyebildiklerini sandılar. Lord Lambeth'in bu genç bayanlardan biriyle ilişkiye girmenin yalnızca hoş değil çok da mümkün olabileceği yönünde bir teorisi vardı, ki bu fikrin kökenini keşfetmek ilginç olabilir; akrabası ise o genç soylunun sohbet dürtülerini dizginleme fırsatı buldu sık sık.

"Dikkatli ol," dedi Percy Beaumont, "yoksa kızların babaları ya da ağabeyleri av bıçaklarını çekiverirler."

[1] Köy bayramı anlamındaki bu terim "garden parti" olarak da kullanılır. (Y.N.)

"Seni temin ederim ki sorun çıkmaz," diye karşılık verdi Lord Lambeth. "Amerikalılar bu büyük otellere başkalarıyla tanışmaya gelirler bilirsin."

"Böyle bir şey bildiğim filan yok ve sen de bilmiyorsun," dedi akrabası; akıllı bir adam olduğundan, Amerikan toplumunu gözlemlemek için kişinin kendi standardını değiştirmesi gerektiğini fark etmeye başlamıştı.

"Öyleyse doğru mu değil mi öğrenelim!" diye haykırdı Lord Lambeth biraz sabırsızlıkla. "Hiçbir şeyi kaçırmak istemiyorum biliyorsun."

"Öğreniriz," dedi Percy Beaumont oldukça aklı başında bir şekilde. "Bayan Westgate'le görüşünce uygun her türlü soruyu sorarız."

Böylece ellerinde bu bayanın kocasının bir kartvizite yazdığı adresi bulunan iki İngiliz, otelin büyük sundurmasından inip geniş ve düz bir yoldan, dahice bir çeşitliliğe sahip çitlerle çevrili bahçeleri çalılarla ve çiçeklerle kaplı olan, yeni görünüşlü bir dizi villanın önünden geçtiler. Sabah aydınlık ve serindi, villalar güzel ve konforluydular, genç gezginlerin yaptığı yürüyüş çok eğlenceliydi. Her şey sanki daha dün boyanmış gibiydi... kırmızı çatılar, yeşil panjurlar, ev cephelerinin temiz ve parlak kahve rengileriyle kahverengimsi sarıları. Küçük bahçelerdeki çiçek tarhlarıyla kısa fayton yollarındaki taşlar aydınlıkta ışıldar gibiydiler. Yoldan yüzlerce küçük hasır fayton geçti ve bunların neredeyse hepsinde birer çift bayan oturuyordu... beyaz elbiseli ve uzun beyaz eldivenli, dizginleri tutan, milliyetleri bariz iki İngiliz'e sanki ciltlerini korusun diye yüzlerine sımsıkı bağlanmış kalın mavi peçelerin ardından bakan bayanlar. Delikanlılar sonunda denizi yeniden gördüler ve ardından, bir bahçıvanı bir villanın çitinin ardından sorguya çektikten sonra, açık bir bahçe kapısından geçtiler. Burada kendilerini okya-

nusla ve oranın hemen tepesindeki yeşil bir toprak sete inşa edilmiş, büyütülmüş bir *chalet*'yi[1] andıran oldukça pitoresk bir binayla yüz yüze buldular. Ev çok geniş bir sundurmayla çevriliydi ve kapılarıyla pencerelerinin çoğu açıktı. Bu çeşitli açıklıkların ortak yanı davetkâr, konuksever havalarıydı ve içeride ince perdeler öyle hafifçe titreşiyordu ve kapılar öyle geniş eşiklere sahiptiler ve evin iç kısımları öyle rahatlatıcıydı ki, dostlarımız giriş kapısının hangisi olduğuna karar veremediler ve bir an duraksadıktan sonra pencerelerden birine gittiler. İçerideki oda karanlıktı, ama bir an sonra o yoğun loşlukta zarif bir figür hayal meyal belirdi ve bir hanımefendi onları selamlamaya geldi. O zaman kadının daha önce bir masada oturmuş yazı yazdığını ve seslerini duyunca ayağa kalktığını anladılar. Kadın aydınlığa çıktı; Percy Beaumont'a elini uzatırken yüzünde içten, etkileyici bir gülümseme vardı.

158 "Ah, Lord Lambeth'le Bay Beaumont olmalısınız," dedi. "Kocam geleceğinizi söylemişti. Sizi gördüğüme çok sevindim." Konuklarıyla teker teker el sıkıştı. Konukları biraz utangaçtılar, ama çok terbiyeliydiler; gülümseyerek karşılık verdiler ve ön kapıyı bulamadıkları için özür dilediler. Kadın çok görmek istediği insanlar söz konusu olunca böyle ayrıntıları önemsemediğini ve Bay Westgate'in İngiliz dostlarından bahsediş tarzının kendisini cidden kaygılandırdığını neşeyle söyledi. "Çok bitkin olduğunuzu söylemişti," dedi Bayan Westgate.

"Ah, sıcağı mı kast ediyorsunuz?" diye karşılık verdi Percy Beaumont. "Cidden bunalmıştık, ama şimdi kendimizi harika hissediyoruz. Buraya gelirken çok güzel bir yolculuk yaptık. Bizi düşünmeniz çok hoş."

"Evet, gerçekten çok iyisiniz," diye mırıldandı Lord Lambeth.

Bayan Westgate gülümseyerek ayakta duruyordu;

[1] Köşk. (Y.N.)

çok güzeldi. "Evet, sizi düşündüm," dedi; "bu sabah Ocean House'a birini yollayıp size baktırmayı da düşünmüştüm. Daha iyi olmanıza sevindim ve gelmenize bayıldım. Sundurmanın diğer tarafına gelin." Öne düştü, hafif, akıcı adımlarla ve peşindeki delikanlılara bakıp gülümseyerek yolu gösterdi.

Sundurmanın diğer tarafı, Lord Lambeth'in deyişiyle çok keyifliydi. Son derece genişti ve tenteleriyle, şık sandalyeleriyle, minder ve kilimleriyle, tepeleri çimenlik gibi düz olan alçak kayalıkların dibinden gürleyen okyanusun manzarasıyla, salonu çok hoş bir şekilde tamamlamaktaydı. Şu anda salon olarak kullanılmaktaydı zaten; üstünde bir sosyal ortam vardı. Bayan Westgate oradaki birkaç hanımefendiyle iki üç beyefendiyi saygıdeğer yabancılarla tanıştırmaya girişti. Pek çok isim saydı, keyifle ve net bir sesle; ortalıkta ayaklarını sürüyerek dolanıp eğilerek selam veren genç İngilizler şaşkına dönmüşlerdi. Ama sonunda kendilerine koltuklar –bir sürü kurdele bağlanmış yaldızlı, alçak, hasır koltuklar– verildi ve bayanlardan biri (çok gençti, minicik bir düğme burnu ve bir sürü gamzesi vardı) Percy Beaumont'a bir yelpaze uzattı. Yelpaze kalp şeklinde pembe fiyonklarla bezeliydi, ama Percy Beaumont çok terlemesine karşın onu istemedi. Ancak hava giderek serinledi; denizden gelen esinti harikaydı, manzara görkemliydi ve orada oturan insanlar son derece canlı ve rahat görünüyorlardı. Bayanların çoğu genç kız görünümündeydiler; baylarsa dostlarımızın bir gün önce New York'ta gördüğü adamlar gibi zayıf, kumral gençlerdi. Bayanlar duvar kilimi şeritleri üstünde çalışıyorlardı ve genç adamlardan birinin kucağında açık bir kitap vardı. Beaumont bu genç adamın yüksek sesle kitap okuduğunu, Bostonlu olduğunu ve yüksek sesle okumaya bayıldığını sonradan, bayanlardan birinden öğrendi. Beaumont adamın kendileri yü-

zünden okumayı kesmesinin çok yazık olduğunu, bir Bostonlunun kitap okumasını dinlemeye bayılacağını (duyduklarından anladığı kadarıyla) söyledi. O genç adam okumayı sürdürmeye ikna edilemez miydi?

"Yo, hayır," dedi kendisine bilgi veren kişi epey fütursuzca; "artık genç bayanların ilgisini çekemez ki."

Beaumont o topluluğun tavırlarında çok dostça bir şeyler sezdi; genç İngilizlere canlı bir sempati ve ilgiyle bakıyorlardı; konukların her lafına hep birden ve neşeyle gülümsüyorlardı. Lord Lambeth'le akrabası çok iyi ağırlandıklarını hissediyorlardı. Bayan Westgate aralarına oturdu ve ikisiyle de epey konuştuğundan, gerçekten de arkadaşları Littledale'in söylediği kadar güzel olduğunu görmeye fırsat buldular. Otuz yaşındaydı, on yedi yaşında bir kızın gözlerine ve gülümseyişine sahipti ve oldukça neşeli, zarif, şık ve inceydi. Bayan Westgate içinden geldiği gibi hareket eden biriydi. Çok açık sözlü
160 ve duygularını saklamayan bir insandı, ayrıca anlık duraksamalardan sonra –o güzelim genç gözlerinde neşeyle size bakarken– ansızın itiraflarda ve ödünlerde bulunur gibiydi sürekli.

"Sizi bol bol görmeyi umuyoruz," dedi Lord Lambeth'e bir tür şen içtenlikle. "Buralarda İngilizleri çok severiz; yani çoğunu sevdik. Bir iki gün sonra gelip bizde kalmalısınız; umarım uzun süre kalırsınız. Newport'u tanıyınca, insanlarını tanıyınca çok seveceksiniz. Siz ve Bay Beaumont bu konuda hiç sıkıntı çekmezsiniz tabii. İngilizler burada çok iyi ağırlanırlar; çevrede hep iki üç tane bulunur. Bence hepsinin hoşuna gider ve gitmeli de. Öyle çok ilgi görürler ki. Şunu söylemeliyim ki bazen şımardıklarını düşünüyorum; ama eminim ki siz ve Bay Beaumont bunun tersinin kanıtısınız. Kocam sizin Kaptan Littledale'in arkadaşları olduğunuzu söylüyor; kendisi öyle hoş bir adamdı ki. Burada kendini çok sevdirdi ve kalmamasına şaşırdım doğrusu. Vatanında

buradakinden fazla mutlu olamazdı. Gerçi İngiltere de güzel bir yerdir eminim, yani İngilizler için. Şahsen bilmiyorum; orada pek kalmadım. Yurt dışına çok gittim, ama İngiltere hariç hep Avrupa'da olurum. Paris'e bayıldığımı söylemeliyim; biz Amerikalılar oraya hep bayılırız zaten bilirsiniz; öleceğimiz zaman oraya gideriz. Bunu daha önce duymuş muydunuz? Büyük bir mizahçı söylemişti. Yani iyi Amerikalıları kast ediyorum; ama hepimiz iyiyizdir; bunu göreceksiniz. İngiltere'de bir tek Londra'yı bilirim ve Londra'da da bildiğim tek yer... hani şu ceket satılan köşe var ya... kalın kordonlu ve iri düğmeli ceketler... işte orası. İtiraf etmeliyim ki Londra'da çok güzel ceketler yapıyorlar. Şapkaları sevenler de var; ama ben şapkalar konusunda sıra dışı oldum hep; onları hep Paris'ten aldım. İngiliz şapkası takacaksanız saçınızı mutlaka *à l'Anglaise* tarzı yapmanız gerekiyor; bunu da hiçbir zaman beceremedim. Paris'te size özel şeyler yapıyorlar; ama sanırım İngiltere'de –nasıl derler?– herkese uyacak şeyler yapılıyor. Yani elbiseleri kast ediyorum. Başka şeyleri bilmem; ama başka şeylerde her şeyin farklı olduğunu farz ettim hep. Yani insanlara göre... sınıflara göre filan değiştiğini. Korkarım oradan pek hoşlanmadığımı düşüneceksiniz; ama Kasım ayında Dover Sokağı'ndayken insanın olumlu şeyler düşünmesi pek mümkün değil bilirsiniz. Benim kaderim bu oldu hep. Dover Sokağı'ndaki Jones Oteli'ni bilir misiniz? İngiltere hakkında tek bildiğim bu. Gerçi İngiliz otellerinin zayıf noktanız olduğunu herkes kabullenir tabii. Ne zaman gitsem berbat bir sis vardı; elbiseleri deneyemiyordum. Amerika'ya –ışığa– gidince genellikle bir bakıyordum ki meğer iki beden büyüklermiş. Bir daha yazın gitmeyi düşünüyorum; sanırım gelecek yıl gideceğim. Kız kardeşimi götürmeyi çok istiyorum; İngiltere'ye hiç gitmedi de. Buraya gelen İngilizlerin bazen şımardıklarını söylediğimde neyi kast ettiği-

mi anladınız mı bilmiyorum. Yani onlar için yapılan şeyleri doğal kabul ediyorlar. İngilizlerin çok hoş yönleri de var tabii. Bir kere neredeyse her zaman çok kibarlar. Burası İngiltere kadar ilginç bir ülke değil elbette; görülecek o kadar çok şey yok ve sizin taşra hayatınıza sahip değiliz. Kırsal yaşamınızı hiç görmedim; Avrupa'dayken yalnızca ana kıtada bulunurum. Ama hakkında çok şey işittim; taşrada kendi aranızda çok güzel vakit geçirdiğinizi biliyorum. Bizde öyle, o boyutta şeyler yok tabii. Özür dilemiyorum Bay Lambeth; bazı Amerikalılar sürekli özür dilerler; bunu fark etmişsinizdir. Sürekli böbürlenen, övünen ve Amerikan bayrağını sallayan insanlar olarak biliniriz; ama şunu söylemeliyim ki en çok dikkatimi çeken şey, devamlı bahaneler bulmamız ve uzlaşmaya çalışmamızdır. Amerikan bayrağının modası çoktan geçti; eskimiş bir masa örtüsü gibi özenle katlandı. Neden özür dileyecekmişiz ki? İngilizler hiç özür
 dilemiyor, değil mi? Şunu söylemeliyim ki ben hiç özür dilemem. Bizi olduğumuz gibi kabullenmelisiniz... kusurlarımızla. Gerçi bizde sizin kırsal yaşamınız, eski harabeleriniz, büyük konaklarınız, aristokrat sınıfınız filan yok. Ama bunların olmayışı hoşunuza da gidebilir... bence insanları hoş davranan her ülke hoştur. Kaptan Littledale bana Newport'taki kadar hoş insanları hiçbir yerde görmediğini söyledi; ki kendisi Avrupalıları epey tanır. Eskiden diplomat değil miydi? Bana en büyük hayalinin Washington'da diplomatlık yapmak olduğunu söyledi. Ama başaramadı sanırım. Herhalde İngiltere'de terfi edilmek filan çok zor oluyor. Bizdeyse fazlasıyla kolay olur bilirsiniz. Gördüğünüz gibi kusurlarımızı kabul ediyorum. Ama itiraf etmeliyim ki Newport'un ideal bir yer olduğunu düşünüyorum. Burası gibisini hiçbir yerde görmedim. Kaptan Littledale de hiçbir yerde böylesini görmediğini söyledi. Deniz kıyısındaki diğer tatil kasabalarından tamamıyla farklıdır; burada hayat muhte-

şemdir. Şunu söylemeliyim ki bence insan yabancı bir ülkeye gidince farklılıkların tadını çıkarmalı. Farklılıklar elbette olacak; yoksa niye yurt dışına çıkasınız ki? Farklılıklardan zevk alın Lord Lambeth; doğrusu budur; o zaman Amerikan toplumunu –en azından Newportluları– son derece etkileyici ve ilginç bulacağınıza eminim. Keşke kocam da burada olsaydı; ama ne yazık ki New York'tan ayrılamıyor. Bunun... bir erkek için çok tuhaf olduğunu düşünüyorsunuz herhalde. Ama gördüğünüz gibi bizde aristokrat sınıfı yok."

Bayan Westgate'in yumuşak, tatlı bir sesle yaptığı bu konuşma küçük bir sel gibi aktı ve böyle bir deredeki kıvrımlarla engelleri belirtebilecek yüzlerce hafif gülümseyişle, bakışmalarla ve mimiklerle kesildi. Lord Lambeth pek çok kez hafifçe mırıldansa, onay ve itiraz nidaları atsa da, kadını pek dikkatli dinlemediği itiraf edilmeli. Suçlayıcı genellemeleri pek sevmezdi. Gerçi kendisinin de o sırada aklına gelen üç dört genellemesi vardı, ama spekülasyon denizine zarifçe dalan Bayan Westgate'i takip ettiği şimdilik söylenemezdi. Kadın neyse ki böyle bir katılım beklemiyordu, çünkü çevresindeki diğer insanlara da bakıyordu ve diğer tarafında oturan Percy Beaumont'a sanki kendisini anlamasını ve hak vermesini beklercesine gülümsüyordu. Percy Beaumont akrabasından çok daha başarılıydı; çünkü bildiğimiz gibi daha akıllı olmasının yanı sıra, dikkatinin çoğunu yakınındaki son derece ilginç, siyah saçlı ve mavi gözlü bir genç kıza yöneltmemişti. Lord Lambeth'in yaptığıysa buydu; bir süre sonra o mavi gözlü ve siyah saçlı genç kızın, Bayan Westgate'in bahsettiği güzel kız kardeşi olduğunu fark etti. Kız sonunda ona dönüp kimliğini belirten bir laf söyledi.

"Keşke enişte de sizinle gelseydi. Bugünlerde New York'ta kalmak zorunda olması ne acı."

"Ah evet; öyle sıcak ki," dedi Lord Lambeth.

"Korkunç olmalı," dedi genç kız.

"Çok meşgul gibiydi," dedi Lord Lambeth.

"Amerikalı erkekler fazla çalışıyorlar," diye devam etti genç kız.

"Öyle mi? Bence hoşlarına gidiyor," dedi Lord Lambeth.

"Benim hoşuma gitmiyor. İnsan onları göremiyor."

"Cidden göremiyor musunuz?" diye sordu Lord Lambeth. "Bu hiç aklıma gelmezdi."

"Amerikalıların davranış tarzlarını incelemeye mi geldiniz?" diye sordu genç kız.

"Şey, bilmem. Eğlenmeye geldim o kadar. Fazla zamanım yok." Bir sessizlik oldu ve Lord Lambeth yeniden konuştu. "Ama Bay Westgate buraya gelecek, değil mi?"

"Umarım gelir. Sizinle Bay Beaumont'u eğlendirmemize yardım etmeli."

Lord Lambeth güzel, kahverengi gözleriyle kıza biraz baktı. "Israr etsek bizimle gelir miydi dersiniz?"

Bay Westgate'in baldızı bir an sustuktan sonra... "Bence gelirdi," diye karşılık verdi.

"Sahi mi!" dedi genç İngiliz. "Beaumont'la bana çok kibar davrandı," diye ekledi.

"Çok iyi bir insandır," dedi genç bayan. "Ayrıca kusursuz bir kocadır. Ama bütün Amerikalılar öyledir," diye devam etti gülümseyerek.

"Sahi mi!" diye haykırdı Lord Lambeth yeniden; bütün Amerikalı hanımefendilerin bu ikisi gibi genelleme meraklısı olup olmadığını merak etti.

III

Lord Lambeth orada epey oturdu; epey konuşuldu; ortam bütünüyle dostane, canlı ve neşeliydi. Ora-

daki herkes ona er geç bir şeyler söylediler ve sanki ismiyle hitap etmeye özen gösterdiler. İki üç kişi daha geldi ve koltuklar çekildi, yerler değiştirildi; bütün beyler iki İngilizle içten sohbetlere giriştiler, ısrarlı konukseverlik tekliflerinde bulundular ve onlara sık sık yardımcı olabilmeyi umduklarını söylediler. Lord Lambeth'le Bay Beaumont'un otellerinde pek rahat olmadıklarından... oranın, içlerinden birinin deyimiyle, "sizin şu küçücük sevimli İngiliz hanlarınız kadar mahremiyet sunmadığından" korkuyorlardı. Bunu diyen bey sözüne devam ederek, Amerika'da mahremiyetin şimdilik ne yazık ki arzulanabilecek kadar kolay elde edilemediğini, yine de genelde parayla satın alınabildiğini, aslında bugünlerde Amerika'da her şeyin parayla satın alınabildiğini söyledi. Amerikan hayatı kesinlikle çok daha mahrem oluyordu; İngiltere'ye çok benzemeye başlamıştı. Örneğin Newport'ta her şeyde mahremiyet uç noktadaydı; Lord Lambeth bundan hoşlanacaktı muhtemelen. Ayrıca yabancılar için otellerinin hoş olup olmamasının pek fark etmediği, çünkü herkesin ziyarete gelmelerini isteyeceği belirtildi; başkalarının evlerinde kalacaklardı ve her halükârda Bayan Westgate'in evinde epey zaman geçireceklerdi. Burası çok hoşlarına gidecekti; Newport'un en güzel eviydi. Bay Westgate'in hep uzakta oluşu çok kötüydü; kendisi son derece yetenekli... çok ama çok zeki bir adamdı. At gibi çalışırdı ve karısını... canının istediğini yapsın diye serbest bırakırdı. Karısının iyi zaman geçirmesinden hoşlanırdı ve karısı iyi zaman geçirmeyi biliyor gibiydi. Son derece akıllı bir kadındı ve kusursuz bir konuşmacıydı. Kimileri kız kardeşini yeğliyorlardı; ama Bayan Alden çok farklıydı; bambaşka bir tarza sahipti. Hatta onu daha güzel bulanlar vardı ve ablası kadar sivri dilli olmadığı kesindi. Onunki Boston tarzıydı daha çok; Boston'da epey yaşamıştı ve çok iyi bir eğitim görmüş-

tü. Bostonlu kızların İngiliz genç bayanlara daha çok benzedikleri bir sır olarak verildi.

Lord Lambeth bu teoriyi sınama fırsatı buldu; çünkü topluluk, ev sahibelerinin kayalıklara yürüyüp denize bakmaları önerisiyle ayaklanınca, çimenlikte yürürlerken genç İngiliz kendini yine Bayan Westgate'in kız kardeşinin yakınında buldu. Yalnızca yirmi yaşında bir kız olmasına karşın faal bir konukseverlik gösterme gereksinimi duyar gibiydi; ablası gibi konuşkan olmayan, içine kapanık ve utangaç mizaçlı biri gibi görünmesi bu durumu belki iyice vurguluyordu. Biraz fazla sıska ve solgun olabilirdi; ama çimenlerde yavaşça, kollarını sallandırarak yürürken, bir an kasvetle denize ve ardından neşeyle Lord Lambeth'e bakarken, Lord Lambeth onu en az Bayan Westgate kadar güzel buldu ve Boston tarzı buysa, Boston tarzının çok hoş olduğunu düşündü. Kızın çok akıllı göründüğünü dü-
166 şündü; herhalde çok iyi bir eğitim almıştı; ama aynı zamanda ince ve zarif de görünüyordu. Fakat akıllı olmasına karşın söyleyeceklerini biraz düşünmek zorunda kalır gibiydi; aklına ilk geleni söylemiyordu; Lord Lambeth dünyanın başka bir yerinden ve farklı bir toplumdan gelmiş olduğundan, kız sohbetini ona uydurmaya çalışıyordu. Diğerleri kayalıkların çevresinde dağılmaktaydılar; Bayan Westgate, Percy Beaumont'la ilgileniyordu.

"Çok hoş bir yer, değil mi?" dedi Lord Lambeth. "Oturmak için çok hoş bir yer."

"Çok güzeldir," dedi genç kız. "Burada sık sık otururum; bir sürü kuytu köşe var... sanki bilerek yapılmışlar."

"Ah! Bazılarını siz yaptırmışsınızdır herhalde," dedi genç adam.

Bayan Alden ona bir an bakakaldı. "Yo hayır, hiçbir şeyi yaptırmadık. Tamamıyla doğanın eseri."

"Birkaç küçük bank... köy sandalyeleri filan koymuşsunuzdur diye düşünmüştüm. Burada oturmak hoş olabilirdi, bilirsiniz," diye devam etti Lord Lambeth.

"Korkarım bizde sizdeki kadar çok şey yok," dedi genç kız düşünceli bir edayla.

"Tabii insan buraya tamamıyla doğa için gelir, dediğiniz gibi. Buranın manzarası muhteşem olmalı." Lord Lambeth çevresine bakındı.

Bu civarda küçük kıyı şeridi çok güzeldi, ama muhteşem denemezdi; Bayan Alden da bunun farkında gibiydi. "Korkarım size çok kaba geliyordur," dedi. "Kingsley'nin romanlarındaki kıyı manzaralarına benzemez."

"Ah, romanlar hep abartılı olur bilirsiniz," dedi Lord Lambeth. "Romanlardaki şeyleri gerçek hayatta aramamak gerek."

Kayalıklarda biraz geziniyorlardı ve durup aşağıdaki, yükselen dalgaların tuhaf bir şekilde gürlediği dar bir yarığa baktılar. Gürültü birbirlerini duymalarını engellediğinden birkaç dakika konuşmadan öylece durdular. Genç kız yanındaki adamı dikkatle ama gizlice inceledi; çok genç kadınlar bile bunu yapmayı bilirler. Lord Lambeth gerçekten incelenmeye değer biriydi; uzun boylu, dimdik ve kuvvetliydi; genellikle bazı genç İngilizlere özgü bir yakışıklılığı vardı; yüzü kusursuzdu ve taşıdığı entelektüel dinginlik ve kibar iyi huyluluk ifadesini biçimli burnuyla çenesinden alır gibiydi bir şekilde. Lord Lambeth'in entelektüel dinginlik ifadesinden bahsetmek, onun salak gibi göründüğünü söylemenin kibarcası değil. Hayal gücü coşkun bir delikanlı olmadığı belliydi; çok akıllı olmadığını kendisi de söylerdi; ama gözlerinde ilginç bir tür donukluk olsa da, bütünüyle mantıklı ve becerikli bir insan gibi görünüyordu ve görünüşü, bir soylu, bir atlet ve kusursuz bir

insan olmanın yeterince parlak bir bileşim olduğunun ifadesiydi. Yanındaki genç kızın, onun hayatında gördüğü en yakışıklı adam olduğunu düşündüğünü daha fazla gecikmeden söyleyelim; ayrıca Bessie Alden'ın hayal gücü, yanındaki adamın tersine coşkuluydu. Ama Lord Lambeth de onun oldukça güzel olduğunu düşünmeye başlamıştı.

"Burası çok eğlenceli bir yere benziyor... herhalde bir sürü balo ve parti düzenliyorsunuzdur," dedi; çok akıllı olmasa da, kadınlarla sohbet etmeyi yeterince bilebilmekle epey övünürdü.

"Ah evet, burası çok hareketlidir," diye karşılık verdi Bessie Alden. "Çok fazla balo olmaz, ama başka bir sürü şey var. Zaten görürsünüz; eğlencenin ortasında yaşarız."

"Bunu söylemeniz çok hoş. Ama siz Amerikalılar sürekli dans edersiniz sanıyordum."

"Evet, çok dans ediyoruz sanırım; ama ben çok dans ettiğimizi görmedim. En azından yazın. Ayrıca," dedi Bessie Alden, "İngiltere'dekiler kadar çok balo düzenlemediğimize eminim."

"Sahi mi!" diye haykırdı Lord Lambeth. "Ah, İngiltere'de her şey duruma bağlıdır, bilirsiniz."

"Eğlencelerimizi çok sevmeyeceksiniz," dedi genç kız, kendine özgü hafif bir sorgulama ve karar vermişlik karışımıyla ona bakarak. Sorgulaması içten, verdiği kararsa kurnazca gibiydi; ama bu karışım her halükârda etkileyiciydi. "Bizdeki eğlenceler İngiltere'deki kadar görkemli değildir."

"Herhalde bunu ciddi söylemiyorsunuz," dedi Lord Lambeth gülerek.

"Sizi temin ederim ki söylediğim her şeyde ciddiyim," dedi genç kız. "İngiliz toplumu hakkında okuduklarımdan öğrendiğim kadarıyla orası çok farklıymış."

"Ah, şey, bilirsiniz işte," dedi yanındaki adam, "öy-

le şeyleri genellikle anlattıkları hakkında hiçbir şey bilmeyen insanlar anlatır. Okuduklarınızı ciddiye almamalısınız."

"Ah, okuduklarımı *kesinlikle* ciddiye alacağım!" dedi Bessie Alden. "Thackeray'i ve George Eliot'ı nasıl ciddiye almam?"

"Ah, şey, Thackeray... ve George Eliot," dedi genç soylu; "onları pek okumadım."

"Toplumu tanımıyorlar mı sizce?" diye sordu Bessie Alden.

"Ah, bence tanıyorlardır; çok akıllılar. Ama şimdi moda olan romanlar," dedi Lord Lambeth, "bilirsiniz işte, bence iğrençler."

Kız ona bir an koyu mavi gözleriyle baktıktan sonra bakışlarını aşağıdaki yarıkta çağlayan sulara çevirdi. "Örneğin Bayan Gore'u mu kast ediyorsunuz?" dedi sonra, gözlerini kaldırarak.

"Korkarım onu da okumadım," diye karşılık verdi genç adam, hafifçe gülüp kızararak. "Korkarım beni pek entelektüel bulmayacaksınız."

"Bayan Gore'u okumak entelektüelliğin kanıtı değil ki. Ama ben İngiliz hayat tarzıyla ilgili her şeyi okumayı severim... kötü kitapları bile. Çok merak ediyorum da."

"Bayanlar hep meraklı değil midir?" diye şaka yaptı genç adam.

Ama Bessie Alden bu soruyu ciddi yanıtlamak ister gibiydi. "Sanmıyorum... bir sürü şeyi önemseyecek kadar... meraklı olduğumuzu sanmıyorum. Yani İngiltere'yi çok merak edişim," diye ekledi, "aslında cidden bir iltifat."

Buradaki mantık biraz rahatsız ediciydi; ama iltifatın farkına varan Lord Lambeth'in doğal alçakgönüllülüğü imdadına yetişti. "Eminim benden çok daha fazla şey biliyorsunuzdur."

"Cidden çok şey bildiğimi düşünüyorum... oraya hiç gitmediğim göz önüne alınırsa."

"Cidden oraya hiç gitmediniz mi?" diye haykırdı Lord Lambeth. "Çok tuhaf!"

"Yalnızca hayallerimde gittim o kadar," dedi genç kız.

"Çok tuhaf!" diye yineledi Lord Lambeth. "Ama yakında gideceksiniz, değil mi?"

"En büyük hayalim bu!" dedi Bessie Alden gülümseyerek.

"Ama ablanız Londra hakkında çok şey biliyor gibi," diye devam etti Lord Lambeth.

Genç kız bir an sustu. "Ablamla ben çok farklı insanlarız," dedi sonunda. "O Avrupa'ya çok gitti. İngiltere'ye de birkaç kere gitti. Bir sürü İngiliz tanıdığı var."

"Ama sizin de birkaç tane vardır," dedi Lord Lambeth.

170 "Daha önce bir İngilizle sohbet ettiğimi sanmıyorum. Siz –bildiğim kadarıyla– hayatımda sohbet ettiğim ilk İngilizsiniz."

Bessie Alden bu sözü ciddiyetle... hatta Lord Lambeth'e göre neredeyse etkileyici olma çabasıyla söylemişti. Lord Lambeth etkileyicilik çabaları karşısında ne yapacağını şaşırırdı hep ve bu sefer gülerek bastonunu sallamaya başladı. "Ah, ilk olduğumu hiç düşünmemiştim!" dedi. Bir an sonra ekledi: "Daha iyi bir örnek olmadığım için üzgünüm."

Genç kız gözlerini kaçırdı; ama etkileyici olma çabasını gülümseyerek kesti. "Unutmayın ki siz yalnızca başlangıçsınız," dedi. Sonra geldiği yoldan, peşinde Lord Lambeth'le yürümeye başladı; çimenliğe geri döndüklerinde Bayan Westgate'in yanında hâlâ Percy Beaumont'la kendilerine yaklaştığını gördüler. "Belki gelecek yıl İngiltere'ye giderim," diye söze devam etti Bayan Alden; "çok istiyorum. Ablam Avrupa'ya gidecek ve ken-

disiyle gelmemi istedi. Gidersek, Londra'da olabildiğince çok kalmasını sağlayacağım."

"Ah, Temmuz'da gelmelisiniz," dedi Lord Lambeth. "En hareketli zamanı odur."

"Temmuz'a kadar bekleyebileceğimi sanmıyorum," dedi genç kız. "Bir Mayıs'tan itibaren çok sabırsızlanırım." Biraz daha yürümüşlerdi ve Bayan Westgate'le yanındaki artık onlara çok yakındı. "Kitty," dedi Bayan Alden, "gelecek Mayıs'ta Londra'ya gideceğimize söz verdim. Lütfen planlarını ona göre yap."

Percy Beaumont'un biraz heyecanlı –hatta hafifçe sinirli– bir havası vardı. Kuzeni kadar yakışıklı değildi kesinlikle; gerçi kuzeninin yokluğunda uzun boylu, kaslı, açık renk sakallı, berrak gözlü İngiliz erkeklerinin etkileyici bir örneği sayılabilirdi. Beaumont'un berrak, ufak ve uçuk gri gözlerinde şu an oldukça sıkıntılı bir ifade vardı ve Bessie Alden'ın konuşması sırasında kıza baktıktan sonra gözlerini akrabasına çevirdi. Bayan Westgate'in yapay bir güzellik taşıyan gözleriyse herkese aynı ifadeyle bakmaktaydı.

"Uygun zamanı beklesen daha iyi olur," dedi kız kardeşine. "Belki de gelecek Mayıs'ta Londra'yı bu kadar önemsemez olursun. Bay Beaumont'la ben," dedi gülümsemeyi sürdürerek yanındaki adama bakıp, "müthiş bir tartışma yaptık. Hiçbir konuda anlaşamıyoruz. Harika bir şey bu."

"Ah, neler duyuyorum Percy!" diye haykırdı Lord Lambeth.

"Harika bir şey olduğu konusunda bile," dedi Beaumont, siyah saçını sıvazlayarak, "anlaşamıyoruz bence."

"Ah, neler duyuyorum!" diye haykırdı Lord Lambeth yine.

"Bayan Westgate'le anlaşamayışımda harika bir taraf göremiyorum," dedi Percy Beaumont.

"Ama ben görüyorum!" dedi Bayan Westgate; son-

ra kız kardeşine döndü. "Kasabaya gitmen gerek biliyorsun. Fayton orada. Lord Lambeth'le gitsen iyi olur."

Bu noktada Percy Beaumont kesinlikle akrabasının gözlerinin içine baktı; onunla göz göze gelmeye çalıştı. Ama Lord Lambeth ona bakmıyordu; onun gözleri daha güzel bir yere bakmaktaydı. "Çok sevinirim," diye haykırdı Bessie Alden. "Birkaç dükkâna gideceğim o kadar. Ama size etrafı gezdirebilirim."

"Kendine saygı duyan bir Amerikalı kadın," dedi Bayan Westgate, canlı ve açıklayıcı edasıyla Beaumont'a dönerek, "her gün bir şeyler satın almalıdır. Bunu bizzat yapamazsa, ailesinden birilerini göndermelidir. Yani Bessie benim görevimi yapmaya gidiyor."

Genç kız yanında Lord Lambeth'le uzaklaşmıştı ve hâlâ onunla konuşmaktaydı; Percy Beaumont onların eve doğru yürümelerini seyretti. "Kendi görevini de yerine getiriyor," dedi sonunda; "yani çok çekici bir genç bayan olma görevini."

"Çok çekici diyebilir miyim bilemem," dedi Bayan Westgate. "Onu cidden tanıyınca çekiciden çok tatlı gelir. Çok utangaçtır."

"Öyle mi?" dedi Percy Beaumont.

"Son derece utangaçtır," diye yineledi Bayan Westgate. "Ama çok iyi bir kızdır; tarzı çok alımlıdır. Kesinlikle flörtçü değildir; ilgisi yoktur; öyle işlerden hiç anlamaz. Çok sadedir... çok ciddidir. Boston'da epey kaldı... bir Bostonluyla evli olan ablamın yanında. Çok kültürlüdür, benim tersime... ben hiç kültürlü değilim. O kusursuz bir eğitim aldı ve her şeyi okumuş biridir; Boston'da 'mürekkep yalamış' dedikleri türden biri."

"Lambeth'in bayılacağı türden biri," diye düşündü lordun akrabası.

"Bence," diye devam etti Bayan Westgate, "Boston'un en çekici kızlarının temeli New York'ta atılır; veya belki de tam tersidir. Her halükârda bu karışım çe-

kicilik katar." Ardından Percy Beaumont'a pek çok bilgi vermeyi sürdürdü.

Lord Lambeth, Bessie Alden'la birlikte küçük bir hasır faytona bindi ve Bessie Alden'ın kullandığı fayton, Lord Lambeth'in birkaç saat önce boyutunu yaya olarak ölçtüğü uzun caddeden geçerek Newport'un oralarda eski şehir denen bölgesine girdi. Eski şehir tuhaf bir yerdi... bir tepenin yamacına dağılmış ve dev taşlardan yapılma uzun, düz bir Arnavut kaldırımı sokağın çevresinde toplanmış beyaz, yeni görünüşlü, küçük, ahşap evlerden oluşmuştu. Çok sayıda dükkân vardı... görünüşe göre çoğunluğunu oluşturan meyvecilerin önünde devasa karpuz ve balkabağı yığınları duruyordu; dükkânların önüne park edilmiş olan ya da Arnavut kaldırımında hoplaya zıplaya ilerleyen sayısız diğer hasır faytonun taşıdığı şık bayanlar, taşıttan taşıta selamlaşıyor ve kaldırımın kenarında Lord Lambeth'e abartılı gelen bir edayla, durmadan "Ah, canlarım benim," diyerek ve kısa şaşkınlık nidaları ve okşayışlarla çene çalıyorlardı. Bessie Alden on yedi dükkâna girdi -Lord Lambeth eğlenmek için saydı- ve faytonun zeminine öyle çok şey yığdı ki, genç İngiliz'e ayaklarını koyacak yer kalmadı neredeyse. Bessie Alden'ın seyisi ya da uşağı olmadığından, faytonda oturup midillileri dizginleme işi Lord Lambeth'e kaldı; genç İngiliz çok dikkatli bir gözlemci olmasa da, kendisini eğlendiren bir sürü şey gördü... özellikle de az önce bahsedilen bayanların bir çeşit amaçsız kararlılıkla, satın alacak bir şeyler ararcasına ortalıkta dolanırken ve taşıtlarından inip binerken görünen son derece güzel ayaklarını. Bütün bunlar Lord Lambeth'e çok tuhaf, canlı ve keyifli geldi. Villaya geri dönmelerinden önce Bessie Alden'le bol bol sohbet etmek istiyordu elbette.

Genç İngilizler o günün tamamını ve daha sonraki pek çok günü, Fransızların deyimiyle yeni arkadaşları-

nın *intimité*'siyle[1] geçirdiler. Çok keyif aldıklarında... bundan daha zevkli bir şey bilmediklerinde hemfikirdiler. Bu hoş kıyıdaki konuklukları sırasında yaşadıkları bütün olayları ayrıntılarıyla anlatacak değilim; gerçi elimden gelse, iyice analiz edilmeseler de çok keyifli olan bazı izlenimlerinden bahsedebilirdim. Bunların çoğu gezginlerimizin zihinlerinde hâlâ yer almaktadır, bir uyumlu imgeler zinciri eşliğinde... deniz manzaralı çimenliklerde ve sundurmalarda geçirilen aydınlık sabahların; sayısız güzel kızın; sonsuz uzanışların ve sohbetlerin ve gülüşlerin ve flörtlerin ve yemeklerin; genel dostluğun ve içtenliğin; herkesi ve her şeyi tanıdıkları ve sıra dışı bir rahatlık hissine kapıldıkları zamanların; akşama doğru ışıltılı kumsallarda, uzun deniz yollarında, görkemli günbatımlarıyla aydınlanan göğün altında faytonla ya da yaya yaptıkları yolculukların; geri dönüşte teklifsizce, düzensizce, hoş bir şekilde

hazır bekleyen çay masalarının; ılık Atlantik'in yukarısında, yaz yıldızlarının ışığında, açık pencerelerin önünde ya da sundurmalarda geçirilen akşamların imgeleri. Genç İngilizler herkesle tanıştırıldılar, herkes tarafından ağırlandılar, herkesle yakınlık kurdular. Üçüncü günün sonunda otelden eşyalarını alıp Bayan Westgate'in yanma yerleşmişlerdi... Percy Beaumont bu adıma ilk başta biraz tedbirlilikle karşı çıktı. Tedbirlilik diyorum çünkü itirazının temelinde ikinci gün Bessie Alden'la yaptığı bir konuşma yatıyordu. Aslında o kızla epey konuşmuştu, çünkü kız yalnızca Lord Lambeth'le sohbet ediyor değildi. Percy Beaumont, Bayan Westgate'in kız kardeşi hakkındaki sözlerini düşünmüş ve o genç bayanın akıllı olduğunu ve çok okumuş biri gibi göründüğünü bizzat keşfetmişti. Çok tatlı bir bayana benziyordu, ama Percy Beaumont onda Bayan Westgate'in bahsettiği utangaçlığa rastlayamamıştı. Utangaçsa bile

[1] Teklifsiz beraberlik, yakınlık, dostluk. (Y.N.)

gizlemeyi iyi beceriyordu.

"Bay Beaumont," demişti kız, "lütfen biraz Lord Lambeth'in ailesinden bahsedin. İngiltere'deki konumu nedir?"

"Konumu mu?" diye yineledi Percy Beaumont.

"Mevkisi... ne diyorsanız işte. Ne yazık ki bizde Thackeray'in kitaplarındaki insanlar gibi 'asilzadelik' kavramı yok."

"Ne kötü," dedi Beaumont. "O kitaplardan benim anlatabileceklerimden çok daha fazlasını öğrenebilirsiniz."

"Yani o önemli bir soylu, öyle mi?"

"Evet, önemli bir soyludur."

"Asilzade mi?"

"Sayılır."

"Peki lordluk dışında unvanı var mı?"

"Unvanı Lambeth Markisi'dir," dedi Beaumont ve sonra sustu; Bessie Alden ona ilgiyle bakar gibiydi. "Kendisi Bayswater Dükü'nün oğludur," diye ekledi Beaumont sonunda.

"En büyük oğlu mu?"

"Tek oğlu."

"Peki ebeveyni sağ mı?"

"Ah evet; babası hayatta olmasa dük olurdu zaten."

"Yani babası ölünce," dedi Bessie Alden ısrarla ve akıllı bir kızdan belki de beklenmeyecek bir basitlikle, "Bayswater Dükü olacak öyle mi?"

"Elbette," dedi Percy Beaumont. "Ama babasının sağlığı gayet iyi."

"Peki ya annesi?"

Beaumont hafifçe gülümsedi. "Düşes şaşırtıcı ölçüde dinçtir."

"Peki kız kardeşleri var mı?"

"Evet, iki tane."

"Onların unvanları nedir?"

"Biri evli. Pimlico Kontesi."

"Ya diğeri?"

"Diğeri bekâr; ona Leydi Julia deniyor o kadar."

Bessie Alden ona bir an baktı. "Çok sıradan biri mi yani?"

Beaumont yine gülmeye başladı. "Ağabeyi kadar hoş bulmazsınız," dedi; Bayswater Dükü'nün varisini Bayan Westgate'in davetini reddetmeye ikna etme çabası bu konuşmadan sonra oldu. "İnan bana," dedi, "o kız sana kafayı takmış."

"Bana öyle geliyor ki, beni salak durumuna düşürmek için elinden geleni yapıyorsun," diye karşılık verdi alçakgönüllü genç soylu.

"Bana akrabaların ve mallarınla ilgili sorular sorup duruyor," dedi Beaumont.

"Eminim niyeti kötü değildir!" diye karşılık verdi Lord Lambeth.

"Peki öyleyse," dedi akrabası, "gideceksen bile gözlerin açık git."

"Gözlerimin canı cehenneme!" diye haykırdı Lord Lambeth. "Günde on kez o eve gideceksem orada kalırım daha iyi. Bu korkunç caddeden geçip durmaktan bıktım."

Gitmeye karar vermiş olduğuna göre, Percy Beaumont onu tek başına göndermeye razı olmak istemezdi elbette; vicdanlı bir adamdı ve Düşes'e verdiği sözü hatırlıyordu. İki gün sonra akrabasına o kızdan o kadar hoşlanmasına şaştığını söylemesinin sebebi bu sözün anısıydı herhalde.

"Bir kere ondan hoşlandığımı nereden çıkardın?" diye sordu Lord Lambeth. "Hem neden hoşlanmayacakmışım ki?"

"Sana göre değil bence."

"Bana göre olan nedir sence? Yoksa onu 'hırslı' mı buluyorsun?

"Kesinlikle. Bayan Westgate bana Amerika'da 'hırslı kız' diye bir şeyin bulunmadığını söyledi; bu bir İngiliz icadıymış ve burada anlam taşımayan bir terimmiş."

"Daha iyi ya. O hayvansı kızlardan tiksinirim zaten."

"Bilgiç kadınları yeğlersin sen."

"Bayan Alden öyle mi sence?"

"Ablasının söylediğine göre," dedi Percy Beaumont, "çok okumuş biriymiş."

"Bilmem. Çok akıllı olduğu kesin."

"Doğrusu," dedi Beaumont, "böyle bir şeyi çok sıkıcı bulacağını sanıyordum."

"Aslına bakarsan," dedi Lord Lambeth, "şaşılacak kadar keyifli buluyorum."

Bu konuşmadan sonra Percy Beaumont dilini tuttu; ama 10 Ağustos'ta Bayswater Düşesi'ne bir mektup yazdı. Dediğim gibi vicdanlı bir adamdı ve hayattaki uygun ve uygunsuz şeylerle ilgili güçlü ve sarsılmaz bir sezisi vardı. Akrabası ise bu arada Bessie Alden'la epey sohbet ediyordu... çimenliğin ardındaki kırmızı deniz kayalarında; faytonla yapılan ve alacakaranlığın ışığındaki geri dönüşleri yavaş olan uzun ada gezilerinde; akşama doğru büyük sundurmada. Pek çok evde kalmış olan Lord Lambeth, genç bir adamın genç bir bayanla bu kadar sık konuşabilmesinin mümkün olduğu bir eve ilk kez rastlamaktaydı. Bu genç bayan artık Percy Beaumont'a lord hazretleriyle ilgili sorular sormuyordu. Sorularını o genç soyluya doğrudan yöneltiyordu. Ona pek çok soru soruyordu ve bazıları lordun biraz canını sıkıyordu; çünkü kendinden bahsetmeyi hiç sevmezdi.

"Lord Lambeth," dedi Bessie Alden, "parlamenterlik baba mesleğiniz mi?"

"Ah, lütfen ama," diye haykırdı Lord Lambeth, "kendimden öyle unvanlarla bahsettirmeyin bana."

"Ama parlamento üyesisiniz," dedi genç kız.

"Onu da sevmiyorum."

"Babanız Lordlar Kamarası'nda değil mi?" diye devam etti Bessie Alden.

"Oraya nadiren gider," dedi Lord Lambeth.

"Önemli bir konum mudur?" diye sordu kız.

"Yo, hiç değildir," dedi Lord Lambeth.

"Bence sırf rastlantı eseri doğmaktan gelen bir hakla," dedi Bessie Alden, "büyük bir ulusun kanunlarını koyabilmek görkemli bir şey olsa gerek."

"Ah, ama kanunları onlar koymuyor ki. Böyle bir şey yok."

"Buna inanmıyorum," dedi genç kız. "Büyük bir ayrıcalık olmalı ve bence insan doğru dürüst düşünürse –yani yukarıdan bakarsa– çok ilham verici bir şey."

"Ne kadar az düşünülürse o kadar iyi," dedi Lord Lambeth.

"Bence müthiş bir şey," dedi Bessie Alden; bir başka sefer de ona çiftliklerini işleten kiracıları olup olmadığını sordu. Lord Lambeth bu sefer de biraz sıkıldı.

"Kira kontratlarını satın almak mı istiyorsunuz ki?" diye sordu.

"Eee... gelir kaynağınız var mı?" diye sordu kız ısrarla.

"Neler duyuyorum!" diye haykırdı Lord Lambeth. "Yoksa bizi dinleyen bir rahip filan mı var?" Ama kız ona bir şatosu olduğunu söyletti; Lord Lambeth yalnızca tek bir şatoyu itiraf etti. Orası doğup büyüdüğü yerdi ve çocukluğundan beri sevdiği için biraz ayrıntılara girmeyi ve cidden çok keyifli bir yer olduğunu söylemeyi seçti. Bessie Alden yoğun bir ilgiyle dinledi ve öyle bir yeri görebilmek için her şeyi vereceğini söyledi. Bunun üzerine Lord Lambeth "Gelip orada kalmanız beni çok sevindirir," dedi. Bu lafı söylediğini Percy Beaumont'un duymamış olmasına çok sevindi.

Bütün bunlar olurken Bay Westgate, Newport'a gelmemişti. Karısı onun ertesi gün geleceğini birkaç kez söylemişti; ama ertesi gün olunca mücevherli parmaklarında bir telgraf tutarak ortalıkta biraz gezinmiş ve kocasının işleri yüzünden New York'ta kalmak zorunda olmasının can sıkıcılığından yakınmıştı; en azından İngilizlerin iyi zaman geçirdiklerini umduğunu söylemişti. "Bence," dedi Bayan Westgate, "iyi zaman geçiriyorsanız bu kesinlikle kocamın sayesinde olmuyor!" Sonra özenle giyilmiş eteğinin kendini çok avantajlı bir şekilde sergilemesini sağlayan yavaş adımlarla yürümeyi sürdürerek, Amerika'da ne yazık ki bir aristokrat sınıfının bulunmadığını açıkladı. Genç adamlar yalnız kaldıklarında, Lord Lambeth, Percy Beaumont'a onun Bayan Westgate'le çok iyi anlaştığını ve ikisinin hararetli tartışmalar yapma bahanesiyle buluşarak, aslında kadının kocası orada yok diye üzülmesine ikiyüzlülük gölgesi düşüren eylemlerde bulunduklarını söyledi.

"Seni temin ederim ki sürekli tartışıyoruz ve hiç anlaşamıyoruz," dedi Percy Beaumont. "O çok tartışmacı bir kadın. Amerikalı bayanlar karşı çıkmaktan hiç çekinmiyorlar. Hayatımda bir kadından öyle muamele gördüğümü hiç hatırlamıyorum. Kendi fikirlerinde iblisçe ısrar ediyor."

Ancak Bayan Westgate'in ısrarlılığının çekici yönleri de olduğu belliydi; çünkü Beaumont ev sahibesinin yanından pek ayrılmıyordu. Yalnızca bir kere, Tennessee Central'da Bay Westgate'le konuşmak için New York'a gitti; ama yokluğu sadece kırk sekiz saat sürdü ve bu süre içinde Bay Westgate'in yardımıyla işini halletti. "New York'ta işler çok çabuk yürüyor," dedi kuzenine; Bay Westgate'in, karısının konuğunun yokluğunu hissetmesinden epey kaygılandığını da ekledi... adam onu karısının yanına geri yollama telaşına kapılmıştı. "Korkarım sen asla Amerikalı kocalar gibi olamazsın...

kadınların beklediği buysa eğer," dedi Lord Lambeth'e.

Ancak Bayan Westgate, gönlünü hoş tutan kocasının ona sağlamak istediği eğlencenin tadını fazla uzun süre çıkaramayacaktı. Lord Lambeth 21 Ağustos'ta annesinden bir telgraf aldı; annesi hemen geri dönmesini talep ediyor, babasının hastalandığını ve onun yanma gitmesinin evlatlık görevi olduğunu bildiriyordu.

Genç İngiliz bariz bir şekilde sinirlenmişti. "Bunun anlamı ne yahu?" diye sordu akrabasına. "Ne yapsam?"

Percy Beaumont da sinirlenmişti; dediğim gibi, Düşes'e mektup yazmayı görev saymıştı, ama yaptığı uyarının o saygıdeğer kadını bu kadar çabuk harekete geçireceğini tahmin etmemişti. "Anlamı şu: Baban yatağa düşmüş. Durumunun ciddi olduğunu sanmıyorum; ama seçme şansın yok. İlk vapura atla; ama kaygılanma."

Lord Lambeth vedalaşmalarını tamamladı; ama biz
180 yalnızca Bessie Alden'la birbirlerine söyledikleri son birkaç sözcüğü aktaracağız. "Gelecek yıl İngiltere'ye gelmeye karar verirseniz bunu herkesten önce benim haber almamı bekleyeceğimi söylememe gerek yok tabii," dedi.

Bessie Alden ona biraz baktıktan sonra gülümsedi. "Ah, İngiltere'ye gelirsek," diye karşılık verdi, "duyacağınıza eminim."

Percy Beaumont kuzeniyle birlikte geri döndü ve rüzgârsız bir ikindi vakti, Atlantik'in ortasında, görev duygusu onu Lord Lambeth'e, Düşes'in telgrafının kısmen kendisinin ona yazdığı bir şeyden kaynaklandığından kuşkulandığını söylemeye itti. "Ona küçük bir Amerikalı kızla epey ilgilendiğini yazmıştım –ki bunu yapacağıma söz verdiğimi sana açıkça söylemiştim–."

Lord Lambeth küplere bindi ve birkaç dakika boyunca yalnızca öfkenin diliyle konuştu. Ama dediğim gibi mantıklı bir delikanlıydı ve buna ilişkin sunabile-

ceğim en iyi kanıt, yarım saat sonra akrabasına "Sonuçta haklıydın. O kızla gerçekten epey ilgileniyorum," demesiydi. "Ama anneme onun benimle –cidden– ilgilenmediğini de söylemeliydin," diye ekledi.

Percy Beaumont hafifçe güldü. "Senin konumundaki genç bir adam için alçakgönüllülükten daha hoş bir nitelik yoktur. Bu konuşma ondan hoşlandığının kesin kanıtı."

"O benimle ilgilenmiyor işte... ilgilenmiyor!" diye yineledi Lord Lambeth.

"Sevgili dostum," dedi akrabası, "abayı fena yakmışsın."

IV

Percy Beaumont'un deyişiyle gerçek şu ki, Bayan Westgate, İngiltere kıyılarına 18 Mayıs'ta ayak bastı. Yanında kız kardeşi dışında ailesinden hiç kimse yoktu. Ancak Bayan Westgate kocasının yokluğuna alışıktı; Avrupa'ya onsuz yarım düzine kez gitmişti ve şimdi, Atlantik'in bu yakasındaki arkadaşları kocasının neden gelmediğini sorduklarında, esef verici ama bariz bir gerçeği dile getirerek, yani Amerika'da aristokrat sınıfı bulunmadığını söyleyerek karşılık veriyordu. İki bayan Londra'ya gelip Jones Oteli'ne yerleştiler ve daha önceki gelişlerinde buradan son derece memnun kalmış olan Bayan Westgate çok iyi ağırlandı. Bessie Alden, İngiltere'ye geldiği için çok heyecanlıydı; "tanıdıkların" çok hoş insanlar olacağı ve şairlerle tarihçilerin yazılarında okuduğu şeyleri bizzat görmenin sonsuz bir zevk vereceği beklentisine kapılmıştı. Şairlerle tarihçilere, pitoreskliğe, geçmişe, geçmişi düşünmeye, yüce şeylerin yadigârlarına ve kalıntılarına bayılırdı; bu yüzden yabancılıkla aşinalığın el ele gezdiği büyük İngiliz dünyasına gi-

rerken pek çok yeni duyguyla tanışmaya hazırdı. Bu ince ve heyecan uyandırıcı duygular, İngiltere'nin karanlık zenginliği mevsim sebebiyle canlanmış ve aydınlanmış güzel manzarasıyla, trenin penceresinden bakarken gördüğü yemyeşil tarlalarla ve çiçekli çalı çitlerle, köy kiliselerinin kargalarla dolu ağaç tepelerinden daha yüksek kuleleriyle, meşeli parklarla, eski evlerle, bulutlu aydınlıkla, konuşma ve davranış biçimleriyle, binlerce farklılıklarla birlikte başlayıverdi. Bayan Westgate'in izlenimleriyse o kadar yeni ve yoğun değildi elbette; bu yüzden kız kardeşinin nidalarıyla heyecanlı ve duygusal konuşmalarına pek dikkat etmiyordu.

"Benim İngiltere'den aldığım zevk Bessie'ninki kadar entelektüelce değil," dedi bu ülkede geçirdiği zaman boyunca pek çok arkadaşına. "Ama fiziksel de diyemem. İngiltere'den aldığım zevki tanımlayabileceğimi sanmıyorum." İki bayan, yurt dışına çıkıp da ana kı-
182 taya gitmeden önce İngiltere'de birkaç hafta kalmaları kararlaştırıldığında, Londra'daki tanışlarından epey bahsetmişlerdi elbette.

"Orada arkadaşlarımızın olması kesinlikle çok güzel," demişti Bessie Alden bir gün, vapurun güneşli güvertesinde, ablasının ayaklarının dibinde, geniş bir mavi kilimin üstünde otururken.

"Arkadaşlardan kastın kimler?" diye sordu Bayan Westgate.

"Tanıdığın ve ağırladığın bütün o İngiliz baylar. Örneğin Kaptan Littledale. Sonra Lord Lambeth'le Bay Beaumont," diye ekledi Bessie Alden.

"Bizi görkemli bir şekilde ağırlamalarını mı bekliyorsun?"

Bessie bir an düşündü; bildiğimiz gibi düşünme bağımlısıydı. "Şey, evet."

"Zavallı küçüğüm benim!" diye mırıldandı ablası.

"Salakça mı konuştum?" diye sordu Bessie.

"Birazcık safsın o kadar; birazcık. Sana yakışıyor, ama insanları eğlendirirken seni küçük düşürüyor."

"Seni anlayamayacak kadar saf olduğum kesin," dedi Bessie.

"Sana bir öykü anlatayım mı?" diye sordu ablası.

"Anlat lütfen. Saf insanları böyle eğlendirirler ya."

Bayan Westgate hafızasını yoklarken kardeşi oturup ışıldayan denize baktı. "Green-Erin Dükü'nü hiç duymuş muydun?"

"Sanmıyorum," dedi Bessie.

"Neyse, önemi yok," diye devam etti ablası.

"Saflığımın kanıtı işte."

"Öykümün amacı başkalarının saflığını sergilemek," dedi Bayan Westgate. "Green-Erin Dükü, İngiltere'de tam bir züppe denilen kişilerdendir; beş yıl önce Amerika'ya gelmişti. Zamanının çoğunu New York'ta, New York'taki gündüzleriyle gecelerini de Butterworthlarda geçirdi. En azından Butterworthları duymuşsundur. *Bien.* Onun için her şeyi yaptılar... seferber oldular. Onun uğruna bir düzine akşam yemeği partisiyle balo düzenlediler ve ayrıca elli partiye davet edilmesine ön ayak oldular. Başlarda operada Bayan Butterworth'un locasına tüvit bir yolculuk takımıyla geliyordu; ama birileri ona iki çift laf etmiş olacak ki bundan vazgeçti. Her halükârda çok iyi vakit geçirdi ve ayrılırken can ciğer kuzu sarmasıydılar. İki yıl sonra Butterworthlar yurt dışına çıkıp Londra'ya gittiler. Bütün gazetelerde gördükleri ilk şey –İngiltere'de gazeteler el üstünde tutulur– Green-Erin Dükü'nün mevsimi geçirmek üzere şehre geldiği haberiymiş. Biraz beklemişler ve sonra Bay Butterworth –her zamanki kibarlığıyla– gidip kartvizitini bırakmış. Bir süre daha beklemişler; ne gelen varmış ne giden; üç hafta beklemişler –*silence de mort*–[1] ve Dük'ten eser yokmuş. Butterworthlar baş-

[1] Ölüm sessizliği. (Y.N.)

ka bir sürü kişiyle görüşmüşler, Green-Erin Dükü'nün kaba, nankör bir adam olduğuna karar vermişler ve onu tamamıyla unutmuşlar. Güzel bir günde Ascot Yarışlarına gidince orada Dük'le karşılaşmışlar. Adam bir an baktıktan sonra Bay Butterworth'un yanma gelip not defterinden bir şey çıkarmış... bir banknot. 'Sizi gördüğüme sevindim Bay Butterworth,' demiş. 'New York'ta size on sterlin kaybetmiştim ya, artık onu ödeyebilirim; buyrun on sterlininizi Bay Butterworth. Hoşçakalın Bay Butterworth.' Öyle deyip gitmiş ve Green-Erin Dükü'nü bir daha görmemişler."

"Öykün bu muydu?" diye sordu Bessie Alden.

"Sence ilginç değil mi?" diye karşılık verdi ablası.

"İnanmıyorum," dedi genç kız.

"Ah!" diye haykırdı Bayan Westgate. "Cidden saf sın. İster inan, ister inanma; ateş olmayan yerden duman çıkmaz."

"Arkadaşlarının," diye sordu Bessie Alden bir an sonra, "sana böyle davranmalarını mı bekliyorsun?"

"Ellerinden geleni artlarına koymasınlar diyorum, çünkü onlara fırsat vermeyeceğim. Böylece bana kabalık edemezler."

Bessie Alden bir an sustu. "Neden böyle konuşuyorsun anlamıyorum," dedi. "İngilizler muhteşem insanlar."

"Kesinlikle; muhteşem olabilmelerinin sebebi de... artık işlerine yaramayan insanları bir kenara atıvermeleri işte. Onların zeki olmadığı söylenir; ama bence cin gibiler."

"Gördüğün bütün İngilizlerden hoşlandın ama," dedi Bessie.

"Onlar benden hoşlandı," dedi ablası; "doğrusu bu. Hoşlanılmak insanın hoşuna gidiyor tabii."

Bessie Alden birkaç dakika boyunca yeniden denizin yeşilini incelemeye daldı. "Eh," dedi, "benden hoş-

lansalar da hoşlanmasalar da, ben onlardan hoşlanmakta kararlıyım. Hem neyse ki," diye ekledi, "Lord Lambeth'in bana on sterlin borcu yok."

Cazibeli Amerikalılarımız Jones Oteli'ndeki ilk birkaç günleri boyunca kendi deyimleriyle çevreye bakındılar. Epey alışveriş yaptılar ve ancak Londra'nın saygılı tezgâhtarlarıyla sohbet fırsatı buldular. Bessie Alden istasyondan otele giderken bile bu İngiliz metropolüne bayılıvermişti ve uzun süre boyunca en büyük keyfi, bayağı bir genç kadın gibi görünme pahasına, kalabalık sokaklarda iki tekerlekli atlı arabalarla gezmek oldu. Dikkatli gözleri o sokakların tuhaf, pitoresk bir hayatla dolu olduğunu görüyordu; Bostonlu bu saf genç bayanın çok eğlenceli bulduğu ufak tefek nesneleri ve olayları birer birer saymak en azından bu tarihsel anlatımızın ciddiyetine yakışmaz. Ancak şu rahatça söylenebilir ki, Bond caddesi'yle Regent Caddesi'ni turladıktan sonra, ablasıyla birlikte Jones Oteli'ne dönerlerken sürücüden Westminster Manastırı'nın önünden geçmelerini rica ediyordu. Önce kaldıkları yere giderken Kule'ye uğrayıp uğrayamayacaklarını sormuştu; ama anlaşılan Bayan Westgate kültürel gelişiminin daha ilkel bir safhasında bu saygıdeğer anıtı ziyaret etmiş ve sonrasında korkunç bir hayal kırıklığı yaşadığından laf arasında bahsetmişti sürekli; bu yüzden tarihsel araştırmalarla saç fırçası ve not kâğıdı satın alma işini bir arada yapma girişimlerine hararetle karşı çıkıyordu. Bu konuda verdiği tek ödün Madam Tussaud's Müzesi'nde yarım saat geçirmekti; orada Kraliyet Ailesi'nin çeşitli mensuplarının tozlu balmumu heykellerini gördü. Bessie'ye illa Kule'ye gidecekse başkasıyla gitmesi gerektiğini söyledi. Bunun üzerine Bessie tek başına gidebileceğini söyledi; ama Bayan Westgate bu öneriye de karşı çıktı.

"Unutma," dedi, "o küçücük, masum Boston'unda

değilsin. Burada dolaşmak Beacon Sokağı'nda yürümeye benzemez." Sonra Avrupa'da iki çeşit Amerikalı kız bulunduğunu açıkladı... yalnız yürüyenler ve yalnız yürümeyenler. "Sen," dedi kız kardeşine, "yalnız yürümeyenler sınıfındansın canım."

"Bunun tek sebebi," diye karşılık verdi Bessie gülerek, "beni engelliyor olman." Sonra zamanının çoğunu Londra Kulesi'ne gitme meselesini düşünmeye ayırdı.

Birden bu sorun halledilebilirmiş gibi geldi; Jones Oteli'nde kalan iki bayanı Willie Woodley ziyaret etti. Bu genç Amerikalı onlardan birkaç gün sonra New York'tan ayrılmıştı ve o şehirde kendilerini yakından tanıma ayrıcalığına sahip olduğundan, Londra'ya gelir gelmez hemen onları görmeye koşmuştu. Aslında terzisine uğradıktan sonra doğrudan onların yanına gitmişti, ki Charing Cross Oteli'ne yeni yerleşmiş bir Amerikalı genç bundan daha fazla acele edemezdi. İnce yapılı, soluk be-
 nizli, son derece cana yakın bir delikanlıydı ve New York'ta dansçılığıyla tanınırdı. Aslında bu popüler eğlence tarzıyla yakından ilgilenen genç bayanlar onun "dünyanın en iyi dansçısı" olduğuna inanıyorlardı; kendisinden hep bu şekilde bahsedilirdi. Tanışılabilecek en kibar, en yumuşak huylu genç adamdı; güzel giyinmişti – "İngiliz tarzı"– ve Londra hakkında çok şey biliyordu. Geçen yaz, genç İngilizlerimizin ziyareti sırasında Newport'a gitmişti ve sürekli "Bayan Bessie" diye hitap ettiği Bessie Alden'dan çok hoşlanmıştı. Bessie ablasının yanında hemen Willie Woodley'le, Leydi Jane Grey'in idam edildiği yere gitmeleri konusunda anlaştı.

"İstediğini yapabilirsin," dedi Bayan Westgate. "Yalnız –bilgin olsun diye söylüyorum– Londra'da genç kızların genç erkeklerle gezmeleri adet değildir."

"Bayan Bessie benimle bir sürü kez vals yaptı," dedi Willie Woodley; "yani birlikte at arabasına binebiliriz herhalde."

"Bana göre vals," dedi Bayan Westgate, "zamanımızın en masum zevkidir."

"Zamanımızın bir armağanıdır!" diye haykırdı genç adam, kendini tutamayıp hafifçe gülerek.

"Buranın adetlerine neden uymam gerekiyormuş anlamadım," dedi Bessie Alden. "Ayrıcalıklarının hiçbirine sahip olmadığım bir toplumun kısıtlamalarına neden katlanayım ki?"

"Çok güzel söylediniz... çok güzel," diye mırıldandı Willie Woodley.

"Aman, madem istiyorsun git şu Kule'ye de baltayı hisset bari!" dedi Bayan Westgate. "Bay Woodley ile gitmene izin veriyorum; ama bir İngiliz'le gitmene izin vermezdim."

"Bayan Bessie bir İngiliz'le gitmek istemezdi zaten!" dedi Bay Woodley, bahsettiğim tarzda giyinmiş ve dediğim gibi Londra'yı çok iyi bildiği için böyle keskin ayrımlara sebep görmeyen bir genç adamda belki de çok şaşırtıcı olmayan hafif bir kabalıkla. Bayan Bessie'yle o hafta içinde bir gün birlikte gitmek üzere anlaştılar.

Dâhi bir zihin, genç kızın sosyal ayrıcalıklardan yoksunluğundan bahsetmesiyle ertesi gün öğle yemeğinde ablasına sorduğu bir soru arasında bağlantı kurabilirdi belki.

"Hiç kimseye... mektup yazmayacak mısın?" dedi Bessie.

"Bu sabah Kaptan Littledale'e yazdım," diye karşılık verdi Bayan Westgate.

"Ama Bay Woodley, Kaptan Littledale'in Hindistan'a gittiğini söylemişti."

"Öyle duyduğunu hatırlar gibi olduğunu söyledi; bu konuda kesin bilgisi yoktu."

Bessie Alden bir an sustu; sonunda yeniden konuştu: "Peki... Bay Beaumont'a yazmayı düşünmüyor musun?" diye sordu.

"Yani Lord Lambeth'e demek istiyorsun," dedi ablası.

"Bay Beaumont dedim, çünkü çok yakın arkadaşındı."

Bayan Westgate genç kıza bir ablanın içtenliğiyle baktı. "Bay Beaumont umurumda değil."

"Ama ona çok iyi davrandın."

"Herkese iyi davranırım," diye kestirip attı Bayan Westgate.

"Benim dışımda herkese," dedi Bessie gülümseyerek.

Ablası ona bakmayı sürdürdü; sonunda "Lord Lambeth'e âşık mısın?" diye sordu.

Genç kız bir an bakakaldı ve anlaşılan bu soruyu kızarmayacak kadar komik buldu. "Bildiğim kadarıyla hayır," dedi.

"Çünkü âşıksan," diye devam etti Bayan Westgate, "onu çağırmayacağım kesin."

"Bak, dediğimi kanıtladın işte," dedi Bessie gülümseyerek... "bana iyi davranmıyorsun."

"Tersini yapmak sana kötülük olurdu çocuğum," dedi ablası.

"Hangi anlamda? Lord Lambeth'in bildiğim kadarıyla kötü bir tarafı yok."

Bayan Westgate bir an sustu. "Yani ona *âşıksın*, öyle mi?"

Bessie yine ona baktı; ama bu sefer biraz kızardı. "Ah! Ciddi olmayacaksan," diye karşılık verdi, "ondan bir daha bahsetmeyelim."

Birkaç dakika boyunca Lord Lambeth'ten bahsetmediler ve bu sürenin sonunda lafı yeniden ona getiren Bayan Westgate oldu. "Ona burada olduğumuzu tabii ki söyleyeceğim; çünkü onu görmeden gidersek bence alınır –haklı olarak. Ona gelip bana kendisine o kadar iyi davrandığımız için teşekkür etme fırsatını

vermek gerek. Ama fazla hevesli görünmek istemiyorum."

"Ben de," dedi Bessie hafifçe gülerek.

"Gerçi itiraf etmeliyim ki," diye ekledi ablası, "nasıl davranacağını merak ediyorum."

"Newport'ta çok iyi davranmıştı."

"Newport, Londra değil. Newport'ta canının istediğini yapabiliyordu; ama burada durum farklı. Burada davranışlarının sonuçlarını düşünmesi gerekiyor."

"Newport'ta daha serbest idiyse," diye karşı çıktı Bessie, "iyi davranması onun lehine bir puan; ayrıca burada çok dikkatli olması gerekiyorsa o zaman muhtemelen daha da iyi davranacaktır."

"Daha iyi... daha iyi," diye yineledi ablası. "Peki bakış açın nedir çocuğum?"

"Nasıl yani... bakış açım mı?"

"Lord Lambeth'ten... biraz olsun hoşlanmıyor musun?"

Bessie Alden'ın bu kez canı sıkıldı; masadan yavaşça kalktı ve yüzünü ablasından öteye çevirdi. "Böyle konuşmanı istemiyorum," dedi.

Bayan Westgate birkaç dakika oturup onun odada yavaşça dolandıktan sonra pencerenin önünde durmasını izledi. "Bugün öğleden sonra ona yazacağım," dedi sonunda.

"Ne istersen yap!" diye karşılık verdi Bessie ve sonra döndü. "Lord Lambeth'ten hoşlandığımı söylemeye korkmuyorum. Ondan çok hoşlanıyorum."

"Akıllı biri değil o," dedi Bayan Westgate.

"Hoşlanmadığım bir sürü akıllı insan tanıdım," dedi Bessie Alden; "yani aptal birinden hoşlanabilirim herhalde. Hem Lord Lambeth aptal değil."

"Göründüğü kadar aptal değil!" diye haykırdı ablası gülümseyerek.

"Demin dediğin gibi Lord Lambeth'e âşık olsam,

onun hakkında kötü konuşman hata olurdu."

"Bana hatalar konusunda ders verme çocuğum!" diye bağırdı Bayan Westgate. "Planım çok derin."

Genç kız yine odada dolanmaya başladı; sonra ablasının önünde durdu. "Beş dakika içinde," dedi, "bu kadar çok ima ve kinaye duymamıştım hiç. Ne demek istediğini açıkça söylesene."

"Canın çok sıkılabilir demek istiyorum."

"Bu da yalnızca bir ima," dedi Bessie.

Ablası ona baktı ve bir an duraksadı. "Lord Lambeth'in peşinden geldiğini... onu takip ettiğini söyleyecekler."

Bessie Alden güzel başını irkilmiş bir dişi geyik gibi geriye attı ve yüzünde beliren ifade Bayan Westgate'in ayağa kalkmasına yol açtı. "Kim söyleyecekmiş?" diye sordu Bessie.

"Buradaki insanlar."

"Buna inanmıyorum," dedi Bessie.

"İnanmamak işine geliyor tabii. Ama dediğim gibi benim planım çok derin. Seni serbest bırakacağım; yaşayarak öğreneceksin."

Bessie gözlerini ablasına dikti ve Bayan Westgate bir an o gözlerin yaşlı olduğunu düşündü. "Buralılar öyle mi konuşur?" diye sordu.

"Göreceksin. Seni yalnız bırakacağım."

"Beni yalnız bırakma," dedi Bessie Alden. "Götür beni buradan."

"Hayır; tepkini görmek istiyorum," diye devam etti ablası.

"Anlamıyorum."

"Lord Lambeth gelince anlarsın," dedi Bayan Westgate hafifçe gülerek.

İki bayan, o gün öğleden sonra Willie Woodley'le birlikte Hyde Park'a gideceklerdi; Bessie Alden orada, Rotten Row'un yanındaki büyük ağaçların altında,

ufak bir yeşil sandalyede oturup çok eğleneceğini düşünüyordu. Şimdiye kadar uygun bir eşlikçi bulamadığından bu zevkten mahrum kalmıştı; ama şimdi, öyle bir gezi için, neredeyse hayattaki misyonu bayanlara sandalye bulmak olan ve beş buçukta yakasında beyaz bir kamelyayla gelen sadık genç hemşehrilerinden daha uygun bir eşlikçi bulamazlardı.

"Lord Lambeth'e yazdım canım," dedi Bayan Westgate kız kardeşine, Bessie Alden'ın uzun gri eldivenlerini takarken bir yandan da konuklarıyla ilgilendiği odaya girerek.

Bessie bir şey demedi, ama Willie Woodley lordun şehirde olduğunu bağırarak söyledi; ismini Morning Post gazetesinde görmüştü.

"Morning Post okur musunuz?" diye sordu Bayan Westgate.

"Ah evet; çok eğlenceli oluyor," dedi Willie Woodley.

"Görmek istiyorum," dedi Bessie; "Thackeray o kadar çok bahseder ki."

"Size her sabah gönderirim," dedi Willie Woodley.

Onlara genç kızın çocukluğunda Punch dergisindeki karikatürlerden tanıdığı ünlü caddenin yanındaki büyük ağaçların altında, Bessie Alden'ın çok beğendiği yerler buldu. Gün aydınlık ve ılıktı, dolayısıyla atlılar, seyirciler ve sıra halinde uzanan at arabaları da aynı ölçüde kalabalık ve ışıl ışıldılar. Bu sahne Londra'da mevsimin doruğuydu ve Bessie Alden yanındakilere anlatamadığı kadar eğlendi. Güneş şemsiyesinin altında sessizce otururken hayal gücü dizginlerinden boşanarak o büyük ve değişken, etkileyici ve ilham verici kalabalığa daldı. İçinde bir sürü eski izlenimler ve önyargılar uyandırdılar ve insanlara geçmişler ve teoriler yakıştırdığını, küçük ve özel insan tipleri müzesinde hepsine bir yer bulduğunu fark etti. Ama pek konuşmadı ve iki yanında oturan ablasıyla Willie Woodley sı-

rayla heyecanlı laflar edip durdular.

"Şu mavi fırfırlı yeşil elbiseye bakın," dedi Bayan Westgate. "*Quelle toilette!*"

"Şu Blackborough Markisi," dedi genç adam... "beyaz ceketli olan. Dün gece Lordlar Kamarası'nda konuşmasını dinledim; tüfek harbilerinden bahsetti; *hağbileğ* diyordu. Çok sevimli bir adam."

"Fırfırları elbisenin sırtına dikmişler; hiç böyle şey gördünüz mü?" diye devam etti Bayan Westgate. "Nerede durmak gerektiğini hiç bilmiyorlar."

"Durmaktan başka bir şey yaptıkları yok ki," dedi Willie Woodley. "Böylece yürümek zorunda kalmıyorlar. İşte çok ünlü biri geliyor... Leydi Beatrice Bellevue. Çok hızlıdır; bakın adımları nasıl da minik minik."

"Eee güzelim," dedi Bayan Westgate ısrarla, "*couturière*'in[1] için fikirler ediniyorsundur umarım?"

"Bir sürü fikir ediniyorum," dedi Bessie, "ama *cou-*
192 *turière*'imin hoşuna giderler mi bilemem."

Willie Woodley at sırtında bir arkadaşını gördü; arkadaşı bariyere yaklaşıp onu el işaretiyle çağırdı. Willie Woodley o tarafa gidip yayaların arasına dalınca on dakika kadar gözden kayboldu. Sonunda yeniden ortaya çıktığında yanında bir beyefendi vardı... Bessie'nin önce onun atından inmiş arkadaşı olduğunu sandığı bir adam. Ama bir kez daha bakınca karşısında ablasıyla el sıkışan Lord Lambeth'i buldu.

"Orada buldum," dedi Willie Woodley, "ve burada olduğunuzu söyledim."

Sonra Lord Lambeth şapkasına hafifçe dokunarak Bessie'yle el sıkıştı. "Burada olmanıza çok sevindim!" dedi. Kızarıyor ve gülümsüyordu; çok yakışıklı görünüyordu ve Amerika'dayken sahip olmadığı bir görkemi vardı. Bessie Alden'ın hayal gücü bildiğimiz gibi o sırada faaldi; böylece kendisine tepeden bakan o uzun boy-

[1] Kadın terzi. (Ç.N.)

lu genç İngiliz bunun faydasını gördü. "Hayatımda gördüğüm en yakışıklı ve haşmetli adam," diye düşündü Bessie Alden. Sonra onun bir marki olduğunu hatırladı ve gerçekten de bir marki gibi göründüğünü düşündü.

"Ama," diye haykırdı Lord Lambeth, "burada olduğunuzu bana söylemeniz gerekirdi!"

"Size bir saat önce yazdım," dedi Bayan Westgate.

"Hem zaten bütün dünya bilmiyor mu?" diye sordu Bessie gülümseyerek.

"Sizi temin ederim ki ben bilmiyordum!" diye haykırdı Lord Lambeth. "Şerefim üzerine yemin ederim ki duymamıştım. Woodley'e sorun; doğru söylemiyor muyum Woodley?"

"Şey, bence atıyorsun," dedi Willie Woodley.

"Buna inanmıyorsunuz... değil mi Bayan Alden?" diye sordu lord hazretleri. "Attığıma inanmıyorsunuz, değil mi?"

"Evet," dedi Bessie, "inanmıyorum."

"Lord Lambeth, o kadar uzunsunuz ki ayakta durmamanız gerekiyor," dedi Bayan Westgate. "Size ancak otururken katlanabiliriz. Lütfen kendinize bir sandalye bulun."

Lord Lambeth bir sandalye bulup yan çevirerek iki bayanın yanına oturdu. "Woodley'le karşılaşmasam sizi hayatta bulamazdım," diye devam etti. "Değil mi Woodley?"

"Şey, bence bulamazdın, evet," dedi genç Amerikalı.

"Mektubumu aldıktan sonra bile mi?" diye sordu Bayan Westgate.

"Ah, şey, mektubunuz henüz elime geçmemişti; ama bu akşam gelir herhalde. Yazmanız büyük incelik."

"Bessie'ye de öyle dedim zaten," dedi Bayan Westgate.

"Cidden öyle mi dedi Bayan Alden?" diye sordu

Lord Lambeth. "Herhalde bir aydır buradasınız."

"Üç ay oldu," dedi Bayan Westgate.

"Üç aydır mı buradasınız?" diye yeniden Bessie'ye soru sordu genç adam.

"Epeydir buradayız gibi," diye karşılık verdi Bessie.

"Öyleyse attığımı filan söylemeyin!" diye haykırdı Lord Lambeth. "Yalnızca üç haftadır şehirdeyim; ama siz saklanıyordunuz herhalde. Hiçbir yerde görmedim."

"Bizi nerede görebilirdiniz ki... nereye gitmeliydik?" diye sordu Bayan Westgate.

"Hurlingham'e gitmeliydiniz," dedi Willie Woodley.

"Hayır, bırakın da Lord Lambeth söylesin," dedi Bayan Westgate ısrarla.

"Gidilecek bir sürü yer var," dedi Lord Lambeth... "hepsi de birbirinden salakça. İnsanların evlerini kast ediyorum; size kartvizitlerini göndermişlerdir."

"Kimse kartvizit göndermedi," dedi Bessie.

"Çıt çıkarmıyoruz," dedi ablası. "Buraya gezmeye geldik."

"Madam Tussaud'nun Müzesi'ne gittik," diye devam etti Bessie.

"Ya, öyle mi!" diye haykırdı Lord Lambeth.

"Orada heykelinizi buluruz sandık," dedi Bayan Westgate... "sizinkini ve Bay Beaumont'unkini."

"Korku Bölümü'nde mi?" diyerek güldü genç adam.

"Çok hoştu," dedi Bayan Westgate. "Bütün kadınlar *décolletéeydiler* ve heykellerin çoğu isteseler konuşacakmış gibiydiler."

"Aslında," dedi Lord Lambeth, "Londra'daki partilerde isteseler bile konuşamayacakmış gibi görünen insanlar oluyor."

"Bay Woodley bize Bay Beaumont'u bulabilir mi sizce?" diye sordu Bayan Westgate.

Lord Lambeth çevreye bakındı. "Bence evet. Beaumont buraya sık gelir. Onu bulamaz mısın Woodley? Kalabalığa dalsana."

"Sağol, ama yeterince dalış yaptım," dedi Willie Woodley. "Bay Beaumont'un yüzeye çıkmasını bekleyeceğim."

"Onu size getiririm," dedi Lord Lambeth; "nerede kalıyorsunuz?"

"Adres mektubumda yazılı... Jones Oteli."

"Ah, şu Piccadilly'nin hemen yanındaki yerlerden biri mi? Berbat bir yer, değil mi?" diye sordu Lord Lambeth.

"Bence Londra'nın en güzel oteli," dedi Bayan Westgate.

"Ama yiyecekleri iğrenç değil mi?" diye devam etti lord hazretleri.

"Evet," dedi Bayan Westgate.

"Şehre gelip de öyle yerlerde kalan insanlara üzülürüm hep," diye devam etti genç adam. "Safi zehir yerler."

"Ah, kesinlikle!" diye haykırdı Willie Woodley.

"Eee, Londra'yı nasıl buldunuz Bayan Alden?" diye sordu Lambeth, o haykırışa aldırmadan.

"Bence muhteşem," dedi Bessie Alden.

"Kız kardeşim burayı sevdi, 'zehire' karşın!" diye bağırdı Bayan Westgate.

"Umarım uzun kalırsınız."

"Elimden geldiğince uzun kalacağım," dedi Bessie.

"Peki Bay Westgate nerede?" diye sordu Lord Lambeth, beyefendinin eşine.

"Her zamanki yerinde... o can sıkıcı New York'ta."

"Çok akıllı bir adam olmalı," dedi genç adam.

"Öyle sanırım."

Lord Lambeth, Amerikalı arkadaşlarıyla bir saate yakın oturdu; ama sohbetlerini harfiyen aktarmak niye-

tinde değiliz. Özellikle Bessie Alden'la epey konuştu ve sonunda ilgisini bütünüyle ona yöneltti; Willie Woodley ise Bayan Westgate'i eğlendirdi. Bessie pek konuşmuyordu; ablasının öğle yemeğinde söyledikleri yüzünden tetikteydi. Ama giderek Lord Lambeth'le yeniden ilgilenmeye başladı, Newport'taki gibi; üstelik lord burada daha da ilginç olabilirmiş gibi geldi. Adam farkında olmasa da İngiltere'nin geçmişinin, etkileyiciliğinin, pitoreskliğinin bir parçasıydı; zavallı Bessie Alden ise, Amerikalı bekâr kızların çoğu gibi, pitoreskliğe hiç direnemezdi.

"Newport'u özlediğim çok oldu," dedi genç adam. "Ablanızın evinde geçirdiğim günler çok keyifliydi."

"Bizim de çok hoşumuza gitti; babanız iyileşmiştir umarım."

"Ah, evet. İngiltere'ye dönünce bir baktım dışarıda orman tavuğu avlıyor. Siz Amerikalıların deyimiyle büyük bir dalavereymiş meğer. Annem kaygılanmış da. Newport'ta geçirdiğim üç hafta mutlu bir düş gibi geldi."

"Amerika kesinlikle İngiltere'den çok farklı," dedi Bessie.

"Umarım İngiltere'yi daha çok sevmişsinizdir ha?" dedi Lord Lambeth, ikna etmeye çalışırcasına.

"Hiçbir İngiliz bir yabancıya bu soruyu ciddi olarak soramaz."

Yanındaki ona bir an bakakaldı. "Yani eninde sonunda olur mu diyorsunuz?"

"İngiliz olsaydım," dedi Bessie, "herkesin zamanla iyi birer vatansever olacağını düşünürdüm kesinlikle."

"Ah, evet; vatanseverlik her şeydir," dedi Lord Lambeth, kızın ne dediğini pek anlamasa da gönül rahatlığıyla. "Peki burada neler yapacaksınız?"

"Perşembe günü Kule'ye gideceğim."

"Kule'ye mi?"

"Londra Kulesi'ne. Hiç duymadınız mı?"

"Ah, evet, oraya gitmiştim," dedi Lord Lambeth. "Altı yaşımdayken dadım götürmüştü. Bence oraya gitmek istemeniz tuhaf bir fikir."

"Lütfen bana birkaç tuhaf fikir daha verin," dedi Bessie. "Ona benzer her şeyi görmek istiyorum da. Hampton Sarayı'na, Windsor'a ve Dulwich Galerisi'ne gideceğim."

Lord Lambeth çok şaşırmış gibiydi, "Rosherville Bahçeleri'ne gitmemenize şaştım doğrusu."

"İlginçler mi ki?" diye sordu Bessie.

"Ah, muhteşemler!"

"Çok mu eskiler? Benim için önemli olan tek şey bu," dedi Bessie.

"Çok çok eskiler; harabeye dönmüşler."

"Bence eski, harabeye dönmüş bir bahçe kadar güzel bir şey olamaz," dedi genç kız. "Oraya mutlaka gitmeliyiz."

Lord Lambeth neşelendi. "Baksana Woodley," diye seslendi, "Bayan Alden, Rosherville Bahçeleri'ne gitmek istiyor!"

Willie Woodley biraz şaşırmış gibiydi; Londra hayatının anlaşılan önemli bir parçasını bilmediği ortaya çıkmıştı. Ama hemen kendini topladı. "Tamam," dedi, "izin dilekçesi yazarım."

Lord Lambeth'in sevinci arttı. "Tanrım, bence siz Amerikalılar her yere gidersiniz!" diye haykırdı.

"Parlamento'ya gitmek istiyoruz," dedi Bessie. "En önemli şeylerden biri bu."

"Ah, sıkıntıdan ölürsünüz!" diye haykırdı genç adam.

"Konuşmanızı dinlemek istiyoruz."

"Ben hiç konuşmam ki... genç bayanları saymazsak," dedi Lord Lambeth gülümseyerek.

Bessie Alden ona bir süre baktı; güneş şemsiyesinin gölgesinde o da gülümsüyordu. "Çok tuhafsınız,"

diye mırıldandı. "Sizi tasvip ettiğimi sanmıyorum."

"Ah, ama bu kadar sert olmayın Bayan Alden!" dedi Lord Lambeth iyice gülümseyerek. "Lütfen sert olmayın. Benden... çok hoşlanmanızı istiyorum."

"Sizden çok hoşlanmamı mı? Öyleyse hata yaparsam benimle alay etmemelisiniz. İstediğim kadar hata yapmayı –özgür doğmuş bir Amerikalı olarak- kendime hak görürüm."

"Yemin ederim ki sizinle hiç alay etmedim," dedi Lord Lambeth.

"Yalnızca bu değil," diye devam etti Bessie; "ayrıca bütün hatalarımın lehime puan olarak yazılmasını isterim. Hatalarım beni gözünüzde yüceltmeli."

"Gözümde şimdikinden fazla yücelemezsiniz ki," dedi genç adam.

Bessie Alden ona yine bir an baktı. "Genç bayanların karşısında ağzınızın iyi laf yaptığı kesin. Peki neden
198 Kamara'da konuşmuyorsunuz? İsmi bu, değil mi?"

"Çünkü söyleyecek sözüm yok," dedi Lord Lambeth.

"Çok yüksek bir makamda değil misiniz?" diye sordu Bessie Alden.

Lord Lambeth bir an eldiveninin tersine baktı. "Bunu hatalarınızdan biri kabul edeceğim," dedi, "yani lehinize bir puan." Sonra konumundan bahsetmekten hoşlanmazmışçasına konuyu değiştirdi. "Kule'ye, Hampton Sarayı'na ve bütün o diğer yerlere sizinle birlikte gitmeme izin vermenizi istiyorum."

"Çok seviniriz," dedi Bessie.

"Ayrıca size Parlamento'yu göstermekten sevinç duyarım elbette... vaktiniz olduğunda. Sizin için yapmak istediğim çok şey var. İyi zaman geçirmenizi istiyorum. Ayrıca bazı dostlarımla tanışmanızı çok isterim, sıkılmazsanız tabii. Bir de Branches'e gelirseniz çok sevinirim."

"Size minnettârız Lord Lambeth," dedi Bessie. "Branches nedir?"

"Bir kır evi. Hoşunuza gidebileceğini düşünüyorum."

Bu anda Willie Woodley ile Bayan Westgate sessizce oturmaktaydılar ve delikanlı Lord Lambeth'in bu son sözlerini duydu. "Bayan Bessie'yi şatolarından birine davet ediyor," diye mırıldandı yanındakine.

Bayan Westgate içinden "pürüzler" olarak adlandırdığı şeylerin gelişini önceden gördüğünden hemen ayağa kalktı; iki genç bayan Lord Lambeth'in yanından ayrılıp Bay Woodley'nin eşliğinde Jones Oteli'ne döndüler.

V

Lord Lambeth ertesi gün yanında Percy Beaumont'la onları görmeye geldi... Percy Beaumont her zamanki kibarlığını kesinlikle elden bırakmayacağını hemen bildirmişti. Ancak akrabası ona Amerikalı arkadaşlarının geldiğini söylediğinde, bu bildiriden önce başka bir laf etmişti.

"Demek geldiler... öyleyse yandın."

"Neden?" diye sordu Lord Lambeth sert bir sesle.

"Bırakayım buna annen bir isim bulsun. Ayrıca kendisine çok saygı duymama karşın," diye ekledi Percy Beaumont, "artık polislik yapmayı bırakmalıyım. Düşes seni bizzat kollamalı."

"Ona bir fırsat vereceğim," dedi Düşes'in oğlu biraz sertçe. "Onu gidip onlarla görüşmeye zorlayacağım."

"Bunu yapmaz ki oğlum."

"Görürüz bakalım," dedi Lord Lambeth.

Ama Percy Beaumont o iki bayanın Jones Oteli'ne yerleşmelerine karamsar yaklaşmışsa bile, onlara güleryüz gösterecek kadar görmüş geçirmiş bir adamdı.

Bayan Westgate'le hararetli bir sohbete dalarken –en azından o bayan için hararetliydi– arkadaşı da daha genç bayanı eğlendirdi. Bayan Westgate itiraflara ve itirazlara, ifadelere ve açıklamalara başladı.

"Şunu söylemeliyim ki Londra son gelişimden... yani Kasım ayından beri çok daha aydınlık ve güzel olmuş. Çok hareketli bir yer olduğu belli, ayrıca çiçekleriniz pek bol gibi. Sizlere çok hoş geldiğine ve çok iyi zaman geçirdiğinize eminim. Bessie'yle benim gelip size bakmamıza izin vermeniz büyük incelik. Çok alaycı olduğumu düşünüyorsunuz herhalde, ama itiraf etmeliyim ki Londra'da bu hisse kapılıyorum işte."

"Korkarım hangi histen bahsettiğinizi anlamadım," dedi Percy Beaumont.

"Siz İngilizler için her şeyin yolunda olduğu hissinden bahsediyorum. Her şey size çok güzel hazırlanıp sunulmuş."

"Bana öyle geliyor ki bazen bazı Amerikalılar için de çok güzel oluyor," dedi Beaumont.

"Bazıları için evet... hor görülmekten hoşlanıyorlarsa. Ama şunu söylemeliyim ki ben hor görülmekten hoşlanmam. Çok tuhaf, disiplinsiz ve mantıksız biri olabilirim; ama itiraf ediyorum ki hor görülmekten asla hoşlanmadım. İnsanlarla vatanımdaki gibi iletişim kurmayı severim; bu tuhaf bir zevkim işte. Ama burada insanlar başka bir şey bekliyor sanki... ne bekliyorlar Tanrı bilir! Korkarım çok nankör olduğumu düşüneceksiniz, çünkü çok dikkat çektiğim kesin. Buraya son geldiğimde bir bayan bana bir mesaj gönderip, gelip kendisini görebileceğimi söylemişti."

"Umarım gitmemişsinizdir," dedi Percy Beaumont.

"*Naïf*'liğiniz[1] çok hoş, bunu söylemeliyim!" diye haykırdı Bayan Westgate. "Burada, Londra'da sizin için

[1] Saflığınız. (Y.N.)

büyük bir avantaj olsa gerek. Bende de biraz daha *naïveté* olsa çok daha keyif alırdım herhalde. Park'ta bir sandalyeye oturup gelip geçenleri izlemem, şunun Suffolk Düşesi, bunun Lord Chamberlain olduğunu, onları görme ayrıcalığına eriştiğim için minnet duymam gerektiğini işitmem yeterdi. Başka bir şey istemem büyük fesatlık ve tenkitçilik zaten. Ama hep tenkitçi biri oldum ve titizlik günahını işlediğimi açıkça itiraf ediyorum. Burada yabancılara tahsis edilen, üstünlüğüyle takdire layık bir ikinci sınıf sosyal çevre bulunduğunu duydum. *Merci!* Üstün ikinci sınıf sosyal çevreler filan istemiyorum ben. Alıştığım sosyal çevreyi istiyorum."

"Umarım Lambeth'le bana ikinci sınıf demiyorsunuzdur," diye araya girdi Beaumont.

"Ah, siz alıştıklarımdansınız!" dedi Bayan Westgate. "Siz İngilizler bazen muhteşem konuşmalar yapıyorsunuz, biliyor musunuz? Londra'ya ilk gelişimde akşam yemeğine çıkmıştım... dediğim gibi, epey dikkat çekmiştim. Akşam yemeğinden sonra oturma odasında yaşlı bir bayanla biraz sohbet ettim; inanın doğru söylüyorum. Ne konuştuğumuzu unuttum; ama kendisi tartıştığımız bir konuyla ilgili şöyle demişti: 'Ah, bilirsiniz, aristokrasinin durumu fena değil; ama insanın kendi yaşam sınıfında durum çok farklı oluyor.' İnsanın kendi yaşam sınıfı! Zavallı, himayesiz bir Amerikalı kadın kendisine böyle laflar edilebilecek bir ülkede ne yapabilir ki?"

"Çok tuhaf yaşlı bayanlarla tanışıyor gibisiniz, kutlarım!" diye haykırdı Percy Beaumont. "Bana Londra'nın iğrenç bir yer olduğunu söyletmeye çalışıyorsanız başaramayacaksınız. Buraya bayılırım ve dünyanın en keyifli yeri olduğunu düşünürüm."

"*Pour vous autres.*[1] Tersini söylemedim ki," diye karşılık verdi Bayan Westgate. Bu sözünden bahsettim

[1] Siz diğerleri için. (Y.N.)

çünkü iki konuşmacı da seslerini yükseltmeye başlamışlardı. Percy Beaumont vatanına hakaret edilmesini işitmekten hoşlanmıyordu doğal olarak; Bayan Westgate de inatçı tartışmacılardan yine aynı doğallıkla hoşlanmıyordu.

"Şimdi ne haltlar karıştırıyorlar?" dedi Lord Lambeth. Bessie Alden'le birlikte önünde ayakta durduğu pencereden ayrıldı.

"Çok zeki bir hemşehrimin bir sözüne kesinlikle katılıyorum," diye devam etti Bayan Westgate, alımlı bir heyecanla ama konuyla biraz ilgisiz bir şekilde. İki beyefendiye bir an korkunç bir ışıltıyla gülümsedi, ayaklarının dibine -ana yurtlarına- isyânkarlığın zırh eldivenini çalarcasına. "Benim için bahsetmeye değer iki sosyal konum vardır o kadar... Amerikalı bir bayan olmak ve Rusya İmparatoru olmak."

"Peki Amerikalı bayları ne yapıyorsunuz?" diye
 sordu Lord Lambeth.

"Amerika'da bırakıyor!" dedi Percy Beaumont.

Konukları gittikten sonra Bessie Alden ablasına Lord Lambeth'in ertesi gün gelip onlarla birlikte Kule'ye gideceğini ve onları iki tekerlekli, tek atlı hafif arabasıyla götürmeyi nazikçe önerdiğini söyledi. Bayan Westgate bu haberi sessizce dinledi ve bir süre tek kelime etmedi. Sonunda "Aklımda bir soru var," dedi, "ama geçen gün bahsetmemi istemediğini söylediğin için sormuyorum." Bessie hafifçe kaşlarını çattı; koyu mavi gözleri maviden çok koyuydu. Ama ablası devam etti: "Riske gireceğim. Lord Lambeth'e âşık değilsin: Buna kesinlikle eminim. Çok güzel. Ama âşık olma riskin var mı acaba? Çok basit bir soru; sakın alınma. Bilmek istemem," dedi Bayan Westgate, "özel bir sebebi var."

Bessie Alden birkaç dakika konuşmadı; canı sıkılmış gibiydi o kadar. "Hayır, öyle bir risk yok," dedi sonunda kısaca.

"Öyleyse onları korkutmak istiyorum," dedi Bayan Westgate, mücevherli ellerini kenetleyerek.

"Kimleri?"

"Bütün bu insanları; Lord Lambeth'in ailesiyle dostlarını."

"Onları nasıl korkutacaksın ki?" diye sordu genç kız.

"Ben değil... sen korkutacaksın. Genç lord hazretlerinin kalbini çalacağından korkacaklar."

Berrak gözleri hâlâ kara kaşlarının gölgesinde olan Bessie Alden soruları sürdürdü. "Bu onları neden korkutsun ki?"

Bayan Westgate vereceği yanıtı gülümseyerek hazırladı. "Çünkü seni ona layık bulmuyorlar. Hoş kızsın, güzel ve sevimlisin, akıllı ve zekisin, ayrıca olabilecek en fazla şekilde *bien-élevéesin*;[1] ama Lord Lambeth'e göre değilsin."

Bessie Alden yoğun bir tiksintiye kapılmıştı. "Böyle tuhaf fikirleri nereden buluyorsun?" diye sordu. "Son günlerde böyle acayip acayip laflar etmeye başladın. Kittyciğim, bunları nereden çıkarıyorsun?"

Kitty'nin kendi fikrine bayıldığı belliydi. "Evet, hem onların etekleri tutuşur, hem de sen bir şey kaybetmezsin. Bay Beaumont şimdiden çok rahatsız olmuş bile; hemen anladım."

Genç kız bir an düşündü. "Yani onu gözetliyorlar mı... hayatına mı karışıyorlar?"

"Karışabiliyorlar mı bilmem, ama bir İngiliz annenin kaygıları yüzünden oğlunun hayatını karartabileceğini biliyorum."

Bessie Alden'ın bazı sevimsiz şeylere kuşkuyla yaklaşabildiği ima edilmişti. Bu sefer inanmadığını dile getirmedi, çünkü ablasının canını sıkmak istemiyordu. Ama kendine Kitty'nin yanlış bilgilendirildiğini...

[1] İyi yetişmişsin. (Y.N.)

bunun bir yolculuk masalı olduğunu söyledi. Hayal gücü geniş bir kız olsa da, ona göre kendisinin bayağı bir kategoriye dahil edilebilmesi mümkün değildi. Yüksek sesle söylediğiyse şu oldu: "Bu durumda Lord Lambeth için çok üzüldüğümü söylemeliyim."

Kendi planına giderek daha çok ısınan Bayan Westgate ona yine gülümsemeye başlamıştı. "Sorun çıkmayacağına emin olabilsem!" diye haykırdı. "Sen ona acımaya başlayınca korkuyorum."

"Neden korkuyorsun?"

"Ona fazla acımandan."

Bessie Alden sabırsızca sırtını döndü; ama bir dakika sonra yeniden ablasına baktı. "Ona fazla acısam ne olur ki?" diye sordu.

Bunun üzerine Bayan Westgate sırtını döndü, ama bir an düşündükten sonra kız kardeşiyle yeniden yüzleşti. "Sonuç aynı olur," dedi.

Ertesi gün Lord Lambeth at arabasıyla geldi ve iki bayan, Willie Woodley'nin eşliğinde, kendilerini onun rehberliğine emanet ettiler ve doğuya, metropolün bazı loş kısımlarından geçirilip, Londra rıhtımına bakan büyük, taretli burca götürüldüler. Hep birlikte taşıtlarından inip o ünlü sura gittiler. Saygıdeğer bir kraliyet muhafız alayı askeri onlara yardımcı oldu ve efsanevi bilgileri almak isteyen başka bir sürü kişiye aldırmadan onlara avluları, koridorları, cephanelikleri ve zindanları gezdirdi. Yürürken her zamanki konuşmasını yaptı ve gruptakiler resmî uyarılara uyarak durdular, çevreye bakındılar, göz attılar, eğildiler. Bessie Alden 14. yüzyıl ceketi giymiş yaşlı adama bir sürü soru sordu; oraya bayılmıştı. Lord Lambeth'in keyfi yerindeydi; gülüp duruyordu; bu cümbüş diyebileceği şey hoşuna gidiyordu. Willie Woodley sürekli tavanlara bakıyor ve inci grisi eldivenli parmaklarının boğumlarıyla duvarlara vuruyordu; oturup onların geri dönmelerini

beklemeyi düzenli aralıklarla talep eden Bayan Westgate'e ise geri dönmeyecekleri söyleniyordu sık sık. Yaşlı bekçi, Bessie'nin sorularının çoğunu –genellikle İngiliz tarihinin önemsiz meseleleri hakkındaydılar– yanıtlamadı elbette; Bessie böyle durumlarda hep Lord Lambeth'e başvurdu. Ama lord hazretleri pek cahildi. Bu konulardan hiç anlamadığını söyledi ve kendisine bir otoriteymiş gibi davranılmasını epey eğlenceli bulmuş gibiydi.

"Herkesin sizin kadar bilgili olmasını bekleyemezsiniz," dedi.

"Çok daha bilgilisiniz sanıyordum," dedi Bessie Alden.

"Kadınlar isim, tarih gibi şeyler konusunda erkeklerden daha bilgilidir hep," dedi Lord Lambeth. "Örneğin şu demin bahsedilen Leydi Jane Grey, Latince ve Yunanca bilirmiş ve çağının her türlü eğitimini almış."

"Ne olursa olsun, cahil olmaya hakkınız yok," dedi Bessie.

"Niye başkaları kadar hakkım olmasın ki?"

"Çünkü bütün bunların ortasında yaşadınız."

"Neyi kast ediyorsunuz? Baltaları, taş blokları ve baş parmak sıkan işkence aletlerini mi?"

"Bütün bu tarihi eserleri. Siz köklü bir ailedensiniz."

"Bessie tarihe fazla düşkündür," dedi Bayan Westgate bu diyaloga kulak misafiri olunca.

"Evet, tarihe fazla düşkünsünüz," dedi Lord Lambeth gülerek; bir çıkış yolu bulduğuna sevinmişti. "Kesinlikle tarihe fazla düşkünsünüz!"

İki gün sonra bayanlarla birlikte Hampton Sarayı'na gitti, Willie Woodley yine yanlarındaydı. İkindi çok güzeldi, ünlü at kestanesi ağaçları çiçek açmıştı ve bu doğu gezintisine bayılan Lord Lambeth buranın çok keyifli bir tarihi mekân olduğunu söyledi. Bessie Alden se-

vinçten deliye dönmüştü; mırıldanarak ve bağırarak ortalıkta geziniyordu.

"Bu kadar güzelliğe dayanamıyorum," dedi genç kız; "fazla büyüleyici; tam olması gerektiği gibi!"

Hampton Sarayı'na gelen küçük ziyaretçi gruplarına resmî bir rehber verilmez ve yerel tarihî eserlere kendi başlarına, özenle bakmalarına izin verilir. Bu yüzden bilgi alacak kimse bulamayan Bessie Alden, yanıtı belirsiz sorulara pek çok seçenek sunabilse de, zihinsel konularda yine Lord Lambeth'ten yardım istemek zorunda kaldı. Ama Lord Lambeth bu konulardan hiç anlamadığını yineledi... eğitiminin ne yazık ki yetersiz olduğunu söyledi.

"Bunun sizi üzmesine üzüldüm," diye ekledi hemen ardından.

"Tam bir hayal kırıklığısınız Lord Lambeth," dedi Bessie.

"Ah, böyle demeyin ama!" diye haykırdı Lord Lambeth. "Söyleyebileceğiniz en kötü laf bu."

"Hayır," dedi Bessie; "sizden zaten beklentim olmadığını söylemem daha kötü olurdu."

"Bilmem ki. Neler beklediğinize örnek verin."

"Şey," dedi Bessie Alden, "sizin yerinizde olsam nasıl biri olacağımı –olmaya çalışacağımı– hayal etmiştim ve öyle olmanızı beklemiştim."

"Ah, benim konumum!" diye haykırdı Lord Lambeth. "Benim konumumdan bahsedip duruyorsunuz sürekli."

Genç kız ona baktı; Lord Lambeth'e kızın yüzü biraz kızarmış gibi geldi ve Bessie bir dakika kadar sustu.

"Hep sizin konumunuzdan bahsetmem tuhafınıza mı gidiyor?" diye sordu.

"Eminim iyi bir şeydir," dedi Lord Lambeth, kabalık ettiğinden korkarak.

"Sizi çok düşündüm," diye devam etti Bessie, biraz sustuktan sonra. "Parlamenterliğin size babadan geçmesini çok düşündüm. Sizin durumunuzda bir insanın çok bilgili olması gerekir."

"Parlamenterlik yapmıyorsa hayır."

"Ama yapacaksınız; yapmayacağınızı söylemeniz saçma olur. Burada el üstünde tutuluyorsunuz... buna eminim."

"Dikkatimi çekmedi."

"Öyleyse alışık olduğunuz içindir. Konumunuzun içini doldurmalısınız."

"Nasıl yani?" diye sordu Lord Lambeth.

"Çok akıllı, çok zeki olmalı ve neredeyse her şeyi bilmelisiniz."

Lord Lambeth ona bir an baktı. "Size bir şey diyeyim mi?" diye sordu. "Sizin deyişinizle benim konumumdaki bir genç adamın..."

"Bu terimi ben icat etmedim," diye araya girdi Bessie Alden. "Pek çok kitapta gördüm." 207

"Ama sürekli kitaplarınızdan bahsediyorsunuz! Benim konumundaki bir insan, yaptığı her şeyi çok iyi yapar. Demek istediğim aşağı yukarı bu."

"Eh, halkınız sizden memnunsa," dedi Bessie Alden gülerek, "bana laf düşmez. Ama sizin daha yüce bir zihne... daha yüce bir karaktere sahip olmanız gerektiğini düşüneceğim hep."

"Çok teorik konuşuyorsunuz!" dedi Lord Lambeth. "Amerikalı önyargısından başka bir şey değil bu."

"İnsanların önyargılarının bile bu kadar yüksek standartlı olduğu," dedi Bessie Alden, "bir ülke ne güzeldir!"

"Neyse," dedi Lord Lambeth, "söylemeye çalıştığınız kadar aptal biri olduğumu sanmıyorum."

"Öyle kaba bir söz kesinlikle söylemedim; ama tam bir hayal kırıklığı olduğunuzu yinelemeliyim."

"Sevgili Bayan Alden," diye haykırdı genç adam, "dünyanın en iyi insanıyım ben!"

"Eh, iyi ki o var!" dedi Bessie Alden gülümseyerek.

Bayan Westgate'in belli ettiğinden çok daha fazla arkadaşı vardı Londra'da ve kısa sürede çoğuyla görüştü. Öyle konuksever davrandılar ki, sonunda daha çok dışarı çıkmaya başladı. Bessie Alden böylece İngiliz sosyetesi dediği şeyi biraz görme fırsatı bularak çok sevindi. Balolara gidip dans etti, akşam yemeklerine gidip konuştu, konserlere gidip dinledi (Bessie konserlerde hep dinlerdi), sergilere gidip şaşırdı. Neşesi coşkulu, merakıysa doymak bilmezdi; eline geçen bütün fırsatlara şükretse de, özellikle ünlerini uzaktan ve bir aşağılık duygusuyla tanıdığı ve şimdiyse Londra'nın salonlarında geleneksel mobilyaların parçasıymış gibi durduklarını görünce gökyüzünden düşüp cismanileş-

miş... ayrıca bazen temas sırasında uzay cisimlerinden beklenmeyecek nitelikler sergileyebilen yıldızlara benzettiği bazı ünlü kişilerle –yazarlarla ve ressamlarla, filozoflarla ve devlet adamlarıyla– tanışma ayrıcalığına erişti. Çağdaşlarının çoğunu yalnızca ismen tanıyan Bessie epey hayal kırıklığına uğradı; ama öte yandan sayısız doyum ve heves de yaşadı ve bu her iki türden hislerini de Boston'daki çok yakın bir dostuna, sık sık yazıştığı bir hemcinsine anlattı. Neredeyse her gün Jones Oteli'ne gelen ve Bayan Westgate'in cidden sadık bulduğunu itiraf ettiği Lord Lambeth'le de bazı fikirlerini paylaşmayı denedi. Kaptan Littledale anlaşılan Hindistan'a gitmişti; Bayan Westgate'in evinde kalmış olan başka pek çok kişiden –kendisi bu baylarla dediği gibi New York'taki evinde tanışmıştı– haber alamadılar; ama Lord Lambeth'in, diğer herkesin rastlantısal yokluklarıyla zayıf hafızalarını ve başka her türlü tersliklerini telafi ettiği kesindi. Onları arabasıyla

parkta gezdirdi, özel resim koleksiyonlarını görmeye götürdü ve kendi evine akşam yemeğine davet etti. Hemşehrilerinin çoğunun modasına uyan Bayan Westgate, kendisiyle kız kardeşinin İngiliz Sarayı'nda, diplomatik temsilcileri tarafından –İngiltere'deki Amerika büyükelçisine böyle diyor, insanları konuk odalarında başkalarıyla tanıştırmayacaksa ne işe yaradığını soruyordu– tanıtılmalarını sağladı.

Lord Lambeth konuk odalarından nefret ettiğini söylese de Jones Oteli'ndeki iki bayanın Buckingham Sarayı'na gittikleri gün törene katıldı ve onlara çok güzel bir araba gönderdi. Üstünde görkemli bir üniforma vardı ve görünüşü Bessie Alden'ın çok hoşuna gitti... özellikle de kendini biraz salak hissederek Lord Lambeth'e sadık bir vatandaş olup olmadığını sorunca, genç adamın *ona* sadık olduğunu söylemesine bayıldı. İki bayanın daha sonra gittikleri bir kraliyet balosunda Lord Lambeth bu sözünü dansıyla vurguladı ve Bessie Alden onun dansını çok kötü bulsa da keyfi kaçmadı. Lord Lambeth'in düşünceliliğini muhteşem buluyordu; kendine onun neden bu kadar iyi davrandığını giderek daha ısrarla soruyordu. Karakteri böyleydi herhalde... aklına gelen en doğal yanıt buydu. Ablasına Lord Lambeth'ten çok hoşlandığını söylemişti ve şimdi daha da çok hoşlandığını fark edince sebebini merak ediyordu. Onun karakterinden hoşlanıyordu; sorunun doğal yanıtı bu gibiydi. Londra hayatıyla ilgili izlenimleri arttıkça, ablasının diğer insanların alaycılıklarına ilişkin uyarılarını bütünüyle unuttu. Bu konu konuşulurken epey acı çekmişti; ama artık hatırlaması için belirgin bir sebep yoktu; ayrıca Bessie sevimsiz şeyleri anımsamayı sevmezdi. Bu yüzden bayağılıkla suçlanacağından kaygılanmadı. Lord Lambeth'e âşık değildi... buna emin olduğunu söylüyordu kendine. Gerçi böyle güvenceler gerekli olmuşsa bir genç kızın

hisleri zaten muğlak demektir; zaten Bessie Alden o genç soylu için bir çeşit yufka yüreklilik beslediğini gizlemedi –yani kendinden gizlemedi elbette–. Kendine o tip adamlardan hoşlandığını söyledi... yani sade, içten, erkeksi, sağlıklı İngiliz tavırları sergileyen adamlardan. Kendine ondan bahsederken, kadınların hoşlandıkları delikanlılardan bahsettikleri şekilde konuşuyordu... onun yiğitliğinden (ki en ufak bir belirtisini görmüş değildi), dürüstlüğünden ve beyefendiliğinden dem vuruyordu; yakışıklılığı konusunda da suskun kalmıyordu. Dahası onun rastlantısal meziyetlerinin üstünde durmaktan hoşlandığının... böylesine büyük fırsatlara –ne fırsatı olduklarını pek bilmese de büyük işler yapma, örnek teşkil etme, insanları etkileme, mutluluk saçma, sanatı destekleme fırsatı olduklarını tahmin ediyordu– sahip yakışıklı bir genç adamı görmenin hayal gücünü heyecanlandırdığının ve mutlu ettiğinin pekâlâ farkındaydı. Öyle bir konumda olan bir genç adamın nasıl davranması gerektiği konusunda fikirleri vardı ve bunları Lord Lambeth'in tavırlarıyla özdeşleştirmeye çalıştı, kâğıttan kesilmiş bir silueti duvardaki bir gölgenin üstüne tam oturtmaya çalışır gibi. Ama Bessie Alden'ın silueti lord hazretlerinin görüntüsüyle örtüşmeyi reddediyordu; bu uyumsuzluk Bessie Alden'in bazen aşırı bulduğu ölçüde sinirlenmesine yol açıyordu. Lord Lambeth yokken uyumsuzluk daha az göze batıyordu elbette... o zaman büyük sorumluluklarla sevilesi niteliklerin yeterince zarif bir bileşimi gibi görünüyordu. Ama Lord Lambeth karşısındayken, her zamanki neşesiyle gülüp konuşurken, Bessie Alden uyumsuzluğu daha çok fark ediyor ve Lord Lambeth'in konumu kahramanca olsa bile, o genç adamın içinde pek kahramanlık bulunmadığını güçlü bir şekilde seziyordu. O zaman hayal gücü o genç adamdan uzaklaşıyordu... çok uzaklara gidiyordu; çün-

kü böyle anlarda onu kesinlikle sıkıcı bulduğu tartışılmaz bir gerçekti. Korkarım Bessie'nin hayal gücü böyle öfkeli gezintilere çıkarken kendisi de pek eğlenceli biri olmuyordu herhalde; ama arada sırada sergilediği bu ilgisiz tavırlar Lord Lambeth'in o genç kızı çekici bulmasının sebeplerinden biri de olabilir. Lord Lambeth'e göre Bessie'nin cazibesinde, aşağı yukarı bu kadar yakınlık kurduğu pek çok genç hanımın aksine, onun kendisini rahatça ve sorumsuzca –fütursuzca ve serbestçe– yargılıyor oluşunun en baştan beri payı vardı. Lord Lambeth hem bunu, hem de kızın kendisinden hoşlandığını hissetmekten büyük zevk alıyordu. Unvanlı ve zengin genç erkeklerin peşinde koştuğu bir şeyi... kendisi olduğu için beğenilmeyi elde ettiğini düşünüyordu. Gerçi alaycı bir danışmanı ona "Kendin olduğun için beğenildiğini mi sanıyorsun? Evet; ama çok fazla değil!" diye fısıldayabilirdi. Her halükârda daha fazla beğenilme umudunu hiç yitirmiyordu.

Bessie Alden'ın onu sıkıcı bulduğu zamanlarda bazen ondan daha fazla hoşlanmak için çaba harcaması önemsiz bir ayrıntı gibi gelebilir –ama doğruydu. Bunun sebebi vicdanıydı, çünkü Lord Lambeth'in ablasına çok "iyi" davrandığını düşünüyor ve ayrıca onun kendisi hakkındaki olumlu fikirlerine aynı şekilde karşılık vermesinin adil olacağını hissediyordu. Bu çaba her zaman çok başarılı olmuyor gibiydi, çünkü sonucu genellikle ifadesini çeşitli İngiliz kurumlarının düşmanca eleştirilmesinde bulan hafif bir sinirlilik hali oluyordu. Bessie Alden gittiği bazı partilerde Lord Lambeth'le karşılaştı; ama lord hazretlerinin ne bizzat, ne de potansiyel olarak yer aldığı partilere de gitti ve daha önce bahsedilen ünlü edebiyatçılarla, sanatçılarla en çok bu ikinci tarz partilerde tanıştı. Bir süre sonra şöyle bir kuralın varlığına inanmaya başladı: Eğer Lord Lambeth herhangi bir yerde belirirse, orada şair ya da filozof bu-

lunmadığının göstergesiydi bu. Sonuç olarak -ki neredeyse kaçınılmaz bir sonuçtu- hayranlık duyduğu bu kişileri o genç adama teker teker saymaya başladı.

"Bu tarz insanlardan çok hoşlanıyor gibisiniz," dedi Lord Lambeth, bu fikir yeni aklına gelmişçesine.

"İngiltere'de en merak ettiğim, görmeyi en çok istediğim insanlar onlar," diye karşılık verdi Bessie Alden.

"Herhalde çok okuduğunuz içindir," dedi Lord Lambeth kibarca.

"Aslında çok okuduğumdan değil. Memleketimde öyle insanlara çok değer veririz."

"Ah, anlıyorum!" dedi genç soylu. "Boston'da."

"Yalnızca Boston'da değil; her yerde," dedi Bessie. "Onlara epey saygı gösteririz; en güzel akşam yemeği partilerine giderler."

"Herhalde haklısınızdır. Öyle insanlardan pek ta-
 nıdığım yok."

"Ne yazık," dedi Bessie Alden. "Size iyi gelirdi."

"Gelirdi herhalde," dedi Lord Lambeth epey alçak gönüllükle. "Ama şunu söylemeliyim ki bazılarının görünüşünü beğenmiyorum."

"Ben de... bazılarının. Ama o tarz insanlar türlü türlü oluyor ve çoğu çok hoştur."

"İki üç tanesiyle konuştum," diye devam etti genç adam, "ve bana yalaka gibi geldiler."

"Niye yalaka olsunlar ki?" diye sordu Bessie Alden sertçe.

"Bilmem. Sahi niye öyleler?"

"Belki de size öyle gelmiştir o kadar," dedi Bessie.

"Yani," dedi diğeri, "böyle bir şeyi kanıtlamak mümkün değil tabii."

"Amerikadakiler yalakalık yapmaz," dedi Bessie.

"Ah! Öyleyse onlarla konuşmak daha zevkli olsa gerek."

Bessie bir an sustu. "İngiltere'de sevmediğim şeylerden biri bu," dedi; "saygıdeğer insanları uzak tutuyorsunuz."

"Uzak tutmaktan kastınız?"

"Yani belirli yerlere girmelerine izin veriyorsunuz o kadar. Onları hiç görmüyorsunuz."

Lord Lambeth ona bir an baktı. "Hangi insanları kast ediyorsunuz?"

"Üstün insanları... yazarları ve ressamları... akıllı insanları."

"Ah, üstün insanlar yalnızca onlar değil ki!" dedi Lord Lambeth.

"Ama onları uzak tutuyorsunuz sonuçta," diye yineledi genç kız.

"Hem başka akıllı insanlar da var," diye ekledi Lord Lambeth kısaca.

Bessie Alden ona baktı ve hafifçe güldü. "Çok yok," dedi.

Başka bir zaman –bir akşam yemeği partisinden hemen sonra–, Lord Lambeth'e İngiltere'de sevmediği bir şey daha olduğunu söyledi.

"Ah!" diye haykırdı Lord Lambeth; "bize ettiğiniz hakaretler yetmedi mi?"

"Size hiç hakaret etmedim," dedi Bessie; "ama *öncelik hakkı* kavramınız hoşuma gitmiyor."

"Bana ait bir kavram değil ki o!" dedi Lord Lambeth gülerek.

"Size ait... kesinlikle size ait ve bence iğrenç," dedi Bessie.

"Böyle şeyleri tartışan bir genç bayan hiç görmemiştim! Yoksa yürürken önünüze geçme küstahlığında bulunan biri mi oldu?" diye sordu lord hazretleri.

"İtirazım önüme geçilmesine değil," dedi Bessie; "bunu yapmayı kendilerine hak görmeleri... kabullenmem gereken bir hakmış gibi."

"Sizin kadar genç olup da bunu 'kabullenmeyen' bir bayana hiç rastlamamıştım. Evet, hoş bir şey değil, ama bizleri epey dertten kurtarıyor."

"Bir sürü derde yol açıyor. Korkunç!" dedi Bessie.

"Peki ama birinci sınıf insanlar nasıl gitmeli sizce?" diye sordu Lambeth. "En arkadan gidemezler."

"Birinci sınıf insanlardan kastınız nedir?"

"Ah, niyetiniz temel ilkeleri sorgulamaksa!" dedi Lord Lambeth.

"Temel ilkeleriniz buysa, bazı savlarınızın korkunçluğuna şaşmamalı," dedi Bessy Alden çok tatlı bir vahşilikle. "Ben bir genç kız olarak elbette en arkadan gidebilirim; ama Kitty bazı bayanlar gitmeden yerinden kımıldayamayacağını duyunca ne hissediyordur bir düşünün."

"Ah, kendisine durumun 'açıklanmadığını' hiç sanmıyorum!" diye haykırdı Lord Lambeth. "Kimse
 öyle yapmaz."

"Ona sanki kapıya doğru koşmasından korkuyorlarmış gibi davranıyorlar," dedi genç kız ısrarla, "ve bunu hissettiriyorlar. Hayır, ülkeniz çok güzel olabilir ama öncelik hakkı kavramınız berbat."

"Ablanızın hoşuna gitmeyeceğini tahmin etmiştim," dedi Lord Lambeth abartılı bir ciddiyetle. Ama bu iğrenç âdetten epey hoşnut bir hali vardı ve Bessie Alden ona bu âdete karşı kötü bir söz söyletmeyi başaramadı.

VI

Bu arada Percy Beaumont, Jones Oteli'ne soylu akrabasından çok daha seyrek gidiyordu; aslında iki Amerikalı bayanı yalnızca iki kez ziyaret etmişti. Onunla sık görüşen Lord Lambeth, ihmalkârlığından dolayı kınadı ve Bayan Westgate'in bu konuda bir şey

söylemese de içten içe alındığına emin olduğunu söyledi. "Bundan bahsedemeyecek kadar acı çekiyor," dedi Lord Lambeth.

"İlgisi yok," dedi Percy Beaumont; "insanların çekebileceği acının sınırı vardır!" Her ne kadar Jones Oteli'ne bir özür mektubu göndermese de, yokluğunu bir şekilde açıklamayı denedi. "Sen hep oradasın," dedi; "gitmeme sebebim bu."

"İlgiyi kuramadım. Orada ikimize de yetecek kadar yer var."

"Senin... fütursuz tutkuna tanık olmak istemiyorum," dedi Percy Beaumont.

Lord Lambeth ona soğuk bir edayla baktı ve bir an sustu. "Sandığın kadar bariz değil," dedi soğuk bir sesle, "duygularını ne kadar belli eden bir dilenci olduğum göz önüne alınırsa."

"Bu konuda hiçbir şey bilmek istemiyorum... hiçbir şey," dedi Beaumont. "Annen beni her görüşünde kendini cidden kaybettiğine inanıp inanmadığımı soruyor... Leydi Pimlico da öyle. Bu konuda hiçbir şey bilmediğimi... oraya hiç gitmediğimi söyleyebilmeyi yeğlerim. Tutarlılık adına uzak duruyorum. Geçen gün dediğim gibi, onlar sana bizzat göz kulak olmalılar."

"Sağol, çok iyisin," dedi Lord Lambeth. "Beni hayatta sorguya çekmezler."

"Senden korkuyorlar. Seni sinirlendirip durumu daha da kötüleştirmekten korkuyorlar. Bu yüzden çok tedbirli çalışıyorlar ve istedikleri bilgileri bir şekilde alıyorlar. Hakkında çok şey biliyorlar. O bayanlarla St. Paul Katerdali'ne ve –öbürü neresiydi?– Thames Tüneli'ne gittiğini biliyorlar."

"Bütün bilgileri bu kadar doğruysa çok değerli olmalı," dedi Lord Lambeth.

"Neyse, her halükârda 'metropolün gezilecek yerlerine' gittiğini biliyorlar. Metropolün gezilecek yerleri-

ne küçük bir Amerikalı kızı götürdüğüne göre durumun cidden tehlikeli olduğunu düşünüyorlar -ki bence böyle düşünmeleri çok doğal." Lord Lambeth bu imaya hor görülü bir kahkahayla karşılık verince akrabası anlık bir duraksamadan sonra devam etti: "Demin bu konuda hiçbir şey bilmek istemediğimi söyledim; ama itiraf etmeliyim ki, Bayan Bessie Alden'a evlenme teklif edip etmeyeceğini merak ediyorum."

Lord Lambeth bu konuda hemen bilgi vermedi; kaşlarını çatmış düşünüyordu. "Doğrusu," dedi, "cidden fazla ileri gidiyorlar. "Onlara tehlike neymiş *göstereceğim*... görsünler bakalım."

Percy Beaumont gülmeye başladı. "Sözlerini tutmuyorsun. Geçen gün de annene onları aramasını sağlayacağını söylemiştin."

Lord Lambeth düşünmeyi sürdürdü. "Aramasını söyledim," dedi kısaca.

"Ret mi etti?"

"Evet, ama yapacak."

"Biraz daha korkarsa," dedi Percy Beaumont, "bence de yapar." Lord Lambeth kendisine bakınca devam etti. "O kıza bizzat gidecek."

"Nasıl yani?"

"Ona yalvaracak veya para verecek. Elinden geleni ardına koymayacak."

Lord Lambeth sessizce sırtını döndü ve arkadaşı onun yirmi adım gittikten sonra ağır ağır geri dönüşünü izledi. "Bayan Westgate'le Bayan Alden'ı Branches'a davet ettim," dedi Lord Lambeth, "ve bu akşam bir gün belirleyip söyleyeceğim."

"Peki annenle kız kardeşlerini onlarla tanıştırmak için çağıracak mısın?"

"Kesinlikle!"

"Bence Düşes bu fırsatı kaçırmaz," dedi Percy Beaumont. "Geleceğini sanmıyorum."

"İstediğini yapabilir."

Beaumont, Lord Lambeth'e baktı. "Yani o kıza cidden evlenme teklif etmeyi mi düşünüyorsun?"

"Bundan bahsetme tarzın hoş!" diye haykırdı genç adam. "Beni çiğ çiğ yemez, korkma."

"Sana diz çöktürmez," dedi Percy Beaumont. "Peki onda *ne* buluyorsun?"

"Evlenme teklifinden bahseden sendin... gerçekleşene kadar bekle," diye devam etti Lord Lambeth.

"Haklısın sevgili dostum; hele biraz düşün," dedi Percy Beaumont.

"Çok hoş bir kız," dedi lord hazretleri ısrarla.

"Tabii ki hoş bir kız. Aslında ondan daha hoş bir kız tanımıyorum. Ama sana daha yakın oturan hoş kızlar da var."

"Onun ruhundan hoşlanıyorum," dedi Lord Lambeth, kuzenine işkence çektirmek istercesine.

"Ruhunun özelliği nedir?"

"Aklındakileri çekinmeden söylüyor ve kendini başkalarından aşağı görmüyor. Şimdiye kadar gördüğüm kızlar arasında benimle evlenmeye can atmayan bir tek o var."

"Peki bunu kendisine sormadıysan nereden biliyorsun ki?"

"Bilmem; ama biliyorum işte."

"Bana malın mülkün, unvanların hakkında bir sürü soru sordu ama."

"Bana da bir sürü soru sordu," diye itiraf etti Lord Lambeth. "Ama bilgilenmek için sordu o kadar."

"Bilgilenmek mi? Evet, niyeti buydu eminim. Şuna emin ol ki o da seninle evlenmeyi bütün diğerleri kadar çok ya da az istiyor."

"Beni reddetmesini istemem... bu hoşuma gitmez."

"Madem bu kadar sevimsiz bir durum olacak, yani

hem senin hem de onun için, o zaman Tanrı aşkına boşver gitsin," dedi Percy Beaumont.

Bayan Westgate ise kız kardeşine Bay Beaumont'un ziyaretlerinin enderliği ve Bayswater Düşesi'nin gelmemesi konusunda söyleyecek epey söz buldu. Ancak bu saygıdeğer bayanın kendisinin üstüne düşmesindense gelmemesini daha memnun edici bulduğunu öne sürdü. "Bu çok anlamlı," dedi, "çok anlamlı. Onlara kendilerini çok kötü hissettirdiğimizin nefis bir kanıtı. Lord Lambeth'le akşam yemeği yediğimiz gün o zavallıcığın haline cidden üzüldüm." Lord Lambeth'in Amerikalı dostlarına düzenlediği eğlenceyi kaygılı annesinin varlığıyla onurlandırmadığı böylece anlaşılmıştır. Lord Lambeth onlarla tanıştırmak için bir sürü seçkin insanı davet etmişti; ama yakın akrabası olan bayanların yokluğu Bayan Westgate'e göre –ki bu konudaki sezisi muhtemelen tuhaflık ölçüsünde keskindi– dikkat çekiciydi.

"Hoşuna gitmeyecek laflar etmek istemiyorum," dedi Bessie Alden; "ama Lord Lambeth'in zavallı annesi hakkında bu kadar çok teori üretmene anlam veremiyorum. New York'ta annelerini tanımadığın bir sürü hoş delikanlı tanıyorsun."

Bayan Westgate kız kardeşine baktıktan sonra başını başka tarafa çevirdi. "Bessieciğim, harikasın!" dedi.

"Kesin olan bir şey var," diye devam etti genç kız. "Lord Lambeth'in ailesine –istemeden de olsa– rahatsızlık verdiğimi bilsem kesinlikle..."

"İngiltere'yi terk etmemi isterdin," dedi Bayan Westgate.

"Hayır, o değil. National Gallery'ye yeniden gitmek istiyorum; Stratford-on-Avon'u ve Canterbury Katedrali'ni yeniden görmek istiyorum. Ama Lord Lambeth'in bizimle gelmesinde artık ısrar etmeyeceğim."

"Bu çok alçak gönüllü ve hoş bir tavır olur... ama şimdi yapmak istemezsin."

"Neden 'şimdi' diyorsun?" diye sordu Bessie Alden. "Artık alçak gönüllü değil miyim?"

"Artık ona çok değer veriyorsun. Bir ay önce onu önemsemediğini söylediğinde sana kesinlikle inanmıştım. Ama şu anda sevgili çocuğum," dedi Bayan Westgate, "Lord Lambeth'i bir daha görmemek sana eskisi kadar basit bir mesele gibi gelmez. Böyle olacağını anlamıştım zaten."

"Yanılıyorsun," dedi Bessie. "Anlamıyorsun."

"Sevgili çocuğum, ısrar etme," dedi ablası.

"Artık onu daha iyi tanıdığım kesin, demek istediğin buysa," dedi Bessie. "Ayrıca ondan çok hoşlanıyorum. Ama ailesiyle arasını açtıracak kadar çok hoşlanmıyorum. Ancak böyle bir şeyin olduğuna da inanmıyorum zaten."

"'Ancak' demen hoşuma gitti!" diye haykırdı Bayan Westgate. "Hadi ama, onunla evlenmek istemez misin?"

"İstemem," dedi genç kız.

Bayan Westgate bir an sinirlenmiş gibiydi. "Ama neden?" diye sordu sert bir sesle.

"Çünkü istemiyorum," dedi Bessie Alden.

Lord Lambeth'in Percy Beaumont'la az önce aktarılan fikir alışverişini yaptığı günün ertesi sabahı, Jones Oteli'ndeki bayanlar, lord hazretlerinden kendilerini ertesi Salı günü Branches Şatosu'na davet eden bir mektup aldılar. "Çok güzel bir parti olacağını düşünüyorum," diyordu genç soylu. "Tanıdığınız pek çok kişinin yanı sıra, ne yazık ki uzun süredir sizinle tanışamamış olan annemle kız kardeşlerim de gelecekler." Bessie Alden hiç zaman yitirmeden ablasının dikkatini Bayswater Düşesi'ne yaptığı haksızlığa çekti ve onun düşmanca davrandığı fikrinin kibirli bir yanılsama olduğunun böylece ortaya çıktığını söyledi.

"Önce bekle de gör bakalım gelecek mi," dedi Bayan Westgate. "Hem bizimle oğlunun evinde görüşe-

cekse bizzat haber vermesi gerekirdi."

Bessie'nin fazla beklemesine gerek kalmadı, çünkü Lord Lambeth'in annesi, Bayan Westgate'in kendisine yüklediği görevleri kabullenmiş gibi görünüyordu. Ertesi gün, ikindinin erken saatlerinde, Amerikalı bayanların odasına iki kartvizit getirildi... birinde Bayswater Düşesi'nin, diğerindeyse Pimlico Kontesi'nin isimleri vardı. Bayan Westgate saate göz attı. "Daha saat dört bile değil," dedi; "erken geldiler; bizi görmek istiyorlar. Onları kabul edelim." Konukların içeri alınmasını emretti. Birkaç dakika sonra tanıştırıldılar ve birbirlerinin hatırlarını ağırbaşlılıkla sordular. Düşes hoş, canlı bir cilt rengine sahip iri bir bayandı; Pimlico Kontesi ise çok güzel ve zarifti.

Düşes otururken çevresine bakındı... gözlerini Bayan Westgate'e dikmedi. "Oğlum gelip sizinle görüşmeyi istediğimi söylemiştir herhalde," dedi.

220 "Çok naziksiniz," dedi Bayan Westgate muğlakça... vicdanı bu önermeyi doğrulamaya veya kendi fikrini herhangi bir vurguyla söylemeye elvermiyordu.

"Ona Amerika'da çok iyi davrandığınızı söyledi," dedi Düşes.

"Kendisini biraz daha fazla... biraz daha az... biraz daha fazla," diye karşılık verdi Bayan Westgate, "rahat hissetmesini sağlayabildiğimize sevindik."

"Sanırım evinizde kalmış," dedi Bayswater Düşesi, Bessie Alden'a bakarak.

"Çok kısa süreliğine," dedi Bayan Westgate.

"Ya!" dedi Düşes ve kızıyla sohbete dalmış olan Bessie'ye bakmayı sürdürdü.

"Londra'yı sevdiniz mi?" diye sormuştu Leydi Pimlico, Bessie'yi epey inceledikten... yüzüne ve ellerine, giysilerine ve saçma baktıktan sonra.

"Çok sevdim," dedi Bessie.

"Bu oteli sevdiniz mi?"

"Epey konforlu," dedi Bessie.

"Otellerde kalmayı sever misiniz?" diye sordu Leydi Pimlico, duraksadıktan sonra.

"Gezmeye bayılırım," diye karşılık verdi Bessie, "ve oteller bunun gerekli bir parçası herhalde. Ama en sevdiğim parçası değil."

"Ah, ben gezmekten nefret ederim!" diyen Pimlico Kontesi dikkatini Bayan Westgate'e yöneltti.

"Oğlum Branches'a gideceğinizi söyledi," diye sözüne devam etti Düşes.

"Lord Lambeth bizi davet etme nezaketini gösterdi," dedi Bayan Westgate; konuğunun kendisine bakmaya başladığını fark etmişti ve her zamanki gibi saygın görünmenin rahatlığını yaşıyordu. Bu noktada mutluluğunu azaltan tek şey, konuğunun kostümünü incelemekten sonra, "Ne kadar güzel giyindiğimi fark edemeyecek!" diye düşünmesiydi.

"Beni de çağırdı, ama gidebileceğimi sanmıyorum," diye mırıldandı Düşes.

"Bizi... sizinle tanıştıracağını söylemişti," dedi Bayan Westgate.

"Bu mevsimde taşradan nefret ederim," diye karşılık verdi Düşes.

Bayan Westgate hafifçe omuz silkti. "Bence Londra'dan daha hoştur," dedi.

Ama Düşes'in gözleri yine dalgmlaşmıştı; onları Bessie'den ayırmıyordu. Bir an sonra yavaşça ayağa kalktı, genç kızın sağındaki boş bir sandalyeye yürüdü ve usulca oturdu. Haşmetli, cüsseli bir kadın olduğundan, bu küçük harekette etkileyici bir kararlılık havası oldu kaçınılmaz bir şekilde. Hantal da göründüğünden, onun iyiliğini düşünen kızı belki de bunu unutturmak için Bayan Westgate'e döndü.

"Siz epey dışarı çıkıyorsunuz sanırım," dedi.

"Hayır, çok az çıkarım. Buraya yabancıyız ve sos-

yetik hayat için gelmedik."

"Anlıyorum," dedi Leydi Pimlico. "Şehir bu mevsimde çok güzeldir."

"Muhteşem," dedi Bayan Westgate. "Ama biz... hoşlandığımız birkaç kişiyi görmek istiyoruz o kadar."

"İnsan herkesten hoşlanamaz tabii," dedi Leydi Pimlico.

"İnsanın çevresine bağlı," dedi Bayan Westgate.

Bu arada Düşes, Bessie'ye hitap etmişti. "Oğlum Amerikalı genç bayanların çok zeki olduklarını söylüyor."

"Kendisinde böyle iyi bir izlenim uyandırdıklarına sevindim," dedi Bessie gülümseyerek.

Düşes gülümsemiyordu; iri, canlı yüzü çok sakindi. "O çevresindekilerden çok etkilenir," dedi. "Herkesi zeki sanır, ki bazen gerçekten öyledirler."

"Bazen," diye onayladı Bessie, hâlâ gülümseyerek.

Düşes ona biraz daha baktıktan sonra devam etti... "Lambeth çevresindekilerden çok etkilenir, ama aynı zamanda çok da değişkendir."

"Değişken?" diye sordu Bessie.

"Çok tutarsızdır. Ona güven olmaz."

"Ah!" dedi Bessie. "Öyle bir yönünü görmedim. Kendisine çok güvendik –ben ve ablam– ve bizi hiç hayal kırıklığına uğratmadı."

"Uğratacaktır," dedi Düşes.

Bessie, Düşes'in ısrarını eğlenceli bulmuşçasına hafifçe güldü. "Kendisinden ne beklediğimize göre değişir herhalde."

"Ne kadar az şey beklerseniz o kadar iyi," dedi Lord Lambeth'in annesi.

"Mantıksız şeyler beklemiyoruz," dedi Bessie.

Düşes bir an sustu, söyleyecekleri bitmemiş gibi görünse de. "Lambeth sizinle epey görüştüğünü söyledi," diye yeniden söze başladı sonra.

"Bize sık sık geldi... çok kibar davrandı," dedi Bessie Alden.

"Eminim buna alışıksınızdır. Amerika'da sık oluyormuş diye duydum."

"Çok kibar olmak mı?" diye sordu genç kız gülümseyerek.

"Siz öyle mi diyorsunuz? Farklı isimler verdiğinize eminim."

"Birbirimizi her zaman anlamadığımız kesin," dedi Bayan Westgate; Leydi Pimlico ile yaptığı sohbetin bitmesi, dikkatini yaşlı konuklarına yöneltebilmesini sağlamıştı.

"Genç erkeklerin genç bayanları sürekli ziyaret etmelerinden bahsediyorum," diye açıkladı Düşes.

"İyi ama herhalde İngiltere'de," dedi Bayan Westgate, "genç bayanlar genç erkekleri ziyaret etmiyordur değil mi?"

"Bazılarına kalsa... edecekler!" dedi Leydi Pimlico. "Erkekler çok hoşsa."

"Bessie, bunu not almalısın," dedi Bayan Westgate. "Kız kardeşim," diye ekledi, "örnek alınacak bir gezgindir. Duyduğu bütün ilginç gerçekleri sırf bu işe ayırdığı bir not defterine yazar."

Düşes'in yüzü biraz kızarmıştı; odada çevresine bakınırken kızı Bessie'ye döndü. "Ağabeyim bize çok akıllı olduğunuzu söyledi," dedi Leydi Pimlico.

"Böyle şeyleri," diye karşılık verdi Bessie, "ablam hakkında söylemeliydi."

"Branches'ta çok kalacak mısınız?" diye sordu Düşes birden genç kıza.

"Lord Lambeth üç gün kalmamızı istedi," dedi Bessie.

"Ben de geleceğim," diye bildirdi Düşes, "kızımla birlikte."

"Bu harika olur!" dedi Bessie.

"Muhteşem!" diye mırıldandı Bayan Westgate.

"Sizinle bol bol görüşmeyi umuyorum," diye devam etti Düşes. "Branches'a gittiğimde oğlumun konuklarını tekelime alırım."

"Buna çok seviniyorlardır," dedi Bayan Westgate büyük bir kibarlıkla.

"Orayı... Şato'yu görmeyi öyle istiyorum ki," dedi Bessie, Düşes'e. "Hiç şato görmedim... en azından İngiltere'de; Amerika'da yok zaten bilirsiniz."

"Ah! Şatoları sever misiniz?" diye sordu Düşes hazretleri.

"Bayılırım!" diye karşılık verdi genç kız. "Bir şatoda yaşamak en büyük hayalimdir."

Düşes, aşırı safça ya da küstahça bulduğu bu söze nasıl tepki vereceğini bilemezmişçesine bir an ona bakakaldı. "Neyse," dedi ayağa kalkarak, "size Branches'ı bizzat gezdiririm." Sonra o iki saygıdeğer hanımefendi gittiler.

"Ne demek istediler?" diye sordu Bayan Westgate onlar gidince.

"Kibarlık etmek istediler," dedi Bessie, "çünkü onlarla zaten tanışacaktık."

"Kibarlık için çok geç," diye karşılık verdi Bayan Westgate, neredeyse kasvetli bir edayla. "Niyetleri görgülü tavırlarıyla ve görkemleriyle bize gözdağı vermek ve seni *lâcher prise*[1] yapmaktı."

"Lâcher *prise* mi? Ne tuhaf konuşuyorsun!" diye mırıldandı Bessie Alden.

"Bizi hakir görmek istediler, Branches'a gitmeye korkalım diye," diye devam etti Bayan Westgate.

"Tam tersine," dedi Bessie, "Düşes bana orayı bizzat gezdirmeyi önerdi."

"Evet, seni gözünün önünden ayırmayacağına emin olabilirsin. Sana orayı sabahtan akşama kadar gezdirecek."

[1] Gözünü korkutup kaçırmak. (Y.N.)

"Her şeye bir bahane buluyorsun," dedi Bessie.

"Sen de hiçbir şeye bahane bulmuyor gibisin."

"Bize 'gözdağı vermeye' çalıştıklarını görmedim," dedi genç kız. "Ayrıca görgülü filan değillerdi."

"İyi davrandıkları bile söylenemez!" dedi Bayan Westgate.

Bessie bir süre sustu, ama birkaç dakika sonra çok güzel bir fikri olduğunu belirtti. "Bana bakmaya geldiler!" dedi, bu dahice bir savmışçasına. Bayan Westgate ona hakkını teslim etti; gülümsedi ve çok zekice bulduğunu söyledi; oysa aslında genç kızın kuşkuculuğu veya iyi kalpliliği ya da bazen en uygun şekilde ifade ettiği gibi idealizmi yüzünden ironileri gözden kaçırdığını hissediyordu. Ancak Bessie o günün geri kalanını ve ertesi günü düşünceli bir edayla geçirdi.

Ertesi gün, öğle yemeğinden önce Bayan Westgate bir saatliğine dışarı çıkma fırsatı buldu; kız kardeşi ise bir mektup yazdı. Bayan Westgate geri döndüğünde otelin kapısından çıkan Lord Lambeth'i gördü. Onun biraz utanmış gibi göründüğünü düşündü; çok ciddi göründüğü kesindi. "Sizi kaçırdığıma üzüldüm. Yeniden gelmeyecek misiniz?" diye sordu.

"Hayır," dedi genç adam, "gelemem. Kardeşinizle görüştüm. Bir daha geri dönemem." Sonra ona bir an bakıp elini tuttu. "Elveda Bayan Westgate," dedi. "Bana çok iyi davrandınız." Sonra yakışıklı, genç yüzünde Bayan Westgate'in tuhaf, hüzünlü bulduğu bir ifadeyle dönüp gitti.

Bayan Westgate odaya girdiğinde Bessie hâlâ mektubunu yazıyordu; daha doğrusu masada elinde kalemle oturuyor ve yazmıyordu. "Lord Lambeth buraya gelmiş," dedi ablası sonunda.

O zaman Bessie ayağa kalktı ve soluk, ciddi yüzünü gösterdi. Bu yüzü ablasına bir süre gösterip sessizce itirafta bulundu ve biraz da yalvardı. "Ona," dedi so-

nunda, "Branches'a gidemeyeceğimizi söyledim."

Bayan Westgate çok hafif bir can sıkıntısı belirtisi gösterdi. "En azından Şato'yu görseydin," dedi. Bir saat sonra "Bessieciğim, keşke davetini kabul etseydin," dedi.

"Yapamazdım," dedi Bessie usulca.

"O çok iyi bir insan," dedi Bayan Westgate.

"Yapamazdım," diye yineledi Bessie.

"Bunu söylememin tek sebebi," diye ekledi ablası, "o kadınların başardıklarını... bizi korkuttuklarını düşünecek olmaları!"

Bessie Alden sırtını döndü; ama sonra ekledi: "İlginç insanlardılar; onları yeniden görmek isterim."

"Ben de!" diye haykırdı Bayan Westgate, anlamlı bir şekilde.

"Şato'yu da görmek isterim," dedi Bessie. "Ama artık İngiltere'den gitmeliyiz," diye ekledi.

226 Ablası ona baktı. "National Gallery'ye gitmeyecek misin?"

"Şimdi değil."

"Peki ya Canterbury Katedrali'ne?"

Bessie bir an düşündü. "Paris'e giderken oraya uğrayabiliriz," dedi.

Lord Lambeth, Percy Beaumont'a, hoşlanmaya hiç hazır olmadığı olasılığın gerçekleştiğini söylemedi; ama iki bayanın Londra'dan ayrıldıklarını duyan Percy Beaumont, neler olduğunu epey merak etti; yani Bayswater Düşesi biraz yardımcı olana kadar merak etti. İki bayan Paris'e gittiler ve Bayan Westgate o şehre yaptıkları yolculuğu defalarca "Üzüldüğüm şu; bizi korkuttuklarını sanacaklar," diyerek renklendirdi. Ama Bessie Alden hiçbir şeye üzülmüyor gibiydi.

CAN YAYINLARI'NDA
DÜNYA KLASİKLERİ

POETİKA / Aristoteles / Çev. Samih Rifat
ŞEYTANİ ÖYKÜLER / Barbey d'Aurevilly / Çev. Aysel Bora
AŞK VE GURUR / Jane Austen / Çev. Nihal Yeğinobalı
EMMA / Jane Austen / Çev. Nihal Yeğinobalı
MANSFIELD PARKI / Jane Austen / Çev. Nihal Yeğinobalı
GİZLİ BAŞYAPIT / Honoré de Balzac / Çev. Samih Rifat
VADİDEKİ ZAMBAK / Honoré de Balzac / Çev. Tahsin Yücel
İKİ YENİ GELİNİN ANILARI / Honoré de Balzac / Çev. Ataç
GORIOT BABA / Honoré de Balzac / Çev. Tahsin Yücel
EUGÉNIE GRANDET / Honoré de Balzac / Çev. Tahsin Yücel
RÜZGÂRLI BAYIR / Emily Brontë / Çev. Naciye Akseki Öncül
JANE EYRE / Charlotte Brontë / Çev. Nihal Yeğinobalı
ÖYLE BİR HİKÂYE / Anton Çehov / Çev. Nihal Yalaza Taluy
DOKTOR ÇEHOV'DAN ÖYKÜLER / Anton Çehov / Çev. Mehmet Özgül
BÜYÜK UMUTLAR / Charles Dickens / Çev. Nihal Yeğinobalı
OLIVER TWIST / Charles Dickens / Çev. Nihal Yeğinobalı
BUDALA / Fyodor Dostoyevski / Çev. Nihal Yalaza Taluy
TATSIZ BİR OLAY / Fyodor Dostoyevski / Çev. Nihal Yalaza Taluy
BİLİRBİLMEZLER / Gustave Flaubert / Çev. Tahsin Yücel
MADAME BOVARY / Gustave Flaubert / Çev. Tahsin Yücel
ÜÇ ÖYKÜ / Gustave Flaubert / Çev. Samih Rifat
KIRMIZI ZAMBAK / Anatole France / Çev. Tahsin Yücel
GENÇ WERTHER'İN ACILARI / J. W. von Goethe / Çev. Nihat Ülner
BİR DELİNİN GÜNCESİ / Nikolay Gogol / Çev. Mehmet Özgül
TARAS BULBA / Nikolay Gogol / Çev. Mehmet Özgül
ÇILGIN KALABALIKTAN UZAK / Thomas Hardy / Çev. Nihal Yeğinobalı
İLYADA / Homeros / Çev. Azra Erhat ve A. Kadir
ODYSSEİA / Homeros / Çev. Azra Erhat ve A. Kadir
BİR İDAM MAHKÛMUNUN SON GÜNÜ / Victor Hugo / Çev. Erhan Büyükakıncı
BİR BAŞYAPITIN ÖYKÜSÜ / Henry James / Çev. Dost Körpe
WASHINGTON MEYDANI / Henry James / Çev. Fatih Özgüven
MICHAEL KOHLHAAS / Heinrich von Kleist / Çev. Bilge Uğurlar - Türkis Noyan
VAHŞETİN ÇAĞRISI / Jack London / Çev. Seçkin Selvi
PRENS / Niccolò Machiavelli / Çev. Kemal Atakay
AY IŞIĞI / Guy de Maupassant / Çev. Tahsin Yücel
ÖLÜMDEN ACI / Guy de Maupassant / Çev. Tahsin Yücel
MALTE LAURIDS BRIGGE'NİN NOTLARI / Rainer Maria Rilke / Çev. Behçet Necatigil
KIZIL İLE KARA / Stendhal / Çev. Nurullah Ataç
PARMA MANASTIRI / Stendhal / Çev. Samih Tiryakioğlu
İVAN İLYİÇ'İN ÖLÜMÜ / Lev Tolstoy / Çev. Nihal Yalaza Taluy
KROYÇER SONAT / Lev Tolstoy / Çev. Nihal Yalaza Taluy
HACI MURAT / Lev Tolstoy / Çev. Nihal Yalaza Taluy
POLİKUŞKA / Lev Tolstoy / Çev. Mehmet Özgül
AVCININ NOTLARI / İvan Turgenyev / Çev. Nihal Yalaza Taluy
DE PROFUNDIS / Oscar Wilde / Çev. Roza Hakmen
DORIAN GRAY'İN PORTRESİ / Oscar Wilde / Çev. Nihal Yeğinobalı
MEYHANE / Émile Zola / Çev. Samih Tiryakioğlu
NANA / Émile Zola / Çev. Samih Tiryakioğlu
SUÇLUYORUM / Émile Zola / Çev. Tahsin Yücel

Tüm kitaplarımızla ilgili
ayrıntılı bilgi için:
www.canyayinlari.com

HENRY JAMES

Henry James, 1843'te New York'ta doğdu. ABD'li düşünür Henry James'in oğlu, pragmatizmin öncülerinden William James'in kardeşiydi. Aile dostları arasında Thoreau, Emerson, Hawthorne gibi düşünür ve yazarların bulunduğu bir ortamda yetişti; ilkgençlik çağlarında pek az Amerikalının erişebildiği yabancı dil öğrenme ve Avrupa'yı tanıma olanağını buldu. 25 yaşına ulaştığında ABD'nin en yetenekli öykü yazarlarından biri sayılıyordu. Paris'te yaşadığı yıllarda Turgenyev, Flaubert, Zola, Maupassant'la tanıştı. İngiltere'de Victoria döneminin seçkinleri arasına katıldı; Tennyson, Gladstone, Browning gibi dönemin ünlü adlarıyla yakınlık kurdu. Yapıtlarında, masum, demokratik ve bereketli Amerika'yı, daha eski ve aristokrat Avrupa kültürünün dünyevi bilgeliği ve çürümüşlüğüyle karşı karşıya getirdi. İçsel yaşamı yansıtmasıyla, 20. yüzyılda gelişen "bilinç akışı" tekniğinin öncülerinden oldu. 1916'da Londra'da öldü.

HENRY JAMES

BİR BAŞYAPITIN ÖYKÜSÜ

CAN

DÜNYA KLASİKLERİ

19. yüzyıl Amerikan edebiyatının en seçkin yazarlarından **Henry James**, uzun yıllar Avrupa'nın çeşitli kentlerinde yaşamış, sonradan İngiliz uyruğuna geçmiş olmasına karşın, çocukluk ve ilkgençlik çağlarının geçtiği New York kentini her zaman belleğinde ve yapıtlarında yaşatmıştır. ***Bir Başyapıtın Öyküsü*** adı altında sunduğumuz dört öyküsü de, James'in hiç dinmeyen New York tutkusuyla doludur.

New York, Henry James'in bambaşka duygularla dile getirdiği bir kenttir. Bu duyguların en baskını da öfkedir. Çocukluğunu geçirdiği kenti yok eden ve elinden alan ticaretin ve maddeci yaşam tarzının gelişimine duyulan öfke. Yalnızca güzelliklerin ve anılarda yaşayan bildik dünyanın yok edilmesine değil, aynı zamanda bir yaşam tarzının altüst edilmesine duyulan öfke.

KAPAK RESMİ: SUSAN WATKINS

KİTAP
SKB 0925946 VKC

ISBN 978-975-07-0962-3
9 789750 709623
http://www.canyayinlari.com